
NAZIONALE
14
K
38 H

SYNOPSIS
UNIVERSÆ
MEDICINÆ PRACTICÆ:

SIVE,

DOCTISSIMORUM VIRORUM

DE MORBIS

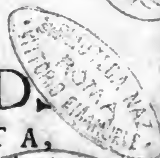
Eorumque Causis ac Remediis Judicia.

ACCESSERUNT NUNC DEMUM
Casus nonnulli oppidò rari.

PARS SECUNDA.

AUTHORE

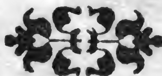

J. ALLEN, M. D.

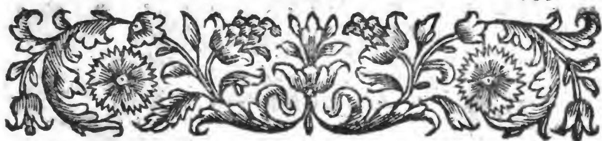
EDITIO NOVA VENETA,
ad tertiam LONDINENSEM prioribus, triente plus, auctiorem, exacta, additis prætereà FORMULIS remediorum ex quinta AMSTELODAMENSI desumptis.

Τῆς αὐτῆς διανοίας ἐστὶ γνῶναι τὰ ὀρθῶς εἰρημένα.
Ἱπποκρατ. περὶ διαίτης.

VENETIIS, MDCCXLII.
Apud LAURENTIUM BASILIUM.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

CAPUT X.

Sive Fasciculus Morborum decimus.

PLICA POLONICA.

Boneti sententia.

Art. 992. LICA capillorum morbus est *Polonis*, plerumque *endemius*, tam maribus quàm fœminis, imo pueris & infantibus; item in aliis regionibus, ut in *Helvetia*, *Alsatia*, & *Belgii parte* ad *Rhenum*, ac in *Hungaria* cognitus, ast non tam frequens. In *Hungaria* interdum animalia hoc morbo infestari, præsertim equos, testatur *Sennertus*. Plica in Polonia endemias alibi cognita.

Art. 993. Est autem plica affectus capillorum gravis, malignus, & periculosus, in quo capilli capitis indissolubili implicatione, & agglutinatione, seu inviscatione contorquentur, cum gravissima totius corporis artuumque tam superiorum, quàm inferiorum capitisque læsione, antequàm capilli complicentur, magno dolore, sudore plerumque concomittante. Morbus gravissimus.

Art. 994. Præcisio capillorum intempestiva in sic affectis est admodum periculosa. " Nulla certa & „ appropriata remedia hujus morbi hactenus inven- „ ta sunt, quæ illum perfectè sanare vel penitùs „ extirpare valent; & quoniam in his regionibus „ nusquam invenitur, supervacuum erit de illo „ diutiùs exspatiari. Incurabilis.

TINEA.

Turneri sententia.

Tinea.

Art. 995. Sahafati seu tinea; Angli sonant *a Scall'd Head.* Hujus affectus tres species ab authoribus numerantur, viz. *tinea sicca, humida,* & *lupinosa,* quæ reverà sunt tantùm varii gradus ejusdem affectus; sed prætermissis hisce divisionibus minùs necessariis morbus definiri potest; ulcuscula manantia capitibus infantum exorsa a vitioso, corrosivo, aut salino humore, glandulas cutaneas exedente, quæ tractu temporis texturam earum destruunt, & deprædantur. In primo gradu velamine albido, sicco, furfuraceo, aut squamoso caput obducitur. In secundo gradu caro subjacens granulata apparet, ad instar seminum in ficubus transversim sectis. Gradus tertius est ulcerosus, sicut *achores* & *favi.* Nomen desumitur a *vermiculo tinea* ob similitudinem foraminum, quæ ab isto animali in chartis & vestimentis effodiuntur.

Definitio morbi.

Ejusdem gradus varii.

Ratio nominis.

Curatio.

Art. 996. Ad amovendam incrustationem fotus & unguentum sequentia ab *Ambrosio Paræo* laudantur; ℞. *Rad. alth. lapath. acut. acetos.* ana q. s. coque in *lixivio tenui,* cui addatur modicum *aceti* pro fotu bis in die usurpand. unguentum conficitur ex *foliis nasturtii hortensis* cum *axungia porcina* contusis vel frixis, quod 24. horis opus absolvet; ad radicalem autem curam hujusce mali contumacissimi recte perficiendam consulatur author, qui de eò pulchrè scripsit, & optima remedia ex probatissimis scriptoribus cum judicio accumulavit. " Sed negotium adhuc abbreviare possumus: Ex-„ perientia etenim edoctus sum hunc affectum so-„ la *Pisselæi Indici* inunctione (amota prius in-„ crustatione, ut ante dictum fuit) tuto ac citò „ sanari posse.

TRA-

TRACTATUS DE OCULORUM MORBIS cognoscendis & curandis.

Art. 997. Oculum nobilissimum totius corporis organon (quod emphasi quadam *lux corporis* appellatur) curam medicorum præcipuam mereri damnum illud ingens, quod a cæcitate patimur, testatur. Subjecti dignitas.

Series Morborum Ocularium (primariorum saltem, quibus reliqui referri possunt) a scriptoribus passim recensitorum in ordinem redacta.

Nomenclatura Morborum.

Morbi vel vitia palpebrarum. N. XVI.

- *Art.* 998. Emphysema, Tumor flatulentus. 999.
- Pladorosis, Duberculum lividum. 1000.
- Aerochordon, verruca. 1001.
- Psorophthalmia, lippitudo pruriginosa. 1003.
- Xerophthalmia, lippitudo arida. 1005.
- Sclerophthalmia, lippitudo dura. 1007.
- Scleriasis, lippitudo schirrhosa, livida. 1008.
- Tracoma, asperitas interna. 1009.
- Trichiasis, pilorum vitium. 1011.
- Madorosis, defluvium pilorum. 1012.
- Anchyloblepharon, coalescentia palpebrarum. 1013.
- Lagophthalmia, superior palpebra justo brevior. 1014.
- Atoniatonblepharon, defectus quoad motum. 1016.
- Hippos, oculi nictatio. 1017.
- Ectropium, inversio palpebræ inferioris. 1018.
- Phthiriasis, pediculatio. 1020.

Emphy-

Emphysema.

Art. 999. Emphysema sive oculi inflatio est Tumor *flatulentus* palpebrarum citra coloris mutationem subitò accidens: in corporibus cachecticis & scorbuticis est affectus levioris momenti. (vid. Emphysema 1298.) Emphysema.

Pladorosis.

Art. 1000. Pladorosis, *sarcomatis* quodammodo species, morum ob similitudinem vocata, est tuberculum lividum in palpebris nascens, non in margine, sed frequentius in medio cilii superioris, doloris expers; est Tumor in *cista* contentus, sicut Atheroma, steatoma, & meliceris, quæ in palpebris etiam quandoque accidunt. Hi Tumores extirpatu haud difficiles sunt. (vid. Art. 1304.) Pladorosis

Acrochordon.

Art. 1001. Acrochordon, sive *verruca* oculi latiori sensu pro excrescentia præternaturali accepta, est vitium multifarium, *viz.* 1. *Hydatis* in superiori palpebra quæ est excrescentia substantiæ pinguis, infantibus maxime familiaris, quæ in majorem molem quàm reliquæ, accrescere solet, unde tota palpebra quandoque œdemotosa fit; si sit recens & parva sæpè sponte evanescit, vel medicamentis facilè curatur, 2. *Crithe seu Hordeolum*, quod est tuberculum in summa palpebra ortum, prope cilia, quod *grano hordei* simile est, unde nomen mutuatur. Foveatur cera alba, vel adipe Gallinæ, vel saliva jejuni, vel corpore musci abjecto capite fricetur, vel sanguine columbæ vel perdicis. Si omnia frustrà, sectione opus est. Acrochordon. Hydatis. Crithe.

 3. *Cha-*

Grando. 3. *Chalazion*, seu *Grando*, quæ ab Hordeolo parum aut nihil differt, nisi forma externa, & forsan quod sit aliquanto durior. 4. *Lithiasis*, *sive* Tophus. *Tophus*, cùm materia verruca contenta ad *cretæ vel lapidis* substantiam accedat.

Curatio. *Art.* 1002. Hæc omnia Tubercula in cistis continentur, & ut plurimum operatione manuali extirpanda sunt: nihilominus verò recordandum est, has operationes, utcunque leviores videantur, non, *sine cautela*, *temerè* suscipiendas esse.

Psorophthalmia.

Psorophthalmia. *Art.* 1003. " Psorophthalmia sive *Lippitudo pruriginosa* est morbus palpebrarum *Psoræ* in reliquo corpore non multum absimilis, ab acri & mordaci humore proveniente, palpebrarum margines leviter inflammante, quandoque in tuberculis minimis erumpente, alias farinacea vel pruriginosa scabie incrustante.

Curatio. *Art.* 1004. Est malum contumacissimum & curatu difficillimum, præcipuè si fuerit inveteratum. " Ut curatio regularis instituatur, imprimis mittendus est sanguis, & deinde exhibendæ sunt doses aliquot calomelanos alternis vel tertiis noctibus; & bibendæ sunt aquæ minerales catharticæ singulis auroris, quales sunt *Ebeshamenses* & nostrates *Alfordenses*, *Lidfordenses* vel *Hortenses*. " Interim foveantur oculi quotidiè fotu sequent. ℞. *Fol. ros. rub. sambuc. ana Mj. sem. lin. fænugr. ana* ℥ij. *carui* ℈j. *coq. in q. s. aq. & vin. alb. ad* ℔j. *pro fotu bis vel ter in die usurpand.* Inflammatione & humorum acrimonia in hunc modum sublatis vel lenitis demum palpebræ liniment. sequent. illinantur. ℞. *Ung. Pom.* ℥j. *flor. Sulphur.* ℨß. *Camphor.* ℈j. *ol. ros. q. s. M.* vel cum Infus. sequent. humectentur bis terve in die. ℞. *Fol. Nicotian. opt.* ℈j. *flor. rorismarin. P.* 1. *super-*

per affund. aq. calcis bullient. ℔ß. *infund. per hor. quadrant. & coletur.* Valere potest etiam unguentum *Ophthalmicum Pharm. Londinens.*

Xerophthalmia.

Art. 1005. Est etiam genus *aridæ Lippitudinis*, quod Ξηροφθαλμία Græci appellant. Sub hoc neque tument, neque fluunt oculi, sed rubent tantum, & cumdolore quodam ferè levi, ac prurigine graves sunt, & palpebræ citra duritiem ullam noctu prægravi pituita inhærescunt. Xerophthalmia.

Art. 1006. " Quoad curam præmissis præmittendis, quemadmodum in quibusdam similibus oculorum morbis, *Celsus* commendat *vipam* oculis noctu apponendam; nec video quid panis tosti oleo appropriato aliove liquore idoneo imbuti applicationem prohibet; fotus emolliens in Articulo de *Psorophthalmia* memoratus hic etiam locum habet. Curatio.

Sclerophthalmia.

Art. 1007. Sclerophthalmia est *Lippitudo dura*, sicca, dolorosa, callositatem crassam in palpebris efficiens, earumque motum valdè impediens. Ad effectus alterutriusque priorum ferè semper quoad medendi rationem referenda est. Sclerophthalmia.

Scleriasis.

Art. 1008. Scleriasis vel scleroma oculi est *durities palpebrarum scirrhosa*; vix a sclerophthalmia differt nisi gradu, unde prorsus malum incurabile evadit. Scleriasis.

Traco-

Tracoma.

Tracoma. *Art.* 1009. Tracoma est internæ palpebrarum partis asperitas, cum pruritu & rubore, sæpè & pustulis semen milii referentibus, ab humore acri; Gradus ejus sunt *sycosis*, & *tylosis*.

Curatio. *Art.* 1010. Præter generalia, *revellentia*, ***intercipientia***, *topica* sint *mollientia*, postea *refrigerantia*, ultimò *detergentia*. *Paræus* seq. instar omnium esset scribit, si parum *vitrioli* in *multa aq. ros.* solvas.

Trichiasis.

Trichiasis. *Art.* 1011. Trichiasis vel Phalangosis est vitium pilorum in ciliis, duplici ordine crescentium, vel saltem introrsum spectantium, atque ita oculum lædentium. Ophthalmiam non rarò inducit. Forcipe avellendi sunt hi pili nocentes, si fieri possit, secus cura non est expectanda.

Madarosis.

Madarosis *Art.* 1012. Madarosis sive Ptilosis est ***defluvium pilorum vel palpebrarum glabrities*** ex vehementia alicujus morborum trium supra recensitorum plerumque oritur, *viz.* *Psorophthalmiæ*, ***Xerophthalmiæ*** vel *Sclerophthalmiæ*.

Anchyloblepharon.

Anchyloblepharon. *Art.* 1013. Anchyloblepharon est palpebrarum inter se invicem vel inter ipsas & tunicam conjunctivam *coagmentatio vel potius coalescentia*. Interdum [ut aiunt] est vitium infantibus connatum, sed frequentius ob incuriam in curandis ulceribus vel aliis quibusdam oculorum morbis provenit. Coalescentiæ præternaturales manu chirurgi-

rurgica cum cautela separandæ sunt; & oculus tanquam in vulneribus & ulceribus topicis appropriatis tractandus.

Lagophthalmia.

Art. 1014. Lagophthalmia est cùm superior palpebra justo est brevior; vel nativa est, vel a cicatrice vel convulsione, vel cùm infantes in cunis sursum vel retrò semper spectant. Lagophthalmia, quid.

Art. 1015. Curatur *mollientibus*. Si a cicatrice, sectio fit supra eam figura *falcatæ lunæ*, in plagam *litus* injiciendus est. " Sed revera est malum ,, ut plurimùm prorsus insanabile. Curatio.

Atoniatonblepharon.

Art. 1016. Atoniatonblepharon est affectus palpebræ superioris ex impotentia musculi attollentis, ortus, hinc motus ejusdem supernè in totum amissus est: provenire potest a *paralysi*; (novi quosdam a *nativitate* sic affectos) a vulnere vel contusione gravi discissis scilicet illius musculi fibris: hujus rei documentum habemus satis notabile ac æquè deplorandum in insigni quodam *Baronetto Anglicolis* ferè omnibus noto ex ictu infelici calcis equinæ. Fœmina quædam a *fistula lacrymali*, qua aliquandiu afficiebatur, ope chirurgica sanata, hunc defectum in supercilio contraxit, &, quod mirum videatur, idem in *nepotem* traductus est, nimirum virium imaginationis impressione: filia etenim, cum prægnans esset cum matre prædicta cohabitans, & intuitu ac consuetudine quotidiè utens filium peperit similiter oculo affectum & insanabilem mansurum. Et fatendum est quidem Atoniatonblepharon a quacunque causa oriundum esse prorsus incurabile; neque curatio sectione, ut nonnulli suadent, temerè tentanda est, ne gravius malum, nempe *Lagophthalm.* accersiatur. Atoniatonblepharon.

Hippos

Hippos.

Hippos. *Art.* 1017. Hippos est instabilitas palpebrarum, cum palpebræ inordinato motu continuò clauduntur & aperiuntur, hujusmodi nictatio ut plurimùm est hæreditaria, interdùm vero ex mala consuetudine comparatur, vel a gravi aliquo affectu, ut terrore ira vel timore accidit: sub curam medicam propriè dictam nunquam cadit.

Ectropium.

Ectropiũ. *Art.* 1018. Ectropium est affectus *inferioris palpebræ*, quæ invertitur, & deorsum trahitur, ut interna pars cum deformitate videatur, & instar rubræ carnis appareat; neque enim superiori committitur, sed pendet ac hiat. A paralysi, convulsione, vel vulnere malè curato plerumque oritur.

Art. 1019. Hoc curant *astringentia* (inquit *Forestus*) in *aqua ros.* in qua ferrum ignitum sit extinctum; seq. sæpè expertus est, *℞. Butyr. rec. diligenter lot. in aq. commun.* & *posteà in aq. plantag. vel ros.* ℥ijß. *tutiæ præp.* & *in aq. ros. lot. aloe in aq. plantag. lot. sieff. alb. cum opio* ana ℥iß. *camphor. lot.* ℈j. f. ung. quo vesperi inunge & aq. calida ablue. De operatione Chirurgica vide Celsum.

Phthiriasis.

Curatio. *Art.* 1020. Phthiriasis sive *palpebrarum pediculatio* est vitium in quo pediculi inter pilos nascuntur. Malum est (*inquit Sennertus*) minimè contemnendum: acres enim fluxiones concitat, & oculi tandem ab iis valdè læduntur; idem varia medicamenra enumerat, sed non opus est ut hic recenseantur; nam sola inunctione saponis nigri pediculi cujuscunque generis facili negotio necandi sunt. (vid. *Art.* 1569.)

Oph-

Ophthalmia.

Riverii sententia.

Art. 1021. Ophthalmia sive Lippitudo est oculi inflammatio cum tumore, rubore, & dolore; levis inflammatio *phlogosis* dicitur; *chemosis* appellatur, quando utraque palpebra inversa sit, ut vix ab iis oculi contegantur, rubrumque magna ex parte iridem occupet. Alia est ophthalmia *sicca*, alia *periodica*. Elegantem hujus affectus descriptionem habemus apud *Lommium*; " Vehemens ,, oculos urget inflammatio cum multo dolore, ,, & tensione, & tumore & ardore & rubedine; ,, interdum etiam tanta cum punctione, ut oculi ,, tanquam ab infixa acu aut spina stimulari videantur; fervente humore implentur, sequiturque pituita modò paucior, modò uberior; sed ,, & sordes quædam majoribus angulis inhærescunt; & ubi gravius est malum, vicina etiam ,, loca ad malas usque attolluntur, circum circa ,, arteriæ vehementer pulsant; vasa sanguifera tenuia turgent conspicuaque redduntur, quæ per ,, sanitatem in albo fuerant obscura.

Morbi definitio, & divisio.

Ejusdem descriptio.

Art. 1022. *Venæsectio* docente *Avicenna* usque ad lipothymiam celebranda est; *cucurbitulæ* scapulis & spinæ dorsi affigendæ, *catharsis* lenientibus instituenda. Remedium sequens inflammationem sedat, & fluxionem cohibet. ℞. *Alb. ovi unius*, agitetur cùm frusto *aluminis* satìs magno, donec unguenti consistentiam adeptum sit, quod extendatur super linteum, & oculo tepidè applicetur, post horas 2. vel 3. auferendum est, nè humores nimis astringat. Unguentum fieri potest ex *butyro* & succo *nicotianæ* simul coctis maximè efficax. In declinatione collyria magis *resolventia* usurpanda sunt, ut ℞. *Sarcocol. nutrit.*

Curatio.

[i. e.

Hippos.

Hippos. *Art.* 1017. Hippos eſt inſtabilitas palpebrarum, cum palpebræ inordinato motu continuò clauduntur & aperiuntur, hujuſmodi nictatio ut plurimùm eſt hæreditaria, interdùm vero ex mala conſuetudine comparatur, vel a gravi aliquo affectu, ut terrore ira vel timore accidit: ſub curam medicam propriè dictam nunquam cadit.

Ectropium.

Ectropiū. *Art.* 1018. Ectropium eſt affectus *inferioris palpebræ*, quæ invertitur, & deorſum trahitur, ut interna pars cum deformitate videatur, & inſtar rubræ carnis appareat; neque enim ſuperiori committitur, ſed pendet ac hiat. A paralyſi, convulſione, vel vulnere malè curato plerumque oritur.

Art. 1019. Hoc curant *aſtringentia* (inquit *Foreſtus*) in *aqua roſ.* in qua ferrum ignitum ſit extinctum; ſeq. ſæpè expertus eſt, ℞. *Butyr. rec. diligenter lot. in aq. commun. & poſteà in aq. plantag. vel roſ.* ℥ijß. *tutiæ præp. & in aq. roſ. lot. aloe in aq. plantag. lot. ſieff. alb. cum opio* ana ʒiß. *camphor. lot.* ℈j. f. ung. quo veſperi inunge & aq. calida ablue. De operatione Chirurgica vide Celſum.

Phthiriaſis.

Curatio. *Art.* 1020. Phthiriaſis ſive *palpebrarum pediculatio* eſt vitium in quo pediculi inter pilos naſcuntur. Malum eſt (*inquit Sennertus*) minimè contemnendum: acres enim fluxiones concitat, & oculi tandem ab iis valdè læduntur; idem varia medicamenra enumerat, ſed non opus eſt ut hic recenſeantur; nam ſola inunctione ſaponis nigri pediculi cujuſcunque generis facili negotio necandi ſunt. (vid. *Art.* 1569.)

Oph-

Ophthalmia.

Riverii sententia.

Art. 1021. Ophthalmia sive Lippitudo est oculi inflammatio cum tumore, rubore, & dolore; levis inflammatio *phlogosis* dicitur; *chemosis* appellatur, quando utraque palpebra inversa sit, ut vix ab iis oculi contegantur, rubrumque magna ex parte iridem occupet. Alia est ophthalmia *sicca*, alia *periodica*. Elegantem hujus affectus descriptionem habemus apud *Lommium*; " Vehemens „ oculos urget inflammatio cum multo dolore, „ & tensione, & tumore & ardore & rubedine; „ interdum etiam tanta cum punctione, ut oculi „ tanquam ab infixa acu aut spina stimulari vi„ deantur; fervente humore implentur, sequitur„ que pituita modò paucior, modò uberior; sed „ & sordes quædam majoribus angulis inhære„ scunt; & ubi gravius est malum, vicina etiam „ loca ad malas usque attolluntur, circum circa „ arteriæ vehementer pulsant; vasa sanguifera te„ nuia turgent conspicuaque redduntur, quæ per „ sanitatem in albo fuerant obscura. Morbi definitio, & divisio. Ejusdem descriptio.

Art. 1022. *Venæsectio* docente *Avicenna* usque ad lipothymiam celebranda est; *cucurbitulæ* scapulis & spinæ dorsi affigendæ, *catharsis* lenientibus instituenda. Remedium sequens inflammationem sedat, & fluxionem cohibet. ℞. *Alb. ovi unius*, agitetur cùm frusto *aluminis* satìs magno, donec unguenti consistentiam adeptum sit, quod extendatur super linteum, & oculo tepidè applicetur, post horas 2. vel 3. auferendum est, nè humores nimis astringat. Unguentum fieri potest ex *butyro* & succo *nicotianæ* simul coctis maximè efficax. In declinatione collyria magis *resolventia* usurpanda sunt, ut ℞. *Sarcocol. nutrit.* Curatio.

[i. e.

i. e. per plures dies in lacte macerat.) *tutiæ præparat.* ana ʒ ß. *aloe* ℈j. *myrrh.* ℈ß. *mucilag. sem. fœnugr.* ℥ß. *aq. fœnic. euphras.* ana ℥ ß. m. f. collyr. In ophthalmiis inveteratis, cum alia remedia non sufficiant, ad *mercurialia* tanquam ad sacram anchoram confugiendum est. In graviori casu convenit *Setaceum*; aliquando etiam *masticatoria*, & decoctum *e lignis* prosunt.

In morbo inveterato.

Covvardi sententia.

Ophthalmia humida & sicca.

Art. 1023. Ophthalmia est inflammatio tunicæ adnatæ cum dolore & ardore torquens. Optimè dividitur in *humidam* & *siccam*, prout scilicet cum majore vel minore humoris profluvio stipatur. In ξηροφθαλμία vel ophthalmia *sicca* oculus quidem intumescit cum dolore quodam, leni rubedine; & pruritu, & gravitate, & cum levi etjam humoris fluxione per vices saltem, non enim datur ophthalmia absolutè *sicca*.

Prognosis.

Art. 1024. Copiosiores lacrymarum effusiones ut ut mordaces, ophthalmiam non diutiùs duraturam indicant. Ophthalmiæ laborantem alvi profluvio corripi bonum est, inquit *Hippocrates*.

Curatio.

Art. 1025. Ut rectè instituatur ophthalmiæ cura cum *venæsectione* incipiendum est; conveniunt etiam *cathartica* mitiora, privatim *aquæ minerales purgantes*, vel *sal mirabile* in aqua communi solut. Quoad *topica* considerandus est præ omnibus morbi status. In principio factis debitis *evacuationibus*; ℞. *Aq. euphrag. fœnic. dulc.* ana ℥j. *tut. præpar.* ʒß. *trochis. alb. rhas.* ℈j. f. mistura. ℞. *Lact. fœminin.* ℥j. *succ. fœnicul. dulc.* ℥ß. *camphor.* ℈j. *album ovi unius*, probè conquassando misceantur, & redigantur in pultem forma cataplasmatis applicand. Huic usui quoque inserviunt mucilagines *seminum cydon. psyl. papav.* &c. quæ sæpiùs renovandæ sunt, ne acorem contrahant.

Varianda est pro ratione morbi stadiorum. In principio.

In aug-

In augmento ♃. *Aq. Plantag. rosar. pallidarum* ana ℥iß. *saccar. saturn. vel cerusſ. lot.* ℈j. *sp. sal. armon.* ℈ß. f. s. a. mixtura. ♃. *Aq. solani* ℥ij. *succ. sedi* ℥ß. *opii thebaici gr.* ij. *album ovi* q. s. conquassando probè f. mixtura ophthalmica. Si comitetur epiphora, sine *vitriolatis* commixtis incassum laboramus. In statu *resolventia* remedia *repellentibus* prævalere debent, inquit *Riverius*; præcipuè fotus *e flor. sambuci parat.* discutiendi gratia, sed mallem ego sequens adhibere, ♃. *Fol. euphrag. fœnic. ana* Mj. *semin. fœnugr. aloes lot. ana* ℥ij. *aq. font. pauco aceto acescentis* (ita ut gustu leviter deprehendi poterit) ℔j. coquantur simul ad dimid. consumpt. colatura servetur ad usum. In declinatione sola *sarcocolla*, utì suadet *Sennertus*, maximè conandum est, si ophthalmia sordes reliquit, quod priùsquàm aliquod applicueris medicamentum ophthalmicum, penitùs eluantur seu detergantur.

In augmento. In statu. In declinatione.

Art. 1026. In ophthalmia sicca *emollientia* & *lenientia* perpetuò intermiscenda sunt, ne *discutientium* & *exsiccantium* medicamentorum usu inflammatio asperior & intensior reddatur.

Ophthalmia sicca.

Pitcairn in MSS.

Art. 1027. Ophthalmia externa diligenter distingui debet ab ea, quæ simul est & externa & interna; *interna* est inflammatio retinæ, quam nemo (quantum scio) descripsit; dabo itaque signum pathognomonicum, & in praxi utilissimum; nam si signa *externæ* ophthalmiæ adsint, viz. rubor, calor, dolorque, & nihil aliud visui se offerat, est solum ophthalmia *externa*; at si præter illa *externæ* signa videantur ophthalmico oculis suis obversari muscæ in aere volitantes, pulvisve quilibet obscurus vagare, aliarumve rerum incerta simulacra, tum erit ophthalmia *interna externæ conjuncta*.

Ophthalmia interna.

Art. 1028.

V. S. copiosa. *Art.* 1028. Nullus est morbus, qui natura sua *venæsectionem* sæpiùs postulet, quàm ophthalmia. „ Et ex observatione quorundam Chirurgorum „ Gallicorum constat unam Arteriæ Temporalis „ Sectionem plus valere ad inflammationem mi- „ nuendam, quam duas vel tres iteratas venæse- „ ctiones.

Farrago sententiarum.

Epidemica. *Art.* 1029. Interdum ophthalmia est *epidemica* & *contagiosa* ex aere inclementiori. In curanda ophthalmia aliquando apprimè convenit *venæsectio* in pede ob majorem revulsionem. Ubi humores sunt acriores & corrosivi collyriis addenda sunt remedia *fixa metallica*, viz. *tutia præparata*, *lapis calaminaris*, *cerussa*, *sacchar. saturni*, imprimis *flores Zynci*, & *flores Jovis*, quos *Barbette* insigniter commendat. In levi inflammatione frustum *carnis vitulinæ* vel *bovinæ* applicatum morbum discutit. *Ettmuller.*

Prognosis. *Art*, 1030. Ophthalmia ab uno oculo ad alterum facillimè, ac citissimè frequenter transit. Tumor, sicut aliarum partium *Phlegmones*, vel medicamentis discutitur, vel ad suppurationem & disruptionem vergit, & exindè ulcera consectaria, vel denique, quod pessimum est, intempestivo & imprudenti frigidorum Topicorum ac revellentium usu *gangrænescit*. Medici præstantiores uno ore monent, ne topica in principio ophthalmiæ applicemus; multi enim cæci facti sunt medicamentorum copia.

Ophthalmia scrophulosa. *Art.* 1031. " Ophthalmia frequentissimè est *scrophulosa*; quo in casu præter *evacuantia* reme- „ dia *mercurialia* & *specifica* exhibenda sunt, „ item *millepedes* & *herb. euphras.* in cerevisia in- „ fus. pro usu communi per longum tempus; sed „ præ omnibus, quotcunque mihi hactenus in-

notescunt,

„ notescunt, *aquæ minerales catharticæ*, quales
„ sunt *Ebeshamenses* & nostræ *Alfordenses*, *Lid-*
„ *fordenses*, *Holtenses*, &c. diutiùs epotæ mor-
„ bum hunc pertinacissimum subigunt, aut sal-
„ tem inducias paciscuntur, ut aliquoties obser-
„ vavi. Pro usu externo collyrium sequens. ℞.
„ *Mercur. dulc.* ʒij. teratur in mortario lapideo
„ affundendo *aq. ros.* ℥ij. per 4. vices, & agitetur
„ pistillo ferreo candenti toties calefacto. Pro-
„ dest interdum *cataplasma de pomis Fulleri*, &
„ etiam fotus sequens *Boyleanus*, ℞. *Flor. meli-*
„ *lot. sambuc. calend. ana.* Mj. *sem. lin. fœnugr.*
„ *cymin. psyl. cydon. ana* ℈ß. *hord. parlat.* ℥ß. coq. in
„ aq. font. & vin. canariens. ana p. æ. ad ℔j. pro
„ fotu in doloribus magnis.

Art. 1032. D. *Cheyne* in Tractatu suo de Arthritide testatur *Æthiopem mineralem* larga dosi bis in die sumptum diuque continuatum spem Medici nunquam destituere in cura Ophthalmiæ inveteratæ, immò etiamsi *Scrophularis* sit. p. 50. Virtus Æthiopis mineralis.

Cataplasma sequens Ettmulleri in gravissimis inflammationibus dolorem sedare solet; ℞. *Pulp. pom. dulc. assat.* q. v. *alb. ovi unius cum sacchar. crystal.* benè conquassat. *camphor.* gr. xij. misce.

Stercus vaccinum more Cataplasmatis tepidum ab animali oculo appositum Ophthalmiæ mederi dicitur. Ex Ephemer. Leopolitan.

Oedema.

Art. 1033. Oedema oculi est inflatio sive Tumor Oedematosus in albo oculi, i. e. in tunica conjunctiva sine coloris mutatione, valdè prominens; est malum satis conspicuum. Cum pruritu mordaci plerumque incipit, tanquam locus ictus esset *spiculo apis vel culicis morsu*; frequentiùs in æstate quam hyeme accidit. *Banister.* Oedema.

Art. 1034. " Est etiam alia species Oedematis

Aa oculi

„ oculi minus rectè a quibusdam authoribus sic „ vocati, quod nihil aliud est quàm Emphysema „ in palpebris contingens; horum posterius fre- „ quentissimè vidi, & etiam prius semel vel bis „ conspexi; sed hoc ad alium Articulum perti- „ net. *Art.* 999.)

Curatio. *Art.* 1035. Ab hujus curationem ut rectè fiat; præter alias appropriatas evacuationes *cucurbitulæ* cum scarificatione humeris sunt affigendæ; topica quod attinet, *fotus* ex discutientibus Vino & Aqua incoctis sunt proficui, ut etiam *Mucilag. sem. lin. & fænugr. cum solutione Myrrh. & aloe in aq. rosar.*

Hypopyon.

Hypopiō. *Art.* 1036. Hypopyon est *collectio puris sub corneâ* (secundum *Kennedy* in ophthalmographia sua *inter corneæ laminas*) ab ophthalmia vel contusione violenta plerumque ortum ducens. Intentiones curativæ sunt doloris sedatio & puris evacuatio per discutientia, *&c. Covvard.* " Si materia purulen- „ ta discuti nequeat, ipsa cornea lanceolæ mu- „ crone cautè & prudenter aperienda est, quæ „ operatio periculo vacat; neque semper post se „ cicatricem fædam relinquit. Incisione facta, & „ pure expulso oculus eandem medicationem po- „ stulat, ac in vulneribus oculorum vel post ca- „ taractæ detractionem.

Phlyctænæ.

Covvardi sententia.

Phlyctænæ quid. *Art.* 1037. Phlyctænæ sunt ulcera nunc in adnata, nunc in tunica cornea emergentia, velut tot minimæ vesicæ aqua repletæ, quales solent aquæ ferventis in aliquas corporis partes affusione

exci-

excitari, vulgò apud *Anglos Blyſters in the Ęyes* appellantur, & inſtar *granorum milii* apparent, & cùm uſitatiùs ab acri & corrodente humore producantur, vehementem dolorem & lancinationem pariunt. " Hæ puſtulæ in tunica cornea *albidæ* " ſunt, in adnata rubeſcentes.

Art. 1038. Præmiſſis ritè evacuantibus, *diſcutientia* & *exſiccantia* conveniunt, quæ varianda ſunt, prout morbus ſit in augmento, ſtatu, vel declinatione. " Detergendæ ſunt Ph'yctænæ cum *melle roſar. addito pauxillo unguent. Ægyptiac. vel cum pulvere nicotianæ* (cum cautela uſurpato.) Poſt deterſionem ſanandæ & exſiccandæ ſunt cum *Collyrio ex Aq. plantag. & Trochiſc. Alb. Ras. Kennedy.* Indicationes curativæ.

Anthracoſis.

Art. 1039. Anthracoſis ſive Carbunculus oculi eſt Tuberculum graviſſimum in oculo ex inflammatione naſcens, & ad Ophthalmiam referri poteſt. Anthracoſis.

Synchyſis.

Art. 1040. Synchyſis eſt humorum oculi confuſa admixtio ab ictu, vulnere, vel contuſione violenta. vid. vulnus ſeu contuſ. oculi. Synchyſis.

Pterygium.

Ettmulleri ſententia.

Art. 1041. Pterygium; vel (Latinis) Unguis, ſeu oculi pannus, eſt tunica quædam præternaturalis ab uno oculi angulo, frequentius interiori, enata, quæ ſucceſſivè accreſcendo tandem ad pupillam pervenit; interdùm eſt tenuis, albida, interdum craſſior, & carnoſior, aſpera, doloroſa, imò cancroſa, quæ non eſt attingenda. Morbi deſcriptio.

Curatio. *Art.* 1042. Commendatur ablutio oculorum cum proprio *lotio* matutino, usurpanda sunt remedia *abstergentia*, ut *saccharum cand. os sepiæ*, *crocus*, *vitrum*, vel *butyrum Antimonii*, succus *chelidon. maj.* *vitriol. alb.* In malo pertinaciori tutò confugiendum est ad *Mercur. sublimat.* item *succus formicarum rub. express.* & cum aq. ophthalmica appropriata permistus commendatur.

Differentia. *Art.* 1043. Ungulam oculi distinguere solent in *membranosam*, *varicosam* & *adiposam*; membranosa, aliàs panniculus appellata, est excrescentia carnosa ac nervosa, quæ operationem valdè dubiam & incertam admittit; nec tractabilior est secunda species cultro tentanda, propter insignem venarum dilatationem & turgescentiam; ultimam adiposam scilicet coloris albicantis & substantiæ quodammodo pinguis, reliquis duobus benigniorem tuto extirpare licet, de operatione consulatur *Author*, ut etiam *Celsus*.

Curatio & Prognosis. *Art.* 1044. Si Pterygium sit recens, *ærugine*, *alumine usto*, *sacchar. cand.* &c. absumi potest, fel animalium ferè omnium valdè commendatur. Pterygium reverà est malum periculosum & curatu difficillimum; est etiam frequenter contagiosum ab uno oculo in alium transiens & ferè semper metus est, ne cancrosum evadat.

Proptosis.

Proptosis. *Art.* 1045. Proptosis seu Straphyloma est reverà *Hernia oculi* & isto nomine designari debet: disrupta etenim tunica cornea quocunque accidente uvea seipsam protrudit, Tumorem vel *Ramicem* faciens, qui a similitudine aliquali rerum quarundam varia apud Græcos sortita est nomina, uti *Straphyloma*, *Melon*, *Helos*, *Myocephale*, &c. (Vid. *Art.* 1069.)

Curatio. *Art.* 1046. Quoad curam in principio haud in-

con-

congruum erit experiri quid valeant *Collyria astringentia*, si ex horum usu spes frustretur, ad chirurgicam operationem accedendum est, nimirum ad evacuationem humoris aquei per *paracentesin*, quæ periculo vacat; iste enim humor de novo supplebitur, & vulnusculum curatu non est difficile.

Rhexis.

Art. 1047. Rhexis est Tunicarum oculi ruptura *tum humorum effluxu a vulnere*, contusione violenta, vel ingenti exulceratione orta, cæcitatem perpetuam inducit, si humores omnes emanarunt. Nihilominus verò Globus oculi in hoc casu quandoque humore aquoso replebitur, utcunque tamen haud usque ad dimensionem naturalem: in hoc statu oculo artificiali vitreo deformitas eleganter resarcitur. Si solus humor aqueus reliquis in oculo manentibus effluxerit, natura frequenter hunc denuo suppeditat, & oculi pulchritudo ac visio conservantur. Rhexis.

Art. 1048. In hisce gravissimis oculorum læsionibus semper convenit *venæsectio* quàm ocissima, item *enematum* injectiones, & in vulnus vino rubro cum exiguo melle prius ablutum, instillandus est *sanguis columbinus* ex animali vivo, vel mixtura ex *melle rosarum vitell. ovor. & lacte muliebri* adhiberi potest, & superimponendæ sunt linteæ *albumine ovorum cum tantillo alumine benè agitato imbutæ*. Post hujusmodi Medicationem aliquandiu continuatam *Collyrium ex Myrrh. Aloë & Croc. in Aq. Rosar.* usui erit. Curatio.

Oule sive Cicatrix.

Covvardi sententia.

Albugo quid. Varietas & prognosis.

Art. 1049. Albugo seu Leucoma est macula corneæ albescens; quò latior & crassior est, eò magis visum obscurat, & quò magis corneæ superficiei incumbit, eò magis albicat, & quò propiùs ad nigredinem vergit, eò altiùs suas egit radices, & vix curabilis existit. Quæ e *cicatrice* relicta exoritur difficillimè dissipatur, quæ *ophthalmiam* sequitur, frequenter sua sponte facessit.

Curatio.

Art. 1050. Totus curationis cardo in *emollientibus*, *resolventibus*, seu *discutientibus*, vertitur, quæ tamen cum summa cautela sunt usurpanda. Pro *cicatricibus* tollendis *topica* acriora, imò *cathæretica* aliquando prudenti manu adhiberi debent, & primò tentanda est via lenioribus, & postea ad fortiora licet devenire. ♃. *Rad. althæ.* ℥j. *folior. malv. euphrag. chelidon. maj. ana* Mj. *sem. lin. fenugr. ana* ʒiij. *flor. melilot.* p. j. coq. in aq. font. q. s. ad ℔ij. hujus decocti vapor oculis apertis calidè excipiatur frequentissimè. Mallem ego in his oculorum medicamentis utendis formam *fomentationis*, quàm *vaporis* commendare, præcipuè si eidem decocto, dum calescat, pauculas *salis* seu *spiritus alicujus volatilis* guttas instillaveris, quod tum fortè prodesse poterit, nisi nimiam affuderis spirituum quantitatem, quæ oculorum tunicas feriat, & irritet. Alii utuntur *saccharo cand. in aq. fœnicul. seu euphrag. solut. Succus fœnicul. vel chelidon.* cum guttulis aliquot *balsam. Peruv.* potenter albuginem discutit, inquit *Riverius*. Sequens ex *Riverio* feliciter expertus sum; ♃. *Aq. rosʃ.* ℥v. dissolve in ea paulum *salis armoniac.* ita ut linguam feriat, deinde imponatur in vase aurichalceo, donec *cæruleum* colorem acquirat. *Fella animalium* præ-

præcipuè *lucii piscis*, succus *chelidon.* &c. sunt remedia calida & acria, ideoque convenit ea excipere mucilaginibus *gum. tragacanth. sem. cydon.* &c. vel cum pulv. *Trochisc. alb. rhas.*

Ettmulleri sententia.

Art. 1051. Albugo seu Leucoma est cicatrix albida post variolas vel alia ulcuscula in oculo. Pro nubecula & albugine delenda conveniunt *fel anguillæ*, *ol. papyri*, *succ. chelidon. maj. aq. saphirin. mercurius sublimatus.* " Solenne est apud Chirurgos Gallicos ad vitium amovendum operationem instituere, quam vocant *scarificationem oculi.* Instrumentum ad hoc opus perficiendum, quod *Scarificatorem* nominant, fit ex aristis hordeaceis, N. xx. vel xxv. putà, ad instar penicilli colligatis; cum hujusmodi autem scopis sive verriculis oculum abradunt, quandoque usque ad effusionem exigui sanguinis, alternis vel tertiis forsan diebus idem repetendo ad quartam, quintam vel plures vices; finita in hunc modum singula scarificatione oculum cum aqua tepida multoties abluunt, imò ferè continuò per totum diem, & deinde noctu pulpam pomi assati applicant: atque hæc est scarificationis methodus; accuratiorem verò hujus operationis rationem, non modo in hoc vitio, sed etiam in quibusdam aliis oculorum affectibus vernaculo sermone evulgandam brevi, ut opinor, exspectare licet.

Pro cicatrice in oculo. Remedia aliquot. Scarificatio Oculi.

Hyposphagma.

Art. 1052. Hyposphagma sive *suggillatio* oculi est sanguinis ex ictu vel lapsu, ruptis aut contusis vasis, vel alio modo apertis, in oculorum tunicis adnata, vel cornea, in easdemque effusio,

Hyposphagma.

colore primùm rubeo, postea livido vel nigro. Cui malo & hoc accidit, si corneam magis occupet, objecta omnia colorem ad rubrum vergentem præ se ferunt; nam & ad corneam venulæ porriguntur, ea parte, qua iridem spectat; & ex vicinis vasis sanguis in eam effundi potest.

Curatio. *Art.* 1053. Si malum sit ingens opus est venæsectione & purgatione, & topica debent esse *discutientia*. *Galenus* in initio fotum usurpat ex decocto *Fænugræci & Meliloti* & posteà *astringentia*. *Sennertus*. In oculorum suggilationibus optimum est sequens cataplasma, ℞. *Rad. symphyt. maj* ℥vj. *sigil. Solomon.* ℥ij. *flor. sambuc.* ℥iß. *farin. fabar.* ℥j. coq. in q. s. aq. font. *Decoctum* sit pro fotu, & ex *radicibus*, &c. f. cataplasma.

Cataracta.

Covvardi sententia.

Definitio. *Art.* 1054. Suffusio sive cataracta est pupillæ obstructio ab opaco aliquo interposito inducta, quæ visum minuit, aut extinguit. Causæ hujus affectus sunt ut plurimum obscuræ, aliquando tamen evidentes, uti contusio, nimis assidua ad lucernam lectio, balneorum usus inordinatus, & in genere quicquid fluxionem ad oculos promoveat; *epiphora* nonnunquam in *cataractam* transit. Differentiæ suffusionum sunt variæ, nempe 1. ratione crassitiei vel tenuitatis materiæ, ex qua pellicula constat. 2. ratione coloris, an alba sit, vel nigra, citrina, vel viridis, aut subfusca. 3. a situ, num etenim uveæ, num corneæ propiùs adhæreat: Certum enim est cataractam semper inter *uveam* & tunicam *scleroticam* contineri, in quo nunc humore aqueo, instar syndonis, innatare & fluctuare videtur, nunc firmiter tunicis, præsertim uveæ, adhærescere.

(Margin notes: Causæ. — Differentiæ.)

Art. 1055. Suffusio in initio discuti potest, ut multi fidei integerrimæ authores testantur. Suffusio nigra, nec medicamentis, nec acu curabilis est. Sequens est optima regula de cataractis, scilicet; *si quando videatur accrescere, & discutientium medicamentorum vires excedere, sufficienti temporis serie permittatur callescere, donec acui depositoriæ idonea naturaliter reddatur.* Modus operationis perficiendæ unicus est; intrudendo, scilicet, acum depositoriam per adnatam & corneam e minoribus oculorum angulis versus nasum, & cataractam eadem involvendo, tandemque ad oculi basin deponendo, ut ibidem resideat, seu leni manu figatur. Post hæc usitatum est, quietem per plures dies patienti imperare vel in lecto vel extra, & *stypticis* aliquibus seu medicamentis *agglutinantibus* oculum malè affectum obducere. Curatio: Regula de Cataractis. Operatio.

Art. 1056. " Statim post operationem simul ac „ acus oculo evulsa fuerit, instillandæ sunt guttæ „ aliquot *sanguinis columbini* a vivo animali, & „ toti oculo superimponantur linteæ duplicatæ *al-* „ *bumine ovorum cum frustulo aluminis conquas-* „ *sato & tantillo melle rosaceo bene irrigatæ.* Post operationem quid faciendum.

Art. 1057. " Suffusio, quæ a morbo aliquo gra- „ viori, a pertinaci cephalalgia, vel a contusio- „ ne violenta ortum duxerit, est omnium lon- „ gè pessimæ indolis. Suffusiones, quæ sunt vi- „ rides, vel cineritiæ, item quæ ferri rubiginosi, „ margaritarum vel testudinis marinæ colorem „ referunt, acu curabiles sunt: e contra suffusio- „ nes nigræ vel flavæ, item cretæ, plumbo, ma- „ lo citreo, colore similes, non attingendæ sunt. „ Præter colorem, ratio etiam habenda est sub- „ stantiæ, & consistentiæ suffusionum, quæ a fri- „ catione oculi palpebris operti dignoscendæ sunt; „ frictio enim oculi cum digito suffusionem red- „ dit latiorem & extensiorem cum vel sine dis- „ ruptione; si autem pristinam figuram statim re- Prognosis.

cuperat

,, cuperat sine disruptione, operationem fausto e-
,, ventu successuram esse sperare licet; sin verò
,, ex frictione suffusio in partes & frusta desiliat,
,, operatio nullatenus molienda est, sed cunctan-
,, dum est donec suffusio firmior & maturior eva-
,, serit.

Notæ quædam. *Art.* 1058. " De operandi modo alibi dictum
,, est (*Art.* 1055.) sed in ipsa operatione quæ-
,, dam adnotanda occurrunt; ibidem minus me-
,, morata. In cataractis adhuc imperfectis inter-
,, dum simul ac acus infigitur, statim oculus *inun-*
,, *datione humoris lactei impleri* videtur, quem ab
,, ipsius cataractæ vesiculis acu sauciatis proveni-
,, re credibile est. Quandoque oculus acu intro-
,, ducta *cruore plenus* conspicitur. Alias intromissa
,, acu *cataracta statim duplo grandior* augeri vide-
,, tur, *tuberosis ostrearum testis (vel spermati rana-*
,, *rum in paludibus)* quodammodo similis. Hæc
,, accidentia saltem ad tempus operationi impedi-
,, mento esse solent. Cataractæ nonnullæ, utcun-
,, que aspectu benignæ ac pulchræ ante operatio-
,, nem conspiciuntur, sunt tamen adeo *tenaces ac*
,, *rigidæ*, ut acui depositoriæ obtemperare omni-
,, nò respuant, & quoties infra detruduntur, to-
,, ties iterum assurgunt. Aliæ etiamsi septennes
,, vel octennes fuerint, sunt tamen *molles tan-*
,, *quam gelatina*, atque ita vim acus eludunt.
,, Aliæ *Uveæ* tam firmiter adhærent, ut acu sepa-
,, rari nequeant, atque hæ sunt omnium pessimæ
,, ab ictu vel contusione violenta ortum plerum-
,, que ducentes. Quod ad accidentia antedicta,
,, nimirum *humoris lactescentis*, *cruoris*, &c. in
,, operatione contingentia, attinet, octiduo vel
,, noniduo plerumque sponte evanescere solent,
,, reliquiæ tamen quædam aut fragmenta interdum
,, manere possunt. Post operationem visio quan-
,, doque statim, sed frequentiùs circa nonum
,, diem aliquatenus succedit, at non perfecta &

fortis

„ fortis ante duas vel tres septimanas, vel forsan „ tot menses præteritos expectanda est : *Banister* „ *& alii*.

Pitcairnii sententia.

Art. 1059. Signum pathognomonicum a *Riverio*, *Plempeio*, & aliis traditum suffusioni nullatenus convenit, nempè affirmant suffusionem tum ingruere, cùm varia simulacra ante oculos volitant, pili, araneæ & similia, quæ apparitiones ex omnium opinione, si perpetuò offerantur, est vera & legitima suffusio : has apparitiones ascribunt corpusculis humori aqueo innatantibus, quæ cataractam efformant, verùm naturam oculi ignorant : Nam corpuscula humori aqueo innatantia nullum sensum in retina depingunt; imò ea quæ corneæ exteriori adhærent nullam sui in retina picturam exprimunt, nec cicatricis corneæ nulla est imago, neque ob eam vel eas (si plures sint) ullæ rerum obvolitantium fiunt apparitiones: Ea enim est concavitas retinæ, ut ad objectum in ea depingendum, hoc est ad congregandos in uno ejus puncto omnes radios, e quovis objecti puncto emissos, debeat objectum visibile removeri a retina ultra distantiam corneæ a fundo oculi. Hinc sequitur, si incipienti cataractæ conjungantur etiam simulacra muscarum &c. tum oculi etiam *Gutta Serena* laborant. Error Riverii, Plempeii, &c.

Farrago sententiarum.

Art. 1060. Si suffusio sit profunda, pupilla angusta apparet; intra sex menses plerumque confirmata evadit. Oculo digito compresso suffusio nonnihil diffluens & latior facta, postmodum ad pristinam magnitudinem revertens nondum matura est; si verò nullam patitur mutationem dis- Prognostica signa aliquot.

cuti potest. *Riverius*. Si oculus suffusione affectus soli obversus nullam possit lucem percipere; frustrà est omninò operationis periculum facere; est etenim cataracta cum *Amaurosi* conjuncta, quod malum est incurabile. *Barbette*.

Opacitas humoris cryftal. *Art.* 1061. Cataractam reverà ut plurimum nihil aliud esse quam *opacitatem præternaturalem humoris Crystallini* videre licet Transact. Philosoph. N. 373. Et hanc fuisse opinionem plurium Chirurgorum Gallicorum, viz. *Maitre Jean*, *Antoine*, *Bissau*, *Heister*, &c. ex horum authorum lectione planè constat: Cataractas autem membranosas rarissime occurrere ferè omnes consentiunt. (vid. Artic. subseq.)

Glaucoma.

Glaucoma *Art.* 1062. Glaucoma est mutatio humoris crystallini in glaucum colorem humore cristallino per exsiccationem condensato. *Oribasius in lib.* viii. *cap.* 47. dicit, Glaucoma & suffusionem veteres unum eundenque morbum esse existimarunt. *Paulus Ægineta* idem asserit. Valdè curiosæ sunt disquisitiones *Gallorum dè distinctione inter suffusionem & Glaucoma*. *vid. Acad. sci.* Vol. XII. p. 47. *item* Vol. XXII. p. 36. *&c.* Posteriores tamen *Græci propriè Glaucoma saltem pro humoris crystallini in glaucum colorem mutatione accipiunt*. Quod ubi fit, visio impeditur; nam humore isto pelluciditate spoliato species visibiles *ad retinam* perfectè transferri nequeunt. Cognoscitur hoc malum; quod citra pupillam insignis & profunda apparet albedo, & omnia tanquam per fumum aut nebulam videntur. A cataracta ergo distinguitur, quod *albedo profundior* appareat, in cataracta *in ipsa pupilla & ferè juxta corneam*, *Sennertus*. (vid. Art. precedentem.)

Situs

Situs Humoris Crystallini vitiatus.

Art. 1063. Est & aliud vitium humoris Crystallini, viz. *Situs naturalis mutatio*, ubi, scilicet, latiore sua parte, quæ lentis majoris instar compressa est, Pupillæ foramini non recta opponitur, sed vel sursum declinat, vel deorsum, vel ad latera; & quidem si Crystallinus humor situm mutet in uno oculo, in altero vero naturalem retineat; vel si ambo difformiter situm mutent, ita ut alter sursum, alter deorsum, vel ad latera vergat, res geminatæ apparent; *mutatur enim planum*, ut loquuntur optici; hic affectus, sicut antecedens, est omninò incurabilis. *Sennertus.* Situs humoris Crystallini vitiatus.

Epiphora.

Covvardi sententia.

Art. 1064. Epiphora est præternaturalis oculorum defluxio, quæ *Anglis* sonat *a Rheum in the Eyes*; humore scilicet seroso acri ferè continuò depluunt oculi genas excoriante. Epiphora quid.

Art. 1065. Intentiones curativæ sunt 1. humoris peccantis aliò derivatio *per venæsectionem*, *cucurbitulas*, *vesicatoria*, *cathartica*, &c. 2. acrimoniæ per remedia idonea correctio, quæ plerumque vino *chalybeato amaro* feliciter peragitur; aliquando vinum simplex liberaliter epotum epiphoram sanat (præcipuè non assuetis idem bibere) & postremò, præmissis rectè prædictis evacuationibus & alterantibus, *topica astringentia* adhibere licet. Curatio.

Pitcairnii sententia.

Art. 1066. Epiphora est quasi species *catarrhi* in glandulis oculorum. Præmissis universalibus usur- Oculorũ catarrhus, ejusdem curatio.

usurpandi sunt *fotus astringentes*, *linimenta*, & *collyria*, &c. Cataplasma sequens ex *Platero* egregias habet vires; ♃. *Pulp. pomorum acidorum* (vulgò v... !. die!.) *in aq. rof. macerat* ℥ij. *mucilag. sum. fœnugr.* ℥ß. *album. unius ovi. lapid. hæmatit.* ʒß. *cort. granat.* ℥j. *ol. rof.* q. s. m. f. Cataplasma tepidè applicandum.

Farrago sententiarum.

Art. 1067. Epiphora antiqua, & quæ senibus accidit, difficulter curatur, imò frequenter in *fistulam lacrymalem* degenerat. Remedia in principio debent esse blandè *astringentia* & posteà *siccantia*; *lapis calaminaris* est singularis. Aqua ophthalmica sequens ex *Hoffmano* valet ferè in omnibus oculorum affectibus usque ad miraculum ♃. *Vin. rhenan. Aq. plantag. rosar. ana* ℥iij. *tut. præp.* ʒij *myrrh. elect. pulv.* ʒjß. coq. ad tertiæ partis consumptionem sub finem in nodul. suspend. pulv. *virid. æris* ℈j. *camphor. gr.* viij. colatura sine expressione fit pro usu; utilissima quoque est *aq. sapphirina*, item *collyrium certum*.

Aq. ophtalmica præcellens

Rheuma oculi.

Art. 1068. Huc pertinet, si non idem sit, Rheuma sive *fluxus Oculi*, *vel delacrymatio*, quod est serosorum vel tenuium humorum ab oculo profluvium, sine insigni inflammatione; a *Fistula lacrymali*, *vel ab ungula* malè curata quandoque oritur, tunc prorsus incurabilis existit; vulgò vocatur *a Vveeping Eye*.

Proptosis.

Proptosis.

Art. 1069. Proptosis est exitus oculi fere ex orbita, ex contusione, &c. vid. contusionem Oculi & Vulnera *Art.* 1052. 1073. huc referri potest buphthalmia, magnus oculus, sive oculi valde prominentes, vulgo *Gogle Eyes*, a naturali conforma-

formatione oriundi. Quomodo ab alio morbo eodem nomine insignito differt. [vid. *Art.* 1045.]

Atrophia.

Art. 1070. Atrophia oculi, sive imminutio, profunditas vel macies oculi, est quando omnes oculi partes imminuuntur & contabescunt. Nusquam hunc morbum, ut memini, tanquam *particularem* inveni, nisi á tabe universali provenientem; *Celsus* verò & alii hunc agnoscunt; adeò infrequenter, ut opinor, contingit, ut peculiarem medelam vix postulet. ad hanc classem pertinet *Microphthalmos*, sive parvus oculus, *The Pink Eye or the Pig-Eye* a naturali conformatione ortus. Atrophia.

Mydriasis.

Art. 1071. Mydriasis, sive *Pupillæ Dilatatio*, est cùm foramen illud, quo uvea tunica ad species visibiles admittendas donata est, ita præter naturam versus iridis circulum ampliatur, ut visio hac de causa lædatur. Objecta visibilia grandiora apparent & minus distincta: alia est *nativa*, alia *adventitia*, prior est incurabilis; si a siccitate oriatur, humectantia indicantur. Interdum est *guttæ serenæ* prodromos, Mydriasis.

Meiopis.

Art. 1072. Meiopis, sive *Pupillæ Angustia*, est malum præcedenti contrarium; nimirum cum pupilla angustior est quam naturaliter esse debet. Hi affectus insanabiles sunt. Meiopis.

Plege.

Art. 1073. Oculorum vulnera, sive a punctura, incisione, vel contusione sunt periculosissima Plege.

ma. Omni arte fluxus humorum inhibendus est, *viz.* venæ-sectione, hirudinibus, clysmatibus, vesicantibus, intercipientibus, *&c.* & febris supprimenda testaceis, emulsionibus, *&c.* Interim remedia externa sunt ante omnia *Sanguis columbinus e vivo animali in oculum vulneratum instillatus*, *aq. ordei & mel rosar. pro collyrio*, *oxyrrhodinum* i. e. *acetum*, *in quo fol. ros. rubr. incocta fuerint cum albumine ovor. conquassat.* pro defensivo. Sequens cataplasma habet *Turner. Art. Chirurg. p.* 370. Vol. I. ℞. *Fol. ros. rubr. sambuc. ana* Mj. *coq. in q. s. lact. vaccin. colatur.* ℔ss. *add. mic. panis alb. q. s. ut reducatur leni coctione ad debitam consistentiam sub finem addendo vitellum unius ovi cum tantillo croco minutim scisso, f. cataplasma* subtepidè applicand. illinendo prius palpebram tumefactam cum *ung. sambucin.* consulatur author loco citato.

Elcos.

Elcos. *Art.* 1074. Ulcera in tunica conjunctiva vel cornea, a quacunque causa oriuntur, a vulnere, inflammatione, a variolis vel combustionibus, &c. periculosa sunt, & aliquando curatu difficilia, & semper metuendum, ne opacam cicatricem post se relinquant.

Curatio. *Art.* 1075. Quoad curam, materia ad oculum fluens divertenda est & evacuanda, sordes detergendæ, dolor, si adsit, mitigandus, & nativa oculi temperies restituenda & conservanda. Detergentia & exsiccantia sunt usurpanda, lenia tamen & temperata, sine asperitate & mordacitate. Ad ulcera detergenda (inflammatione, si adsit, prius penitùs sublata) vix datur præstantius remedium quam *aq. ophthalmica sapphirin. Bat.* & deinde *collyrium ex sarcocol.* in cap. de ophthalmia laudatum, & postremò *collyr. tum trochisc.*

chisc. alb. rhas. cum camphora, sacchar. saturn. vel lap. calamin. praep. &c. oleum ovorum valdè commendatur.

Art. 1076. D. *Banister* a priscis medicinæ scriptoribus octo vel decem species ulcerum in oculo accidentium enumeravit, ut *ulcus rotundum, inustum, sordidum, depascens, cancrosum,* &c. Sed distinctio nimis subtilis videtur. Verùm enimverò notatu dignum est ulcus istud, quod *Græci Peribrosin* nominant in Angulo oculi cum pruritu vix tolerabili conjunctum. Sequens medicamentum ab authore valdè comprobatur. ℞. *Mucilag. sem. cydon. lin. in aq. plantag. & parietar. extract. ana* ℥j. *vitriol. alb. in aq. rosar. solut.* ʒß. *vitriolum album est antidotus ad pruriginem.* Species variæ.

Covvardi sententia.

Art. 1077. Omnia oculorum ulcera sunt periculosa & curatu difficillima. Totus curandi cardo in usu *detergentium* & *exsiccantium* vertitur, quibus tamen sæpissimè addi debent *lenientia* sive *anodyna*. Non difert horum ulcerum ab aliorum curatione methodus tractandi, nisi quòd ob teneritudinem & insignem partium usum cura non vulgari suscipienda sint. Porrò his in casibus conveniunt *agglutinantia* cum *detergentibus* mixta; inter quæ liquorem ex ovo cocto & indurato sacchari cand. q. s. repleto in cella vinaria extillantem maximè commendat *Riverius*; quod medicamentum, si magis *abstersivum* desideres, addito *myrrhæ pulverisatæ* pauculo saccharo cand. supra præscripto, magis proficuum reddetur. Prognosis, & curatio ulcerum ocularium

Paralysis.

Art. 1078. Paralysis oculi est affectus musculorum ocularium paralyticus, ex quo motus vel penitùs Paralysis.

tùs amittitur vel multùm impeditur. Est malum, uti credo, rarissimè contingens; utcunque nihil habet in se peculiare a paralysi aliarum partium diversum quoad theoriam vel therapiam.

Strabismus.

Strabism. *Art.* 1079. Strabismus seu strabositas est oculorum unius vel utriusque respectu ad se invicem distortio, sive *obtutus transversus*, vulgò *a Squinting.* Ex inæquali muscolorum ocularium exercitio provenit. Infantes hunc affectum facilè contrahunt; interdum ob incuriam nutricum, quæ malo situ ad fenestram cunabula disponunt. Adolescentes quoque interdum in eum incidunt, vel a vitiosa oculorum praxi, vel a contagione, dum alios hoc morbo affectos intuentur.

Curatio. *Art.* 1080. Strabismus difficillimè curatur; si a cunabulis perperam versus fenestram locatis ortum duxerit, mutanda est orum situatio. *Paulus Ægineta* ad hoc vitium emendandum larvam machinatus est, & faciei adaptavit, ita ut per duo foramina recta tantum antrorsum liceret prospicere. Ego ad adolescentulum quendam generosum strabismo affectum accersitus, statim ac intellexi unum tantum oculum affici, consului, ut *sanus subligaculis probè claudatur* per duas septimanas, quo facto alter oculus omnimodorum motuum liberrimè potitus integrè sanatus est, & in futurum cum altero motus sociales recte servavit, & nunc elapsis aliquot annis sine recidivatione juvenem eleganti forma præditum in bonum virum evasurum fore spero.

Encanthis.

Encanthis. *Art.* 1081. Ex curatione unguis vitia nascuntur, quæ ipsa aliis quoque de causis oriri solent. In-

terdum fit in Angulo parum ungue exciso, vel aliter, tuberculum, quo palpebras parum diduci patitur: ἐγκανθὶς græcè nominatur. Excipi Hamulo, & circumcidi debet: hic quoque diligenter temperata manu, nequid ex ipso Angulo abscindatur. Tum exiguum linamentum respergendum est vel cadmia, atramento sutorio, *&c.* *Celsus.*

Art. 1082. " Encanthis est excrescentia carno- Curatio.
" sa in majori oculi angulo carunculæ lacrymali
" adhærens; si mollis & laxa fuerit, *Alumine*
" *usto & sacchàro cand.* deleri potest; sin vero tu-
" mor sit durior & grandis filo per medium trans-
" misso detinendus est, & forcipe abscindendus;
" & vulnus tinctura myrrhæ & melle rosaceo fo-
" vendum." *Kennedy.* " In operatione suscipien-
" da cavendum est, ne *glandula lacrymalis* nimium
" lædatur, exinde enim fluxus oculi perpetuus
" continuò in genam depluens supervenire solet;
" quemadmodum in fistula lacrymali malè cura-
" ta plerumque accidit." (Vid. *Art.* 1068.)

Fistula Lacrymalis.

Covvardi sententia.

Art. 1083. Anchylops, Ægilops, & Fistula lacrymalis apud authores promiscuè usurpantur; ægilops verò est tumor (vel potiùs ulcusculum) carunculæ majoris ad internum oculi canthum; anchylops nominatur, cum adhuc nondum sit ulcerosus; fistula lacrymalis propriè appellatur, quando ulcus sinuosum ibidem efformatur; compressione digiti liquor e cantho ovi vitello similis & fœtorem emittens extillat; humor corrosivus viam facit, aut invenit, unde meatus colatorii nimis patentes facti, perpetuo stillicidio vexantur; imò frequenter os *ethmoideum* penetrat, ero- [Morbi nomina & descriptio.] [Progressus.] [& exitus.]

dit, & ad *cariem* miserabilem deducit; in quo statu non nisi *cauterio* actuali curabilis est, hujusmodi fistula frequenter cancrosa evadit, & tunc *Riverius* monet remediis non esse attingendam.

Curatio. *Art.* 1084. Cura est totaliter chirurgica, nisi quod intus dari possunt pauca *evacuantia* & remedia quædam humorum acrimoniam *destruentia*, præcipuè *mercurialia*, & decoctum *e lignis*. In initio si anchylops adhuc sit, *repellentia* maximè proficua sunt, ut suppuratio præveniatur; huic usui inserviunt *refrigerantia*, *astringentia*, & *vitriolica*: Si verò nec refrigerantibus repelli nec resolventibus discuti poterit, quin ad suppurationem vergat, aperiendus est abscessus, & *detergentibus*, *consolidantibus*, ac *cicatrizantibus* secundum artem tractandus. Alii sunt qui curam ægilopis moliuntur *instrumento chirurgico*, per os nasi tramitem perforando, quo liquor perpetuò extillans per nasum evacuatur. " Sed graviter errant, qui existi-
„ mant *perforationem* hoc commodum præstare,
„ ut materia per os effluat; foramen enim ossi a
„ carne ex ipso pullulante brevi obstruetur. Os non
„ est perforandum nisi præsente maxima ipsius cor-
„ ruptione, quæ perveniat usque ad cavitatem in-
„ ternam ipsius nasi; sola siquidem ejus superficie
„ corrupta sat fuerit partem læsam scalpro abra-
„ dere, euphorbium inspergere, &c. præmitti de-
„ bet *setaceum*, quod tanti est momenti, ut in-
„ veteratam fistulam lacrymalem sine hoc præsi-
„ dio vix curari posse in aliquibus observaverim
„ *Hercules*, *Saxon.* & *Hildanus*.

Visus

Visus Hebetudo.

Covvardi sententia.

Art. 1085. Hebetudo visus est caliginosus videndi modus, cùm objecta visibilia nebula velut tenui obvoluta apparent; primus est hic status ingruentis mali pejoris, nisi præveniatur, prodromus; & *cataractam* aliquando ob incuriam patientis, aut imperitiam medici inductam præcurrit. A statu sanguinis viscido & pituitoso oriri potest, vel a spirituum animalium penuria, vel ab humoris in oculo defectu, vel ex mala partium conformatione. Hebetudo visus. Unde.

Art. 1086. Ad hanc oculorum hebetudinem discutiendam indicantur remedia, quæ sanguinis lentorem tollunt & quæ spirituum animalium penuriæ occurrunt. Quandoque convenit *venæsectio*, & deinde *catharticum cum calomel.* exhibere. *Millepedes* inter specifica recensentur: *salia volatilia* & *deobstruentia* in sanguinis lentore mira præstant; salivationem per *masticatoria*, potiùs quàm *tabaci* fumo, excitatam prodesse autumo, *cerevisia oxydorica pharmac. Bat.* propinari potest; *collyria vitriolica* & *astringentia* sunt vitanda; convenit *aqua ophthalmica sapphirina Bat.* In genere duæ regulæ ad visum utilissimæ, licèt non usquequaque sufficientes statuantur. 1. Ut manè quolibet, nullo habito ad tempestatem respectu, *frigida* caput; tempora, & ponè aures alluamus. 2. Ut a *calidis* & *piperatis eduliis*, nec non *potulentis spirituosis*, quantum fieri possit, abstineamus. Curatio. Duæ regulæ ad visum prolongandũ.

Art. 1087. " Euphrasia quoquo modo sumpta,
" seu in pulverem redacta, & cum vino albo po-
" ta, seu per se sola masticata & deglutita, seu
" in vino vel cerevisia infusa, seu in aqua ad
" modum theæ, seu succus ejus expressus, *viden-* Euphrasiæ vires.

„ *di facultatem mirificè roborat & adauget, debi-*
„ *lem aut amissam reparat & restituit. Arnoldus*
„ *de villa nova & alii.*

Gutta Serena.

Covvardi sententia.

Definitio. *Art.* 1088. Gutta serena seu Amaurosis est visus abolitio, sine ullo sensibili vitio in oculis apparente, ab obstructione *nervi optici* orta, influxum spirituum animalium prohibente. Quæ a causa quacunque subitanea exoritur facilius curatur, quam cui deplorabile illud infortunium obrepit. In vera amaurosi pupilla nigrior & amplior solito apparet, sed non semper, & gravitas supercilia premit.

Curatio. *Art.* 1089. Quoad therapiam post universalia (ubi indicantur) medicamentis *volatilibus*, *antiscorbuticis*, *chalybeatis*, *mercurialibus*, *cephalicis*, & *nervinis* cura tentanda est; vix aliquid sperandum est a *topicis*; si aliquibus utamur, debent esse *discutientia*.

Pitcairnii sententia.

Signum pathognomonicum. *Art.* 1090. Si nullis ophthalmiæ signis apparentibus, muscæ aut araneæ & similia oculis obversari videntur, signum est *pathognomonicum* guttæ serenæ nascentis.

Art. 1091. Curatio hujus affectus medicamentis *mercurialibus* tentanda est, imo *salivatione* & decocto *guaiaci*.

Curatio. *Art.* 1092. " Tutiora sunt *purgantia* (inquit
„ *Ettmullerus*) quam *vomitoria*; conveniunt *sudorifera*, maxime *sassafras* & *euphrasia*, *junip.*
„ *rosmarin. millepedes*, *masticatoria*, &c.

Myopia.

Myopia.

Art. 1093. Myopia, five luscitio, est propinqua visio, quam *nos Angli* vocamus *Purblindness*; a naturali conformatione oritur; qui autem oculis ita formatos habent, nunquam cæcutiunt, neque conspicillorum in extrema senectute indigent. Myopia.

Presbytia.

Art. 1094. Presbytia est affectus myopiæ contrarius; e longinquo melior est visio, quam propinqua; senibus præcipuè accidit, & est malum prorsus incurabile: conspicilli verò egregio sunt adjumento. Presbytia.

Nyctalopia.

Art. 1095. Nyctalopia est malum duplex, cujus species duæ sunt sibi invicem contrariæ. In prima specie visio noctu vel in locis obscuris est præstantior, in clara luce valdè diminuta & ferè nulla. In altera specie nisi clara & spendida luce nihil omnino cernitur. Hæc sunt vitia a mala constructione oculi orta, ideoque incurabilia. Nyctalopia.

Hæmorrhagia Narium.

Sydenhami sententia.

Art. 1096. Nonnullæ febres intercurrentibus annumerari debent, quæ vulgò pro symptomaticis tantùm habentur; hujusmodi sunt hæmorrhagia narium & hæmoptoe. Primo ut plurimum appulsu febris præ se fert indicia, qua derepente sibi per nares, qua data porta, faciente viam; dolor & calor Hæmorrhagia narium & hæmoptoe interdum a febre pēdent.

ſinciput adhuc torquent; ſanguis per vices profluit, dein aliquandiu ſiſtitur, & mox denuò iterum atque iterum erumpit; donec tandem remediorum uſu vel ſponte omnino ceſſat, ita tamen ut ægro ſingulis annis a recidiva metuendum ſit.

Curatio. *Art.* 1097. Sanguinis fervorem nimium atque ebullitionem ut compeſcamus, convenit *venæſectio* (ſanguis eductus eſt pleuriticorum ſimilis) item *victus tenuis ac incraſſans* imperandus eſt; quotidie injiciendum eſt *enema refrigerans*, & doſis *diacodii* hora ſomni exhibenda eſt. Quoad externas applicationes, lintea quadruplicata immerſa *aquæ frigidæ*, in qua *ſal prunellæ* diſſolvatur, & poſtea leviter expreſſa admoveantur nuchæ, ac utrinque cervici ſæpiùs in die. Item poſt univerſas evacuationes peractas liquor ſequens applicetur; ♃. *Vitriol. hungar. alum.* ana ℥j. *phlegmat. vitriol.* ℔ß. coque tamdiu, donec omnia fuerint diſſoluta, liquorem frigefactum filtra, & add. *ol. vitriol.* partem duodecimam; turunda ex linteo raſo liquore hoc probè humectata, nari ex qua ſanguis ſtillat, indatur per dies duos iſthic relinquenda.

Cortex peruv. *Art.* 1098. " Quod hæmorragia narium a *febre* pendeat, *cortice peruviano* profligari poteſt, æque ac hæmoptoe, de qua alibi. (536.)

Nota bene. *Art.* 1099. " Opinione vulgari hæmorrhagias or-
„ dinariò ex arteriolarum evaneſcentium ruptura
„ accidere ſtatutum eſt; Sed in errore magnopere
„ verſantur: in omni etenim *critica ſaltem hæ-*
„ *morhagia* ſive narium, ſive partium circa fauces
„ & guttur, ſive pulmonum, ſive renum, ſive hæ-
„ morrhoidum, ſive uteri, ſanguinis fluxus *me-*
„ *diantibus glandulis* omninò fit, *per ductus ſcili-*
„ *cet excretorios* ſanguis exilit, quod probè notan-
„ dum eſt.

Ettmul-

Ettmulleri sententia.

Art. 1100. Quidam hypochondriaci, ſcorbutici & cachectici variis & ſtupendis hæmorrhagiis obnoxii ſunt, ita ut ſanguis non unciatim, ſed libratim effluat. Quinam hæmorrhagiis obnoxii ſunt

Art. 1101. In nimia efferveſcentia & ſanguinis fervore conveniunt *blanda acida*, item ſuccus *menth. urtic.* &c. *martialia* pluribus ſcopis in curandis hæmorrhagiis ſatisfaciunt: *martialia* etenim per ſe ſemper aſtringunt, per accidens aperiunt, ut obſervare licet in menſibus nimis fluentibus & obſtructis. Ipſe novi exempla infantum & adultorum etiam frequenter hæmorrhagiis narium obnoxiorum ſolo eſu *paſſularum* curatorum. In hæmorrhagia *habituali* ſequens electuar. eſt proficuum; ♃. *Pulp. paſſular.* ℔ß. *pulv. rhabarb.* ʒij. *tart. vitriolat.* ℥j. *ſyr. cydon.* q. ſ. m. (Materia medica in hæmorrhagia latè patet, ſequentia ſimplicia ſunt inſigniora) *folia plantaginis, urtic. millefol. heder. terreſt. polygon. flor. roſ. rub. balauſt. cort. granat. rad. ſymphyt. maj. biſtort. tormentil. muſcus terreſt. gallæ, ſem. hyoſcyam. papaverina,* (*catechu*) *uſnea cran. human. gum. arab. ſang. dracon. lapid. hæmatit. tinct. mart. ſacchar. ſaturn. ſtercus aſininum* aut *ſuillum* & *caninum.* Externè *bufo ſicc. ſtercus porcinum recens excretum. bol. armen. pilul. leporin. crepitus lupi, alumen uſtum*, &c. Curatio. Hæmorrhagia habitualis.

Farrago ſententiarum.

Art. 1102. Phlebotomia ad revellendum ampliori foramine celebrari debet, & ut magis confertim ſanguis effluat, inter detrahendum eundem multùm prodeſt vulnus ſæpiùs digito occludere, dein aliquantulum ſanguinis emittere. Aliquid notandū in V. S.

Art. 1103.

Deligatio artuum. *Art.* 1103. Deligatio artuum hæmorrhagiæ sistendæ conducit; notandum est tamen artus omnes simul non diu ligandos esse, quoniam sanguis in extremis diu detentus, & a corde nimis exulans lipothymias terribiles inducit. *Album græcum* in omnibus hæmorrhagiis est medicamentum singulare; *spiritus vitriol.* vel *ejusdem ol. in aq. simpl. instillat.* in hæmorrhagiis periculosis est extremum remedium & rarò fallax.

Remedia varia. *Art.* 1104. Reliqua melioris notæ sunt *calcanthum rubefactum*, *colophonium pulverisatum*, *stypticum regis*, *ol. terebinth. decoct. catechu*, *decoct. incrassans*, *decoct. styptic. elect.* Boyleanum, *pulvis Galeni*, *elect. styptic. tinctura rosar. epithema de sacchar. saturni* in casu deploratissimo moribundo post omnia tentata feliciter expertus sum.

Olfactus amissus.

Ettmulleri sententia.

Olfactus amissus raro curatur. *Art.* 1105. Olfactus amissus rarissimè recuperatur, præcipuè in senibus. Præ reliquis multùm confert *majorana* quocunque modo usurpata, item *rosmarinus*, suffitus ex *succino. gum. animæ*, &c. quæ valent in *catarrho* hic locum habent. (470.)

Ozæna. *Art.* 1106. Ozæna est ulcus sordidum in naribus latens, frequenter est venereum, interdum cancrosum evadit.

Curatio. *Art.* 1107. Ad curationem conveniunt folia & unguentum *e nicotiana*; si crusta adfuerit, cum *oleo amygd. dulc.* removenda est; interdum usurpantur fumi ex *cinnabar.* & *mercur. dulc.* in injectionibus, imò nonnunquam *mercurius sublimat.* Galli utuntur *mercur. præcip. cum unguent. rosf.* subact. & cum turundis applicato. (972.)

Polypus narium. *Atr.* 1108. Polypus narium est sarcoma seu excrescentia carnosa in naribus ex earum summitate

prona-

pronascens, & nasum nunc replens, nunc in fauces usque descendens, a *polypo pisce* nomen accepit, nunc mollis est, & lubrica, nunc una nunc pluribus radiculis se affigit. Excrescentia hæc nunc alba, nunc rubra, nunc livida apparet, si livescit, & dolet, ferè cancrosam naturam sapit; & non attingendus est polypus cancrosus. Polypus narium est malum curatu admodum difficile. " *Rhasis* polypum *hæmorrhoides narium* appellat ob similitudinem. De ejusdem extirpatione videantur scriptores chirurgici. Si in ulcus cancrosum degeneraverit, admittit curationem fictam & fucatam, in hunc finem unguentum sequens est valdè proficuum, ♃. *Unguent. de plumbo, succ. solan. ana* ℥j. *aq. rof.* ℥ß. diutissimè agitentur in mortario plumbeo & f. ungt. Rarò curatur.

Art. 1109. Riverius distinguit inter *sarcoma & polypum*, & quidem jure merito; Sarcoma (inquit) est excrescentia carnea in naribus genita, *hypersarcosi* simillima in imis narium partibus succrescens; Polypus verò in summis ac superioribus juxta nasi radicem. Cura tentanda est primò astringentibus lenioribus, & deinde medicamentis potentioribus, inter quæ eminet *mercurius præcipitat. rub. cum melle rosaceo permistus*; remedia adhuc *magis caustica* cum cautela usurpanda sunt, idque *decrescente luna*, cum tumor imminuitur.

Linguæ Vitia.

Ettmulleri sententia.

Art. 1110. Gustus læsiones. In amisso gustu convenit *Raphanus* ante pastum masticatus, item *cephalica* & *nervina*. Sed gustus & odoratus vitia, si inveterata sint, sunt curatu difficilia, maximè in senibus. Gustus læsiones.

Art. 1111.

Aphonia. *Art.* 1111. Loquela amissa frequenter a linguæ *paralysi* accidit; curatur *aromaticis*; convenit decoctum *salviæ*, *eruc. sinap.* &c. in vino, item *rosmarinus*, *rad. pyreth. zinzib.* sed præ reliquis succus *salviæ*.

DENTIUM & GINGIVARUM MORBI.

Dentium caries & nigredo. *Art.* 1112. Dentium caries & nigredo fit a nimis calidis, frigidis, dulcibus, acidis, fumis ex mercurio, a scorbuto, &c.

Curatio. *Art.* 1113. Vitanda ergo sunt antedicta, & dentes a cibo repurgentur & vino eluantur. *Pumex* bis vel ter ignitus & vino albo extinctus & in pulverem subtilissimum redactus albissimos facit dentes; quidam solo pulvere *panis usti* utuntur (qui optimum & tutissimum est dentifricium.) *Cinis nicotianæ* est turpe medicamentum, sed dentes reddit albos. Ad dentium sordes tollendas & colorem vitiosum emendandum varia extant dentifricia in practicorum libris; ℞. *Os sepiæ* ℥j. *rad. pyreth. lapid. pumic. alum. ust. ana* ℈j. *cinnam. lign. aloe tart. rhenan. ana* ʒß. f. pulv. subtilissimum. Pro usu domestico pulv. *panis usti* ad dentes mundandos sing. auroris, & postea opiatum sequens usurpandum, ℞. *Pulv. flor. rof. rub.* ʒij. *myrrh. elect.* ℈ij. *alum. ust.* ℈j. *sacchar. saturn.* ʒj. *cremor. aq. calc. supernatant. opobalsam. ana* ʒij. *aq. hungar.* q. s. misce. Post usum hujus abluatur os cum vino rubro.

Curatio. *Art.* 1114. In dentifriciis usurpandis optime cavendum est, ne crebrior & durior attritus gingivarum, eas atterat & absumat.

Dentium vacillatio. *Art.* 1115. Ad dentes firmandos valet solutio *terræ japon.* ʒij. in vin. rub. ℔ß. pro lotione (inquit *Boyle* multis in locis) conducit etiam *gum. lac.* quocunque modo usurpatum.

Gingivæ putridæ. *Art.* 1117. In gingivis putridis & dentium vacilla-

cillatione inde orta, ℞ *Gum. lac.* ℥ij. *cremor. aq. calc. supernatant.* ℥j. *alum. ust.* ℈j. *flor. rof. rub.* ℈ß. m. f. pulv. subtilissimus cum pauco *mel. rof.* usurpand. vel cum vino rub. gallico in quo infusa sunt *fol. rof. rub. rad. tormentil.* &c. In graviori malo ad *unguentum Ægypt.* deveniendum est [vel *mel. unguent. Ægypt. supernatans*] plura videantur in cap. de scorbuto. De gingivis putridis & dentium vacillatione. Interim multum valet *tinctura gum. lac, Fulleri*. " Præ reliquis autem, quotcunque ,, in libris inveniuntur, *pro dentibus firmandis*, ,, *iisdemque & gingivis a putrefactione conservandis*, *nec non oris fœtore præcavendo*, non da- ,, tur præstantius remedium quam *Masticatio foliorum Nicotianæ* modica quantitate: eò ete- ,, nim sufficiunt grana quatuor pro una vice, ,, idque tantum semel in die usurpandum per ho- ,, ræ quadrantem in ore detinendo. Interim super ,, omnia improbandus est *turpissimus quorundam* ,, *mos totis diebus masticandi*, non ad hos lau- ,, dabiles fines consequendos; sed planè nescien- ,, tium quare, forsan solummodo consuetudini in- ,, dulgendi gratia.

Art. 1117. Oleum *Buxi* dentium dolores quosvis ad miraculum sedat (inquit *Riverius*) *oleum origani* est in frequenti usu. *Pix livid.* in ore detent. dolorem tollit, ut ab amico accepi. *Rad. pyrethri* in ore manducat. pituitam evacuat & dolorem lenit. Decoctum *nicotianæ* in ore detentum dentium dolorem potenter sistit (inquit *Ettmullerus*). " Sed ultra omnia, quæ hactenus no- ,, vi, *succus* radicis *iridis luteæ* dolenti denti af- ,, fricatus vel ipsa *radix* in ore masticata in in- ,, stanti quasi ex incantamento dolorem ex causa ,, quacunque oriundum fugat. Communicator af- ,, firmat se quadragies ad minimium pari successu ,, tentasse; ego etiam ipse sæpius expertus sum ,, *& plurimi ex meo suasu idem fecerunt*: si den- Dolores dentium.

tis ca-

tis cavitas sit magna, imponi potest plumbum foliatum.

Nota bene. *Art.* 1118. Nonnunquam [inquit *Sennertus*, & ipse idem plus semel observavi] per dentium radices & maxillæ foramina, per quæ vasa in eas subeunt sensim extra effluit sanies è dente corrupto & *tubercula in mala* vel *mento* excitat, quæ nullo modo curantur, nisi dens extrahatur. Vide locum *p.* 262. *Vide etiam Cheselden* Anat. *p.* 19.

Vermes dentium. *Art.* 1119. Decoctum *sabinæ* in ore detentum vermes dentium elicit, ut auctor est *Ettmullerus*.

AURIUM MORBI.

Ettmulleri sententia.

Inflammatio & ulcus aurium. *Art.* 1120. In inflammatione & ulcere aurium adest insignis ardor in aure, & dolor tensivus, & pulsatilis vehemens cum rubore, quandoque, conjuncta est febris, interdum delirium, & motus convulsivi.

Methodus curandi. *Art.* 1121. Insensibiliter discutitur, vel suppuratur; convenit *venæsectio*, item *sudorifera* tanquam in aliis inflammationibus. Externa non nisi cum cautela sunt usurpanda, fomenta tamen ex *emollientibus* & *discutientibus* sunt proficua. Si discuti nequeat, ad *suppurantia* accedendum est, ut *cepa sub cineribus* assat. pulv. *rad. lilior. alb. caric. ping. ol. cham. amygd. amar.* &c. Ulcere rupto, si pus effluens sit album, æquale, &c. meliùs est, quàm si sordidum, saniosum, &c. fuerit; sufficit, si modò mundus servetur meatus auditorius, id quod optimè mediante *urina humana* assequimur; si ulcus fuerit sordidissimum urinæ addi possunt succus *cepæ* & *mel rosat.*

Otalgiæ curatio. *Art.* 1122. Otalgiæ, sive auris doloris causa frequentissimè est inflammatio, de qua modò dictum est; interdum verò ab acri humore provenit, ubi non

non est adeò insignis ardor & pulsatio. Fumus *nicotianæ* cum fistula inversa auri immissus valet ad dolorem compescendum, item *millepedes in ol. communi* vel *amygd. amar. infusi*, & *ol. scorpion.*

Art. 1123. Si dolor aurium a vermibus fuerit, dolor tunc vagè lancinans, hinc inde rodens percipitur: educendi sunt vivi, aut intus enecandi; *lac tepidum* auribus immissum dulcedine sua vermes allicit, ita ut prodeant: succus *absynthii* interficit, vel angit eosdem, item *oleum nucleorum persicorum*, *vel amygd. amar. diacolocynthidis quercetani* cum granis aliquot *mercur. dulc.* item *elix. propriet. argentum vivum* in aq. appropriata incoct. &c. Vermes in auribus. quid agendum sit.

Art. 1124. Tinitus aurium frequentissimè est affectus chronicus & valdè molestus, interdum in omnimoda surditate terminatur; raro curatur, sæpè recidivat. Tinnitus.

Art. 1125. Præmissis universalibus, suffitus ex *succino*, *olibano*, & *gum. animæ* est egregius; *spiritus sal. armoniac.* cum bombyce in aurem immissus tanquam singulare a *Lindano* laudatur; item *fel lucii piscis*, *ol. castor. zibet.* &c. in usu sunt. Curatio.

Riverii sententia.

Art. 1130. Surditas & gravis auditus secundùm magis & minùs tantùm differunt, eo affecti ægrè sonum percipiunt; auris afficitur vel in exteriore vel interiore parte. Meatus auditorius interdum *cerumine* vel alia quavis sorde obturatur; in interiore parte auris affici potest humoribus in cavitate collectis qui frequentiùs *pituitosi* sunt. Surditas. Causa.

Art. 1131. Obturatio externæ aurium cavitatis oculis ipsis dignoscitur, si ad solem cavitatem introspicias. "Pro cavitate externa eluenda uti li-
„ cet decocto *folior. salviæ* & *flor. rorismarin.* in
„ p. æ. aq. & vini alb. facto, quod cum syphone Curatio.

pru-

prudenter inijciatur. Nihil æquè conducit in surditate a causa interna etiam post centum remediorum usum, quam ut æger præmissis præmittendis *sulphureis balneis* caput madefaciat, sedeat sub canali balneorum, & verso epitonio, aquam accipiat. *Ova formicarum* contrita & cum succo *cepæ* in aurem infusa quàm vetustissimam surditatem persanant. Si affectus sit contumacissimus post omnia incassum tentata excitare licet *ptyalismum* ex inunctione mercuriali.

Ettmulleri sententia.

Remedia externa. *Art.* 1132. Inter remedia externa in surditate præ reliquis granum unum *moschi*, vel *ambræ*, vel *zibethi* cum bombyce involutum & vesperi auribus immissum est optimum remedium, præcipuè in senibus; laudatur etiam *fel anguillæ* cum *spiritu vini*, & *fel perdicis* a *Lindano*, liquor ex ovis *formicarum* expressus, si quid aliud, admodum confert. Sunt qui valdè commendant suffitum ex *sulphure* mediante fistula in aurem transmissum; extremum remedium est salivatio: *Vapor auricularis Fulleri*.

UVULÆ RELAXATIO
sive Procidentia.

Uvulæ relaxatio. *Art.* 1133. Gurgulio seu uvula est glandula pendula ad formationem & modulationem vocis conferens, quæ defluxionibus, æquè ac aliæ glandulæ, obnoxia est; si infrà tumeat, suprà gracilis evadit. E palati extremo propendet, inque fauces & gulæ caput fertur, itaque hæc loca titillatione quadam afficit, metuque præfocationis sollicitat.

Riverii

Riverii sententia.

Art. 1134. Humor pituitosus in columellam defluens, eam humectat, emollit, & relaxat, ut longior facta partem superiorem œsophagi tangat, & nauseam pariat. Causa.

Art. 1135. Evacuantia universalia eadem esse debent ac in *catarrho*. In principio *topica astringentia* & *repellentia* conveniunt, quemadmodum in curatione *anginæ*, quibus postmodum *resolventia* & *exsiccantia* erunt admiscenda: Remedia autem forma pulverum potiùs quàm liquidorum sunt ut plurimùm utiliora & efficaciora, præsertim si nulla adsit inflammatio. Excisio est ultimum remedium, sed cum suprema cautione admolienda est; nam valdè periculosa est (inquit *Hippocrates Progn.*) de qua operatione videantur authores chirurgici. Curatio. Excisio.

" Audiamus *Tulpium*. A medicis *prolapsus palati* vel omninò prætermittitur, vel leviter tractatur; & tamen vitium est non minus grave quam rarum. Vidi equidem tumorem hunc in palato celeri gressu exortum, ut vix licuerit cogitare de *Gargarismate*, ne dum de aliis auxiliis, præterquam de sola *scalpelli incisione*, qua dextrè & festinanter id temporis instituta vidimus non modo effluxisse inde plurimum aquæ, sed detumescente palato ad se rediisse hominem extinctioni jam proximum. Unum ex optimis remediis pro uvula prolapsa est *semen cannabis* in posca parum coctum pro gargarismate [inquit *Ettmullerus*]. Proficua quoque esse possunt sequentia pro arbitrio vel potiùs judicio periti medici usurpata; *decoctum catechu*, *decoctum rad. tormentil. cum pauco sale armoniaco & alumine crudo*, *gargarisma pro uvula*, *pulvis uvularis*. Remedia varia.

APHTHÆ.

Boerhaavii sententia.

Aphthæ quid Et quas partes occupant. *Art.* 1136. Aphthæ sunt parva, rotunda, superficiaria ulcuscula os interdum occupantia; sunt enim exulcerationes ultimorum emissariorum, hinc occupant omnia loca, ubi talia emissaria hiant; adeoque labia, gingivas, genas internas, linguam, palatum, fauces, tonsillas, uvulam, gulam, stomachum, intestina tenuia, (ad anum usque) ubique ferè eadem specie. Præcedere solent, febris, incipiens cum diarrhœa vel dysenteria, nausea, appetitus prostratus, præcordiorum anxietas, debilitas magna, evacuatio notabilis, stupor, somnolentia. Varius aphtharum color. Varius est aphtharum color, albus, fuscus, flavus, lividus, niger, quarum posteriores sunt pejoris notæ. Sapor omnis aboletur; adest plerumque oris siccitas, interdum crustis deciduis, salivatio vel diarrhœa adoritur, imò dysenteria ex vasorum dilatatione.

Curatio. *Art.* 1137. Ut curetur optimè hoc malum, exhibenda sunt *calida*, *diluentia*, *resolventia*, & *abstergentia*, ut crusta in facilem citumque lapsum disponatur; simulac lapsus conciliatus est, tum *anodyno*, *demulcente*, & simul parum *corroborante* medicamento utendum, uti *gelatin.* C. C. vel seq. ℞. *Aq. rosʃ. ʃtillat. ʃyr. papav. alb. ana* ℥ij. *vitel. ovor.* ij. Misce, hujus pauxillum ore assiduò contineatur. In fine dandum est *cathartic. corroborans ex rhabarb.* &c.

Ettmulleri sententia.

Aphthæ unde. *Art.* 1138. Aphthæ succedunt frequentiùs febribus ingentibus, aliquando oriuntur ex vitio salivæ, & cruditate ventriculi. Aphthas futuras in mor-

morbo cognoscimus ex sopore & singultu, qui toto morbi decursu non dormiverunt, in soporem incidunt, & tunc aphthæ prodeunt. Singultum accidit, si sint ex ventriculo, & tunc plerumque sunt deteriores.

Art. 1139. Nil pejus quam sæpiùs purgare in hoc malo. Tota curatio consistit in *humectatione*, quæ emolliat, & leniter calefaciat; optimum est *decoctum raparum cum nitro*, item *decoctum herb. bellidis major. cum ficubus & sal prunel.* Curatio.

Farrago sententiarum.

Art. 1140. *Spiritus vitrioli vel sulph. melli rosaceo* permistus in pueris ac adultis a *Riverio* commendatur; si verò morbus sit valdè pertinax [inquit idem] & humorum fluxus copiosus, adeò ut vita sit in summo periculo, extremum remedium est *Laudanum*, quod dolorem sedat, & humorum fluxum inhibet. Laudanū ultimum remedium

Art. 1141. Post febrem aphthæ, vel singultus; vel horum utervis, si non sponte cessat, sed in longum tempus decurrat, facilè fugatur usu *corticis peruv.* Usurpari potest ad os colluendum gargarisma sequens ♃. *Succ. pomorum agrestium* (omnium opt. *Cochagee*) ℔ß. *syr. de rub. idæ.* ℥j. m. *Sydenham. sched. mon.* Cortex peruv.

Art. 1142. " Sequens omnibus remediis, quæ „ hactenus expertus sum, multis parasangis antecellit in hoc morbo vincendo ♃. *Terr. japon. pulverisat.* ʒiij. *coq. in aq. calc.* ℥viij. ad tertiæ „ partis consumptionem, colaturæ add. *sacchar. saturn.* ℈j. *mel. ros.* ℥ij. capiat æger coch. j. singulis „ horis vel sæpiùs, teneatque paulisper in ore & „ sensim deglutiat: est remedium verò aureum. „ Videantur plura in cap. de infantum morbis. „ [1559.] Remedium singulare.

GUTTA ROSACEA.

Ettmulleri sententia.

Gutta rosacea.

Art. 1143. Gutta rosacea est rubor faciei tuberosus, pustulosus, guttis interdum sanguineis similis, qui nasum sæpè & genas inæqualiter & valdè tingit, potatoribus satis frequens est; ut plurimùm ad mortem usque comitatur. Præmissis universalibus conveniunt *saturnina*, &c.

Turneri sententia.

Morbi nomina & descriptio

Art. 1144. Gutta rosea seu rosacea ita dicitur a parvis rubicundis quasi guttulis, sive tuberculis igneis per universam faciem, & præcipuè nasum, hinc inde sparsis. Appellatur etiam *rubedo maculo-*
" *sa*. Rectiùs verò, me judice, INSIGNIA
" BACCHANTIUM FLAGRANTI FULGO-
" RE RADIANTIA. Est morbus profectò apud
" *Damnonios* & *Belgas* maximè familiaris & fe-
" rè *Endemius* ob pravam bibendi consuetudinem." Tres gradus a quibusdam numerantur, viz. *Rubedo simplex*, *rubedo pustulosa*, & *rubedo ulcerosa*; " facies & nasus aliquando in molem
" prodigiosam supercrescunt, adeò ut vultus aspectu horrifico planè tremendus & monstrosus evadat. Novi quendam hoc morbo *gloriosè* affe-

Ad gradum eminentem provectus

" ctum, cui inter pocula, quibus liberrimè in-
" dulsit, sanguis per ipsam cutem variis in locis
" exilire consuevit, & ubertim confluere, quod
" per aliquot momenta potationis negotio impe-
" dimento esse solebat; mox verò suppressa hæ-
" morrhagia, ut canis immundus vel amica luto
" sus ad sordem & illuviem se recipere solent, ita
" ille ad carissimam compotationem lætus redi-

" bat,

„ bat, ibique commorari solitus, donec vultum „ in *torrem* accenderet, tantùm non ignem unde„ quaque spargentem; ipsis tenebris fulgentem.

Art. 1145. Agnoscendum est interim hunc morbum maximè abstemiis & temperatis interdum sed rariùs accidere; ut plurimum enim spirituosorum liquorum ingurgitatione accersitur. Sobriis rarò accidit.

Art. 1146. Ut ad curam sternatur via, imperandus est *victus humectans & refrigerans*, & idem regimen observandum ac in *psora*, vel in *eruptionibus scorbuticis*; sed maxima adhibenda est cautela in his mutationibus faciendis; a liquoribus calidis & spirituosis ad victum tenuem & potum refrigerantem non est facilis transitus. Ex *antimonio & mercurio præparata* tam internè quàm externè sunt maximè proficua. Author noster more solito quamplurima remedia ex *Sennerto*, *Mayernio*, &c. accumulavit, sed in calce monet se multoties opem tulisse singularem remediis facilè parabilibus & minùs pomposis, nimirum cum *sale tartari*, *nitri*, *sacchar. saturni pomato* admist. *albuminè ovorum* cum *frusto aluminis* aut cum granis aliquot *camphoræ* & *sublimat.* item *ol. myrrhæ*, sequens valdè efficax perhibetur, ♃. *Ovum duriusculè coctum*, *eximatur vitellum* & *cum pulv. myrrh. elect.* suppleatur locus, & in cellaria suspendatur, ut per deliquium fluat: hoc etiam est *cosmeticum* insigne, ut & *unguentum faciale Bat.* Curatio. Euporista.

Art. 1147. " In eruptionibus pustulosis leviori„ bus linimento sequente feliciter usus sum; ♃. „ *Ung. diapomphol.* ℥ß. *mercur. dulc.* ʒj. *alum. ust.* „ ℈ß. *ol. rhod. gut.* iij. *ol. ros.* q. s. misce. In gra„ viori casu linimento & lotione sequentibus præ„ missis ritè præmittendis; ♃. *Litharg. auri* ʒj. „ *sacchar. saturn.* ℈j. *ung. pomat. fragrantissim.* ℥j. „ *ol. rhod. gut.* iv. *amygd. dulc.* q. s. m. f. linimen„ tum pro locis in facie maximè affectis sing. die„ bus vesperi illinendis. ♃. *Aq. plantag.* ℥vj *succ.* Remedia varia.

,, *limon.* ℥ij. *mercur. sublimat. gr.* xij. *camphor.* ℈j.
,, infund clausè & calidè per horæ dimidium,
,, colatura sit pro lotione bis vel ter in die usur-
,, panda. Hæc ultima est *Aq. divina Fernelii*,
,, & sequens *Pitcairnii* " ♃. *Litharg. aur.* ℥ij. *mercur. sublimat. corrosiv.* ʒj *acet* ℥x. *infund. per hor.* 12. *in vase stanneo sæpius agitando; post subsidentiam effundatur liquor limpidus. Usus tempore instillentur guttæ aliquot. ol. tart. per deliquium, donec lactescat.* " In eundem finem adhiberi po-
,, test etiam *Aluminatum Bateanum* præmissis ri-
,, tè præmittendis.

CAPUT XI.

Sive Fasciculus Morborum undecimus.

MORBI CUTANEI.

Ettmulleri sententia.

Cutis nigredo. *Art.* 1148. CUTIS nigredo est vel *nativa*, vel *accidentalis*, prior est incurabilis; posterior, quæ ab ardore solis contrahitur, succo *citri* tollitur; idem facit *spiritus vini camphoratus*, item *tinctura benzoes*. Interdum sapones odorati cosmetici a delicatis expetuntur, qualis est sequens; ♃. *Sapon. venet.* ℔j. *amygd. amar. nucleor. persic. excort. ana* ℥ij. *pulv. rad. ireos flor. aron. ana* ℥j. *sal. tart.* ʒß. *ambræ grisf. mosch. cum spiritu rosar. solut. ana* ℈ß. *zibet. gr.* v. cum q. s. essentiæ *benzoes* f. massa saponiformis. " Se-

Curatio.

,, quens est cosmeticum insigne ♃. *Flor. bismuth.*
,, ʒij. *ungt. pomat. albiss. & fragrantiss.* ʒvj. *ol.*
,, *rhod. gut.* ij misce. Ut etiam *arcanum cosmeti-*
,, *cum.*

Art. 1149. Lentigines sunt maculæ obscurè flavescentes magnitudine lentis, faciem, collum, & manus defœdantes; cuti pertinacissimè adhærent, nec facilè curantur, in iis, quibus per aliquod tempus effloruerunt. *Lac virginale, ol. tart. per deliquium, ol. myrrhæ per deliquium cum albumine ovi parat.* &c. ad lentigines tollendas a quibusdam usurpantur. Lentigines. Curatio.

Art. 1150. Ephelides sunt maculæ cutaneæ fuscæ & interdum asperæ, mulieribus communes; quæ potissimum frontem, interdum genas, imò collum & manus deturpantes, in longum & latum sæpè ad palmæ magnitudinem se explicant; gravidas in specie afficiunt, in quibus etiam per reliqua ingravidationis signa dignoscuntur. Ephelides

Art. 1151. Maculæ hepaticæ sunt obscure flavi coloris interdum ad palmæ ferè magnitudinem, nunc minores cum cutis aliquali asperitate; occupant imprimis collum, pectus, atque dorsum, interdum manus cum singulari pruritu. Curantur ut *Lentigines* [1149.] Maculæ hepaticæ.

Art. 1152. " Sudamina sunt papulæ sudorum in „ collo, pectore, brachiis, &c. oriuntur a sudore „ bilioso cutem exasperante. " *Schmitz.* Milii granis similia sunt, causa proxima est serum plus minùs acre. *Ettmuller.* Sudamina

Essere.

Art. 1153. Essere est tuberculorum genus in *Græcorum & Latinorum* scriptis non occurrens; sed ab *Avicenna & Arabibus* describitur, & in nostris regionibus frequenter reperitur. Vocatur *Essere, Sora & Sare*; erumpunt tubercula parva ad rubrum urgentia, duriuscula, cum insigni pruritu, subitò universum corpus occupant, non secus ac si ab *Apibus, vel Vespis, vel Culicibus* homo demorsus, aut *Urticis* percussus esset; ex biliosis & Essere.

ſalſis humoribus oriuntur. Tubercula hæc plerumque brevi temporis ſpatio, etiam nulla cura adhibita, ſponte evaneſcere ſolent; & fortaſſe morbus eſt paulò lenior & benignior, quam eruptio illa quam nos vocamus *a Rash*, vel quam Eryſipelatis ſecunda ſpecies Sydenhami (1168.) In opere practico circumſpectione & cautela opus eſt, præcipue ſi cum eo febricula conjuncta fuerit; nam in hujuſmodi eruptionum diagnoſi, prognoſi, & curatione *primæ notæ medicos* deceptos novimus.

Phlyctænæ. *Art.* 1154. Phlyctænæ ſeu Phlyctenes ſunt veſiculæ parvæ pruriginoſæ & ferventes, ſero limpido repletæ, quæ intra digitos & circa carpos oriri ſolent: Interdum in ſcabiem & ſerpiginem degenerant, curantur ut aliæ eruptiones cutaneæ.

Sirones. *Art.* 1155. Sirones ſunt puſtulæ in volis manuum & plantis pedum æſtivo tempore emergentes, & cum inſigni pruritu moleſtantes, in quibus latent ſubtiliſſimi *vermes Sirones* dicti; acu effodiendi ſunt; uſurpanda ſunt *unguenta & lotiones mercuriales*.

Vari. *Art.* 1156. Vari ſunt tumores parvi & duri ex rubedine in ſummitate tandem albeſcentes, ut plurimum in facie & collo oriuntur magnitudine ſeminis cannabis. Juvenes utriuſque ſexus ad venerem aptos præ cæteris moleſtant: ubi rubor intenſus conjunctus eſt difficilis eſt ſatis curationis, & licèt puſtulæ removeantur, rubedo tamen permanet, cui ſi inflammatio & raucedo conjungantur *Lepræ* imminentis ſignum eſt. *Lac virginis, ſacchar. ſaturn. eſſentia benzoes, camphorata*, &c. uſurpari poſſunt.

Curatio. *Art.* 1157. Lichen, ſerpigo & Herpes ſunt affectus ſibi ipſis cognati, gradibus verò a ſe invicem diſtantes.

Art. 1158. In Lichene cutis eſt aſpera cum puſtulis hinc inde erodentibus, cruſtis ſurfuraceis

ceis & cum summo pruritu ad partes vicinas serpentibus.

HERPES.

Turneri sententia.

Art. 1159. Herpes simplex est cum pustulæ singulæ (plerumque in facie) oriuntur; sunt albidæ, aut flavæ, & acuminatæ cum basi inflammata; a puris guttula, quam continent, exoneratæ sponte exarescunt. Herpes simplex.

Art. 1160. Herpetis species secunda est *Serpigo*, nos angli vocamus *a Tetter*, vel *a Ringvorm*. Pustulæ minutæ accumulatim exurgunt; quandoque figura rotunda vel annulari cum dolore & pruritu insigni. Serpigo ad digestionem nunquam pervenit; tantum ex scalptura humore tenui defluit. Serpigo.

Art. 1161. Difficillimè curatur, postquam enim penitùs extincta videtur, certis anni temporibus repullulare solet. Vulgus uti solet atramento; sed in morbo pertinaci præmitti debent universalia; egregie faciunt *aquæ minerales cathartica* & postea sequens linimentum, ℞. *Unguent. rosat.* ℥j. *mercur. præcip.* ʒj. *Arcan. corallin.* ʒß. *ol. Rhod. gr.* ij. m. efficax etiam est *lac sublimat.* ut aliquoties expertus sum, sed usurpandum est cum cautela, nè inflammationem inducat. Lotio sequens a *Paræo* commendatur, ℞. *Sulph. calcanth. alum. ana* ℥j. macerentur in q. s. *aceti fortis*, & coletur liquor pro lotione. Curatio.

Art. 1162. Herpetis species tertia est *Herpes miliaris*, idiomate nostro audit *the Shingles*. Ex innumeris parvis pustulis constat variis in corporis partibus erumpentibus, viz. Cervice, pectore, lumbis, femoribus, &c. Locus affectus nonnihil inflammatur, æger leviter frebricitat, assurgunt Herpes miliaris.

pustulæ

postulæ albidæ & suppurantur, succedunt parvæ rotundæ crusticulæ semina milii referentes, unde nomen.

Curatio. *Art.* 1163. In hoc morbo tractando indicationes curativæ quoad remedia interna eædem omninò sunt ac in *Erysipelate*; cavendum est primariò, ne repercutiantur pustulæ; conveniunt ergo discutientia: pustulæ eminentiores forcipe scindantur, & applicetur *ceratum ex oleo & cera*, ut vestimentis minus hæreant. In declinatione adhibere licet *exsiccantia*, *ut unguentum diapomphol. tutiæ*, vel potiùs nostrum *ceratum de lapide calaminari*. " Applicatio sequens valdè efficax perhibetur. ℞. „ *Sem. sinap. contus.* ℥iss. *vitriol. virid. in q. s.* „ *aq. plantag. solut.* ℈ij. *misce*. *Unguentum Her-* „ *peticum Bateanum usui esse potest*.

Art. 1164. Herpes miliaris ad naturam *Psoræ* „ proximè accidit (inquit *Vuiseman*) quapropter „ *cathartica mercurialia*, nec non *alterantia*, ad „ curam rationalem exposcit.

Schmitzii sententia.

Herpes exedens. *Art.* 1165. Herpes exedens est pustulosa inflammatio cum pruritu & rubedine, partem, in quam serpit exulcerans; oritur a bile ardentissima; facilè summum corpus ad epidermidem usque penetrat, ubi cùm retinetur, nec ultra expirat, eam partem exedit.

Curatio. *Art.* 1166. Frequens *catharticorum* usus adhibendus est. Prosunt *unguentum Diapomphol.* & *alb. Rhas.* nec non *plumbi lamina in aqua aluminosa diu macerat*. Si tumor usque adeò acris, ut ulcus phegedænicum excitet, quod mitioribus nequaquam cedit medicamentis, ad valentiora recurrendum; ad *Arsenic. sublimat. optimè trit.* & cum *unguento alb. mixt*. Denique si magis magisque serpat ulcus, ad *ferrum ignitum* accedendum.

ERY-

ERYSIPELAS.

Sydenhami ſententia.

Art. 1167. Eryſipelas ſeu ignis ſacer quamcunque partem corporis occupat, at præ reliquis faciem; ex improviſo corripitur æger, dum ſub dio verſatur (ruſticis *ſyderatio* audit) pars affecta paulisper intumeſcit cum dolore & rubore ſummis, (ac ingenti æſtu,) & denſo minimarum puſtularum ordine diſtinguitur; quæ aucta magis inflammatione in veſiculas ſubinde faceſſunt. Senſim latiùs ſerpit malum, & de loco in locum progreditur & febrem habet conjunctam. Eryſipelas

Art. 1168. Alia eſt etiam ſpecies, licèt rariùs occurrens, ex nimia ſpirituoſorum liquorum compotatione plerumque orta; febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit puſtularum per univerſum ferè corpus eruptio, quæ *urticarum puncturas* referunt, & nonnunquam in *veſiculas* attolluntur, mox recedunt cum pruritu vix tolerando, at quoties ſcalpturam ſubeunt, denuò apparent. Alia ſpecies.

Art. 1169. *Venæſectio* convenit & poſtero die lene *catharticum*, & *paregoricum* hora ſomni. Pro uſu externo *fotus diſcutiens*, & miſtura ſequens, ♃. *Spirit. vin.* ℔ß. *theriac. androm.* ℥ij. *pulv. piper. long. garyoph.* ana ℥ij. miſce, charta emporetica hac mixtura madefacta parti circum volvatur. Sanguis in hoc affectu eſt pleuriticorum ſimilis, & quandoque ſecunda, vel tertia *Venæſectio* poſtulatur. Curatio.

Art. 1170. Altera ſpecies pari ferè modo amolienda eſt, niſi quod remediis externis minùs egeat.

Ettmulleri ſententia.

Art. 1171. Eryſipelas digito leviter preſſum maculam albam oſtendit & ſubitò rurſus rubeſcit, quod Differentia ab inflammatione.

quod non fit in inflammatione, niſi fortiùs prematur. *Scorbutici* huic morbo ſunt obnoxii.

Curatio. *Art.* 1172. *Purgatio* eſt ſummè vitanda; *venæſectio* eſt periculoſiſſima: Eſt enim morbus *cutaneus*; ideoque internè *diaphoreticis* cura eſt inchoanda & abſolvenda, inter quæ *Rob Sambuci* eminet, eſt potens *ſudoriferum*. Externè omnia unctuoſa aſtringentia & actu frigida ſunt fugienda. *Spiritus Theriacalis camphoratus* eſt remedium laudabile. Eryſipelata per unguenta oleoſa aut mucilaginoſa ineptè tractata ſubitò ſerpentem inducunt *gangrænam*.

Curatio.

Freindii ſententia.

Catharſis in Eryſipelate capitis.

Art. 1173. De *purgatione* in Eryſipelate haud convenit inter authores, ſed omnia dubitanter proponunt, & in ultimo morbi diſcrimine, vel nulla dant conſilia, vel timiditatis atque hæſitationis plena; mihi verò ſatis experimentis eſſe edoctus videor, ut pronuntiem in *capitis Eryſipelate*, ſi quando cerebro tentato oboriatur Coma, delirium, nervorum diſtentio, aut nullam ſubeſſe ſalutis ſpem, aut *purgantia* maximè profectura. Neque in his rerum anguſtiis expectandum eſſe, quod & in variolis experimur, dum vel febris lenita ſit, vel tumor planè ſubſederit. Nam cardiacis refrigerantibuſve remediis contra febrem pugnare, topica admovere, quid demum aliud eſt, quàm nugas agere, donec in medio curationis curſu æger intercidat: Exemplum ſingulare hujus praxeos in medium profert doctiſſimus author. *De Feb. commentar.* vij. p. 117. quod vide.

Farrago ſententiarum.

Art. 1174. Eryſipelas foris intro verti non bonum: intus verò foras bonum (inquit *Hippocr.*)

Art. 1175. Epithema sequens *a Barbette* commendatur, ♃. *Trochisc. alb. rhas.* ʒj. *camphor.* ℈j. *sp. vin.* ℥j. *aq. sambuc.* ℥vj. f. mixtura, cum hac madefiant lintea, & calidè applicentur, & sæpiùs renoventur, quoties siccescunt. **Epithema.**

Art. 1176. D. *Turner* valdè commendat misturam ex *ol. sambuc.* & *aq. calcis* cum pauco *spiritu vini camphorat.* Existimat misturam *Sydenhami* esse nimis calidam, sed (credo) inexpertus loquitur; est enim profectò medicamentum in hoc affectu omnem laudem exuperans, ut per vicennium multiplici experientia comprobavi. *Cataplasma fimi vaccini* est valdè proficuum ad dolorem leniendum. **Vindicatio mixturæ Sydenhami.**

Art. 1177. In Erysipelate *symptomatico* convenit linimentum seq. ♃. *ol. sambucin. lixiv. ten.* ana p. æ. agitentur invicem diutissimè in phiala, donec in unguentum coalescant: valet etiam *lotio ad Erysipelas Fulleri*, quam ex experientia sua author laudat. (Vid. *Essere* 1153.) **Erysipelas symptomaticum.**

PSORA.

Ettmulleri sententia.

Art. 1178. Scabies est vel *humida*, que apparet sub forma ulcusculorum cutaneorum; vel *sicca*, quæ saniem exsiccatam & incrustatam repræsentat. **Scabies humida & sicca.**

Art. 1179. Humida faciliùs curantur quàm sicca; purgandum est cum *helleboro* & *mercurialibus*; conducunt *absorbentia & sudorifera ex antimonio* præparata, decoct. *e lignis*, *viperina*, *rob sambuc.* &c. externè conveniunt remedia ex *saturno*, *mercurio*, *sulphure*, *calce viv.* *camphora*, *nicotiana*, *litharg.* &c. ♃. *Ungt. nicotian.* ℥ß. *flor. sulph.* ʒij. *mercur. dulc.* ʒj. *ol. hyperic.* q. s. m. conveniunt etiam balnea ex *herbis & radicibus appropriatis*. (in lixivio tenui coctis) Vid. plura in cap. de morbis infantum. (1561.) **Curatio.**

Celsi

Celsi sententia.

Psora quid. *Art.* 1180. Scabies (sive Psora) est durities cutis rubicundior, ex qua pustulæ oriuntur, quædam humidiores, quædam sicciores. Exit ex quibusdam sanies; fitque ex his continuata exulceratio pruriens, serpitque in quibusdam citò. Atque in aliis quidem ex toto desinit, in aliis verò certo tempore anni revertitur. Quò asperior est, quoque prurit magis, eò difficilius tollitur; itaque eam, quæ talis est, ἀγρίαν *Græci* appellant, id est
Prognosis. *feram*. " In juvenili ætate sæpè ab aliis morbis ,, præservat, vel eos sanat; diuturnior in lepram ,, migrare potest, in senibus contumax & curatu ,, difficilis; *sicca* difficilior curatu, quàm *humida*; quæ ex interno humorum vel viscerum vitio oritur; & plerumque criticè erumpit, minimè impedienda, nec intus repellenda.

Vvillisii sententia.

Quas partes obsidet. *Art.* 1181. Psora sive Scabies est pustularum in corpore sparsim eruptio, præcipuè circa juncturas artuum, & inter digitos, ab humore acri & salso procedens, ob pruritum insignem scalpendi necessitatem inducens. Nullius certè morbi labes
Contagiosa. (*peste* tantùm excepta) facilius aut certiùs quam *Psoræ* propagatur.

Curatio. *Art.* 1182. Præmissa *venæsectione* utilissimè propinatur cerevisia medicata sequens, ♃. *Rad. polypod. querc. lapath. acut.* ana ℥iij. *sen. opt.* ℥iv. *epithym. turbith. mechoacan.* ana ℥ij. *santal. citr.* ℥j. *sem. coriandr.* ʒvj. præpara s.a. & f. saccul. pro cerevis. cong. iv. post dies v. vel vj. hauriatur & sumatur ℥xij. plus minus omni mane per viij. vel x. dies. Pro usu externo *sulphur* in hoc morbo virtutem quandam specificam

cificam habere videtur, & linimentorum ferè omnium est basis. ♃. *Axung. porcin.* ℥iv. *flor. sulph.* ℥ß. *pulv. zinzib.* ʒß. *ol. tart. per deliq.* q. s. m. f. unguentum, cui odoris gratia addi possunt guttæ aliquot *ol. rhod.* Unguenta ex *hydrargyro* sunt periculosa. Restat adhuc alius facilior & multo elegantior pruritus sanandi modus; nempè, ut indusium *aqua font. cum sulphure pulverisat. incoctum & exsiccatum super nudum corpus per* 4. *vel* 5. *dies gestetur*; ita namque morbus iste sine balneatione, aut litus squalore; aut malo odore curari solet. Pauperes *flores sulphuris* cum lacte intus sumant. Alia methodus curationis.

Farrago sententiarum.

Art. 1183. *Borellus* pro pauperibus & militibus commendat solam *saponis nigri* lotionem, sed citò abluenda est, ne cutem excoriet. Sapo niger.

Art. 1184. ♃. *Pulp. subtilissim. rad. hellebori albi* q. v. *flor. lact.* q. s. m. f. *Unguentum*. Acrem dolorem excitat, & interdum inflammationem; ideoque omnibus minus convenit: morbum verò, ubi usurpari liceat, ferè semper certò sanat. *Decoctum ejusdem radicis* est forsan medicamentum tutius & elegantius. Radix hellebori albi.

Art. 1185. Ex pruritu intolerabili hunc affectum jugiter comitante *animalcula* in causa esse; & morbi essentiam constituere quidam suspicati fuerunt; unde etiam ejusdem *contagium* adeo promptè communicari crediderunt: sed nondum aliquid de hac re compertum habemus nisi quod a D.re *Bononio* traditum invenimus *Philos. Transact.* N. 283. qui (si ei fides adhibenda sit) rem extra dubium posuit: ille enim loco citato animalculum descripsit figura externa instar testudinis, ejusdemque iconem exhibuit; ova quoque facto scrutinio reperit, unde generatione citissima Animalcula.

quemadmodum pediculi producuntur. Curiosus videat locum.

Salivatio. *Art.* 1186. In morbo inveterato & remediis aliis haud cedenti excitare licet *Ptyalismum*.

Remedia potentiora. *Art.* 1187. In officinis optimum remedium est *unguentum ex oxylapatho*. Potentissima sunt balneum & linimentum ex *Barbette*. Internè *æthiop. mineral. bezoar. mineral. carn. viperin. antimon. diaphor. tinct. antimon. decoct. e lignis gum. guaiac.* &c. Externè *unguentum herpeticum*, *unguentum psoricum mercuriale*, *lotio mercurialis*; *hæc* postrema cum cautione sunt usurpanda.

IMPETIGO.

Vuillisii sententia.

Impetigo quid. Ejusdem graphica descriptio. *Art.* 1188. Impetigo varia sortitur nomina, appellatur *Lichen*, *vitiligo*, *lepra græcorum*, &c. Imprimis papillæ sive pustulæ rubræ, modò singulares, modò plures simul congestæ in variis corporis partibus præsertim verò in brachiis aut cruribus exoritur; quibus singulis novæ adjunguntur, & latiùs serpentes sese in orbem diffundunt, cujusque harum superficies & nonnihil albida & squamosa apparet, unde, si scalpatur, squamæ decidunt, & ichor sæpè tenuis exsudat, qui tamen mox exsiccatus, in squamam rursus crustaceam indurescit. Hic affectus quandoque membra singularia infestat, reliquis partibus intactis; & est naturæ mediæ inter *scabiem* & *lepram*; differt a *priori*, quoad pustularum formulas; namque in *Psora* ubique ferè singulares, & spatiis licèt exiguis, ab invicem remotæ existunt, *hic* plures conglobatim, & quasi per racemos magnis intervallis sejunctos erumpunt. *Lepra* multò immanior est & horrenda, viz. crustacea & squamosa, ubique continua, & per totum corpus diffusa.

Differentia hujus morbi a Psora & Lepra.

Art. 1189. Impetigo difficulter admodum curatur, &, si in affectionem quasi leprosam transeat, incurabilis ut plurimum evadit. Remedia ferè tantum *magna* in curando hoc affectu valent, cujusmodi sunt *venæsectio*, *cathartica*, *mercurialia*, *serum lactis* (medicatum) *acidulæ chalybeatæ*, *herbarum espressiones succulent.* *Decoct. e lignis*, *medicamenta chalybeata*, *salivatio*, &c. Sæpiùs lui venereæ aut scorbuto supervenit. Balneatio interdum nocet; novi plures haud graviter impetiginosos *Bathoniam* profectos, inde prorsus leprosos rediisse. *Acidulas purgantes* contra impetiginem leviorem juvare aliquoties comprobavi, sed plus valent *aquæ Tunbrigenses*, &c. sed præ reliquis remedia *viperina* in hoc affectu, ut & in *elephantiasi* & ipsa *lepra* insignem habent virtutem. Inter topica balnea aut linimenta e *pice liquida* confecta, cæteris quibusque longè præstant; formulæ utriusque apud authorem subduntur. Fortissima sunt *unguenta mercurialia*. Curatio. Per remedia magna

Art. 1190. " Quantum confert ad hunc morbum curandum *corpus in ipso mari frequenter abluere & aquas marinas sæpissimè ac diutissimè innatare*, est experimentum satis notum & peritissimis medicis comprobatum.

Ettmulleri sententia.

Art. 1191. Lepra convenit cum scorbuto confirmato; est etenim summus & contumacissimus *scabiei scorbuticæ* gradus; in lepra verò longè major est succi nutritii corruptio, quam in scabie, quatenus non tantùm cutis, sed etiam subjacentes partes carnosæ exulcerantur; scabies ferina & inveterata in lepram degenerare solet. Contagium ad tertiam vel quartam generationem interdum propagari solet. Inter signa externa apparet cutis nunc ad colorem lividum & nigrum Lepra. Signa diagnostica.

vergens, nunc flavescens & ex rubro nigricans. Aeri exposita mox corrugatur, exasperatur & infrigescit, tota apparet unctuosa, ut aqua ipsi inspersa vix hæreat, sensim crassescit, rugosa & asperior redditur; furfure nunc purpureo nunc albicante, ac si calce incrustata esset, imprimis in facie adspersa videtur, multisque nodositatibus, turberculis mobilibus & indolentibus, potissimum pone aures, circa frontem, mentum, & artus defœdatur, & morphæa, impetigine, & scabie sicca pertinaci, aliisque pustulis afficitur (de reliquis signis diagnosticis consulatur auctor. p. 587.)

Prognosis. *Art.* 1192. Lepra inveterata incurabilis est; sanguis in lepra fœtidus est & nigrescens; serpigo, & impetigo in manuum ac pedum digitis, cum pilis parvis ascendentibus est malum signum.

Curatio. *Art.* 1193. Tanquam *Lues Venerea* curanda est. *Viperina* maximè conducunt. *Balnea*, *Thermæ*, &c. in usu sunt.

Turneri sententia.

Art. 1194. Lepra Græcorum apud nos saltem non est adeò frequens, aut maligna, ac apud exteros, ubi comparata sunt *Nosocomia* Sti. *Lazari*, ut ob funestam morbi contagionem infecti ab humano genere prorsus dissocientur. *Ambrosius Paræus* animadvertit in nonnullis *Germaniæ* regionibus eam inveniri, sed frequentiùs in *Hispania*, & per totam *Africam*, & quibusdam locis in *Gallia*.

Quibus regionibus frequentior est.

Art. 1195. Lepra ut plurimum circa cubitos & genua primò erumpit, mox latiùs serpit, & per universum ferè corpus sensim caput attollit.

Curatio. *Art.* 1196. Lepra hæreditaria & inveterata est prorsus incurabilis. Ad hunc affectum curandum veteres & recentiores quoque commendant remedia *viperina*, item *ex antimonio*, *mercurio*, & *sulphu-*

sulphure præparata, *guaiacum*, *radices oxylapath. polypod. epithem.* &c. *Jacobus Dovynetus* virtutes decocti *corticis ulmi* magnoperè extollit cum vino albo diutius propinati, asseritque remedium esse certum; extat in *Pharm. Bat.* Etiamsi omnes ferè scriptores in viperarum laudibus tanti sunt; *Fernelius* tamen & *Palmarius* eas esse omnino inutiles affirmant, præcipuè in corporibus calidioribus. Ipse *ptyalismus* ad hunc morbum contumacissimum penitus eradicandum impar frequentissimè invenitur. Inter cætera linimentum sequens in usum adhibere soleo; ℞. *Unguent. e flor. aurant.* ℥j. *mercur. præcip. alb.* ʒiß. *camphor.* ʒß. *vitriol. alb. ust.* ℈j. misce" Author noster copiosa formularum segete ex optimis scriptoribus collectarum abundat; & revera de *morbis cutaneis* eruditè ac pulchrè scripsit. Salivatio

Ex Cl. Deodato apud Fabricium Hildanum.

Art. 1197. Elephantiasis *Græcorum*, seu *Lepra Arabum*, est affectus contagiosus plurium vitiorum congerie corpus defœdans. In cute vel faciei, vel frontis, vel genarum, cubiti, femorum, manuum, pedumve tubercula facilè mobilia, indolentia, & ex livore ad rubedinem tendentia, horridumque aspectum præbentia epullulant; in ore, in palato, in faucibus circa linguæ radicem, tubercula nunc flavescentia, nunc sublivida exoriuntur; in pedum digitorum interstitiis, vel in plantis, in crassa præsertim & dura illius parte, item in aliis artuum locis ulcera efflorescunt; hæc ulcera & fissuræ veram cutem penetrant, lata sunt, & ulterius serpunt labiis callosis ac pertumidis, atque læsa facilè cruentant, indolentia licet: ulcera quoque nares depascunt; adsunt tumores in aurium ambitu, crassescunt labia, pedes manusque valde inflatæ ac tumidæ sunt. Elephantiasis descriptio.

Ettmulleri sententia.

Art. 1198. Elephantiasis *Arabum* ita vocatur, quia cutis tumida, rugosa, & aspera apparet. Senes vino liberaliùs indulgentes quandoque invadit. Est tumor pedum (crurumque) rubicundus, lividus seu nigricans cum ulceribus varicosis, e quibus serum acre limpidum effluit; interdum etiam solæ crustæ furfuraceæ totos pedes occupant (*Lepra est universalis.*) Affectus ut plurimùm est criticus, ideoque cavendum est ab externis repellentibus, nè gravius malum excitetur.

Morbus describitur.

Turneri sententia.

Art. 1199. Elephantiasis sive *lepra Arabum* est morbus in nostris regionibus, saltem nunc dierum vix cognitus. Ab *Aretæo* eleganter describitur; nomen accipit (inquit ille) ab aspectu fœdo & deformi, ex partium inæquali protuberantia, & cutis densitate ac scabritie, hinc inde rugis & fissuris, labiis tumidis interspersæ, *elephantis* cutem quodammodo referentis. Mendicantem in agro propè *Londinum* jacentem vidimus morbo huic maximè affini miserrimè laborantem.

In nostris regionibus vix occurrens.

Art. 1200. Hic affectus apud authores *Leontiasis*, & *Satyriasis* appellatur, & ob magnitudinem morbi a plerisque medicis planè incurabilis meritò agnoscitur. *Remedia ad lepram Græcorum* si quæ alia, hìc locum habent. *Decoctum ulmi Pharm. Bat.* potanti graveolentissimos movet sudores (inquit author) & cum vino albo epotum *ab Elephantiasi & Lepra Græcorum* liberat.

Est incurabilis affectus.

Tovvnei

Touvnei sententia.

Art. 1201. In Insulis Caribarum *Æthiopes* servituti mancipati (& etiam inter incolas alterius coloris nonnulli) *Elephantiasi* sunt obnoxii; graviori alicui morbo ut plurimum est succedanea, iis præcipuè, quibus ex dura necessitate infortunium est victu insalubri sustentari, accidere solet. Hic sequitur morbi hujusce *graphica descriptio*, quam videre licet apud authorem, eadem ferè cum modo ab *Aretæo* memorata. Morbo jam plenè formato homo cæteroquin benè se habet, neque incommoditatem ullam sentit, nisi molestum onus monstrosi cruris, quocum tamen per viginti annos duræ servitutis muneribus, quibusdam saltem, fungi novimus. Elephantiasis *amputato crure* solet statim alterum invadere. Æthiopibus familiaris.

COMBUSTIO.

Ex Pavio apud Hildanum.

Art. 1202. Combustio est solutio continui epidermidis, & cutis ut plurimum, nonnunquam etiam carnis musculosæ, venarum, arteriarum, nervorum, &c. vi ignis impressa: hanc autem combustionem sequuntur mox dolor acerbissimus, inflammatio, pustulæ; &, si combustio profunda, corpusque cacochymicum fuerit, facillimè degenerat in ulcus fœtidissimum & malignum. Combustionis definitio.

Art. 1203. Tres sunt gradus combustionis. In *primo gradu* cutis rubicunda est, dolor acerbissimus & pungitivus, non aliter, ac si cutis urticis fricata esset, mox inflatur locus & elevantur pustulæ, in quibus aqua clara & alba continetur, tandem quoque epidermis separatur; primum & præcipuum negotium est ut impediamus, ne pu- Primus gradus.

stulæ oriantur, hocque fit locum combustum *in oleum* vel *aquam calidam* quantociùs immergendo, vel ad *ignem* admovendo; est etenim ignis proprii inusti mali *alexiterium*; hinc *cepæ* in mortario cum *sale* contusæ & pauco *sapone* empyreuma ad se attrahunt.

Intentio curativa.

Gradus secundus.

Art. 1204. In *secundo gradu* pars illico inflatur, rubescit, dolet, urit, & ipso momento pustulæ elevantur, ægerque de tensione cutis conqueritur; est enim vi ignis contracta atque densa. In hoc casu ubi vera cutis combusta & contracta fuerit, non cepæ, sal, sapo, &c. applicanda sunt, sed remedia *emollientia*, *calida* & *humida*, toti loco ambusto imponatur sequens unguentum; ℞. *Unguent. basil.* ℥j. *ol. rof. lilior. alb. ana* ℥ß. *vitel. ov.* N. ij. misce, & applicato defensativo, pars affecta involvenda est fascia in oxycrato madefacta; unguento prædicto addi potest *crocus*, vel etiam *opium* in extremo dolore.

Curatio.

Gradus tertius.

Art. 1205. In *tertio gradu* ipso momento, dum res ignita adhæreat corpori, cutis illicò evadit nigra vel saltem livida, & obtusè sentit, si scalpello pungatur; est enim dura & exsiccata crusta, ea cùm deciderit, remanet ulcus profundum & putridum.

Curatio.

Art. 1206. Tertius gradus est admodum periculosus; est enim metus gangrænæ; quocirca *eschara* in diversis locis ad carnem usque *incidenda* est, idque fieri debet primo vel secundo die; hoc facto, *unguentum* in secundo gradu præscriptum applicari potest, *defensativum*, &c. convenit *venæsectio* revulsionis gratia. Sequens autem fomentum vim habet sedandi dolorem, cutem emolliendi, & digestionem promovendi; ℞. *Rad. alth.* ℥ij. *sem. cydon. fænugr. ana* ℥ß. *flor. cham. melilot. ana* Mj. coq. in aq. font. q. s. pro fotu (& add. *sp. vin.*) Si verò combustio adeò magna fuerit, ut in gangrænam degeneret, cautè & cum judicio pro-

procedendum est, & semper aliquid applicandum, quod putredini adversetur.

Art. 1210. Pustulæ statim ab initio in omni combustione incidendæ sunt, ut aqua acris & fervida effluere queat. Vesiculæ semper incidendæ

Art. 1211. In oculorum combustionibus applicentur *desensativa* fronti & temporibus, fluxio humorum ad partem *venæsectione* & omni arte inhibenda est: oculis continuò instilletur *lac muliebre* cum *aq. rof.* commistum, & applicetur sequens cataplasma; ♃. *Pulp. pomor. assat.* ℥ij. *farin. fænugr.* ʒij. *hord.* ℥j. coq. in lacte vaccin. & f. cataplasma, cui add. *croc.* ℈ß. Interim universalia rectè instituantur. In omni combustione, ubi dolor est vehemens & ultra tolerantiam, applicari potest cataplasma ex *mic. panis alb. in lacte coct.* cum pauco *croco* & *opio* ad dolorem mitigandum, ad tempus saltem, sed in oculorum combustionibus cavendum est de *opio*. *Sanguis columbin.* ab animali tepidus eximium habetur *anodynum*. Oculorum combustio

Art. 1212. Magna adhibenda est cura ne turpis cicatrix post combustionem curata relinquatur, ut autem hoc incommodum vitetur, ab initio usque ad finem curationis *emollientia* sunt usurpanda, & posteà applicanda est *lamina plumbea spissa mercurio inuncta*. De cicatrice turpi præcavenda.

Art. 1213. Si facies pulvere *bombardico* combusta & grana pulveris cuti infixa fuerint, illico extrahendus est pulvis, quantum fieri poterit, acu vel alio instrumento acuto; si verò chirurgus in principio non advocatus fuerit, ità ut cutis jam cicatrizata, maculæ verò nigræ relictæ fuerint, necesse est denuò exulcerare cutem *vesicatorio*. Facies pulvere pyrio combusto quomodo curanda.

Art. 1214. Ignis a *fulmine* omnium vehementissimus & periculosissimus est, in se continet facultates quasdam supernaturales, quibus animal quandoque protinus extinguitur. Si partes externæ lædantur secundum gradum ustionis sunt medicandæ, Combustio a fulmine.

dæ, ſicut in aliis combuſtionibus, niſi quod *putrefacientia* & *eſcharam relaxantia* hìc locum non habent; ſed *eſcharæ* ſtatim ſcalpello *excidendæ* ſunt; & internè optima *cardiaca* ſunt propinanda.

Sydenhami ſententia.

Vires ſp. vini in ambuſtis. *Art.* 1215. Omnibus remediis quotquot adhuc inventa fuere, *ſpiritus vini* facilè palmam præripit in ambuſtis, cum cutem ſubjacentem ab omni putrefactione tueatur, ac vendicet; atque eo nomine curationem quam citò abſolvat, digeſtionem, quæ non niſi admodum tardè ſua tempora percurrit, etiam non moratus: nempe ſi lintea *ſpiritu vini* imbuta partibus ab aqua ferventi, pulvere pyrio, vel ſimili, læſis, quamprimùm hoc infligitur malum, applicentur, eademque ſpiritu dicto madefacta ſubindè repetantur, donec dolor ab igne penitùs evanuerit; & poſteà ſolummodo bis in die.

Farrago ſententiarum.

Remedia varia. *Art.* 1216. In ambuſtionibus ſuperficiariis (inquit *Turner*) mihi ſolenne eſt imponere *ol. lini & aq. calc.* ſimul conquaſſat. vel *ol. ſambuc. & alb. ovor.* Veſiculæ aqueæ reſecandæ ſunt, & *unguentum diapomph.* vel quod meliùs eſt *ceratum noſtrum de lapide calaminari* locis excoriatis applicandum. Idem ceratum (pluribus intentionibus ſatisfaciens) convenit etiam in gradu ſecundo ambuſtionis. Et revera eſt medicamentum omnem ſuperans laudem, non modò in hoc caſu, ſed etiam in *vulneribus* & *ulceribus* curandis. Extat apud authorem exemplum curationis ambuſtionis graviſſimæ, in qua tota praxis venuſtè illuſtratur. Chirurgus librum conſulat. " Ubi plu-
" res partes, vel totum corpus ambuſtum eſt, ra-

" rò ægri

„ rò ægri convalescunt, sed vehementia sympto-
„ matum miserè moriuntur. *Vuiseman* commen- Nonnulla vulgaria.
„ dat cataplasma ex *fimo equino* ad empyreuma
„ extrahendum. *Calx viva multoties lota cum ol.*
„ *lini vel hyperici*, item *ceratum ex cerussa & ol.*
„ *lini*, *spiritus vin. campherat.* &c. sunt remedia
„ vulgaria, sed minimè contemnenda. Sequens
„ est *Boyleanum*, ♃. *Sacchar. saturn.* ʒß. *acet. vin.*
„ *alb. opt.* ℥iv. f. solutio, deinde add. *ol. sambucin.*
„ q. s. ut fiat unguentum.

CAPUT XII.

Sive Fasciculus Morborum duodecimus.

TUMORES IN GENERE.

Art. 1217. NUsquam unquam vidi definitionem tumoris, nisi ex aliqua parte peccantem; quocirca sequentem in medio protuli. Tumor in genere est præternaturalis alicujus partis, vel totius corporis, magnitudo *mole morbosa* aucta. Definitio tumoris.

Ettmulleri sententia.

Art. 1218. Tumores præcipuè dicti oriuntur vel a *stagnatione*, hoc est ab impedito fluidorum transitu; vel a *congestione* paulatina, ubi facta quasi secretione tumores procreantur; vel denique per novi humoris in parte generationem & collectionem: Exempla primæ speciei habemus in phlegmonibus, tumoribus œdematosis, flatuosis, &c. Per congestionem paulatinam nascuntur tumores critici; per novi humoris in parte generationem produ- Tumores, eorundem tres species.

ducun-

ducuntur tophi, cancri, ganglia, tumores omnes in cystide contenti &c.

Intentiones curativæ. *Art.* 1219. Remedia quod attinet; tumoribus in genere applicanda in tres classes dividuntur (secundùm totidem curationis intentiones) in *resolventia*, *discutientia*, & *suppurantia*, repellentibus a medicis sanioribus jam ex usu meritò repudiatis.

Resolventia primi gradus. *Art.* 1220. *Resolventia*, *emollientia*, seu *attenuantia primi gradus* sunt *radices & herbæ malv. alth. mercurial. violar lilior. alb. parietar. flor. melilot. sem. lini, fænugr. caricæ pingues, uvæ passæ, axungiæ, medulla, ol. amygd. dulc. lilior. alb. unguent. dialth.* &c.

Secundi gradus. *Art.* 1221. Resolventia *secundi gradus* sunt *radices & herb. apii, puleg. cepæ coct. chæresolii, sambuci, cicut. scabios. flor. hyper. croci, sambuci, chamæm. adeps anserin. ursin. gum. tacamahac. styrac. liquid. terebinth. farin. fabar. sperma ceti, ol. cham. amygd. amar. hyperic. laurin. empl. de cicuta cum ammoniac. diachylon.* &c.

Tertii gradus. *Art.* 1222. Resolventia *tertii gradus* sunt *radices & herb. bryon. cucumer. agrest. raphan. cepæ crud. asari, scill. absinth. centaur. min. nicotian. sem. sinap. erucæ, cymini, gum. ammoniac. galban. bdell. sagapen. opopanac. elem. myrrh. nidus hirundin. spir. urinæ, armoniaci, spir. vini, fermentum, ol. lateritium, scorpionum, terebinth. lumbricorum, nicotianæ, petroleum, bals. sulph. Unguentum martiatum, diachylon. cum gummi, oxycroc. diasulphuris, de cicuta cum ammoniaco, de ranis cum mercurio*. Ex simplicibus prædictis varia fieri possunt composita, fomenta, cataplasmata, &c.

Discutientia. *Art.* 1223. *Discutientia* sunt prædictis vicina [imò pleraque simplicia & composita resolventium tertii gradus sunt discutientia] talia sunt, quæ sequuntur, *radices fæniculi, ireos, aristolochia rotund. cucumeir. asinin. pyreth. zinzib. flor. sambuci*,

plan-

plantæ aromaticæ, origan. puleg. thym. majoran. rosmarin. absynth salvia, ruta, sabin. lavend. hyssop. abrotan. flor. cham. melilot. lavend. salv. croci, anthos, bacc. junip. lauri N M. mac. &c. *aromata, sem. anethi, cymin. fænic. rutæ, sinapeos, castor, camphora, ol. lumbric. cham. cymin. anisi, spicæ, terebinth. succini, sulphuris, stercora animalium*, &c. Ex prædictis simplicibus fieri possunt fotus, cataplasmata, &c. sequens cataplasma potenter discutit; ♃. *Flor. laur. rorismarin. rut. ana* Mj. *flor. cham. sambuc. summit. aneth. ana* Mß. coq. in aq. & vin. a. p. æ. ad mollitiem, deinde add. *far. fabar. furfur. stercor. vaccin. ana* ℥iij. *mellis* ℥iv. m. f. cataplasma. " Fotus sequens est valde discutiens;
,, ♃. *Summit. hyperici absynth. centaur. min. ana*
,, Mij. *flor. cham. sambuc. ana p.* ij. *bacc. junip. la-*
,, *ur. ana* ℥iß. *coq. in lixiv. ten.* ℔vj. *ad* ℔iv. *in*
,, *colatur. dissolv. sal. armoniac. crud.* ℥j. & *usus*
,, *tempore add. sp. vin. commun.* ℔j.

Art. 1124. Externis hisce commodissimè simul adhiberi debent diaphoretica interna ex alcalium republica desumpta. Diaphoretica internè.

Art. 1225. *Suppurantia* denique sunt medicamenta, quæ maturationem faciliorem ac promptiorem reddunt; eminentiora autem sunt, quæ sequuntur: *radix alth. lilior. alb. brionia, cepæ coctæ, allii sub cineribus cocti, herb. malvæ, alth. flor. melilot. chamæm. croci sem. lini, fænugr. far. hord. tritici, mic. panis alb. caricæ pingues, gum. ammoniac. oleum, lilior. alb. chamæmil. unguent. alth. fermentum acre, sapo venetus, stercus bovinum*, &c. Sequens cataplasma est valdè efficax, ♃. *Rad. alth. lilior. alb. ana* ℥ij. *fol. malv.* Mj. *pulv. sem lini* ℥j. ad mollitiem coctis add. *cep. sub cineribus assat.* ℥vj. *Unguent. basil. ol. lilior. alb.* q. s. m. f. s. a. cataplasma. Præ reliquis egregium suppurans est *lac*, in quo coctus est *sapo venetus*, plus minus pro ratione indicationis, hoc apposi- Suppurantia.

tum

tum cum linteis multiplicatis mire maturat & aperit abscessus.

Phlegmone quid. *Art.* 1226. Phlegmone sive inflammatio est tumor ad tactum renitens cum tensione, rubore, dolore pulsatorio, & ardore; nunc quidem genuina ex sanguine puro, nunc verò spuria, ad erysipelata, vel œdematosos tumores, vel scirrhos

Prognosis. propriùs accedens. Omnes inflammationes vel insensibiliter discutiuntur, vel suppurantur, malè tractatæ in gangrænam abeunt.

Curatio. *Atr.* 1227. Internè conveniunt *sudorifera ex alcalibus*; & omia ea, quæ in *pleuritide* usitata sunt, hic commodè usurpari possunt, v. g. *sperma ceti* cum *antimon. diaphoret.* additis quibusdam *salibus volatilibus*. Externè in initio decoctum *sulphuris* in urina, quod a *Paracelso* laudatur, item *stercus vaccinum*, *equinum*, &c. Si sit erysipelatosa conducit *spir. vin. camphorat.* cum *flor. sambuci* incoct. In ardore magno religiosè vitanda sunt oleosa. Si discuti nequeat remediis suprà memoratis, ad suppurationem producenda est medicamentis appropriatis, modò recensitis; & quum maturus fiat, nisi sponte rumpatur, aperiendus est abscessus vel lanceola vel caustico *ex lixivio de sapone & calce viva in lapidem simul coctis*; & postea mundificandus, & consolidandus; omnibus his intentionibus satisfacit linimentum sequens, ♃. *Terebinth. clar.* ℥j. *mel. ros.* ℥vj. *bals. peruv. vitel. ov. solut.* ℨß. misce f. linimentum *digestivum*.

Inflammatio mammarum. *Art.* 1228. Sæpè ex lactis coagulo in mammis, aut quod aliàs stagnat acescentia vitiosa inflammatio mammarum lactantibus accidit; hæc autem aliquando est erysipelacea; adsunt tumor, dolor, rubor, &c. Inflammationes omnes mam-

Prognosis. marum sunt periculosæ, quia ut plurimùm abeunt in *abscessus*, & hinc in ulcera saniosa, interdum etiam in *fistulas*: si non abeunt in abscessus,

sus, indurantur in *scirrhos*, qui levi errore abeunt in *cancros*: rarissimè enim inflammationes mammarum, in specie ex lactis coagulo, discuti possunt.

Art. 1229. in genere in omnibus mammarum affectibus observandum est, quod mamilla affecta rarò ad sanitatem perducatur, nisi altera sana lacte exsiccetur, quia dum lac influit ad unam mammam, etiam fluit ad alteram, & sic malum exasperatur. *Aqua calcis vivæ*, si quæ alia, inflammationem omnem avertit, resolvit, & discutit. Unum ex expertissimis ad mammarum inflammationes remediis est cataplasma factum ex farinis, viz. *Ex farina fabarum, lupinorum, & lentium in oxycrato coctis, & subactis & cum albuminis ovi pauco mistis*; emplastrum de *spermate ceti Mynsicht.* empl. *de cicuta*, &c. inflammationes similiter resolvunt. Sed rarò discutiuntur hi tumores, ideòque tutiùs est suppurationem promovere. Curatio.

Art. 1230. " Ubi tumor est durus sine inflammatione, convenit sequens ceratum. ♃. *Summit. absynth. pulv.* ℥ij. *sem. lentium*, *fænugr. fæniculi ana* ℥j. *succ. hyoscyam. cicut. ana* ℥iij. *unguent. dialtheæ* ℥ij. *axung. anatis*, *anseris ana* ℥j. *sevi cervin.* ℥ij. *styrac. liquid.* ℥ß. *ceræ* q. s. f. ceratum. Cicuta per se applicata nimium incalescit, & cutem exulcerat, sed in vino cocta, & cum axungia porcina contusa hosce tumores duros emollit. *Vviseman.* Tumores duri.

Art. 1231. Inflammatio testium frequentissimè oritur ex ictu vel compressione violenta inter equitandum; adsunt dolores gravissimi, & nonnunquam convulsiones (& vomitus), & interdum metus est gangrænæ, nisi cito discutiatur: aliquando in abscessum tendit. Inflammatio testium.

Art. 1232. Curam quod attinet *mittatur sanguis* copiosissimè quamprimùm & injiciatur *enema* Curatio.

ma leniens & emolliens; interna eadem esse debent, ac in aliis morbis inflammatoriis. Externè pro discutiendo tumore & resolvendo expertissimum est cataplasma ex *farina fabarum cum oxycrato* cocta & applicata; addi etiam commodè potest *sem. cymini*, item *flores chamæmeli & meliloti*, & erit magis discutiens: si tumor discuti nequeat, *suppurandus* est cum maturantibus mitioribus; Inflammatio malè curata plerumque in scirrhum transit; & quandoque in cancrum abit, præsertim si punctiones acutæ sentiantur: in hoc casu *discutientia* sunt usurpanda; maximè autem conducit *Emplastrum de cicuta cum ammoniaco*.

In scirrhum vel cancrum transitus

Furunculus quid.

Art. 1233. Furunculus (quem nos vocamus *a Boil*) est inflammatio parva in locis extimis orta, in acutum tuberculum tendens, ovum columbinum magnitudine non excedens, cum rubore & dolore, interdum cum ardore atrocissimo, ac si carbo igneus admotus esset.

Quomodo tractandus est.

Art. 1234. " Furunculi ut plurimùm periculo
" vacant; demonstrant plerumque constitutionem
" firmiorem, materiam peccantem foras propul-
" santem. Repellere est nefas, discuti non pos-
" sunt, nec debent; frequentiùs sponte sua sup-
" purantur, & aperti ex se coalescunt; si non
" tantillo *balsami peruv.* consolidari possunt. Si
" *habituales* sint, internis *alterantibus* præcavendi
" sunt, in quem finem *rosmarinus*, item *radix*
" *bardanæ* a quibusdam specificè prodesse haben-
" tur.

Sennerti sententia.

Parulis.

Art. 1235. Gingivæ quandoque inflammatione (quæ Græcis Parulis dicitur) cum dolore corripiuntur, & apostemata patiuntur, quæ in ulcera, interdum cancrum, fistulas, gangrænam desinunt.

Prognosis.

Malum per se patet, quod nisi maturis præsidiis suc-

succurrantur, in apostemata & ulcera diuturna, imò nonnunquam in gangrænam, vel in cancrum incurabilem abit.

Art. 1236. Per *revulsionem*, *derivationem*, & *gargarismata appropriata*, &c. opera danda est in initio, ut præcaveatur apostematio; si verò ad suppurationem vergeat; *caricæ* per medium discissæ imponantur. Si abscessus sponte non aperiatur, scalpello aperiri potest. Apertus abscessus *hydromelite* mundetur, tandemque ulcus exsiccetur & claudatur. Curatio.

Celsi sententia.

Art. 1237. Pessima pustula est, quæ Epinyctis vocatur, ea colore vel sublivida, vel subnigra, vel alba esse consuevit; circa hanc autem vehemens inflammatio est, & cùm aperta est, reperitur intus exulceratio mucosa, colore humori suo similis. Dolor ex ea supra magnitudinem ejus est, neque enim ea faba major est. Atque hæc quoque oritur in eminentibus partibus, & ferè noctu, unde nomen quoque a *Græcis* ei ἐπινυκτὶς est impositum. " Periculosa non sunt hæc tubercula, " molesta tamen ob dolorem; noctu inquietudi" nem pariunt, & adustum ac vitiosum succum " in corpore redundare significant. Omninò sup" purandæ sunt epinyctides, saniem ejiciunt san" guineam, *digestivis & mundificativis* tractan" dæ sunt, &, ut *furunculi*, curandæ. Epinyctis quid. Quomodo tractandæ sunt.

Art. 1238. Huic tuberculo cognatum esse cre" ditur Terminthum; verùm quid propriè ter" minthus antiquorum fuerit [inquit *Sennertus*] " vix satis constat, nisi quantum ex *Galeno* ha" betur; qui scribit terminthorum nomen nigras " quasdam pustulas in cruribus maximè orientes, " a figuræ, coloris, magnitudinisque similitudi" ne, quam cum terminthorum, id est, cicerum Terminthus.

fructu

„ fructu (ut vulgò vertunt, seu ut alii, & re„ ctiùs terebinthi fructu) habent, derivatum, si„ gnificare.

PHYMA, PHYGETHLON, BUBO, & PAROTIS.

Hi sunt quatuor Glandularum Tumores Inflammatorii insigniores.

Ettmulleri sententia.

Phyma. *Art.* 1239. Phyma est tumor glandularum [sub maxilla inferiore] rotundus, acuminatus, plus minùs rubens ac dolens, statim augetur & sup- Curatio. „ puratur. " Facilius curatur in pueris, difficiliùs „ in juvenibus & adultis, sed in his rariùs accidit." In cura a repellentibus cavendum est; natura in hujus suppuratione potissimùm occupata est, ideoque illius conatus adjuvandus est medicamentis *maturantibus* impositis. " Applicari po„ test *diachylum cum gummi*, sed præstat cataplas„ ma *suppurans*.

Phygethlon. *Art.* 1240. Phygethlon, Latinis Panus ob similitudinem fungi arbori adnascentis, est tumor durus, phymate major magisque rubens ac dolens. Curatio. Curatur (interdum) *discutientibus*, pro quo scopo convenit *oleum tartari fœtidum* vel *ligni guaiaci*, his interdum *emollientia* cum *anodynis* junctis adduntur, &c. sed frequentiùs suppurantur.

Sennerti sententia.

Bubo. *Art.* 1241. Bubo est tumor inflammatorius in inguine vel sub axilla; cum rubore & dolore apparet, & plerumque febris levior accidit; & quidem si per crisin accidit bubo, eodem erumpente, Prognosis. statim levatur alius morbus. Bubones *benigni*

(non

[non enim hic de *venereis* & *pestilentialibus* agitur] non sunt periculosi præcipuè si statim suppurentur; si verò diu protrahantur, & tardiùs maturentur, periculo non vacant, cùm in fistulas periculosas facilè abeant.

Art. 1242. Curatio bubonum & aliarum inflammationum instituenda est eadem; hoc tamen probè notandum est, quòd *suppurantia*, quæ adhibentur debeant esse *fortiora* quam in aliis inflammationibus; glandulæ etenim sunt frigidiores quàm aliæ partes, neque habent adeò exquisitum sensum. Curatio.
" Quamobrem *cucurbitæ* cum fructu applicari possunt; in hunc finem etiam conducunt *fermentum acre*, *sapo niger*, *stercus columbinum*, *sem. sinap. urticæ*, *caricæ cepæ assatæ*, &c.

Ettmulleri sententia.

Art. 1243. Parotides sunt glandularum pone aures inflammationes: plerumque post malè judicatas febres protruduntur a fausto naturæ conatu. Maturationi opera danda est, & tractandi sunt sicut *bubones*, & aliæ inflammationes ad suppurationem vergentes. Parotis.

Art. 1244. " Ranula est tumor sublingualis, mollis, albicans, & quasi pellucidus, œdematis speciem præ se ferens, linguæ motum ac loquelam impediens. Periculo ut plurimum vacat, nisi diuturnior fuerit, vel malè tractatus; tunc enim metus est, ne *cancrosus* evadat. Ranula.

Art. 1245. " Aperiendus est cultro, vel potius ferro ignito, prodire solet mucus ovi albumini colore & consistentia similis. Compertum est etiam aliquando *lapillos* ibidem generari; ideoque a chirurgo semper explorandi sunt. Post apertionem os abluatur sæpius in die *cum decocto hordei mel. rosar. & tinct. myrrh.* Curatio.

Parony-chia quid. *Art.* 1246. Paronychia eſt tumor ordinariò obveniens in extremitatibus digitorum, ultimis nempè articulis, ita tamen, ut non excludantur reliqui articuli. Quandoque eſt erraticus, & ex uno digito in alium tranſit, ita ut uno perſanato mox vicinus inquinetur, donec omnes ſucceſſivè infeſtaverit: tantus eſt dolor, ut ſubindè universum brachium conſenſu afficiatur. Oritur ex humore acri admodum corroſivo, immediatè *perioſteum*, & ipſi adhærentes *tendines*, occupante; ſupervenit inflammatio ad apoſtema vergens, ſed frequentiùs *gangrænescit*.

Causa.

Curatio. *Art.* 1247. Quo citiùs ichor maturatur, eò minus periculum eſt oſſis cariei, in hunc finem quidam applicant *ſterquilinium*, & ſic dolor & tumor optimè diſcutitur, & ſiſtitur: " Cataplaſma „ *Lumbricorum vivorum* ſubitò atrocem dolorem „ ſedat, uti teſtantur plurimi authores. " Ubi verò paronychia altiores egerit radices, opus eſt *inciſione*, quæ etiam tutiſſima eſt, & quidem uſque ad ipſum os; facta inciſione *theriaca* cum *ſpiritu vini* ſoluta digito applicanda eſt.

Parony-chia pedis digitorum *Art.* 1248. Huc quoque pertinet affectus perniciosiſſimus, qui *pollices pedum* cum doloribus atrociſſimis infeſtat, & nihil aliud eſt quam *paronychia pedis digitorum*, cui gangræna & ſphacelus, & tandem mors ſubſequitur. Ex eadem cauſa provenit, & eandem medendi methodum poſtulat. Tutiſſima eſt digiti *reſectio*.

Duæ ſpecies. *Art.* 1249. " Paronychia revera eſt malum minimè contemnendum, *Latinis* dicitur *panaritium*; ejuſdem duæ ſunt ſpecies, una *benigna*, „ vulgo *a Mhitflavv* appellata; altera *maligna a* „ *Felon* dicta; in priori ſpecie ſuppuratio facilè „ procuratur, & materia albicante emiſſa facillimè ſanatur. Altera verò eſt periculoſiſſimum „ malum, & ferè nunquam curatur ſine *inciſione* „ *matura* ad os uſque.

Art. 1250.

Art. 1250. Perniones pedes & manus affligunt tempore hyemali; partes affectæ tument, & ex albedine ad aliqualem cærulescentiam inclinant, (pruriunt vehementer) dolent, & tandem, nunc cum, nunc sine exulceratione evanescunt. (præmissis universalibus) Partes affectæ illinantur cum *petroleo*, quod præservat & curat. " *Unguentum rosatum cum ol. terebinth.* in *rapo assato* est remedium ,, comprobatum (inquit *Vviseman*). Pernio. Curatio.

ANEURISMA.

Sennerti sententia.

Art. 1251. Aneurisma est tumor ex tunicæ interioris arteriarum apertione, & exterioris dilatatione: aperitur vel venæsectione imperita; cùm exterior tunica, utpote mollior, coalescit denuò, interior, ut durior, aperta manet; vel a causa externa. Aneurisma unde fit.

Vvisemani sententia.

Art. 1252. Noster clarissimus *Vviseman* existimat aneurismata non fieri ex dilatatione vel relaxatione tunicæ exterioris arteriæ, sed potiùs ab *ambobus tunicis ruptis*, vel *sauciatis*, undè tumor ab effluxu sanguinis in musculorum interstitiis efformatur: hæc autem opinio multò probabilior videtur; utcunque sit tamen, eodem res redit, quoad curandi methodum. Opinio nostratis Vvisemã.

Art. 1253. " Aneurismata quandoque fiunt pro-
,, culdubio simplici arteriæ tunicarum *dilatio-*
,, *ne* (ut cum sanioribus quibusdam medicis sen-
,, tiamus) quemadmodum in *venis varicosis* fre-
,, quentissimè accidere solet; saltem in hunc mo-
,, dum ab origine plerumque nascuntur, utcun-
,, que tamen diuturniora cum fuerint, & in gran-

,, dem molem aucta, tunicæ arteriales multis in ,, locis rumpuntur, præcipuè interna, ut ex omni sectione patuit. Accuratam hujus affectus historiam si quis velit, adeat *D. Freind.* Histor. ,, Med. *p.* 179. &c. Pro accuratiore adhuc aneurismatis naturæ explicatione, Vid. Philos. Trans. ,, N. 402.

Historia. *Art.* 1254. " In Transact. Philosoph. N. 265. Insignis extat Historia *Aneurismatis Aortæ*, Homo per infortunium aliquod violentam pectoris concussionem passus in *Hæmoptysin* incidit, ,, qua diutius perseverante tandem mortuus est. ,, Secto cadavere *Aneurisma Aortæ* repertum erat ,, adeo ingenti mole, ut totum latus Thoracis dextrum impleverat.

Ettmulleri sententia.

Aneurismat. causa N. B. *Art.* 1255. Aneurisma est tumor a collectione sanguinis arteriosi ab arteria exesa aut laxata nimis, aut rupta ex quacunque violentia, ab imperita in venæsectione vulneratione. Frequentia sunt aneurismata a vehementi *cordis palpitatione*, ita ut ramus arteriæ descendentis intumescat. Aneurisma frequentiùs collum occupat, interdum crura & brachia, sed rariùs, ex violenta commotione. Diagnosis. Est tumor mollis tactui cedens, aliquando tamen non cedens, aliàs, cum, aliàs sine pulsu, Prognosis colore a reliqua cute non variat. " *Exinde maximum periculum habet*, " quod interdum ab imperitis chirurgis habeatur pro abscessu suppurato; undè si aperiatur, subitò sub manibus ægri cum sanguine animam emittunt. " In collo nè unum ,, quidem curatum vidi (inquit *Barbette*), palliativa cura diu vivere possunt.

Curatio. *Art.* 1256. Si aneurisma sit a venæsectione inepta, mox ligetur pars læsa *ligatura* forti, & fiat *venæsectio* in latere opposito. Curiosum est quod obser-

observat *Horstius*, quòd applicatio *laudani opiati* arteriæ hæmorrhagiam sistat. Notum est emplastrum *Galeni ex thure, aloe, pilis leporinis, & albumine ovi*, item multum conducunt *lamina plumbea, emplastra astringentia* (cum *sacchar. saturni*): His irritis cura per operationem chirurgicam facienda est, viz. per *deligationem* arteriæ [supernè tantùm]. De nova methodo *Gallorum* in aneurismate vide locum *p.* 1246.

VARIX.

Ettmulleri sententia.

Art. 1257. Varix est tumor ex laxata venarum tunica, unde sanguis in venis ferè stagnat. Malum est frequens mulieribus in ultimis gestationis mensibus, uti & post partum difficilem. Hic affectus quibusdam non parum proficuus est ad conservandam sanitatem, in specie melancholia hypochondriaca (unde fluxus hæmorrhoidalis iis salutaris est.) Varix quid.

Art. 1258. Cura *a ligatione* magna ex parte pendet, fotus *ex alum. fruct. acac.* [*flor. rof. rub. cort. querc.* &c.] in aceto coct. convenit. In ruptura venarum, & gravi hæmorrhagia optimum euporiston est *stercus suillum* forma pulveris adspersum cum linteis ex *astringentibus* expressis & admotis cum *fasciatione*. &c. Curatio: In ruptura venarum.

HÆMORRHOIDES.

Vuisemani sententia.

Art. 1259. Hæmorrhoides ani sunt venarum hæmorrhoidalium tumores *varicosi*, morbus est *simplex*, quando venæ solæ intumescant, vel *compositus*, cùm partes vicinæ afficiantur, vel cùm Hæmorrhoides. quid.

 quasi

quasi novum corpus generetur ipsis adhærens, vel appendens; unde (ob similitudinem aliqualem ita dicta) *ficus*, *crista Galli*, *condylomata*, &c. producuntur.

Apertæ vel cæcæ. *Art.* 1260. Hæmorrhoides sunt vel *apertæ*, i.e. sanguinem effundentes, vel *cæcæ*, tumentes, scilicet, sine hæmorrhagia, exquisitè tamen dolentes.

Curatio. *Art.* 1261. Alvus aperta sedulò servetur. Ad inflammationem, quæ sæpè accidit, valet sequens fotus; ℞. *Fol. plantag. polygon. summit. rub equiset. ana* Mß. *flor. verbasc.* Mij. *lim. lini* ℥ij. *flor. ros. rub.* In dolore magno. *cort. granat. balaust. bacc. myrt. ana* ʒvj. coq. in q. f. aq. font. & vin. rub. pro fotu. In extremitate doloris, ℞. *Ol. vitel. ov.* ℥ij. *opii gr.* vij. m. item *bals. sulphur. Rulandi* dolorem sedat.

In fluxu nimio. *Art.* 1262. In fluxu nimio sanguinis, *venæsectio*, *cucurbitulæ*, &c. conveniunt revulsionis gratia. Internè *astringentia* & *opiata*, quemadmodum in aliis hæmorrhagiis; externè suppositoria ex *cort. granat. flor. balaust. thure*, *mastich.* &c. *cum. gum. tragacanth. icthyocol. alb. ovor.* &c.

Ettmulleri sententia.

Differentia ab alio morbo. *Art.* 1263. Distinguendus est ante omnia fluxus hæmorrhoidalis verus, a Diarrhœa cruenta scorbuticorum, alias vocata dysenteria scorbutica mendosa (636.) Hæmorrhoides veræ attritu excrementorum plerumque aperiuntur, & sanguis cum excrementis una evacuatur, sed si sanguis promiscuè excernatur tam ante quam post excrementa sine dolore & torminibus, probabile est, quod sit fluxus scorbuticus. Hæmorrhoides ad venerem omnino impotentes reddunt cum magno fœminarum tædio.

Apertio. *Art.* 1264. Hæmorrhoides consueto fluore suppresso, sive in cæcas degenerantes, aperiendæ sunt; de aperiendis iisdem vide locum *p.* 173. Remedia

media *aloetica* fluxum hæmorroidum promovent. „ Externè convenit *hirudinum* suctio, vel frictio „ cum *foliis ficus recentibus modicè tritis*, quæ forti impressione lac acre ac ferè causticum plorant, cujus acrimonia vasa tumentia successivè „ aperiuntur; vel si hoc non sufficiat, intrudantur *suppositoria ex hiera picra cum pulvere colocynthidos & melle parata*, quæ hæmorrhoides „ insigniter stimulant, & cataplasma *ex stercore* „ *columbino*, *sem. staphidis agriæ & lupinorum* applicari potest." In doloribus conducit fotus ex decoct. *verbasc. flor. sambuc. & sem. hyoscyam.* Laudatur *scrophularia*, sed *chelidonium minus* est instar omnium pro usu interno quocunque modo usurpatum. *Camphora* & *sacchar. saturni* pro usu externo in unguentis. Ad hæmorrhoidum exulcerationem linimentum ex *auro fulminante*, & *ol. amygd. dulc.* est singulare experimentum apud *Anglos*.

Dolores.

Varia Remedia.

Riverii sententia.

Art. 1265. *Mercurialis* docet *tamarindos* præcipuè miram potestatem habere ad compescendum hæmorrhoidum fluxum. In fluxu immodico fotus ex *verbasc. tapso barbato*, *fol. plantag. flor. rof. rub. balaust.* &c. *in aq. ferrat.* & *vin. astringent. decoct.* convenit; ut & *unguentum comitiss.* curato hæmorrhoidum fluxu, præcavendum est, nè redeat, quod fit *victus* ratione convenienti, *venæsectione* bis vel sæpius in anno, *purgatione* leni, &c.

Fluxus immodicus.

Art. 1266. Oleum *buxi* præ cæteris dolorem lenit, si illius gutta una supra hæmorrhoides apponatur, vel cum *ol. sem. lini* misceatur, item *saccharum saturni in aq. rof.* pro fotu dolorem sedat.

In gravi dolore.

Mayernii ſententia.

Remedia varia, externa, & interna.

Art. 1267. Chalybs ſeu, ferrum eſt ſpecificum in hoc affectu obſtructiones viſcerum tollens, atram bilem domans & plurimùm dulcificans, viſcera roborans, &c. Cereviſia parari poteſt cum *battituris*, vel *ferri rubigine*, & *herbis* & *radicibus ſpecificis*, &c. *Aquæ Spadenſes* & *minerales acidulæ*, multùm valent. *Vernix*, qua utuntur pictores, eſt remedium ſingulare in curandis hæmorrhoidibus, tam apertis, quàm latentibus; ſi apertæ fuerint, & nimis tenaciter vernix cuti adhæreat, addatur *ol. roſarum*: hujus uſu ſanatus eſt *Carolus* quintus a muliere, cùm nulla ope curari poſſet: vernix autem præparatur ex *ol. lin.* ℥xij. *tereb. ven.* ℥iv. *ſandarac. puriſſim. ſive gum. junip.* ℥iij. liquentur ſimul lento igne, &c. De *ſuppoſitoriis* vide locum. ♃. *Unguent. popul.* ℥ij. *cochinel. in alkool. lævigat.* ʒij. *ſacchar. ſaturn.* ʒj. *ol. hyperic.* q. ſ. miſceantur diuturna agitatione in mortario plumbeo, f. unguentum e bombyce applicandum & continuò geſtandum.

Farrago ſententiarum.

Vires ſcrophulariæ.

Art. 1268. Si quis hæmorrhoidum dolore inſano torqueatur, (inquit *Sennertus*) minimum quid *ſcrophulariæ*, vel radicis vel foliorum, cum cibo aut potu capiendo, ſtatim dolore liberatur, ſive ipſam plantæ ſubſtantiam ſiccam vel viridem, ſive decoctum ejus aſſumat. Sedandis hæmorrhoidum doloribus (inquit Cheſneau) præſtantiſſimum eſt *unguentum de linaria a Voulphio* inventum, & pluribus medicis *Germaniæ* communicatum; ſimile anodynum, licet variis uſus fuerim, nunquam inveni; ſequenti modo paratur. ♃. *Herb. linar. cum floribus q. v. decoquatur cum adi-*

Unguent. de linaria.

pe por-

pe porcin. quousque adeps valdè virescat fiatque unguentum, usus tempore adjiciatur vitelli ovi tantum quantum unguenti quantitas requirit.

Art. 1269. *Cepe* vel *porrum* sub cineribus coctum cum *ol. ros.* & *pauco croco* valdè laudantur a *Solenandro* (& pro certo *porrum* cum butyro in sartagine frixum dolorem quasi ad miraculum sedat.) De viribus *chelidon. minoris* in hoc affectu consulatur *Solenander*, qui de hoc morbo egregiè scripsit. *Oleum succini* per se usurpatum dolorem atrocissimum compescit. Sequens linimentum est admodum proficuum, ♃. *Balsam. sulph. terebinth. unguent. nicotian. ana* p. æ. m. f. liniment. & sequens *Boyleanum*, ♃. *Sacchar. saturn.* ʒß. *acet. opt.* ℥iv. *ol. sambucin.* q. s. m. f. linimentum. *Rosmarinus* singulis auroris comestus hæmorrhoides penitùs tollit. Ad dolorem & ardorem compescendum, & fluxum immoderatum lentè sistendum, instar arcani (inquit *Dolæus*) medicis junioribus commendo vile sed proficuum hoc remedium. ♃. *Alcool. lapid. scissil. q. v. cum butyri non saliti q. s. f. unguent.* Aliquando etiam sequentia in usum adduci possunt; *Tabulæ divinæ, fotus ad hæmorrhoidum dolorem, fotus ad hæmorrhoidum fluxum immodicum, electuarium styptic. Cataplasma de ovis, enema de verbasco, unguentum hæmorrhoidale.* Cepæ & porri, &c.

Ettmulleri sententia.

Art. 1270. Hernia varicosa est tumor varicosus venarum spermaticarum; tactu patet, quasi funiculi tensi hinc inde obliquè distributi & nodi inæqualiter uvæ in modum conglomerati observantur, cum testiculi plùs minùs relaxatione; dolor aliqualis (aliquando acutus) percipitur. Difficile est malum, & quod etiam interdum cancrosi aliquid occultum habet. Hernia varicosa.

Art. 1271.

Curatio. *Art.* 1271. " In genere medicamenta quæ con-
" ducunt in aliis tumoribus *varicosis*, præcipuè
" *hæmorrhoidibus cæcis* in hoc affectu etiam sunt
" proficua; *deligationem* aptam vix admittit; o-
" pem fert psychrolusia vasa relaxata contrahen-
" do firmandoque; ut & lotiones & fotus astrin-
" gentes frigidè usurpati, & præ reliquis sequens,
" ♃. *Liquor. coriariorum, quo utuntur subigendis*
" *coriis* ℔j. *sacchar. saturn.* ℥j. *alum.* ℥iß. f. so-
" lutio quæ sit pro usu prædicto; conveniunt *ve-*
" *næsectiones*, purgationes cum *Hellebor. nigr.* &
" *calomel. Rubigo ferri cum gum. Ammoniac. mil-*
" *lepedes, Tinctura Hellebor. nigri, absorbentia,*
" *antiscorbutica*, &c. sed ante omnia *oleum lini*
" frequenter intus sumptum expertus laudo.

Art. 1272. Oedemata sunt tumores molles, qui
Oedema. digito prementi cedunt, & pressionis vestigia diu-
tiùs retinent, frigidi, indolentes, & albicantes,
sæpiùs in cruribus evenientes. In leucophlegma-
tia totum corpus œdematosum videtur. " Oede-
" ma frequentissimè a pituita sola originem trahit,
" & *perfectum œdema* nominatur; quandoque verò
" cum aliis humoribus mixtum est, & *imperfectum*
" appellatur; hujusmodi sunt *Oedema Phlegmono-*
" *des, Erysipelatodes, Scirrhodes*, &c. " Hi tu-
mores aliis morbis plerumque supervenire solent,
imprimis chronicis, interdum etiam affectibus so-
porosis & convulsivis, gravidis quoque familiares
sunt.

Curatio. *Art.* 1273. Conveniunt internè *stomachica* & *a-
romatica*, intermistis interdum *sudoriferis* & *diure-
ticis*; externè fotus & cataplasmata *discutientia* ex
*absynth. roremarin. cham. salv. puleg. rut. flor. sam-
buc. melilot. cham. bac. junip.* in lixivio & vino
coct. addi potest etiam *sulphur vivum* inter co-
quendum. *Stercus* quorundam animalium cum *uri-
na humana* valdè proficuum perhibetur.

Vvise-

Vvisemani sententia.

Art. 1274. Oedema ut plurimùm non est periculosum; quidam corporis crassioris, & crapulosi cruribus œdematosis diutiùs vivunt; ex hydrope aut phthisi malum caloris nativi defectum ostendit; in abscessum tendens periculosum est; si indurescat, in scirrhum abire solet. Quoad curam medicamenta interna eadem sunt ac in *cachexia* & *hydrope*; externa *discutientia*, *fasciatio*. " Præ „ reliquis verò pro usu interno recordandum est „ *tincturam Hieram* eximias vires obtinere. Prognosis.

Ettmulleri sententia.

Art. 1275. Scirrhus est tumor durus tactui renitens, indolens, immobilis: ut plurimum sensim generatur in partibus mollioribus; præter glandulas occupat alias partes, imprimis carnosas, sive internas, nempè viscera, sive externas quascunque. N. B. Scirrhus est vel indolens & *legitimus*, vel *dolens* & præterea nonnihil livescens & nothus qui subinde est cancrosus, undè si curatur periculum est, nè in cancrum degeneret. " Scirrhus, qui doloris est expers, & „ cui pili increscunt, incurabilis omninò habetur; „ coloris lividi valdè periculosus & sæpius in cancrum degenerat; imperfectus exiguus, aliquo „ modo dolorificus, aliquando licet rarissimè curatur. Scirrhus qualis est tumor. Prognosis.

Art. 1276. " Quoad curam instituenda est catharsis cum mercurio dulci & helleboro nigro, „ & aliquoties repetenda; & in intervallis cum „ fructu exhiberi possunt *pulveres absorbentes*, *antimon. diaphoret. cinnab. antimon. Elec. nigrum*, „ *decoctum e lignis*, *milleped. viv. vel præp.* " Interim externè usurpanda sunt *resolventia* fortiora Curatio.

cum *discutientibus* moderatis permista, ut tumor successivè resolvatur. *Stercus bubulum* aceto incoctum scirrhum mirificè dissipat; item *oleum tartari rectificatum*, *fœtidum* licet, tumores duros potenter emollit & discutit, ut etiam cataplasma ex *brion.* cum *stercore caprillo*. Scirrhus, si non potest sensim resolvi, non est suppurandus, ne cancrosus evadat, intactus omnino est relinquendus, aut applicatione *nitri* in aceto dissoluti in lapideam duritiem indurandus. " Scirrhus, qui o„ mni sensu destituitur, est incurabilis.

Scrophula. *Art.* 1277. Strumæ seu scrophulæ sunt tumores vel *indolentes* & benigni, vicinis partibus colore similes, mobiles, &c. vel *dolentes*, fixi, colorem subcæruleum vel sublividum repræsentantes, hæ strumæ malignæ dicuntur, vix aut ne vix quidem curabiles. Prioris generis strumæ *discutientibus* tentandæ sunt; *emplastrum de cicuta cum ammoniaco*; in incipientibus convenit fotus cum spongia *aqua calcis* ebria; *empl. de ranis cum mercurio*. Scrophulæ suppuratæ non sunt statim aperiendæ; sed quamdiu fieri potest, abscessus clausus linquendus est, propterea, ut eo major glandulæ strumosæ pars per maturationem in pus abeat, nam tota, si fieri possit, est absumenda. Internè convenit *purgatio* cum *helleboro nigro* & *mercurio dulci*, & *acidum absorbentia*, &c. ossibus adhærentes ferè incurabiles sunt.

Curatio.

Vvisemani sententia.

Definitio. *Art.* 1278. Struma seu scrophula est tumor " du„ rus, inæqualis, rarissimè dolorificus, reliquo cor„ pori plerumque concolor, aliquando leviter ru„ bescens aut livescens " a peculiari seri sanguinis aciditate ortus, quod ubicunque in glandulas, musculos, membranas, imò ipsa ossa incidit, coagulatur & indurescit. Glandulæ sunt sedes hujus morbi fre-

bi frequentiores, præcipuè autem ac primariò glandulæ mesenterii, quæ nunquam intactæ sunt, si morbus alicubi in corpore vigeat. Cernitur frequentissimè in labiis, maximè superiori, illud incrassat, & fissura obsignat.

Art. 1279. " Prognosis a magnitudine morbi ,, & reliquis ægroti constitutionis circumstantiis ,, plerumque desumitur; est morbus admodum ,, difficilis curatu, & ubi hæreditarius, insanabi- ,, lis, ut etiam in ætate grandioribus, vix post ,, annum quadragesimum curatur. Prognosis.

Art. 1280. Medicamenta interna sunt *cathartica*, *alterantia*, & *specifica*, *millepedes*, *lac asininum*, *decoct. sarsæ*, " *Pulv. ad strumas Batean.* ,, *spongia calcinata*, *paronychia cum solio rutaceo*, ,, &c. Sudoris provocatio eodem modo ac mediis, ,, ut in *Lue venerea*, instituta hic plurimum facit, ,, immo vel sola strumas tollit, &c. " Externè indicationes sunt *resolutio*, *suppuratio*, & *extirpatio*: Strumæ molliores aliquando resolvuntur; strumæ phlegmonoides frequenter suppurantur, sed antiquæ, duræ ac crudæ rarò ad perfectam suppurationem perveniunt. Si struma sit mobilis & libera, extirpatio per *incisionem* est cura promptissima; sin verò strumæ sint grandiores & profundè jacentes extirpatio per *caustica* meliùs efficitur, inter caustica ad hoc institutum optimum est istud, quod conficitur ex *calce viva in lixivio saponis* cocta: A petitione per causticum facta struma escharoticis est absumenda, huic usui inservire potest *pulvis sine pari* dictus ex æquali parte *mercurii sublimat. auripigment.* & *calcis viv.* mitior est *mercurius præcipitatus*, cum, vel sine *alumine usto*, lentè tamen operatur. Curatio.

Art. 1281. " Præstantem hunc tractatum Au- ,, thoris, chirurgus juvenis iterum atque iterum ,, diligenter evolvat. Consulendus est auctor.

Farra-

Farrago sententiarum.

De viribus tussilaginis. *Art.* 1282. Notarunt quidam medicamenta ad curandas scrophulas in ultima lunæ phasi majori cum successu assumi, & in novilunium usque continuari debere. Decoctum *folior. tussilaginis* internè sumptum per longum tempus ultra omnia, quæ hactenus nota sunt, hunc morbum tollit, ut experimento fidelis D. *Francisci Fuller* mihi quondam amicissimi constat: videatur locus medicin. gymnastic. p. 93. Pro specifico etiam habetur *paronychia folio rutaceo in* cerevisia infusa. Infusum *rorismarini* instar theæ, item *rad. scrophulariæ* ab *Ettmullero* summè laudantur. Parony-chia, &c. "*Lamium* in lacte „ coctum ipsum coagulat; serum intus sumptum „ & coagulum ulceribus applicatum sine alio quo- „ cunque remedio morbum sanant; ut a quodam „ rustico accepi, qui & ipse & aliquis ejusdem „ vicinus, ambo deploratissimè strumosi, curati „ sunt. Extat historia strumarum deletarum applicatione manus hominis mortui in *Act. Philos.* Sequens emplastrum strumas resolvit, vel ad suppurationem deducit, & nunquam fallit, *ait Zacutus cum juramento lib.* 1. *prax. admirand. observ.* 101. ♃. *rad. brion. magn. in taleola; ten. sect.* ℔ss. *frige in sartagine quousque contabescat, cola & add. terebinth. abietis* ℔ss. *cer.* ℥v. *f. unguentum* s. a.

Tumores albi. *Art.* 1283. Sub strumarum nomine veniunt, aut venire possunt, articulorum *tumores albi dicti*, & revera plerumque sunt pessimi commatis, de his empirici, & tyrones nonnunquam graviter hallucinantur, illos cum *artuum luxationibus* confundentes, unde mille mala; quocirca cautela opus est.

Prognosis. *Art.* 1284. Hi tumores discuti nequeunt, aut saltem rarissimè & quam difficillimè; si autem in abscessus vergant, pandoræ pyxides sæpius includunt,

dunt, offium caries, ligamentorum putredines, ulcera fiſtuloſa, & curatio denique non rarò ſaltem imperfecta erit, articulis ſcilicet inflexibilibus relictis, & quod adhuc pejus, tandem aliquando *tabes univerſalis* induci ſolet.

Art. 1285. Curatio interna eadem eſt ac in aliis ſtrumoſis affectibus. *Suffuſio frigidæ* hic multum prodeſt, ſpeciatim a fide dignis mihi nunciatum fuit plures curatos fuiſſe artum aliquamdiu detinendo *ſub flumine molari decidentis aquæ*, idem experimentum aliquoties repetendo. Atque hic atteſtantem habemus *Cheyneum* hoc remedii genus in iſto affectu eſſe *infallibile*, vid. *Tractat. de Arthritide*, p. 87. Apta deligatio parti affectæ tempeſtivè inducta fluxionem plerumque prohibet. Cunctatio periculoſa eſt: abſceſſus enim hujuſmodi ſummam chirurgi peritiam poſtulant, ut ſupra dictum eſt. Curatio.

SPINA VENTOSA.

Vviſemani ſententia.

Art. 1286. Spina ventoſa eſt ſcrophulæ quædam ſpecies, quæ eſt oſſis protuberantia cutis colore non mutato; rarò accidit, niſi in infantibus & junioribus: In oſſibus minoribus, uti cranii, maxillæ, digitorum, &c. eſt curabilis; non verò in majoribus. Spina ventoſa.

Art. 1287. Aperiendus eſt locus juxta protuberantiæ longitudinem ac os carioſum eodem modo tractandum eſt, ac in ulceribus cum oſſibus carioſis poſtea dicetur. Curatio.

Art. 1288. " Chirurgus curioſus conſulat *D. Freind*, *Hiſt. Med.* Vol. II. p. 54. &c. de hujus affectus natura & indole a libris *Rhaſis & Avicennæ*.

CAN-

CANCER.

Ettmulleri sententia.

Cancer tumor singularis.

Art. 1289. Cancer est tumor planè singularis, ac omninò sui generis. Punctio ab ægro primò percipitur; a pisi magnitudine successivè, modò citiùs modò tardius incrementum capit, & progressu temporis evadit tuberculum durum, nigricans, lividum; quando exulceratus sit, ardor est acerbissimus instar aquæ fortis corrodens & depáscens cum insigni putrilagine & fœtore; venæ tumorem ambiunt hinc inde turgidæ & nigricantes, tanquam *pedes cancrini* (unde nomen sortitur.) Strumas & scirrhos malè tractatos frequentiùs subsequitur, in mammis verò per se inchoat, in genitalibus utriusque sexus interdum adoritur.

Noli me tangere & lupus. Cura palliativa.

In partibus faciei externis, ore, naso, labiis, &c. appellatur *noli me tangere*, item *lupus*; revera sunt *cancrorum* species. Opera danda est progressum impedire, ne exulceretur cancer. " Postquam enim cutis disrupta fuerit, certò certiùs hominem miserrimè interimit, carnem ubique avidissimè depascendo, fungos tanquam brassicas floridas ubertim protrudendo, per acrimoniam humoris causticam vasa nervosa & sanguifera destruendo & erodendo; unde ichoris copiosa effusio cum vitæ ferè dispendio; hæmorrhagiæ frequentes & profusæ plerumque agmen claudunt, & mortem optatam accelerant. " Cataplasma ex *cicuta* potenter mitigat cancrum (sed cavendum est, ne cutem excoriet) *fonticuli* sunt inurendi. Internè conveniunt purgantia ex *helleboro & mercurio dulci*, decoctum *lignorum*, *millepedes*, " *item pulveres testacei & lac asininum*, &c. Cancer ulceratus vix aut ne vix quidem curatur. *Oleum stercoris humani* in ulceribus cancrosis est sum-

summum remedium; si enim oleo hoc illinitur, ulterior progressus præcavetur. Multùm quoque faciunt medicamenta *saturnina*, acidum acre corrosivum mirè absorbentia & edulcorantia; sed cura radicalis in *arsenico* consistit (si verbis fides habenda sit.)

Hildani sententia.

Art. 1290. Galenus cancri curandi rationem duplicem statuit, quarum prima perficitur medicamentis humores atrabilares expurgantibus: altera consistit in extirpatione tumoris. Quantum attinet ad primam nisi statim ab initio administrata fuerit, parum aut nihil ad sanitatem posse, certum est; quandoquidem jam materia ita compacta atque indurata est, ut medicamentis purgantibus non cedat. Altera via a *Galeno* præscripta est extirpatio tumoris; hanc autem nonnulli *ferro candente*, alii medicamentis *erodentibus*, reliqui verò *cultro inciforio* perficiunt. Quantum ad *cauterium actuale*, illud cum *Albucasi* in scirrhosis & cancrosis humoribus atque ulceribus suspectum habeo, quandoquidem vi ignis, qui id summo gradu caloris & siccitatis agit, magis indurescit materia atrabilaris fitque malignior. Porrò extirpatio quæ fit medicamentis *escharoticis*, aut *septicis*, sive quovis simili medicamento erodente, mihi quoque propter nobilitatem partis affectæ, suspecta est. Adde experientiam docuisse cancrosa ulcera hujusmodi medicamentis exacerbari, atque pejora fieri. Superest extirpatio, quæ manu & instrumentis incidentibus fit, quæ præ aliis eligenda est, & tamen sua habet incommoda & difficultates.

Curatio per medicamenta.

Cauterio.

Escharotica.

Instrumenta.

Farrago sententiarum.

Cancri occulti non medicandi.

Art. 1291. Quibus occulti cancri fiunt (inquit *Hippocrates in Aphoris.*) eos non curare meliùs; curati enim citò pereunt; non curati verò longius tempus perdurant, i. e. (si mentem senis rectè assequor) remedia plus nocent, quàm prosunt, & officiosa medicatio mortem accelerat.

Epithema.

Art. 1292. Certè, si quid aliud, epithema *Vuisemani* cancro occulto cum fructu aliquo applicari potest, quod fit ex solutione *sacchari saturni in aq. spermat. ranarum*, cui urgente dolore graviori, addi possunt *trochisci alb. rhas. cum opio*. " Emplastrum si velis, sit *de minio simpl. Pharm. Lond. edit. ult. in linteo extensum*, quod mitissimum est ac innocuum.

Qualis cãcer extirpandus.

Art. 1293. Cancer parvus, incipiens; liber, loco apto situs, vasis magnis non adcretus, caussa externa ortus, in juvenili sanoque corpore; solus in toto corpore cum bona spe curationis extirpari potest.

Qualis nõ attingendus.

Art. 1294. Quibus sunt cancri in cavitate corporis, aut palato, sede, vel utero, si secentur, vel urantur, ulcera cicatrice induci non possunt.

Art. 1295. Inter remedia *Empirica* valdè prædicatur sequens pulvis, ℞. *Verrucar. calcibus posterioribus equi masculi adhærent.* ℥ij. abluantur aqua communi, deinde in vino albo per noctem infundantur, & postea exsiccentur & in pulverem reducantur, dos. ℥ß. bis in die in vehiculo qualicunque idoneo. *Sapo veneta ad* ʒj. bis in die exhibita, vel forma pilulari, vel in vehiculo appropriato dissoluta, cancrum operatione quadam occulta vel specifica sanare dicitur. *Vid. Turneri Art. Chirurg.* pag. 83. Vol. I.

Remediũ empiricũ.

Art. 1296. Opportunum est monitum *D. Vuinter* in hoc casu. Cancro laborantes (inquit) incipiant,

piant, ubi plus ſæpè finire ſolent, ad *diætam lacteam & aquas Briſtolienſes*, tanquam ad ſacram anchorâm, confugiendo, & medicamentorum farraginem, præcipuè *mercurialium & topicorum* vitando.

Art. 1297. Internè etiam exhibentur *antimonialia*, *mercurialia*, *viperina*, decoct. *e lign. millepedes*; &c. *cerevisia ad cancrum*; *cerevisia ad ſcrophul.* Remedia varia.

TUMORES FLATULENTI.

Sennerti & aliorum ſententiæ.

Art. 1298. Tumores flatulenti (quos Græci *emphyſemata* vocant) a flatibus ſeu ſpiritu flatuoſo oriuntur, materiam flatibus producendis præbet humor craſſus, pituitoſus vel melancholicus. Cognoſcuntur hi tumores, quod pars in molem nunc majorem nunc minorem attollitur, ſine coloris mutatione; ex diſtentione autem interdum dolor aliqualis excitatur, nulla tamen gravitas ſentitur, digito preſſi foveam nullam relinquunt, & ut plurimum periculo vacant; accidunt frequenter in palpebris, genubus, ſcroto, præputio, &c. Tumor flatulentus unde.

Art. 1299. Conveniunt internè flatus *diſcutientia*. Non temerè aperiendi ſunt hi tumores, præcipuè in articulis exiſtentes, in aliis locis punctura facillimè curantur. Applicationes externæ debent eſſe *diſcutientia*. "Emplaſtrum ſi velis, ſit *de cymino cum exigua calce viva*. Plura emphyſemata novi (*inquit Turner*) diſcuſſa applicatione calcis vivæ latæ more cataplaſmatis, ut etiam linteis aqua calcis forti imbutis. Cavendum eſt ut accuratè diſtinguatur ab *aneuriſmatibus*. Vid. *Art.* 1155. Curatio.

Art. 1300. Tumores in ſuis propriis folliculis incluſi non ſunt adeo difficiles tractatu ac ſtrumæ hu- Tumores Capſulares.

hujusmodi sunt ganglium, lupia, meliceris, atheroma, steatoma, bronchocele, &c. Observatum fuit, quod hi tumores capsulares subinde *Lunæ phases* imitantur.

Ganglium *Art.* 1301. Ganglium est tumor in tendine corporis concolor, doloris periculique expers. Curatur frequenter sola *frictione* sicca diuturna, aliquando frictione cum *saliva* absque aliorum medicamentorum usu; quidam applicant *laminam plumbeam argento vivo inunctam*; " vel sequens emplastrum tertio vel quarto quoque die renovandum, ♃. *Empl. de ranis cum mercur.* ℥ß. *de cicuta cum ammoniac.* ʒij. *argenti vivi gr.* xvj. *min.* ʒj. *cum styrac. liquid.* q. s. m. f. emplast. vel ♃. *Mercur. dulc.* ʒij. *Galban. colat.* ℥j. *misce pro emplast.* his remediis non cedens *sectione* tollendum est.

Lupia. *Art.* 1302. Lupia est tumor mollis & rotundus in juncturis & locis siccis ortus; a *Ganglio* parum, situ saltem, & mollitie, discrepans; materia frequenter in folliculo continetur; eandem ferè cum Ganglio recipit curationem.

Art. 1303. Meliceris, Atheroma, & Steatoma sunt tumores, qui materiam habent peculiarem in propria tunica aut folliculo clausam: Si enim materia intus contenta sit melli similis, *meliceris*; si pulti frumentaceæ, quæ ἀθήρα dicitur, *Atheroma*; si sebo, *Steatoma* appellatur. Omne hi tumores sunt corpori reliquo concolores, a parvulo incipiunt & diu ac paulatim excrescunt. Non sunt periculosi, diu tamen durant, & circumferuntur; interdum verò sponte in abscessum desinunt, quod si non fiat non tam difficulter ut *scrophulæ* ac *scirrhi* curantur.

Meliceris. Atheroma Steatoma.

Curatio. *Art.* 1304. Curatio eorum omnium eadem ferè est, eandemque requirunt diætam ac pharmaciam cum *œdematosis*: " ut plurimum sunt adeo benigni, ut internis vix indigeant. " Si sponte non aperian-

riantur *sectio* instituenda est; ita ut cystis cum suis contentis penitus tollatur; si enim aliquid de tunica illa relinquatur, tumor regenerabitur. " Vel „ ulcus fistulosum fœdissimum difficilis & tardæ „ curationis relinquetur, ideoque quod *cultro* ne- „ quit auferri *cauteriis* absumendum est, ne iterum „ repullulent.

Art. 1305. Talpa seu Testudo est tumor mollis & latus, ex impuris humoribus inter cranium & cutem putrescentibus collectus, *talpæ* aut *testudinis* formam referens. Talpa seu Testudo.

Art. 1306. Hujusmodi apostemata, ut & alii capitis erodentes affectus, propter cerebri viciniam & suturarum cranii proclivem in cariem lapsum periculo non vacant, quæ corruptionem cranii jam induxerunt, mala sunt. Prognosis.

Art. 1307. Quoad curam, præmissis universalibus, tumor *resolventibus* & *discutientibus* tentandus est, si discutientibus tolli non possit (quod rarò fit) *suppurantia* adhibenda sunt, & quidem neque semper perfecta suppuratio expectanda est, sed si aliqua saltem suppurationis signa adsint, tumor maturè aperiendus est, ne os *cariem* contrahat. Curatio.

Art. 1308. Tumor, quem Natam, Nattam, & Naptam appellant, est magnus & mollis sine dolore, & colore, in dorso præcipuè excrescens, quandoque tamen in humero & aliis partibus erumpens, a tenui quidem radice pendens, ita tamen incrementum sumens, ut aliquot libras pendat, & melonis vel cucurbitæ quantitatem æquet, qui cum non semper easdem figuras habeat, ideo etiam diversis nominibus ab authoribus appellatur. Materia quidem in eo interdum videtur carnosa, sed non verè caro est, verum adipi similis. Non curatur nisi *exsectione*. " In Transactionibus „ Philosophicis N. extat historia *ingentis Nat-* „ *tæ* maxillæ inferiori adnascentis, viginti pondo Natta.

„ pendentis, cujus basis fuit quinque digitos lata; „ abscissa erat & homo perfectè sanatus.

H E R N I A.

Ettmulleri sententia.

Art. 1309. Herniæ veræ sunt tantùm duæ, nempè intestinorum vel omenti extra abdomen elapsus, horum posterior non est adeo molestus neque periculosus, ac prior. Nomen verò latè sumptum plures alios tumores comprehendit, ut in sequentibus patebit.

Herniæ quot.

Art. 1310. Hernia itaque propriè dicta in genere est prolapsus intestinorum tenuium aut omenti ex limitibus suis a vulnere aut laxatione peritonæi. Aliquando est hæreditarius, ita ut herniosi parentes herniosos generent filios, sed rariùs (novi talem progeniem.) Hernia in adultis ut plurimum est incurabilis. Ex Hernia frequenter morbus *Iliacus* producitur, interdum intestina inflammantur, & gangræna corripiuntur. Herniæ ordinariò & frequenter fiunt in inguine, scroto aut umbilico; aliquando verò in aliis locis, nunc supra nunc infra umbilicum, nunc in lateribus longè supra inguina, nunc in superiori femoris parte musculosa, nunc juxta spinam dorsi, &c. ex observatione *Barbette*. " Valdè curiosa est observatio *M. Mery de Hernia vesicæ scilicet urinariæ in scrotum prolapsæ*, aut saltem ibidem „ munere suo fungentis: existimat enim hoc vitium malæ conformationi ortum suum semper „ debere. *Memoir. de l' Acad. Vol.* XVII. *p.* 146. &c.

Herniæ in genere definitio. Quibus in locis accidit.

Art. 1311. Intestina fæcibus cum *enemate* carminante & emolliente priùs exonerata, in loca sua cum cautela sunt reponenda, mediante *fotu* ex emollientibus & carminativis cum *spiritu vini*, &c. & ita reposita in naturali omni arte & debitis subliga-

Curatio.

bligaculis retinenda sunt, ne denuò excidant, adeò ut peritonæum ruptum aut laxatum consolidetur. Internè conveniunt *vulneraria*, speciatim commendatur *persoliata*, item *symphytum majus*; continuus in dorso decubitus est Herniarum *panacea*, etiam in senibus. " Quicunque *Hernia*
„ debilitatur summopere debet cavere (ut pru-
„ denter admonet *D. Harris in Dissert. Med. & *
„ *Chirurg.*) a ventriculo cibis incongruis implen-
„ do, spiritibusque furibundis nimis perturbando,
„ & a colicis doloribus spasmisque excitandis,
„ atque a tussi importuna contrahenda, quoniam
„ istæ corporis concussiones ac tumultus solent
„ hernias horridè amplificare.

Art. 1312. " Herniæ intestinales reductionem Herniæ reductionem respuentes.
„ respuentes periculum subitaneum minantur.
„ Symptomata quasi *Passionis Iliacæ* superveni-
„ unt, dolores gravissimi, vomitus enormes, sin-
„ gultus, & demum pulsus languidus, & sudo-
„ res frigidi, diagnosis indubitata instantis gan-
„ grænæ, & mortis appropinquantis. Audentes
„ interdum *sectionem* moliuntur cum successu ta-
„ men valdè ancipiti; nam res est perquam difficilis
„ & periculi plena, nec temerè tentanda; & hac
„ præcipuè de causa, quoniam, ferè semper, non
„ nisi serò nimis operatio suscipitur.

Art. 1313. Pneumatocele seu Hernia ventosa, Pneumatocele.
est tumor membranarum testium a flatibus ortus, estque saltem inflatio testium, nunc unius, nunc utriusque, nunc scroti quoque adest dolor tensivus sine gravitate.

Art. 1314. " Infantes ex eorum temperiei hu- Herniæ temporariæ.
„ miditate & fibrarum laxitate huic affectui sunt
„ valdè obnoxii, & a flatibus intra eorum inte-
„ stina occlusis sæpenumero adoritur *extempora-*
„ *nea quædam Hernia inguinalis*, & quandoque
„ etiam *testiculorum*, quæ statim facta flatuum
„ explosione subsidit.

Curatio. *Art.* 1315. Hæc Hernia flatulenta eſt omnium leviſſima, & curatu facillima: conveniunt internè flatus *diſcutientia* & remedia ad *colicam flatulentam*; externè *fotus diſcutientes*, *cataplaſma ex farina fabarum*, *ſem. cymin. fimo vaccin. ſulph. viv.* &c.

Hydrocele. *Art.* 1316. Hydrocele ſive Hernia aquoſa eſt tumor aquoſus teſtium a lymphæ receſſu teſtibus impedito; eſt hydrops teſtium particularis, & a tumore ſcroti, qui in aſcite accidit, diſtinguitur; ſimilis eſt Herniæ carnoſæ, ſed in aquoſa induci poteſt fovea, quod non fit in carnoſa; præterea pelluciditate ſe prodit.

Curatio. *Art.* 1317. Tentanda eſt cura internè cum *hydragogis & diureticis*, externè *diſcutientibus*; hic quoque valet cataplaſma, in ſectione de Hernia ventoſa, deſcriptum (1315.) cum additione *balſam. ſulphuris*. De operatione chirurgica vide locum. *p.* 991.

Sarcocele. *Art.* 1318. Sarcocele ſeu hernia carnoſa eſt tumor a carne ſuperflua adnaſcente; ex contuſione vel ictu plerumque oritur, & ex inſenſibili principio ſenſim augetur, ſecus ac in aliis teſtium tumoribus; eſt ferè indolens, ſed ægri pondus percipiunt. " Eſt revera *ſarcoma* vel potiùs *tumor* „ *ſcirrhoſus*; & metus eſt, ne temporis progreſ„ ſu in *cancrum* abeat: ideoque *caſtratio tempe„ ſtiva* imperanda eſt, de qua conſulantur ſcri„ ptores chirurgici. Caro ſuperflua quandoque *tu„ nicarum ſcroti communium ſecunda* adnaſcitur, „ & non *teſticulis*, quo in caſu ſine horum læ„ ſione tolli poteſt.

Prognoſis. *Art.* 1319. " Sarcocele (inquit *Barbette*) me„ dicamentorum ope vix tollitur; chirurgiæ verò „ opera rarò ſine ablatione teſticuli; ad inguina „ ubi ſe extenderit ferè incurabilis habetur. " Internè conveniunt medicamenta ad *ſtrumas*. " Spe-

Curatio. „ ciatim a ſcriptoribus ferè omnibus commenda-

„ tur

,, tur *radix anonidis* intus sumpta per longum ,, tempus. " Externè *resolventia & discutientia, emplastrum de cicuta cum ammoniaco, de ranis cum mercurio*, sed ex hoc vis testis periclitabitur. " His nihil proficientibus ad auxilium chi- ,, rurgicum deveniendum est. Fiat itaque fora- ,, men cauterio potentiali adhibito *in superiori* ,, *tumoris parte*, & suppurantia medicamenta ap- ,, plicentur, ut hoc modo, si possibile sit, caro ,, ea tolli possit: quavis tamen visitatione omne ,, pus non est emittendum ut tanto melius carnis ,, reliquiæ consumi possint. Superest *castratio*, ,, ut ante dictum sit. De Hernia varicosa, vide ,, sect. de Varice. (1270.) Hernia varicosa.

Art. 1320. " Bronchocele, sive hernia guttura- ,, lis impropriè dicta, est tumor prominens in ,, gutture, amplo spatio protuberans, corpori con- ,, color, utcunque mollis & mobilis, & doloris ,, expers; modò caro hebes includitur, modo hu- ,, mor aliquis melli aquæve similis, interdum et- ,, iam minutis ossibus pili immixti; ut plurimum ,, periculo vacat; quandoque verò materia putre- ,, scens malignam induit naturam, unde in can- ,, crum degenerans mortem inferre solet. *Alpino-* ,, *rum* montium incolis est morbus *endemius*. Bronchocele qualis eit tumor. Prognosis.

Art. 1321. " Præmissis universalibus, humor ,, peccans discutiendus & absumendus est. Inter ,, *topica* laudat *Aetius bdellium & caprinum stercus* ,, in aceto liquatum. Si medicamentis non ce- ,, dat, ex *Rogerii* consilio admovendi sunt duo ,, *setonei*, ut sensim humor defluat: & superfluum ,, postea erodentibus paulatim est absumendum. ,, Denique si venis, arteriis & nervis implicata ,, non fuerit, *incisione* potest extrahi cum cysti; ,, hanc operationem *Galli* fœliciter moliuntur. ,, De hoc tumore consulatur *Turner Art. Chi-* ,, *rurg. p.* 178. &c. Vol. I. Item in Appendice *p.* ,, 21. &c. Etiamsi sit tumor in cysta inclusus, ta- Curatio.

men

„ men extirpatu difficillimi eventus ex ſtructura „ loci. “ Qui hanc operationem aggreditur, *Lupum auribus tenet.*

ANI PROCIDENTIA.

Ettmulleri ſententia.

Ani procidentia. *Art.* 1322. Ani procidentia fit, quando ſub fæcum excretione inteſtinum rectum ita prominet & protruditur, ut non poſſit rurſum ſponte retrahi intra corpus, aut licèt retrahatur, mox incipiat denuò prolabi. Causa. Eſt interdum malum chronicum (præcipuè quando a paralyſi ortum ducit) & difficulter curatur. Ani procidentiæ cauſæ ſunt alvi adſtrictio, diarrhœa, dyſenteria, vel præcipuè teneſmus; difficillima eſt curatu, quando hæmorrhoides comitem habet.

Curatio. *Art.* 1323. Si adſit inflammatio priùs arcenda eſt cum fotibus *mollientibus & diſcutientibus*, & remotis impedimentis reponendus anus in ſitu naturali. “ Alvum leniter laxantia pro re nata ſunt „ quandoque propinanda: “ Aliàs abſente inflammatione aut tumore foveatur *aſtringentibus*, quæ etiam ſub forma *ſuffitus* uſurpari poſſunt: *Paræus* „ ſpongiam *aſtringentibus* imbutam ano applicat. „ Stans alvum exoneret æger, ſic enim non tam facilè excidit. Inter *aſtringentia* mihi nondum „ innoteſcit remedium efficacius quàm *fotus pro* „ *hernia varicoſa.* (1271.) “ Teneſmus frequenter affligit, in tali caſu remedia ad teneſmum „ adhibenda ſunt.

Reductio. *Art.* 1324. “ Inteſtinum rectum foras prolapſum „ a frigore externo periclitatur, ne gangræneſcat, quapropter citiſſimè reducendum eſt. Reductio quandoque perfici poteſt *artificio ſequente*, aliis mediis incaſſum tentatis, viz. nates patientis extenſa manu quinquies, ſexies aut plu-

ries

„ ries verberando, quo musculi ani levatores „ intestinum rectum in priorem sedem attol- „ lent.

VERRUCÆ & CLAVI.

Ettmulleri sententia.

Art. 1325. " Quales tumores vel potiùs excre- „ scentiæ sunt verrucæ & clavi nemo non novit. Verrucæ sunt vel planæ seu sessiles, vel pensiles, acrochordones appellatæ. Verrucæ & clavi.

Art. 1326. Si verrucæ in sola cute sint radicatæ facilè curantur vel tolluntur, sin verò a subjectis tendinibus originem ducant, vix radicitùs extirpari possunt citra ingens periculum; idem etiam de clavis pedum verùm est. Succus *chelidon. maj.* vel *esulæ*, vel *dentis leonis*, *vel tithymali*, &c. sæpiùs illitus verrucas absumit. *Aqua*, in qua solutum est *sal armoniacum* est experimentum *Borelli* " Atque hoc est medicamentum unicum certis- „ simum quod se cognoscere in tota medicina fas- „ sus est *D. Mapletoft* haud pridem *Professor* „ *Græshamensis*: hoc quidem remedium est ut plu- „ rimùm maximè efficax, sed non certissimum & „ infallibile, neque tamen ars nostra omnium no- „ bilissima, est adeò incerta, sicut vir doctis- „ simus suggesserit. Curatio verrucarū.

Art. 1327. " Clavus (inquit *Celsus*) nonnun- „ quam quidem etiam alibi, sed in pedibus tamen „ maximè nascitur, præcipuè autem ex contuso, „ quamvis interdum aliter, doloremque movet, „ Clavi a *Plinio Morticini* appellantur. " Ad curam quod attinet, *emolliendi* sunt cum *emplastro mynsicht. e galbano crocat. cum sale ammoniaco*, & posteà *evellendi* sunt; eidem usui inservire potest *emplast. de ranis cum mercurio*. Item recipiatur *caro bubula* recens, cujus frustulum instar emplastri Curatio clavorum.

ſtri iis alligetur, & ſæpiùs removeatur; ſic enim citò ſponte dilabi dicuntur.

Cornua. *Art.* 1328. De cornibus non lubet diſſerere, quoniam pauciora ſunt viſibilia.

CAPUT XIII.

Sive Faſciculus Morborum decimus tertius.

CONTUSIO, &c.

Ex obſervatione & inter legendum.

Contuſio. *Art.* 1329. Corpora noſtra vel a caſu ab alto, vel ictu violento, vel compreſſione ponderis incumbentis, &c. ſæpiſſimè læduntur; partes carnoſæ contunduntur, & ipſa oſſa luxantur & quandoque franguntur. Ex prædictis cauſis accidit plerumque *ecchymoſis* cum vel ſine tumore, quæ revera eſt accumulatio vulnuſculorum cum attritu ſolidorum & vaſculorum, unde liquida ſtagnant, coeunt, & interdum putreſcunt, cohærentibus quandoque integumentis externis, vel iis etiam interdum hinc indè læſis. [Ecchymoſis.]

Ettmulleri ſententia.

Curatio. *Art.* 1330. In ecchymoſi curanda imprimis opera danda eſt, ut ſanguis extravaſatus, congrumatus, & acore inquinatus, ſucceſſivè reſolvatur, inſenſibiliter abſumatur, & per meatus ſeu porulos corporis eliminetur. Conveniunt remedia interna *acidum abſorbentia*, ſanguinem congrumatum *reſolventia*, ſimul & blandè *diaphoretica*, eminet *ſperma ceti* cum *lapillis cancrorum*, *ſuc-*

cin.

cin. præparat. coral. rub. &c. *Antimonium diaphoreticum*, & *salia volatilia* sunt egregia. Externè imprimis *resolventia*, & sanguinem grumatum insensibiliter dissipantia sunt usurpanda, huc facit *spiritus vini* nunc simplex, nunc *camphoratus*, *nunc crocatus*, cum linteis applicatus, efficacius erit si addatur *theriaca*, & etiam *balsam. peruv.* maximè in contusionibus partium nervosarum. In contusionibus levioribus applicatio *carnis bubulæ* in tenues lamellas sectæ optimè conducit. Quòd si his & similibus remediis ecchymosis nequeat dissipari, opera danda est, ut sanguis extravasatus in pus convertatur; si verò metus sit gangrænæ, mox pars contusa profundè scarificetur, & sanguis congrumatus, quantum fieri potest, eximatur, & tanquam gangræna tractetur, de qua alibi (1384.) in omni contusione graviori convenit *venæsectio*,

Cavatur a gangræna.

Farrago sententiarum.

Art. 1331. Quidam adolescens ex alto ceciderat; & omnia membra admodum contusa fuerant, ut brevi moriturus videretur. Pater ipsius accepit *favos cum mele* & coxit in vino ad consistentiam unguenti, quod extendit super *corium vervecis recenter mactati*, eoque ægrum involvit, reiterata per triduum operatione, æger omninò curatus est, ex *Riverio*.

Remedium singulare.

Art. 1332. ℞. *Fol. solani lignosi sive dulcamar.* Miv. *sem. lini subtiliter pulverisat.* ℥iv. coq. in vin. *moscatellin. cretic. aut larido porcin.* ad consistentiam cataplasmatis, quod loco contuso tepidè admoveatur: unius noctis spatio tumorem capitis humani magnitudine resolvit & contusiones deploratas musculorum sanavit (inquit *D. Hulse apud Raium*) vires quoque ejusdem plantæ pro usu interno sunt egregiæ; est enim basis

Vires dulcamaræ.

infusi

infusi traumatici apud *Fullerum*; addit author singulare esse experimentum ad casum ab alto & contusionem: cruorem quippe extravasatum & grumescentem mirificè dissolvit, &c.

In simplici contusione.

Art. 1333. In simplici contusione sufficiunt embrocationes cum *ol. rosar. myrtil. & aceto*, & applicatio cataplasmatis sequentis vel hujusmodi ℞. *Far. hord. fabar. ana* ℥iij. *pulv. nuc. cupress. balaust. alum. rup. ana* ʒß. *ros. rub.* ℥iij. *ol. ros.* ℥iß. *alb. ov.* N. iij. *acet.* q. s. m. f. cataplasma. Ex *Vviseman*.

Remedia varia.

Art. 1334. Præter remedia modò recensita interdum in usum venire possunt sequentia; *Bolus ad casum*, *pulvis ad casum*, *oleum sem. lini* intus sumptum; *emplastrum smecticum*, &c.

Ettmulleri sententia.

Contusio capitis.

Art. 1335. Gravior contusio capitis interdum cranium findit, vel in loco contuso, vel loco opposito [& vocatur *contrafissura*], nunc penetrat utramque laminam, nunc externam illæsa interna, nunc e contra. Signa fissuræ sunt multiplicia, ut vomitus biliosi, vertigo, sanguinis per os, nares, &c. effluxus, subitanea obmutescentia, & brevi superveniens delirium, convulsio, paralysis: symptomata hæc superveniunt nunc mox in principio, ubi gravior fuerit læsio, nunc quarto vel septimo die, ubi levior. Si æger firmiter teneat funiculum inter maxillas & chirurgus fortiter trahat, si habeat fissuram, in loco fisso dolorem percipiet. Necesse est ut plurimùm, ut perforetur cranium, ut sanguini & saniei pateat exitus. Observandum est, quod vulnera simplicia capitis interdum post quartum vel septimum diem contrahant dolores, hinc rigorem & febrem; hæc si superveniant, & alia adsint symptomata, suspicio est fissi vel fracti cranii, sin verò non adsint alia symptomata, non statim ad *trepanationem* acceden-

Signa fissuræ cranii.

cedendum est; febris enim ex aliis causis oriri potest. " In contusionibus cranii & læsionibus me-
„ ningum septimo vel undecimo die gravis super-
„ venit *ophthalmia*: & est signum mortis immi-
„ nentis, *Baglivi*.

Boerhaavii sententia.

Art. 1336. In capitis contusionibus, & inde ex collecta materie, interdum creantur varii tumores, erysipelas, œdema, dolores, convulsiones, ossis & periostei putredines, febres, mors. — Cranium in junioribus intro-pressum, vel in adultioribus post fracturam intro pulsum, cerebrum premit; pro varietate loci pressi, pro varia magnitudine, profunditate, acutie, punctura prementis, producit hebetudines, sopores, vertigines, tinnitus, caligines, deliria, vomitum bilis, dolores capitis, convulsiones, paralyses, lotii fæcumque spontaneum exitum, apoplexias, febres, mortem. Concussus validus capitis interdum eadem facit rumpendo, comprimendo &c. " In his
„ affectibus religiosè consulatur laudatus author
„ in *cap. de capitis vulneribus*, qui (si quid ego
„ judicando valeo) omnium scriptorum est facilè
„ princeps. In contusionibus gravioribus semper
„ recordandus est *aphorism. Hippocratis*, nempè
„ omne quod contusum, necesse est, ut putres-
„ cat, & in pus vertatur. "

Capitis contusionis effectus.

Concussio vehemens

Ettmulleri sententia.

Art. 1337. Luxari dicuntur ossa, quando eorum capita ex situ naturali removentur, hæc autem luxatio fit a vi externa ut plurimum, quandoque verò oritur a causa interna; namque hoc malum iis, qui scorbuto laborant, aut qui affe-

Luxatio Ossium.

ctibus

ctibus catarrhalibus sunt obnoxii, nonnunquam accidit; in his enim funiculi nervei laxantur & resolvuntur, & ferè insensiles fiunt, unde *paralysi scorbutica* subindè supervenire solet.

Duplex. *Art.* 1338. Duplex est luxatio nempe *perfecta*, quando os a sede sua omninò amoveatur, vel *imperfecta*, quando non totaliter a sinu suo extrusum sit os, sed hæreat adhuc in sui receptaculi margine.

Prognosis. *Art.* 1339. Præ cæteris omnibus os femoris difficillimè luxatur, istius etiam luxatio est omnium curatu difficillima; in adultis rarò aut nunquam restituitur sine miserrima in perpetuum claudicatione; ratio est, quoniam ligamentum fortissimum, quo in receptaculo suo illigatum est, vel ruptum sit, vel insigniter relaxatum. " Valde " probabile est [*observante D. Cheselden ex duabus dissectionibus Anat.* pag. 33.] quod os femoris nunquam vel rarissimè luxetur, & quod fractura *cervicis istius ossis* pro luxatione frequentius accipiatur, unde femur decurtatur, &c. " Impossibile enim est [ut cum illo dicam] " quod caput ossis inter musculos firmum ac stabilem locum inveniat ambulationis munere " obeundo, tanquam in acetabulo. Luxatio in talo seu pedio est omnium periculosissima, ubi sunt os tali, calcanei, tria ossa innominata, os cubiculare, &c. ibidem quoque copiosissimi sunt tendines, unde dolor atrocissimus, inflammatio, quandoque etiam convulsio. " Os humeri (*ex observatione Barbettiana*) rarò luxatur, & etiam ita rarò reducitur, quin aliquantulum protuberet, quam ob causam patiens sæpenumerò manum ad caput porrigere nequeat. Dorsi vertebrarum ad interiora luxatio malum lethale " censetur; idem de costis ad interiora luxatis " plerumque dicendum est.

Curatio. *Art.* 1340. Quoad curam luxationis; os luxatum,

tum, membro extenso, maturè reponendum est, quo facto, nil aliud incumbit chirurgo, nisi ut commodis ligaturis os firmet, aptèque collocet, ac inflammationem facilè superventuram, & alios affectus maturè arceat. Fasciationes non debent esse nimis *strictæ*, nè compressis vel coarctatis vasis oriantur tumores; neque tamen nimis *laxæ*, nè pars semel restituta denuò ex loco elabatur. Si adsit inflammatio, antequam membrum repositum sit, nihil priùs tentandum est, quàm inflammatio discussa fuerit; quamdiu durat, tamdiu pars inepta est extensioni, sin verò violentiùs luxatio inflammata extendatur, supervenit ex nimio dolore convulsio interdum lethalis. Ut ergo inflammatio imminens præcaveatur, vel præsens discutiatur, conducit fotus sequens, ♃. *Summit. hyperic.* Miß. *beton. chamæmel. rorismarin. ana* Mj. *rad. consolid.* maj. ℥iij. *aristoloch. rotund.* ʒvj. *sem. quatuor calid. maj. ana* ℥ß. coq. in aq. font. & vin. ana q. s. ad ℔ij. fit pro fotu, & in eodem humectentur fasciæ tepidè circumvolvendæ: ubi major adfuerit contusio, augeatur quantitas *rad. consolid.* ubi levior *Aristolochiæ*; ubi urgent dolores *capita papaveris* possunt addi. Supervenit quandoque tumor *œdematosus*; in quo casu illinantur partes affectæ cum *oleo volatili* penetrante, convenit etiam *petroleum*, item *balsam. peruvianum* cum *spiritu juniperi* temperatum. In luxationibus prodest inunctio cum *oleo hyperici* & *ol. terebinth.* Ol. distillatum fœtidum *tartari* est horrendum ratione odoris, sed tamen nihilominus est nobile admodum ratione efficaciæ; conveniunt ex *lumbricis* parata pro usu externo & interno. Experientia didici *ovum cum oleo terebinthinæ & pauco aceto conquassatum* in luxationibus esse remedium utilissimum, omnibusque intentionibus satisfaciens. *Belloste*. Convenit etiam illud *Boyleanum* nempe *furfur tritici in aceto* coctum.

Inflammatio.

Oedema.

Fracturæ ossium. *Art.* 1341. In fracturis ossium, vel frangitur os secundùm *latitudinem*, hoc est transversim; vel secundùm *longitudinem* finditur, quod propriè dicitur *fissura*. Fracturæ in senibus frequentiùs occurrunt, quàm in junioribus, quoniam illorum ossa sunt aridiora.

Longitudinalés. *Art.* 1342. Fracturæ ossium longitudinales, i. e. *fissuræ* difficilè cognoscuntur, sed facillimè curantur: neglectæ aut non ritè curatæ ulcus post se trahunt, imprimis si in loco fisso ossis caries superveniat, admodum periculosæ sunt, & sæpiùs ad membri abscissionem deducunt.

Transversales. *Art.* 1343. Fracturæ *transversales* sunt cognitu faciliores, curatu difficiliores. Os fractum in medio sui dat fractutam leviorem, quàm circa articulum. Fractura cum vulnere & multa partium contusione & læsione est gravius malum & perquam periculosum, ut etiam quando os in plura frustula frangatur. In adultis femur fractum rarissimè aut vix unquam sine claudicatione restituitur. Minora ossa fracta intra 7. vel 14. diem ferè sanantur; ossa majora intra 20. ad 40. præter propter curationem recipiunt.

Prognosis.

Curatio. *Art.* 1344. In cura fracturarum duo scopi chirurgo incumbunt, nimirum ossa fracta facta extensione in situm naturalem reponere, & reposita per fascias & ferulas firmare; tunc enim natura eadem denuò firmiter conglutinat, & formatur *callus*, qui substantia quidem similis est ossi, conformatione verò sola ab eodem differt. Si adsit inflammatio, curanda est, antequam aliquid circa fracturam tentandum est, qua curata, atque osse reposito illinatur locus fracturæ cum *ol. hyperic.* vel *ol. lumbric. terrest.* cum guttis aliquot *ol. terebinth.* & applicetur *emplast. ex tacamahac.* cum pauco *ol. distillat. rorismar.* malaxatum, applicato emplastro imponantur ferulæ tres aut quatuor ad summum, quæ postmodum conjungantur per tria

liga-

ligamenta; Ligationes autem debent esse moderatæ; nam si sint *arctæ* nimis partem suffocant, & gangrænam inferunt. Experientia constat præ cæteris quibuscunque *lapidem osteocollæ* a ℥ß. ad ℥j. intus sumptum esse remedium singularissimum in callis ossium fractorum generandis, & augmentandis, utcunque obscurissimum sit, quomodo operatur. Hactenus de fracturis simplicibus; quædam cum vulnere complicatæ sunt, post repositionem ergo ossis vulnus considerandum venit, quod, ut alia vulnera, de quibus postea, tractandum est; emplastrum fracturæ applicandum perforatum esse debet in loco vulneris, ut ita beneficio foraminis vulnus commodè tractari possit. Si os iterum frangatur, non frangitur in callo, sed circa callum.

Vires osteocollæ.

Fracturæ complicatæ.

V U L N E R A.

Boerhaavii sententia.

Art. 1345. Vulnus est soluta unio recens, cruenta, partis mollis a corpore duro & acuto facta. Partes vulneratæ sensim magis magisque a se mutuò recedunt; cruor plerumque primò cum impetu effluit, dein sensim sponte sistitur; tum crusta sanguinea cavo vulneris innascitur, & liquor dilutus, rubellus, tenuis effluit; labia vulneris incipiunt rubere, calere, dolere, tumere, retorqueri; atque eodem tempore febricula cum calore & siti adest; (in magnis vulneribus) hine tertio, quartove die seriùs vel ocyùs vulneri adest liquor tenax, albus, pinguis, æqualis, pus; eodem tempore rubor, calor, dolor, tumor, retorsio labiorum, febricula, cessant, vel minuuntur; & sensim cavum vulneris a fundo sursum, & ab ambitu versus centrum, crescente carne im-

Vulneres in genere historia.

pletur, coeunte margine albo; postremò siccatur vulnus, & obducitur cicatrice.

Vulnera arteriarum.

Art. 1346. Ex arteria majori tota dissecta oritur hæmorrhagia lethalis; arteria vero non nimis magna transversim dissecta, retrosiliens, atque inter solidà vicina se recondens, sibimet obturaculo est; sin vero arteria transversim vulnerata non totaliter dissecta fuerit, oritur hæmorrhagia perpetua, ea autem sedata a tenuitate cicatricis cedente aneurisma.

Hæmorrhagiæ.

Art. 1347. " Ad hæmorrhagias vulnerum sistendas, præter vasorum ligaturas & fibularum linariarum applicationes, *styptica* quamplurima in consuetudinem veniunt; usitatiora sunt, quæ sequuntur; *Pulvis Galenicus*, *alum. ust. colcothar. vitrioli*, *muscus Indiæ*, *styptic. regis*, *oleum terebinth. tinctura antiphthisica Ettmulleri*, vel *potius Michaelis* (*vid. Ettmuller Vol.* I. p. 476.) præstantissimum quidem remedium, *Helvetii stypticum*, viz. *tinct. chalybis cum tartaro præparati spir. vin. extract.* atque hoc est ultimum remedium eorum, quæ sunt melioris notæ; nisi quis *nova lumina* consectari velit, *ignes fatuos*. Non deerunt Thrasones ac fumi venditores, quamdiu mundum adeo credulum invenire possint. Proh dolor! nunquid sermo hic de vulgari tantum opinione movetur? Utinam ne dicam hujusmodi impostores *fautores habere Equites Auratos*, *Camerarios*, &c. Sed regerent *torquem epilepticum* tempore *Oribasii* in usu fuisse; ita quidem majores nostri, omni ævo, & *Hippocrates* ipse imprudentissimis agyrtis mundum infestari conquesti sunt. *Exiguum opii frustulum* in foramen arteriæ sanguinem fundentis intrusum *hæmorrhagiam* extemplo sistere dicitur *N. B.* Stypticum Doct. Eatoni idem esse vel saltem non multum diversum a styptico Helvetii apud exteros aliquamdiu obsoleto & nunc de-

" mum

„ mum tanta cum oſtentatione redivivo; in ambobus vim maximam a ſpiritu vini oriri eosdemque effectus ipſum ſpiritum vini ſolum præſtare luculenter demonſtravit D. Sprengellius. Tranſact. Philoſoph. N. 383.

Art. 1348. Nervi toti diſſecti retroſiliunt, ſe recondunt, ramulos vulnere paulò ſuperiores trahunt, & vicinis dolorem obſtructionemque creant, parti verò infra vulnus poſitæ ſtuporem, immobilitatem, marcoremque. Nervi puncti, vel dimidiato diſciſſi dolores, aliquando primò obtuſos, nonnunquam vivos excitant, primo in loco vulneris, poſt per omnes nervos nexos, vicinoſque; hinc calores, tumores, rubores late ſparſos, febres, deliria, ſpaſmos, inflammationem, inflammati aperturam cum evacuatione acris, tenuis, & copioſiſſimi ſæpè feri, poſtea inſenſibilitatem, rigiditatem, exſiccationem, immobilitatem producunt, vel gangrænam & mortem. Eadem ferè parum mutata etiam in tendinibus diverſimodè læſis obtinent; & membranæ, tendinum nervorumque ſæpè productæ quum ſint, ſimiliter quoque afficiuntur. Nervorum vulnera. Tendinum ac membranarum.

Art. 1349. " Tendines magni recens abſciſſi vel rupti ſutura reſarciri poſſunt, extremitates ita conjungendo, ut glutine naturali vel callo quodammodo uniantur, & uſus artuum conſervetur. Chirurgi Gallici frequenter & etiam aliqui ex noſtratibus hoc præſtant cum fauſto eventu. Extat apud *M. Petit* inſtantia *amborum tendinum Achillis* penitus diſruptorum *ſola ligatione* ſine ulla ſutura curatorum. Vid. *Memoir. de l' Acad. Anna* 1722. *p.* 68. Sutura curandi.

Art. 1350. " Nervorum ac tendinum vulnera (inquit *Barbette*) putredinem facilè concipiunt, & ſunt admodum periculoſa; punctura eſt periculoſior quam ſectio. His vulneribus probe animadvertendum eſt frigida externa valde nocere; hoc non tantum de medicamentis ſed et- Curatio.

„ iam de aere intelligendum eſt, Medicamenta „ debent eſſe moderatè calefacientia & exſiccan- „ tia, minimè acria, qualia ſunt *oleum lumbri-* „ *corum*, *rutaceum*, *hyperici*, *terebinthinæ*, *ceræ*, *ſp. lavend. comp. elixir. propriet. balſamum* „ *peruvianum*, *opobalſamum*, *gum. elemi*, *ſpiritus vini*, &c. In punctura recenti tendinis aut „ nervi (ut loquitur *Job Mekren*) illico forami- „ ni imponatur plumaceolum ſequenti vel ſimili „ miſtura madefactum ♃. *Ol. terebinth. ſp. vin.* „ *ana p. j. ol. ceræ in quo aliquid euphorbii ſolu-* „ *tum p. ij. miſce*, huic ſuperimponatur pluma- „ ceolum ſiccum, mox ſpatula parum ignita ap- „ plicetur, ut calor & vis miſturæ ad interiora „ læſa deferatur, hoc peracto, plumaceolum *un-* „ *guento Baſil.* inunctum priore remoto admovea- „ tur, & ſuperimponatur *Emplaſt. ſtip. Paracelſ.* „ In punctura tendinis juxta obſervationes & ra- „ tiocinia D. *Cheſelden* brachium in ſitu acclina- „ to non extenſo tenendum eſt.

Notabene.

Punctura tendinis.

Art. 1351. " Inter venæſectionem celebrandam „ homines interdum, maximè ab imperitis chi- „ rurgis, a *punctura tendinum* in artus amit- „ tendi, atque adeò in vitæ diſcrimen conjiciun- „ tur. Qui verò hujuſmodi punctura plectuntur, „ dolorem non ſtatim ſentiunt, ſed duodecim „ horis poſt phlebotomiam ſe eodem affici con- „ queruntur, non tam in orificio nuper facto; „ quàm in partibus ad axillam tendentibus, ubi „ tandem dolor ſe figit, & tunc maximè perci- „ pitur, cum brachium extendatur; attamen læ- „ ſa pars tumore admodum inſigni non afficitur, „ eodem avellanæ magnitudinem vix ſuperanti, „ ſed ex orificio *humor aqueus* vel *ichor* quidam „ jugiter diſtillat, quod quidem præcipuum pun- „ cturæ tendinis *diagnoſticum* eſt habendum. Cu-

Curatio.

„ ratur cataplaſmate ſequent. ut propriis oculis „ obſervavi; ♃. *Rad. lilior. alb.* ℥iv. *coq. ad tene-*

„ *ritu-*

„ *ritudinem in lact. vaccin.* ℔ij. deinde ♃. *farin.*
„ *lini avenac. ana* ℥iij. *coquantur farinæ ad cata.*
„ *plasmatis consistentiam in q. s. lactis a radicibus*
„ *prædictis colati & radicibus contusis misceantur*; f. cataplasma parti affectæ calidè applicandum mane & vesperi. *Sydenham*. Ego quoque
„ hujusce cataplasmatis efficaciam semel atque iterum expertus sum.

Art. 1352. Vulnera sequentia sunt lethalia; cerebelli; item cerebri profunda adeò, ut medullam oblongatam multum lædant, medullæ spinalis profunda vulnera, maximè parte superiori; cordis in cava penetrantia; magna quoque vulnera pulmonis, hepatis, lienis, renum, pancreatis, mesenterii, stomachi, intestinorum, uteri in gravidis, vesicæ circa arterias ejus majores, aortæ, carotidum, & similium arteriarum venarumque magnarum. Vulnera magna bronchiorum, vulnera utroque latere thoracis cavitatem penetrantia, diaphragmatis præcipuè in ejus parte nervosa, vulnera magna ventriculi, intestinorum tenuium, &c. Vulnera qualia lethalia.

Ettmulleri sententia.

Art. 1353. Vulnera musculi temporalis sunt periculi plena, & rariùs curantur, (inferunt plerumque *spasmos horrendos*.) Musculi temporalis periculosa.

Art. 1354. Cura vulnerum consistit in unione partium separatarum, quod opus est solius naturæ, quæ beneficio succi nutritii ad omnes partes distributi sensim sensimque easdem renovat, & reducit; chirurgi autem opus est hic adjuvare eam, in hoc bono opere sequendo ejusdem ductum, removendo imprimis impedimenta externa, ac applicando remedia, quæ parti sint familiaria ac amica, *vulneraria* & *balsamica* appellata. In curandis vulneribus internè prodesse *vulne-* Curatio.

raria & alcalia, inter quæ eminent *album græcum*, *cancer fluviatilis*, *mercurialia* &c. " Imò tota ,, curatio interna consistit in blandiori *diaphoresi* ,, promovenda & conservanda ; ideoque *mixtura* ,, *simplex* vulneratis optimè convenit. " In vulneribus recentibus non necesse est, ut cura in longum protrahatur; sed potiùs suppressa hæmorrhagia, & remotis corporibus extraneis, statim instillentur guttæ aliquot *bals. peruvian. simpl.* quod interdum vulnus citò conglutinat: interdum tamen necesse est, ut neglectis balsamicis, *digestiva* applicentur methodo vulgari, ubi, scilicet, conjuncta est contusio, uti in vulneribus *sclopetorum* evenit. *Digestiva* [1367.] ordinariò constant ex *terebinthina* & *vitello ovi* tanquam basi, quibus pro re nata, nunc *mellis parum* cum *myrrha* aut *bals. peruv.* aut *gum. elemi*, &c. addendum, imprimis si circa partes nerveas, quæ aliàs facilè putrescunt, suppuratio expectanda est. *Elixir proprietatis* omnes nostri corporis putredines arcet ob *myrrham*, ut & *colcothar vitrioli* ab *Helmontio* laudatum, ex hoc *Felix Vvurzius unguentum suum fuscum* parabat. *Balsamum peruvianum* reliquis balsamis præfertur, proficuum quoque est *balsamum saturni therebinthinatum*, & *balsamum sulphuris cum oleo hyperici factum*; laudatur *oleum Momordicæ*, *oleum Hyperici* ex seminibus expressum, cui proprii flores infusi sunt, est egregium; *spiritus theriacalis* pro lavandis vulneribus recentibus, est optimum prohibens, &c.

Digestiva.

Turundæ.

Art. 1355. Turundis parcè utuntur saniores practici, neque unquam sine premente necessitate; nam nimis frequenter & diu usurpatæ consolidationem impediunt, item partes cutaneas circa labia ad occallescentiam solent disponere.

Quod sequitur de turundarum usu & abusu; & de rara solutione vulnerum, ex libro valdè raro & vix comparando *Johannis Baptistæ Magati*

gati de rara medicatione vulnerum, &c. decerpsi.

Art. 1356. Turundæ & penicilli nihil aliud sunt quam corpora extranea partis affectæ naturam infestantia, & in illis expellendis semper laborat; partem vulneratam distendunt, comprimunt, eidemque sunt oneri, & propterea fluxionis periculo eam exponunt. Veruntamen turundarum & penicillorum usus aliquando saltem admittendus est ac necessarius, & in quibusdam casibus æstimandus, viz. quando ob complicatum affectum remoranda est vulneris sanatio, ut quando viscera vulnerata sunt, & in cavitate thoracis aut abdominis materia continetur aut sub cranio collecta est, & simili rerum statu olim *Romani Chirurgi*, ne sua laude fraudentur, longa & sedula observatione novum curandi vulnera modum, quo rarissimè solvuntur, adinvenere, qui cum experientiæ potius quam rationi & procerum nostrorum doctrinæ inniti videretur; eum *Cæsar Magatus*, ad methodum reducere conatus est: Modus *Ludovico Septalio* clarissimo *Italiæ* ornamento valdè arrisit, ipsumque ad praxin felici successu adhibuit, & suis scriptis commendavit. Quoties vulnus solvitur ac detegitur, toties interturbatur & a proprio munere distrahitur natura: & quamvis accedat utilitas ex nova recentium medicamenrorum impositione, attamen majus est detrimentum quod ex crebra solutione sequitur, quam commodum ex nova medicamentorum impositione, quorùm virtute vulnus haud destituitur; *sanatio etenim est duntaxat naturæ opus*. Status vulneris sub tegumentis oculis mentis cognosci potest; in quibusdam verò casibus solutio & detectio vulneris est perquam necessaria, nempe, quando manualis aliqua operatio requiratur ad peregrinum corpus vel ossis aliquam portionem evellendam, &c. quando caro spongiosa supercrescat, quando ingentis putredinis, vel sordidorum excre-

Turundæ & penicilli.

Solutio rara vulnerum.

excrementorum abundantiæ ſit ſuſpicio, quando adſit dolor vehemens vel eroſio & pruritus; ſub his & ſimilibus circumſtantiis detegenda ſunt vulnera, ut congruis remediis his malis occurratur.

Ulcerum. *Art.* 1357. In medicina facienda experientia docet eandem curandi rationem a vulneribus ad ulcera transferri poſſe, idque adeo felici ſucceſſu, ut ſæpè deplorata ulcera, & innumeris tractata remediis facillimo negotio hac via ſanabilia evadant, corporibus ſolummodo priùs a cacochymia *benè purgatis* & ulceribus a ſordibus deterſis.

Vulnera ſclopetorum. *Art.* 1358. Vulnera ſclopetorum poſt extractionem globuli plumbei, ſicut alia vulnera cum contuſione conjuncta curanda ſunt; convenit *venæſectio;* revulſio enim (inquit *Galenus*,) quæ e directo fit, celerrimam utilitatem adfert, die proximo *enema lenitivum* injici debet, & fotus ſequens uſurpari, ♃. *Summit. hyperici*, *centaur. min. ſcord. abſynth. ana* Mj. *flor. roſ. rub. chamæm. melilot. ſambuc. ana* Mıß. *ſurf.* p. j. coq. in aq. font. ad ℔ijß. colatur. add. *vin. auſter.* ℔j. *ſp. vin.* ℥vj. m. pro fotu. Si pus laudabile obtineatur, nimirum album, æquale, leve, minimè fœtidum, &c. res in vado eſt; ſin verò pus non fuerit ſecundùm votum, cum unguentis admiſceri debet *præcipit. rub. Vviſeman.*

Periculoſa. *Art.* 1359. Sclopetorum vulnera ſunt omnium peſſima ac periculoſiſſima: nam adeſt ſemper inſignis contuſio, & partium dilaceratio; tardiùs ad ſuppurationem perveniunt. Vix ante tertium vel quartum diem.

Curatio. *Art.* 1360. Ad curam quod attinet, omni extraneo ex vulnere priùs exempto, loco digeſtivi communis, optimè applicatur *balſamum Paræi*, ſingulariter commendatum ad curam vulnerum ſclopetis inflictorum; deſcriptio hæc eſt a *Sennerto & Barbette*, ♃. *Ol. lilior. alb. vel violarum* ℔jv. in hoc coq. *catelli* duo nuper nati ad oſſi-

umu-

um usque dissolutionem, posteà add. *lumbricorum terrestrium* in vino coct. ℔j. coquantur simul, colaturæ adde *terebinth. ven.* ℥iij. *sp. vin.* ℥jß. m. f. linimentum, quod egregie conducit ad sedandum dolorem & maturanda vulnera sclopetorum. Ubi autem suppuratum est vulnus, & omne contusum separatum, *mundificativa* sunt usurpanda, & vulnus s. a. tractandum est donec sponte caro nova succrescat.

Art. 1361. Vulnera capitis superficialia facilè curantur cum *balsamo peruviano*, vel *oleo hyperici*, imponendo desuper *emplastrum de betonica* sed præ reliquis omnibus quotcunque pro capitis vulneribus convenit *emplastrum è gum. elemi*, sive *linimentum Arcæi*; vitanda sunt omnia unctuosa; convenit etiam *gum. elemi cum terebinth. mistum* in cranii vulneribus. De eximiis virtutibus hujus unguenti audi sis ipsum inventorem. Hujus linimenti nobis inventi ea vis est ut concoquat, digerat, mundificet, atque carnem etiam inducat; hujus certissimi in omni periculo faciendo usus nunquam me pænituit; & cui omnes ii quicunque fuerint experti, *balsami nomen* non immeritò fecerint. Capitis vulnera.

Art. 1362. Pericranio læso, ut nudet diu os, vel ut putrefiat, os privatur vasis periostei adeoque & suis, stagnat in his liquor, putrefactus squamam separat, undè os flavum, fuscum, nigrum, tandem foliolum deponit. In hoc casu curatio (tutò, promptè, & expeditè) fit os leviter *parva terebra* diversis vicinisque locis usque ad medium perforando, unde *exfoliatio* cavetur, periosteum inde renascitur applicando plumaceola *spiritu vin. masticbino* imbuta, & cura citissimè præstabitur. Ex *Boerhaave*, " quem chirurgus „ præcipuè minùs exercitatus in vulneribus capi„ tis & calvaria læsa præ reliquis omnibus quibus„ cunque diligenter consulat; & errores in praxi Cranium nudatum.

evi-

„ evitabit. In omnibus capitis vulneribus, præci-
„ puè gravioribus, ubi cranium denudatum fue-
„ rit, danda est opera, inter medicandum, par-
„ tem vulneratam, quantum poterit a frigore ex-
„ terno tueri.

Balsamum Samaritanum. *Art.* 1363. Balsamum *Samaritanum* in curandis vulneribus valdè commendatur a quibusdam, privatim a *M. Le Clerc*, quod conficitur ex *vino & oleo oliv.* diuturna coctione in balsamum redactis: est etiam aliud magis compositum, quod frequenti usu comprobatum est; ♃. *Vin. Hispan. ol. ros. ana* ℔ß. *sacchar. cand. mel. violar. ana* ℥ij. coquantur simul lento igne & f. balsamum, *Belloste*.

Inflammatio vulnerum. *Art.* 1364. Inflammationem vulnerum præ reliquis sistit *aqua calcis*, vel per se, vel cum *camphora* aut *sacchar. Saturni* sociat.

Synovia. *Art.* 1365. Synovia est fluxus aquæ albicantis ex articulis vulneratis, estque periculosum symptoma, & subinde partium atrophiam relinquit, **Curatio:** ut compescatur, inspergatur pulvis astringens; quidam chirurgus recepit *usneam cran. human.* & *laccam pictorum ana*. Alìàs singulare experimentum est *stercus porcinum* cum sanguine vulneris invicem mistum, ac coctum, & ita vulneri applicatum instar cataplasmatis. *Ettmuller*.

ULCERA.

Ettmulleri sententia.

Ulcus; quid. *Art.* 1366. Ulcus est solutio continui ab acredine corrodente cum partium quarundam ablatione; corrodens hoc in ulceribus est acre acidum, alimentum parti proprium in excrementum acre, sive in saniem immutans; ulcus autem est vel simplex vel complicatum, sinuosum, fistulosum,

sum cariosum, &c. Ulcera antiqua maciem, febres lentas, aliaque mala æquè excitant, ac ulcera pulmonum.

Art. 1367. Ulcera diuturniora sine internorum usu rarissimè curantur; interna autem debent esse *acidum absorbentia* & *destruentia*, & *sudorifera*, præcipuè decocta *lignorum*, *antimonialia*, *viperina*, *volatilia*; inter purgantia optimum est *extractum hellebor. nigr. cum mercurio dulci*; sed omnibus præferenda sunt *vomitoria*, sæpiùs repetita, ad facilem ulcerum curationem reddendam: His etenim & hujusmodi internis omninò neglectis, frustrà frequentissimè chirurgicum imploratur auxilium. In ulceribus pertinacissimis, & aliàs incurabilibus ipsa *salivatio mercurialis* in auxilium vocanda est. Antiqua ulcera interdum claudi non possunt, nisi in loco opposito fiat *fonticulus*. Quoad remedia externa, in genere sunt *digestiva*, *mundificantia*, *sarcotica*, & *epulotica*, quæ pro varietate conditionis ulceris curandi a prudenti chirurgo usurpanda sunt. Sequens est *digestivum* probatissimum, ♃. *Terebinth. venet.* ℥j. *vitel. ovi unius*, *mel. ros.* ʒvj. *ol. hyperic.* ʒj. fiat unguentum; interdum addantur *gum. elemi*, *unguentum basilic. thus*, *mastiche*, *farina hordei*, &c. *Mundificantia* a chirurgis usurpata quamplurima sunt, insigniora tamen, quæ sequuntur; *radix apii*, *aristolochiæ utriusque*, *fol. nicotianæ*, *flor. hyperici*, *album græcum*, *camphora*, *balsamum peruvian. myrrha*, *aloe*, *euphorbium*, *ex sulphure præparata*, *saturnina*, *æs viride*, *arsenicum*, *aqua calcis vivæ*, *mercurius dulcis*, *mercurius præcipitatus*, *balsamum sulphuris*, *oleum & unguentum nicotianæ*, *unguentum ægyptiacum*, *apostolorum*, " *item* ,, *oleum camphoræ*, viz. *camphora in dupla quan-* ,, *titate spiritus nitri soluta*, &c. " *Sarcotica* & *Epulotica* gradualiter tantùm differunt; sequens valdè proficuum perhibetur, ♃. *Unguent. diapomphol.*

Curatio. Digestiva. Mundificantia. Sarcotica & Epulotica.

phol. tutiæ ana p. j. *diasulph. Rulandi* p. ij. *ol. nicotian.* parum M. " Vix datur præstantius quàm " emplastrum de *lapide calaminari D.* Turner.

Art. 1368. In ulceribus vetustis emplastrum sequens est egregium, ♃. *Calcis vivæ bis vel ter lot.* & *parum exsiccat.* q. v. *ol. lini.* q. s. misce; & cum *bolo armen.* vel *bol. rub.* tingatur ad carneum quasi colorem.

Callus. *Art.* 1369. In ulcere diuturniore aut malè tractato aliquando supervenit *callus*, qui nunc cingit simpliciter ambitum seu orificium ulceris ipsius, nunc verò totum sinum ulceratum incrustat, & occupat, & talia ulcera sinuosa cum callo interno vocantur *Fistulæ*, quæ difficiles sunt curatu propter callum, qui nisi auferatur, sunt incurabiles. Amplificandus est sinus cum *rad. gentian.* & absumendus est callus cum *pulv. alum. ust. mercurio præcipit. succ. nicotian.* &c. Aliquando necesse est, ut tota fistula *cultro* incidatur, & aperiatur, & deinde callus absumendus cultro vel antedictis remediis.

Fistulæ.

Caries. *Art.* 1370. Caries ossis frequenter accidit in ulceribus inveteratis, quæ est corrosio ipsius ossis, & quasi ejusdem ulcus; si os denudatum fuerit, primò oleosum quodammodo & pingue apparet, hinc successivè flavescit, deinde nigrescit, & postеà foraminulatum redditur, & quasi teredinibus perforatum; si absconditum fuerit os, specillo expiscanda est caries; tunc enim os in fundo non glabrum sed inæquale, & scabrosum percipitur, quin & quæ effluunt ex ulcere sordes & excrementa pinguia oleosa & acria majorique copia, & ulcera nequeunt ad cicatricem perduci. Labia ulceris sunt dilatanda, remedia unctuosa vitanda; pulvis *euphorbii* est expertissimum remedium, huic proximum est *radix irid. florent. mercurius dulcis* valdè commendatur, ut & *oleum garyophyllorum* ad exfoliationem promovendam. " *Oleum camphoræ,*

Curatio.

„ *phoræ*, viz. *camphora in dupla quantitate spi-* „ *ritus nitri soluta* à quibusdam prædicatur. *Hist.* „ *de l' Acad.* Vol. IX. p. 74. Si hæc & similia „ successu careant, denudandum est os, & abra- „ dendum; & si corruptio sit profundior, tere- „ brum, vel quod potiùs est, *cauterium actuale* „ adhibendum est; nam ultra omnia ferri igniti „ tactus ossis humiditatem exsiccat, idemque ad „ promptam desquamationem disponit.

Vvisemani sententia.

Art. 1371. In ulceribus simplicibus tractandis non raró mihi fuit usitatum ulcus digerere, detergere, & incarnare cum *unguento basilic.* & *mercurio præcipit.* proportione majori vel minori pro re nata invicem commistis, & posteà ulcus *cicatrizantibus* claudere: Sed rarissimè inveniuntur ulcera simplicia; complicantur enim ut plurimum variis accidentibus, uti intemperie, dolore, fluxione, &c. Ulcera simplicia.

Art. 1372. " Ulceribus quandoque accidit *in-* „ *temperies* curationem tantoperè impediens ut „ hanc expectare non datur, nisi illa prius corri- „ gatur; hæc autem est quadruplex. In intempe- „ rie calida pus acre est, labra ulceris rubra, & „ adest insignis dolor. " Usurpanda sunt *refrigerantia*; moderate *astringentia*, & *repellentia*; talia sunt *fotus astringentes*, *unguentum album camphoratum*, *refrigerans Galeni populn.* & *similia.* Intemperies. Calida.

Art. 1373. In intemperie *frigida* " labia ulceris „ mollia sunt, albicantia, & ubi res malè succe- „ dit, livida evadunt. " Conveniunt *fotus discutientes* & *attenuantes* quemadmodum in tumoribus *œdematosis*, & unguenta ac emplastra debent esse *exsiccantia* & *detergentia* quæ satìs nota sunt. Frigida.

Art. 1374. In intemperie *humida* " caro mollis est „ & flaccida, sepè supercrescens, humorum flu- Humida.

xus

„ xus copiosus; " hic indicantur *exsiccantia* & *astringentia*, qualia sunt *unguentum diapompholyg. tutiæ*, *e calce lota*, *nutritum*, *desiccativum rubrum*, &c.

Sicca. *Art.* 1375. " Ulcera cum intemperie sicca con„ juncta, ubi pus paucum aut ferè nullum, diffi„ culter sanantur. " Topica debent esse *humectantia*, fotus ex *emollientibus*, unguenta & emplastra & *digestiva* conveniunt; *unguentum basilic.* & *mercur. præcipit.* apprime conferunt. In his omnibus hactenus memoratis remedia interna non sunt negligenda.

Ulcera cum dolore. *Art.* 1376. In ulceribus cum ingenti dolore vix ferendo, præmissis ritè internis, quæ indicantur, attendendum est ad conditionem ipsius ulceris, ut deprehendatur vera doloris causa; inspiciendum est, an humor sit crassus, qui *sordes* vocatur, vel tenuis & ichorosus, qui *sanies* appellatur; uterque peculiariter *detergentibus* corrigendus est, his ritè peractis manente adhuc dolore ad *lenientia* & *anodyna* confugiendum est; cataplasmata ex *mucilag. sem. psyllii*, *cydoniorum*, *far. hord. croc. vitel. ovi*, &c. *unguentum populn. refrigerans Galeni*, &c. refrigerant & dolorem leniunt; sed pro varietate causarum varia exurgit indicatio.

Fungus. *Art.* 1377. In ulceribus frequenter caro *spongiosa* sive *fungosa* succrescere solet, a nimio humorum affluxu ortum ducens, vel a chirurgi imperitia; supprimenda est medicamentis *exsiccantibus*; imò *cathæreticis* & *causticis* absumenda est; mitiora sunt *lapis tutiæ*, *alumen ustum*, *mercurius præcipit.* fortiora *vitriolum romanum*, *aq. lapidis medicamentos. aq. viridis Fallopii*, &c. " De reliquis „ ulcerum affectionibus & accidentibus consulatur „ author, qui candidè & modestè scripsit.

Bellostii sententia.

Art. 1378. Coronidis loco subnectere haud pigebit & experimentum illud *M. Belloste* propter singularem illius virtutem in ulceribus curandis; quod quidem *euporiston* nihil aliud est quàm *decoctum foliorum juglandii in aqua cum pauco saccharo;* modus utendi est linteolum imbuendo, & ulceri imponendo, & non sæpiùs quàm secundo vel tertio quoque die eandem applicationem renovando, donec ulcus sanatur. Hoc medicamentum utcunque simplex & vulgare videatur, suppurat, detergit, incarnat, putredini resistit, &c. certius & fœlicius quam aliud quodcunque remedium hactenus notum, inquit author, qui multò copiosior est in illius laudibus. p. 260. Euporist.

Vuisemani sententia.

Art. 1379. Ad ulcera pertinet Fistula in Ano, quæ est ulcus sinuosum a phymate vel hæmorrhoidibus internis ut plurimum ortum ducens. Fistulæ quæ a phymate oriuntur, sunt pejores, dolentes admodum & curatu difficiliores, utpote in musculorum interstitiis profundè penetrantes, & cuniculos agentes, & quanto sinus ab ano sunt remotiores, tanto deteriores, quoniam apertionem per *incisionem* non admittunt. " Sic arbi„ tratus est *author noster*; quoniam in isto rerum „ statu necesse est, ut musculus ani sphincter di„ scindatur: Sed D. *Berbeck Chirurgus Eboracen„ sis*, vir probus, & hac operatione speciatim ce„ leberrimus, asseruit se sphincterem ani frequen„ ter penitus divisisse, & etiam si ægri durante „ vulneris curatione fæces continere nequeant, „ post consolidationem facultatem sphincteris re-

Fistula in Ano.

A phymate.

„ tentricem redintegratam fuisse. *Vid.* Cheselden
„ *Anat. p.* 63.

Ab hæmorrhoidibus. *Art.* 1380. Fistulæ ab hæmorrhoidibus internis originem trahentes inter tunicas intestini recti sensim generantur, & perforationem exiguam habent juxta ani ambitum, unde saniem tenuem sive ichorem sine dolore emittunt; progressu verò temporis superveniunt pruritus & excoriationes; orificia tandem callosa evadunt, & quandoque ad tempus clauduntur, & deinde certis intervallis denuò erumpunt.

Sennerti sententia.

Fistulæ non temerè curandæ. *Art.* 1381. Fistulæ, si copioso fluxu, aut fœtore, aut alio modo, nihil incommodi afferant, sed potiùs natura superfluos humores e corporibus *cacochymicis* & *cachecticis* cum ægri commodo per eas evacuet, curari non debent, sed servari. Fistulæ verò simplices & recentes sine periculo curari possunt.

Incisio per filum. *Art.* 1382. Incisionem quod attinet, si ea sine periculo, nè scilicet musculus ani lædatur, & fæces præter voluntatem egrediantur, tentari possit, fit vel *filo seu laqueatione*, ut appellant, vel *ferro*. *Filo* ita fit: Sumatur filum ex serico, vel seta equina, aut aliud, quod non facilè putrescat; id immittendum in extremitatem specilli stannei vel plumbei, instar acus perforati, & in fistulam intrudendum, digitoque, *oleo rosaceo* inuncto, in rectum intestinum immisso, filum apprehendendum, specillum extrahendum, & duæ extremitates ejus connectendæ, & quotidie vel a chirurgo, vel ab ipso ægro arctiùs constringendæ, donec tota fistula incisa sit; hinc callus absumendus, & ulcus curandum.

Incisio cum instrumento ferreo. *Art.* 1383. Ferro *incisio* celeriùs hoc modo fit; in fistulam specillum plumbeum immittendum, usque

usque dum intestinum rectum penetret, & hinc instrumento falcato digito in anum immisso secundum styli plumbei ductum fistula incidenda, cavendo tamen, ne hæmorrhoides lædantur, & hæmorrhagia excitetur. Incisione peracta, penicillum *albumine ovi* & *pulveribus astringentibus* illitum immittere decet; die sequente Hippocrates *æris flore usto* conspergit, & frustulum spongiæ melle illitum intrudit, ut fistula aperta servetur, idque diebus septem continuat, donec callus absumatur; interim spongia vino austero madida imponenda, ut humores reprimantur. De *Callo* absumendo alibi dictum est. (1369.)

GANGRÆNA & SPHACELUS.

Ettmulleri sententia.

Art. 1384. Gangræna significat incipientem partis mortificationem, cum dolore tamen & aliquali ardore conjuncta est: Sphacelus verò seu necrosis e contra est perfecta mortificatio, in qua omnimoda vitalitatis est carentia; differunt ergo saltem gradualiter gangræna & imminens sphacelus. Gangræna & Sphacelus quid.

Art. 1385. Interdum supervenire solet fracturis, vulneribus malè tractatis, ulceribus cacoeth. & tumoribus, imprimis sanguineis; aliquando autem a causis internis oritur. In partibus gangrænosis color mutatur in pallidum, obscurum, sublivescentem, aut cæruleum, & tandem in nigricantem: caro autem tensa mox evadit flaccida & mollis, & sphacelo facto, cutis sponte a partibus separatur, & *aqua quædam decolor* pravi odoris effluere solet, & pars affecta *halitum cadaverosum* spirare. Causa. Diagnosis.

Art. 1386. Certissimum est gangrænam a causa interna lethalem esse: Auferatur enim licèt Prognosis.

membrum, iterum regerminabit malum, & necessariò mortem post se trahet.

Curatio. *Art.* 1387. Ad gangrænam sistendam interna omnia sunt *sudorifera* & *alexipharmaca*; externè autem decoctum *calcis vivæ* est mirabile, vel solitarium, vel efficacius, si in eodem incoquatur *sulphur*, & dissolvatur *mercurius dulcis*, addito *spiritu vini* (*camphorato*.) In graviori gangræna, præmissa profunda scarificatione, conducit *fimus equinus*, in vino aut urina coctus, fuit experimentum & secretum *Sylvii & Barbettii*, (& meliùs esset si adjiciatur *spiritus sal. armoniac.*) In usum quoque venire solet *unguentum ægyptiacum* calidè usurpatum, facta priùs, ut artis est, scarificatione, &c. " Chirurgis nostratibus solenne est locis scarificatis *oleum terebinth. calidum* ,, *cum triente tincturæ myrrhæ & aloe* adhibere, ,, & *emplastrum e theriaca Londinensi calefactum* ,, *superimponere*,

Boerhaavii sententia.

Signa gangrænæ. *Art.* 1388. Signa Gangrænæ sunt phænomena inflammationis subitò ablata sine correctione caussæ, sensus hebes, color pallidior, cinereus, fuscus, lividus, &c. mollities, flacciditas, ad tactus vestigia non resurgens, pustulæ ichore lymphatico subflavo vel rubello plenæ in loco inflammato; ubi a frigore, pruritus & punctura ingens, unà cum rubore intenso, quem brevi nigredo mortifera sequitur.

Perfecta necrosis. *Art.* 1389. In perfecta necrosi sensus motusque integrè tolluntur (gravitas aliqualis quodammodo in parte sentitur;) color est lividus, fuscus, niger; caro est flaccida, & frigida; adest fœtor cadaverosus, corruptio mortifera profunda, omnia vicina depascens in ossa usque. Gangrænæ illicò

licò succurrendum ; sphacelus illicò extirpandus ; In senio ferè semper a quacunque causa lethalis est, ita in hydropicis, phthisicis, & scorbuticis.

Art. 1390. Ut suppuratio acceleretur ; conducit *scarificatio* putrefacti usque ad vivorum initia ; sic enim suffocatione nimia imminuta, loco serpentis gangrænæ fit abscessus, quo cutis & adeps gangrænosa plerumque a subjectis adhuc vivis separantur. Incisa pars *calidis liquoribus*, *corruptioni resistentibus*, *& duritiem eschara emollientibus* fovenda ; toti parti affectæ assiduò applicanda *cataplasmata calida*, & cum calore continuo sustentato agentia ; huc etiam plurimum facit rarior partis detectio, quàm vulgò fieri solet. Si ab impacto *acri gelu* gangræna fiat, pars *nive imposita* vel impositis linteis *aqua gelida* humectatis operienda erit, donec spiculis frigoris in nivem vel aquam receptis, iterum solvi incipiat, redeunte vita : aliter caloris applicatu pars putrescit, actis spiculis ; eo autem peracto *calidis* refocillandus *cardiacis*, & in *sudorem usque* calefaciendus æger est. De *amputatione* videatur locus N. 469. & consulantur reliqui scriptores chirurgici. Curatio. A gelu gangræna.

Bellostii sententia.

Art. 1391. *Bellostius* sequens unicum remedium instar omnium ad gangrænam & sphacelum venditat. ♃. *Spirit. nitr.* vel *aq. fort.* p. ij. *argent. viv.* p. j. fiat solutio ; in hoc liquore madefiant lintea, & parti gangrænosæ circumvolvantur, & promptè separabitur mortuum a sano, neque opus est, inquit author, ut aliud quodcunque medicamentum ad gangrænam sistendam excogitemus ; non enim reperitur aliud, quod tam citò, & tam certò, pensum absolvit. Remedium singulare.

CAPUT XV.

Sive Fasciculus Morborum decimus quartus.

CHLOROSIS.

Ettmulleri sententia.

Chlorosis quid. A cachexia muliebri differt.

Art. 1392. CHlorosis sive febris alba virginum longè distat a *cachexia* muliebri, hæc enim antecedit aut insequitur mensium suppressionem; chlorosis verò est affectus proprius virginibus & viduis, saltem extra consortium virorum viventibus, aut quibus mariti non satisfaciunt. Hoc morbo affectæ pallent, habentque sub oculis coronam subcæruleam vel subrubescentem, tristes sunt, & adest sæpiùs febricula lenta, & quasi erratica, pulsus inæqualis & varius, vomitus etiam interdum infestat, ac præcordiorum anxietas, &c. Mensium suppressio est ferè tantùm effectus hujus morbi. Tales volunt (inquit *Lindanus*) cohabitare viro.

Riverii sententia.

Morbi descriptio.

Art. 1393. Pallent ægrotæ, & adest gravitas corporis, segnities, intumescentia faciei & palpebrarum, palpitatio cordis, difficultas spirandi, somnolentia, rerum absurdarum appetentia &c.

Curatio.

Art. 1394. Præmissis universalibus *chalybeatis* & *amaris* restituendæ sunt; & in frigidioribus decoctum *ligni guaiaci* multum juvat.

MEN-

MENSTRUATIO.

Art. 1395. " Mulierum profluvii menstrui rationes expedire & theoriam exponere admodum difficile & longum esset, & professæ nostræ brevitati minus congruum; ideoque paucissimis solummodo attingam. Menstrua, perinde, ut *de cæteris quibuscunque humoribus* notum est, (quantumcunque a *medico quodam magni nominis nuper defuncto* dissentire videar) *è solis excretoriis ductibus glandularum uterinarum, ibidem locatarum, & isti muneri inservientium prodire sine difficultate asserere audeo*: quod satis manifestum est ex ipsa partium *anatomia*, ex chylo scilicet supervacaneo in humorem istiusmodi viscidum cocto, & in orbe sanguinis paulatim accumulato. Insignis est menstruorum præ eo sanguinis *lentor ac viscididitas*, ingratum quoque ac inusitatum odorem in plerisque spirant, non qualem sanguis e venis missus, aut ex hæmorrhagiis effluens. Rubent quidem menstrua, quod & serum & sanguinis integri globuli rubri unà cum isto humore transmittuntur, *ob ampliatas præter modum in istis ductibus commissuras*, unde materia excreta est *compositum quiddam* ex sanguine & prædicto humore glutinoso, crasso, & viscido. Quantitas singulis vicibus ordinariò exereta, in statu sano & naturali, sit ab unciis quinque vel sex ad octo vel decem ad summum, non a viginti ad triginta, secundum laudatum authorem. Fœtus in utero chylo materno, in gremio sanguinis circulante, per vasa umbilicalia delato omninò nutritur, non sanguine menstruo; sicut idem loqui amavit. Lac in mammis a chylo, eoque non multùm mutato, secernitur, non a materia per vias uterinas excerni solita; quem- Menstruatio.

„ admodum vir eruditus ſomniavit, qui tractatum „ de emmenologia in juventute ſcripſit.

Ettmulleri ſententia.

Fœminis propria. *Art*. 1396. Fluxus menſtruus eſt fœminis proprius; (“ memorantur tamen *quædam fœminæ* „ menſtruis prorſus immunes “) nam inter animalia nullum præter *ſimium* & *barbum piſcem* ſimilem pati fluxum dicitur: Nonnulli tamen, licèt pauci, *viri* ſingulis menſibus talem fluxum per penem patiuntur. “ Hujuſce phænomeni præternaturalis & rariſſime accidentis in toto vitæ „ curriculo duo tantum exempla mihi cognoviſſe „ obtigit. Viris quoque (inquit *Liſter in diſſertatione de humoribus*) menſtruum chyli ſuper„ pondus, æque ac fœminis, accreſcit; ſed in *u*„ *rinam* convertitur, profluitque menſtruatim pe„ rinde ut virginibus forte ante pubertatem, & „ vetulis rurſus a ceſſatione menſtruorum. Hæc „ opinio in *Aphoriſ*. 65. & 66. *Lib*. I. *Sanctorii* „ fundatur, viz. Corpora quoque virorum ſana & „ moderatiſſimo victu utentia ſingulis menſibus „ fiunt ſolito ponderoſiora, unius ſcilicet duarum„ ve librarum pondere, & redeunt ad conſuetum „ pondus circa finem menſis, ad inſtar mulie„ rum; ſed facta criſi, per urinam paulò copio„ ſiorem, vel turbidiorem. Ante dictam criſin „ menſtrualem a ſomno factam, vel gravitas ca„ pitis, vel corporis laſſitudo perſentitur, & de„ inde paulò copioſiore urina evacuata omnia ſe„ dantur.

Tempus erumpendi, & de ſinendi. *Art*. 1397. Fluxus menſium ordinariò incipit quaſi motu naturæ critico ad finem *ſecundi ſeptenarii*, & deſinit ſimiliter circa finem *ſeptimi ſeptenarii*; nonnunquam citiùs inchoat, & diutiùs fluit. “ Cuidam puellæ *quinto ætatis anno* men„ ſes eruperunt. Alias nonnullas novi *octennes* &

„ *noven-*

„ *novennes*, quibus earundem fluxus incepit; sed „ in hujusmodi ætate præmatura, utcunque una „ vel altera vice fluxerunt, vix unquam (quan- „ tum ego observare potui) constanter menstrua- „ tim evacuatæ fuerunt. Novi fœminam, adhuc „ viventem, nunc *septuagenariam*, si non ali- „ quot annis seniorem, quæ ab ineunte pubertate „ menstruatim rectè purgata fuit, & jam nunc „ in tam provecta ætate catameniis colore & con- „ sistentia usitatis, periodis solitis, haud desti- „ tuitur, cui per totum vitæ cursum uno tenore „ minus interrupto cum optima valetudine jugiter „ fluxerunt. Haud scio, an universa medicinæ hi- „ storia par exemplum suppeditet, necne. “ Ex quo hoc scripsi aliud exemplum inter legendum mihi occurrit, viz. in Transact. Philos. N. 337.

MENSIUM SUPPRESSIO.

Ettmulleri sententia.

Art. 1398. Quibus menses nunquam fluxerunt, & tamen sanæ sunt medicamentis non sunt tentandæ; menstruatio enim est opus naturæ. In suppressione mensium inter purgantia *colocinthis* (ideoque *pil. ex duobus*) & *helleborus niger* menses stimulare & uterum solicitare solent, præsertim si *mercur. dulcis* adjungatur. *Radices angelicæ*, *fol. marrhub. alb.* &c. in vino infus. cum *aromat. quibusdam & amaris* in frequenti usu sunt. *Sabinum* est fortissimum remedium, & ejus oleum est potentiæ stupendæ ad menses ciendos & fœtum pellendum, ut etiam *borax veneta*; *aristolochia* est fere specificum. Mensium suppressionis curatio.

Art. 1399. Indicationes curativæ sunt quæ sequuntur. 1. Ventriculi chylosis imprimis est rectificanda. 2. Sanguinis cruditas volatilibus, salinis, aromatibus, est corrigenda. Humorum viscidi- Indicationes curativæ.

tas

tas vasa uterina obstruentium iisdem incidenda. 4. His peractis, remediis appropriatis fermentatio menstrua stimulanda est. Menses stimulandi sunt stato fluxionis tempore, si cognosci possit, si non, interrogandæ sunt, an non singularem interdum in corpore percipiant sanguinis motionem, & agitationem, & insolitos dolores lumborum, & pulsationes in locis vicinis, aut febriles effervescentias &c. tunc enim temporis propinanda sunt *stimulantia*: Si verò nulla horum adsunt, monent practici, quòd convenientissimè dentur specifica tempore novilunii & crescente luna. " Empiricum est (inquit *Forestus*) menses in extenuata ,, provocare niti. " *Rosmarinus* aliquid singulare habet in morbis mulierum a mensibus obstructis ortis. Urina nigra in mensibus suppressis est bonum signum.

Farrago sententiarum.

Virtutes Mercurii & auri in hoc & aliis morbis domandis.

Art. 1400. *Mercurius* [inquit *Pitcairnius*] melius cum vi ejusdem generis & majori, fluxum menstruum provocat quàm *mars*. Idem affirmare licet de *auro*, si atteratur (& atteri potest) in partes adeo parvas, ut earum superficies, habita ratione molis tantæ sint, quæ reddant partes illas aquæ levitate pares. Morbi lepra, fluor albus, lues venerea, scorbutus, &c. *auro quam mercurio* tutiùs atque citiùs sanabuntur.

Radix hellebor. nigr.

Art. 1401. " Radix hellebori nigri veteribus ,, in frequenti usu *humoribus attenuandis*, & ,, *privatim mensibus movendis* nuperis annis mo- ,, derna praxi redintegratur, & non infimum lo- ,, cum inter *emmenagoga* obtinet, præcipuè, ubi ,, ob calorem hecticum *chalybeata* porrigere ne- ,, fas esset. In mensium suppressionibus quando- ,, que etiam locum habent externa remedia, qua- ,, lia sunt *suffitus*, *balnea*, *fomenta* &c. pro cer-

to

„ to his plurimum usus est *Hippocrates*. “ Præter dicta *emmenagoga cantharides cum camphora* (dos. ana a gr. ij. ad vj.) menses movent; *martiata omnia, ens veneris extractum ecphracticum, tinctura martis, enema hystericum, enema terebinthinatum, electuarium martis, infusum chalybeatum, amarum, mistura ecphractica, vinum chalybeatum*. &c. Medicamenta alia.

MENSIUM DIFFICULTAS.

Ettmulleri sententia.

Art. 1402. In quibusdam mulieribus præcipuè sedentariis [& quæ nunquam pepererunt] menses cum vehementi dolore & perturbatione fluunt; dolores patiuntur tanquam colici, & parturientium similes, aut hysterico affectu laborantium, &c. & si non maturè succurratur, metus est ne omninò supprimantur menses. Mensium difficultas.

Art. 1403. “ Si medicus in ipso paroxysmo & „ præsenti dolorifica excretione consulatur, præ„ scribere debet *carminativa* & *stomachica*. Extra paroxysmum eadem exhibenda sunt ac in catameniorum suppressione; in paroxysmo conveniunt *clysteres carminantes* & *terebinth.* qui difficiles menses faciliùs promovent; laudatur *sperma ceti*. Si dolores sint maximè atroces & symptomata gravissima, *laudanum* propinari debet, sed non sine *menses moventibus consociatis*. Pro usu externo fotus sequens, ♃. *Fol. laur. artemis. ana* Mij. *puleg.* Mj. *flor. cham. sambuc. ana* p. j. *rad. angel. levist. ana* ℥ij. *bac. laur.* ℥j. *junip.* ℥ß. concis. & contus. coq. in q. s. vin. Hispan. vase clauso. Curatio.

Art. 1404. Cum menses per loca aliena effluant (per oculos, aures, nares, gingivas, vias salivæ, œsophagum, alvum, vesicam, mammas, cutim, vulnera, ulcera, &c.) *saphæna* secari debet, aut Menses per loca aliena egredientes.

cucur-

cucurbitulæ inguinibus, femoribus internis vel suris applicari.

Hamiltoni sententia.

Remedium ad dolores catameniorum.

Art. 1405. Foeminæ nonnullæ sub tempus catameniorum corripiuntur doloribus ita acerbis, ut illorum, qui parturientes excruciant, pœnè sint æmuli: ad quos leniendos nihil unquam novi præstantius, quàm *oleum amygdalarum dulcium* vel *lini* recenter expressum ad ℥ß. vel ℨvj. vel per se vel cum *syr. violar.* sing. noct. per menses aliquot. [hoc remedium expertus laudo, sed in majori quantitate exhiberi debet.]

MENSIUM FLUXUS NIMIUS.

Ettmulleri sententia.

Fluxus mensium nimius.

Art. 1406. In omnibus nimio mensium fluxu laborantibus ventriculi robur enervatum est, & ut plurimum adest dolor in dorso, & circa lumbos; fœminæ sunt scorbuticæ, tactu molles, & habitu quasi aquoso præditæ. In mulieribus senescentibus nimia menstruatio plerumque incurabilis est.

Curatio.

Art. 1407. In curatione fluxus non est subitò nimis sistendus, ne graviora mala inducantur. *Rhabarbarum* præ reliquis purgativis laudatur, quoniam pollet vi astringente; *venæsectio* culpatur, fluxum enim vehementiorem reddit. " Quotidiana tamen experientia docemur venæsectionem Revulsionis gratia celebratam plurimum prodesse; secanda est vena in Brachio, & sanguis partitis vicibus mittendus *digito per vices foramini imposito*: ita enim multas vidimus, quæ detracto sanguine multo convaluerunt, cum nullis aliis remediis posset reprimi fluxus.

Con-

Conveniunt *opiata* speciatim *semen hyoscyami* (unde valet *electuarium Boyleanum*); item *succus plantaginis*, *urticæ*, *menthæ*, *decoctum cort. granatorum visc. quercin. tinctura & syr. e coral. saccharum saturni*, &c. cum fructu usurpantur. *Ex marte præparata*, licèt menses stimulant, tamen fluxum nimium constringunt; chalybeata enim propriè sunt *astringentia*. " *Mercurius & Mars* [inquit *Pitcairnius*] fluxum nimium ventris & menstruum immodicum tollunt, æqualiter tollendo impedimenta aliarum secretionum, & sic eas augendo, cùm per circularem motum ad omne corpus æqualiter ferantur. " Sicut alias hæmorrhagias, ita in specie uterinas sistunt *stercora animalium*, imprimis *caninum*, *asininum*, & *suillum* (hoc ultimo utuntur rustici *in mictu sanguineo jumentorum*). Pulvis sequens vel huic similis in frequenti usu est cum vino rubro, ℞. *Coral. rub. præp. lapid. hæmatit. bol. armen. ana* ℥j. *borac. calcinat. alum. crud. ana* ℥ß. *laudan. opiat. gr.* iv. f. pulv. pro chart. vj. sumatur una bis in die. Spongia cum *vino rubro & aceto* imprægnata vulvæ applicari potest, vel *sperma ipsum ranarum* cum pauco *aceto & alumine* linteis multiplicatis eodem loco usurpatum a quibusdam laudatur. Si mulier sit *bibacula* omnia erunt frustra. " Malum hoc frequenter diuturnum est (inquit *Vvaldschmidius*) & viam sternit ad hydropem vel atrophiam; & quæ semel morbo hoc graviter laborarunt, plerumque manent *valetudinariæ*. Conveniunt *blandiora evacuantia* non fortiora; *sudorifera* sunt proficua, privatim *rob. sambuci*, *juniperi*, &c. *Viscus quercinus* est expertum remedium *Paracelsi* ad nimium catameniorum fluxum.

Ha-

Hamiltoni sententia.

Remedium singulare. *Art.* 1408. In nimio mensium profluvio eminet apozema sequens, ♃. *Cort. aurant.* N. vij. coq. in aq. font. ℔iij. ad ℔ij. colatura edulcetur cum sacchar. alb. dosis sit coch. x. ter quaterve in die. Hoc medicamentum magno cum successu præscripsi, præcipuè si nulla pars placentæ post partum vel abortum remanet. (*expertus laudo*) In nimio etiam mensium fluxu *pil. cathartic. cum opio* exhibere soleo; undè fluxus menstruus & ventriculi morbi diminuti sunt. *p.* 41.

Alia remedia. *Art.* 1409 " *Usnea cranii humani* ad fluxum „ sistendum a quibusdam multùm laudatur; sed „ præ omnibus quotcunque mistura acida [§ 16. „ 191.] cum vino Florentino copiose sumpta „ utramque adimplet paginam, ut frequentissimè „ expertus sum. Sunt & alia quamplurima reme- „ dia; quæ sunt usus eximii in hoc affectu, uti „ *haustus japonicus*, *pulvis hæmoptoicus*, *tinctura* „ *rosarum*, *fotus ad hæmorrhoidum fluxum immo-* „ *dicum*, &c.

FLUOR ALBUS.

Sydenhami sententia.

Fluoris albi descriptio. *Art.* 1410. Quod effluit modò album, modò pallidum, modò flavum, viride, aut subnigrum; modo acre & erodens, tetrum quandoque & graveolens; decoloratur facies, dolet spina dorsi, prosternitur appetentia; oculi pedesque intumescunt. " Animi mœror gravis & diu protractus fluorem „ album frequenter producit teste *Sylvio Deleboe*. "

Methodus medendi. *Art.* 1411. Ut cura rectè incipiatur, instituenda est *venæ-sectio*, & posteà *catharsis* ad tres vices; & deinde curativæ indicationes ad sanguinem

iniv-

invigorandum corroborandumque omninò dirigendæ sunt; itaque ægra aggrediatur usum sequentium remediorum; ℞. *Theriac. androm.* ℥ ß. *conserv. flaved. aurant.* ℥j. *diascorid.* ℥ß. *zinzib. condit. nuc. moschat. condit. ana* ʒiij. *pulv. e chel. cancr. comp.* ℥ ß. *cort. exter. granat. rad. angelic. hispan. coral. rub. præp. trochis. de ter. lemn. ana* ʒj. *bol. armen.* ℈ij. *gum. arab.* ʒß. cum q. s. *syr. e ros. sicc.* f. elect. de quo sumat ad magnitudinem nuc. mosch. major. ter in die hor. medicis per mensem integrum, superbibatque infus. sequent. coch. vi. ℞. *Rad. enul. campan. imperator. angelic. calam. arom. ana* ʒß. *fol. absynth. roman. marrhub. alb. centaur. min. calaminth. vulg. salv. sicc. ana* Mj. *bacc. junip.* ℥j. incidantur minutim, & infund. frigidè in vin. canarin. ℔ iv. coletur usus tempore. Vescatur *cibis eupeptis*, & abstineat ab usu *oleorum & fructuum qualiumcunque*, & singulis pastibus bibat *vinum Hispanicum*. Eadem ferè methodo, atque iisdem remediis *diabetes* sanatur, omissis solummodo *venæ-sectione & catharsi*.

Fulleri sententia.

Art. 1412. Fluorem album ab ulcere uteri & gonorrhœa scitè distinguere operæ pretium est. In *fluore albo* dantur plerumque lassitudo spontanea & lumbago gravativa. Humor effluens ut plurimùm albidus, subinde flavescens, serosus plus minùs pituitosus, & mucosus, in mali initio inodorus & mitis; pedetentim verò acrescit, & excoriat. In *ulcere* dolor sentitur, & mordicatio in utero, vel ejus cervice, idque a principio; materia extillans est saniosa, cruenta, vel purulenta, alba, levis, æquabilis, & sæpè fœtida. In *gonorrhœa* acerrimus torquet urinæ ardor, & stranguria, quæ inter meiendum exacerbantur. Colluvies depluens est plerumque parcior, quàm in fluore

Differentia.

Ab ulcere uteri.

A Gonorrhœa.

re

re albo, craſſior tamen multò alba primùm, poſteà flava, viréſcens, acris, exedens, ſed rarò fœtida. Pudendum mucoſa quadam materia conſpurcatur; & interdum etiam exulceratum deprehenditur. *Gonorhœa* [quod habet *Carleton de Catameniis*, p. 151.] certò poteſt ab uterino fluore internoſci, quòd prorumpentibus catameniis, non deſinat, ſed cum his, & mox ab iis ſanatis perſiſtat: *uterinus* verò *fluor* ceſſet in menſium eruptione & aliquanto poſt tempore.

Ettmulleri ſententia.

Qualis eſt morbus & quibus contingit. *Art.* 1413. Fluor albus in initio plerumque eſt mitis, progreſſu verò temporis eſt acris ac mordax, & a colore albo flaveſcit, vel virideſcit, & graveolet; omnibus ætatibus contingit, puellis trium vel ſeptem annorum natis, vetulis, &c. menſtruatis & non menſtruatis, ante & poſt menſium periodum, gravidis etiam; typum aut periodum certam nullam obſervat, ſed nunc copioſiùs nunc parciùs fluit, nunc menſes comitatur, nunc iiſdem ceſſantibus aliquamdiu perſtat; *circa menſtruationis tempus tamen uberius ante & poſt ſcaturit*. Nihil aliud eſt procul dubio quam *gonorrhœa muliebris*, virili non virulentæ analoga ex glandulis proſtatis effluens (de *ſede & ætiologia* hujus morbi optimè diſſerit Author noſter.) Quod in naribus coryza, in oculis nimia lacrymatio, in faucibus tuſſis & ſcreatus, talis eſt fluor hicce in fœminis.

Curatio. *Art.* 1414. In curando hoc affectu exhibendum eſt *vomitorium* imprimis, & poſteà *ſtomachica* ſunt propinanda, & cruditas cachectica corrigenda per *chalybeata & volatilia*, & poſtremò ſpecificis morbus eſt profligandus; *purgantia* parciùs adminiſtranda niſi *rhabarbarum* & *mercurius dulcis*; *ſudorifera* & *diuretica* præcipuè in ſcorbuticis ſunt profi-

proficua, maximè decoctum *e lignis & terebinth.* Decoctum *e roremarino* diutiùs continuatum hunc morbum sanat; decoctum *nucis pineæ cum ligno visci quercini* sæpiùs haustum; item *lamii flore albo* pænè specifica audiunt; ut & *osteocolla* (*camphora* teste *Greenfield*). " Electuarium ex visco ,, arboreo (parum enim discriminis est in qua- ,, lemcunque arborem crescat) cum q. s. albumi- ,, ne ovi & tantil. Syr. de Alth. larga dosi exhi- ,, bitum diuque continuatum ex multiplici expe- ,, rientia fluorem album certò certiùs sanare com- ,, pertum habeo. Vires *mucilaginis baccarum* ,, nondum expertus sum.

Farrago sententiarum.

Art. 1415. Differentia inter fluorem muliebrem Gallicum & non Gallicum [inquit *Pitcairnius* in MSS.] est quòd in *Gallico* humor sit tenuis & serosus plane; in *fluore albo & non Gallico* viscidus. Differentia inter fluorem Gallicum & non Gallicum.

Art. 1416. Fluor albus etiamsi non sit virulentus [secus ac in viris] tolli non potest nisi remediis *lui venereæ* propriis. De curanda gonorrhœa vide [980.] ex MSS. *Pitcairnii*. Tanquam gonorrhœa curatur.

Art. 1417. Remedia quoque sequentia quandoque in usu sunt; *electuarium de colophonia, elect. styptic. emulsio styptic. haustus contra fluorem, haust. japon. haust. saturn. pil. ad colluviem, pil. saturn.* Alia remedia.

FUROR UTERINUS.

Sennerti sententia.

Art. 1418. Furor uterinus pertinet ad maniam, & peculiaris ejus species est. Fœminæ in insania illa venerem potissimum appetunt, vel ea non satiari possunt. Causa est semen nimis copiosum & præfervidum. Fluor uterinus est species maniæ.

Curatio. *Art.* 1419. Hic insanus amor curatur, si nimius seminis proventus prohibeatur, aut legitima venere evacuetur, vel medicamentis absumatur.

CONCEPTUS & GRAVIDITAS.

Sennerti sententia.

Conceptionis signa. *Art.* 1420. Conceptionis signa præcipua sunt; retentio seminis in utero, suppressio mensium, ciborum fastidium, ventris tumor versus ventriculum acuminatus, motus in utero perceptio, non fluctuantis aquæ, nec flatus vagantis speciem referentis, sed motus lenis, blandus ordinatusque, tandemque mammarum intumescentia papillarumque color in lividum mutatus, & lac in mammis collectum: hæc signa si omnia adfuerint, non amplius fœmina dubitet se esse gravidam. Urina est mendax. Vide plura sub titulo Mola [1426. 1429.]
" Gravidam mulierem cognosces (inquit *Hippocrates de superf.*) si oculi cavi videantur, & " album oculorum nativam non habeat albedinem, sed lividum sit; necnon si cibum aversetur, oris ventriculi morsu torqueatur, & saliva " abundet. Recensita signa (ut rectè *Sponius* in " locum) sunt æquivoca, tam in gravida quàm " in non gravida reperiri possunt: ex his itaque " solis non licet medico graviditatem asserere, " sed tantùm si cum aliis multis concurrant; cumque intricatissima res sit graviditatis cognitio, " caveat medicus, nè uno aut altero tantùm male fretus signo, temerè nimis suam de illa proferat sententiam: debet itàque tota signorum " syndrome perpendi.

Ettmul-

Ettmulleri sententia.

Art. 1421. Nonnullæ mulieres extra gravidationem libidine pruriunt, sed facta conceptione ardor videtur extinctus: Clausura uteri est signum conceptionis; exploranda est obstetricis digito. Signum conceptionis pathognomonicum non datur. Citò post conceptionem mulieres frequenter sentiunt frigus quoddam vel horrorem vel horripilationem quandam circa corporis peripheriam; saltem mulieres dicunt se sentire nescio quid: hinc succedunt symptomata varia circa stomachum ac digestionem, vomitiones, pica, &c. venter sensim attollitur, maximè circa regionem umbilicalem & sursum, imprimis circa lineam albam prominet, regiones laterales quodammodo æquales, & quasi depressæ, quod probè observandum est. Alia signa.

Art. 1422. " Fœminæ nonnullæ, paucissimæ licet, *fluxum regularem menstruorum* per totum gravidationis cursum patiuntur, aliis eisque frequentioribus *ad quatuor vel quinque primos a conceptione menses* minore licet singulis vicibus quantitate solent fluere; donec omninò supprimantur. Ordinario, si catameniorum fluxus ultra *quartum mensem* diutius protrahatur, fœtum imbecillem ac valetudinarium reddit, si *ultra sextum*, mulier abortione periclitatur. Nota benè.

Art. 1423. Gravidatio a tumore hydropico ex signis sequentibus discernitur; color faciei vividus; vivacitas & vigor oculorum significant gestationem; in hydrope verò perit oculorum nitor, &c. In gravidis tumor abdominis sursum vergit, estque inæqualis; contra in hydrope. Quo se vertunt hydropicæ, eò labitur aqua; sitis in hydrope est major; sentitur fluctuatio in hydrope; ephelides [1150.] in facie apparentes est si- Quomodo distinguitur ab hydrope.

gnum ingravidationis. (Gravidis facies) inquit *Barbette* (aut nativa est, aut valdè collapsa; morbidis tumida plerumque & decolor.)

Sterilitas. *Art.* 1424. " Quoad sterilitatem. Adhuc in te„ nebris (inquit *Eister*) sunt generatio & utrius„ que sexus virtutes: uteri qui sani & secun„ dùm naturam se habent, prolis quidem conci„ piendæ potes sunt; at in quo consistit ista sa„ nitas, quæstio est. Quando mas (inquit *Ett„ mullerus*) emittit genituram (debitæ consisten„ tiæ) largiter; & quando nullum adest vitium „ conformationis, mas absolvitur, & vitium ste„ rilitatis est in fœmina, quæ mille modis potest „ impediri.

MOLA.

Sennerti sententia.

Mola quid. *Art.* 1425. Mola est massa informis sine ossibus & visceribus ex imperfecta conceptione loco fœtus genita; aliquando una, nunc plures molæ excluduntur; nonnunquam solæ, sine fœtu, nunc ante, nunc cum, nunc post fœtum, nonnunquam pluribus annis in utero gestantur. (Mola nulli fœminæ accidere potest sine viri consuetudine.)

Quomodo distinguitur a vero conceptu. *Art.* 1426. Mola distinguitur a conceptione vera per motum: motus enim molæ est saltem tremulus & palpitans, non verò in omnem situs differentiam, ut in vero fœtu accidit: præterea si fœmina de latere in latus convertitur, mola in latus, in quod decumbit, instar lapidis volvitur cum insigni ponderis sensu. Quinetiam fœtus verus a mola discernitur a figura ventris, qui cum fœtu præcipuè versus umbilicum attollitur & acuminatur, & versus latera utrinque molliter coarctatur; in mola verò in omnem dimensionem æqualiter intumescit. Mammæ quidem in mola intume-

mescunt, sed lac verum in iis non generatur, sed cruda tantùm materia a mensium suppressione. Molæ sunt periculosæ, si solæ sint; pluribus annis utero hærent; quibusdam etiam consenescunt; interdùm verò nullum incommodum præter molestiam & pondus afferunt.

Art. 1427. Ad deturbandam molam ex utero; primo conducit *venæsectio*, deinde fortis *purgatio*, eaque repetenda, & ultimò *menses moventia* sunt exhibenda; & etiam quæ fœtum mortuum vim habent expellendi, & secundinas retentas movendi; *pessus* quoque interdum usurpatur; his incassum tentatis ad *chirurgiam* deveniendum est. Interdum etiam accidit, ut fœminæ *varia monstra viventia* præter & contra naturam generent, ut passim videre est apud authores practicos. Molæ expulsio. Monstra.

Ettmulleri sententia.

Art. 1428. Ex liquorum & membranularum confusione sub primis gestationis mensibus oritur mola aquosa vesicularis ex pluribus membranaceis particularibus capsulis conflata; " nempe ex *hydatidibus* infinitis inter se connexis varia magnitudine, & vasculis sanguiferis plurimis in immensam molem, tactu mollem, & undique defluentem constare solet; hujusmodi *molam vesicularem* ipse vidi ex utero fœminæ exclusam cum ingenti fluxa sanguinis; illa verò convaluit, & alios liberos peperit. Mola aquosa, vesicularis.

UTERUS INFLATUS.

Ettmulleri sententia.

Art. 1429. Uterus inflatus intumescit non secus ac in gravidis, & sensim augetur, menses simul supprimuntur, aut parciùs fluunt, quin & Uterus inflatus.

lac in mammis generatur, unde tales se gravidas esse credunt; in hoc statu manent ultra gestationis tempus ad annum integrum vel diutiùs, & postmodum vel medicamentis, vel supervenientibus doloribus parturientium, vel interdum sine his excludunt ex utero solummodo aliquos *bombos* & *flatulentias*, & venter subsidet; unde hic affectus *mola ventosa* seu *flatuosa* appellatur a quibusdam: interdum verò sine manifesta talium flatuum eruptione insensibiliter flatus exhalant, & venter subsidet. Videtur fieri occasione genituræ maris sine conceptione in utero contentæ. Tumor non prominet præcisè in medio abdominis, sed in omnes dimensiones se expandit, nunc augetur nunc diminuitur; insignis tensio dolorque sentitur, pondus est minus, quàm in conceptione legitima.

Mola ventosa.

Quomodo flatus discutiendi sunt.

Art. 1430. Flatus uterum distendentes ejiciendi sunt aperto uteri orificio interno, item remediis internis fortiter *purgantibus* & *alterantibus* discutiendi sunt.

Sydenhami sententia.

Excrescentia carnosa in abdomine.

Art. 1431. Sunt duæ species tumorum abdominis hydropem mentientes fœminis familiares. Prima est *carnium* in partibus intra abdomen excrescentia præternaturalis, quæ ventrem in molem haud minus conspicuam attollit, quàm solet inclusa aqua. Altera species *flatibus* ortum debet, qui non tumorem tantùm; sed & alia ingravidationis signa pariunt, & veram conceptionem æmulantur, tandem verò venter, pari quo increverat, gradu, sensim detumescens spem vanam eludit. (1429.)

Flatus.

UTE-

UTERI HYDROPS.

Boerhaavii sententia.

Art. 1432. In cavo uterino, clauso accuratè ejus ore interno, sæpè colligitur tanta aquæ copia, ut integrum abdomen mentiatur *ascitem*; morbus est difficulter cognoscendus ob signa fallacia *graviditatis*. (1423.) — **Hydrops uteri.**

Art. 1433. Curatur laxatione oris uterini per *fomenta*, *vapores*, *uterina* adhibita, &c. — **Curatio.**

Ettmulleri sententia.

Art. 1434. Uteri hydrops est tumor ejus aquosus, qui fœminas decipit, ut se gravidas æstiment; constat ex copiosa limpida aqua, rariùs crocea; interdum conjunctus est hic hydrops cum gravidatione vera (quod ipse novi.) Signa sunt fluctuatio, & delapsus a latere ad latus, indolentia tumoris pressi, insignis gravitas in vulvam incumbens " & frequenter labiorum intumescen-,, tia œdematosa. " Hydrops uteri discernitur ab ascite, si color faciei sit bonus, sitis nulla, tumor incipiat a parte inferiore, &c. Hydrope uteri post conceptionem correptis fœtus inter aliquot menses abortu ejicitur. Observandum quoque est, quòd post fluxum aquæ intereant mulieres. — **Uteri hydrops.** — **Quomodo distinguitur ab ascite.**

Art. 1435. " Verus uteri hydrops est morbus ,, rarissimus; si cum fœtu conjungatur parum aut ,, nihil tentandum est, nam partu incipiente *aqua* ,, *hydropica* ultro effluere solet. " In genere eadem remedia, quæ alias in *ascite* usurpari solent, hic locum habent, speciatim *elaterium cum mercurio dulci*, ut & *vomitoria* & *clysteres acres*, item *uterum stimulantia*, ut *borax*, *crocus*, *extractum* — **Curatio.**

ſabinæ, *caſtoreum*, *myrrha*, &c. Injectiones uterinæ ex *decoct. mezer. thermæ ſulphureæ*, &c.

HYDROPS OVARII.

Sydenhami ſententia.

Hydrops ovarii unde oritur. *Art.* 1436. Hydrops ovarii oritur ab obſtructione in teſticulorum alterutro, quæ ſenſim ejuſdem craſin ſubvertit, ubi repoſita morbi minera, tunica ejuſdem mirum in modum diſtenditur; qua jam tantùm non crepante, natura humori excipiendo veſiculas quaſdam ſuggerit, quibus tandem diſruptis, & in abdominis cavitatem ſe exonerantibus, eadem occurrunt ſymptomata ac in *aſcite*.

Boerhaavii ſententia.

Quibus accidit. *Art.* 1437. Notabilis hydropis ſpecies ovaria mulierum ſæpè occupat, qui morbus ut plurimùm ſteriles annoſaſque mulieres obſidet, difficulter cognoſcitur, & vix ſine inciſo cadavere; curatur verò nunquam, ſed tranſit ſæpè in *aſcitem*.

Hiſtoria. *Art.* 1438. " Fœmina innupta viginti quinque „ circiter annos nata ventrem ſenſim intumeſcentem habuit anni ſpatio ad parturientis magnitudinem. Medicis, quos conſuluerunt, graviditatis ſuſpicio incidebat; obſtetrices rem ita ſe habere audacter affirmabant; mulier ipſa inſontem accuſare conſtanter inſtabat. Ego accerſitus, certiorque de rerum ſtatu, examine prius inſtituto, factus, illam *hydrope ovarii* laboraſſe, & morbum incurabilem eſſe, pronunciavi. Poſt ſeptimanas aliquot mortua eſt; ſectoque cadavere in abdominis cavo invenimus aquæ coloris citrini ſeſquicongium; in infimo ventre tu-

„ morem

„ morem caput humanum æquantem ad hypoga-
„ ſtrium dextrum aliquanto vergentem; *ſiniſtrum*
„ *tamen eſſe ovarium* in adeo ingentem maſſam
„ turgeſcens, altero ſano, ſtatim agnovimus; in
„ ſuperficie conſpiciuntur nonnullæ *hydatides*, u-
„ na ovum anſerinum æquans, reliquæ minores.
„ Tota moles ſeptem pondo pendebat. Tumorem
„ facta inciſione planè *ſtrumoſum eſſe*, & de ſpe-
„ cie *ſteatomatis* liquidò deprehendimus. Uterus
„ erat ſanus, & in ſtatu virgineo; glandulæ me-
„ ſentericæ tumefactæ, tres reliquis inſigniores o-
„ vum columbinum æquantes, ſtrumoſæque erant
„ de genere *Meliceridis*, Jecur & lien parùm di-
„ ſcolorata, non verò ſcirrhoſa. In thorace aquæ,
„ illi in abdomine analogæ, libræ duæ repertæ
„ ſunt, alter pulmonum lobus pauliſper abſum-
„ ptus; cor ſanum; totum corpus valdè emacia-
„ tum. In noſocomio D. *Thomæ* pluſquam trigin-
„ ta abhinc annis cadaver fæminæ eodem morbo
„ defunctæ ſectione patefactum vidi, unde juſtam
„ ac legitimam *diagnoſin atque prognoſin* præce-
„ dentis caſus proferre mihi contigit.

Art. 1439. " In tranſactionibus *Regiæ Societa-*
„ *tis Londini* N. 381. inſigne & ſingulare exem-
„ plum habemus hujus morbi larga ſectione cu-
„ rati per *D. R. Houſtoun* in fœmina quinqua-
„ geſimum octavum annum agente. Medici &
„ chirurgi locum videant.

Art. 1440. " Hujuſmodi quoque ſunt *hydropſi-* Hydrops in ciſta incluſus.
„ *es enkiſtèes Gallis* appellati, ſive *hydropes in ci-*
„ *ſtis incluſi*. Integrum abdomen quandoque adim-
„ plent viſceribus coarctatis, & in anguſtias de-
„ truſis, ſacco ab ovario, vel partibus circa ova-
„ rium originem ducentes. Admodum curioſa eſt
„ hiſtoria hujus affectus apud *Du Verney Memoir.*
„ *de l' Acad.* p. 187. lectu digniſſima.

ABOR-

ABORTUS.

Riverii sententia.

Art. 1441. Abortus est immaturi fœtus exclusio. Signa antecedentia sunt lumborum coxarumque gravitas insolita, & ad motum segnities, appetentia dejecta, rigor aut horror per vices recurrens, capitis dolor, præsertim circa oculorum radices, laterum ventrisque superioris constrictio, mammarum detumescentia & extenuatio; si verò dolores frequentes & ferè continui renes & lumbos excrucient, qui versus pubem & os sacrum exporrigantur, cum quodam ex utero egerendi conatu, certum imminentis abortus indicium est; si autem dolores illos & conatus sanguis purus vel serosus vel aqua ex utero profluens subsequatur, abortum instare, & disrupta vasa & membranas, atque os uteri apertum esse significat. " In genere quicquid fœtui in utero mortem affert, id „ abortus quoque causa est; quippe fœtus emortuus citra corruptionem in utero diutiùs retineri nequit, & quanquam insolita quædam dentur exempla fœtuum emortuorum in utero diu „ detentorum, ibique ferè consumptorum, hæc „ admodum rara sunt. *Deventer*. " *Aretæus* testatur se nullas vidisse servatas ex iis, quibus in abortu vel post abortum *convulsiones* supervenerunt. Abortus in primipara periculosior est.

(Margin notes: Abortus signa. — Signa imminentis & instantis abortus. — Prognosis.)

Art. 1442. Ad abortum præcavendum maximo in usu sunt *radices tormentil. mastiches*, & *grana kermes*, circà *emplastra* hoc animadvertendum est, ea non diu esse gestanda, sed per intervalla removenda; alioqui diutiùs lumbis affixa renes adeò calefaciunt, ut miseræ mulieres aliquando urinæ ardore afficiantur, vel arenulas aut sanguinem mingant.

(Margin note: Præcautio)

Art. 1443.

Art. 1443. Mulier quædam, quæ tres abortus consequentes passa erat, a duobus mensibus gravida patiebatur dolores circa umbilicum & lumbos, qui abortum minabantur, *venæsectionem* imperavi, statim liberata est; sed eadem symptomata accesserunt eo prorsus tempore, quo menstruas purgationes pati consueverat extra graviditatem, ideoque iterata fuit *venæsectio* mense 3. 4. 5. 6. 7. & 8. recurrentibus doloribus, & tandem mense 9. peperit filium, &c. Venæsectio aliquoties repetita.

Ettmulleri sententia.

Art. 1444. Interdum per aliquot septimanas aut per mensem fit aquarum ex utero effluxus immaturus, quod periculosum est; metus enim est, nè fœtus moriatur; hoc verò aliquando evenit citra ullam noxam. Effluxus aquarum immaturus.

Art. 1445. Ad abortum præcavendum commendatur *decoctum verben.* item *grana kermes;* ex regno animali *cancri fluviatiles*, *tinctura coral. succus cydon. citri*, *pulvis pelliculi ex ventriculo gallinarum exsiccat.* Externè *panis tostus vino generoso madefactus*, & aromatibus conspersus abdomini & lumbis applicatus. Abortus a serosa *cachexia* metuendus decocto *lign. guaiaci* optimè præcavetur. Ad præcavendum abortum.

Art. 1446. Vomitus in gravidis, si diutiùs continuatur circa medium gestationis tempus, potiùs *phlebotomia*, quam aliis remediis compescendus est: ultimis mensibus est admodum periculosus, tunc blandè *laxantia* sunt exhibenda, & appropriata *stomachica*; externè *emplastr. stomachicum magistral.* " Vomitio in gravidis, (inquit *Hamilton*) quæ „ sitim excitat, & linguam aridam reddit, *leni* „ *catharsi* (viz. cum *pil. tartar. Quercetan.* ℥ß. „ vel ℈ij.) fœlicissimè sanatur; propinari etiam debet *oleum amygdalarum dulcium*, p. 13. & 48. Vomitus in gravidis.

Farra-

Fartago sententiarum.

Prognosis. *Art.* 1447. " Quæ abortum consequuntur symptomata enixarum communia sunt; periculosior tamen est abortus quàm partus maturus; periculosior quoque est 6. 7. & 8. mense.

Remedium singulare. *Art.* 1448. Sequens est medicamentum *Solenandri*, ℞. *Mastich. thur. alb.* ana ʒß. *myrtil. bol: armen. orient. lacrym. sang. dracon.* ana ℈ß. m. f. pulvis ℞. *Hujus pulv.* ℥j. infarciatur dactylus, ejecto nucleo ligneo, involvatur charta, madefiat deinde vino clareto, & calefiat sub cineribus, deinde è datur. Hoc remedium in fluxu nimio mensium, & etiam in fœtu retinendo efficax esse experientia didici (inquit author) primum *Bononiæ* à præceptoribus edoctus.

Alia remedia. *Art.* 1449. *Oleum. sem. lini* contra abortum est singulare experimentum authore D. *Hamilton* p. 42. In usu quandoque sunt *emplast. smectic. tabulæ embryonum* (instar omnium) *fotus astringens*, *fotus stomachic. electuarium contra abortum*, *mistura consolans*, *mistura acida*, *tinctura rosarum*, &c.

PARTUS DIFFICILIS.

Termini partus. *Art.* 1450. Experientia constat (*inquit La Motte*) mulieres alias aliis diutius fœtum in utero gestare. Usitatissimus partus terminus ad finem noni mensis accidere solet; nonnullæ verò mense 7. 8. 10. 11. immò, addit author, non ante integrum annum pariunt. " Ex observatione liquet infantes 8. mense natos frequentius mori, quam qui 7. nascuntur, quod valde obscurum est.

Eitmul-

Ettmulleri sententia.

Art. 1451. Dolores parturientium legitimi & optimi sunt, qui continuò ex lumbis incipientes secundùm abdomen deorsum protenduntur ad regionem pubis usque; hinc clunes & coxas occupant, & ita tremorem genuum inferunt, qui *spasmorum* est effectus. " Si quando dolores ad pedes „ & brachia tendunt, malè ominantur. Ex ob„ servatione constat quod fœminæ, quæ partum „ primum facilè absolvunt, de partu in partum „ difficilius habent, & sæpè vel in partu vel in pu„ erperio moriuntur, quo verò laboriosius pariunt „ primiparæ, eo melius habent de partu in partum. — Dolores parturientium legitimi.

Art. 1452. Dolores nothi, qui fœminis aliquando accidunt sunt plerumque *colici*, *iliaci*, aut *hysterici*; at a veris parturientium distingui possunt; quandoque verò cum *veris* conjuncti sunt. — Dolores nothi.

Art. 1453. Non semper consultum est membranas discindere, & non faciendum, nisi indicia imminentis partus sufficientia adsint, & fœtus legitimum habeat situm. — De disruptione membranarum.

Art. 1454. Tres sunt circumstantiæ præ reliquis, quæ partum difficilem periculosum reddunt; fœtus mortuus, hæmorrhagia partum præcedens, aut convulsiones. Funiculus umbilicalis fœtus frontem communiter cingit; quando verò aliquot gyris circa collum aliamve partem circumvolvatur, casus est periculosus. — Partus difficilis causæ.

Art. 1455. Situs fœtus vitiosus est maximè periculosus, quando pedibus primò prodit infans, ita ut etiam manus deorsum inclinent: Nam sic fit, ut egresso corpore orificium uteri internum circa collum se stringat, ita ut caput adhuc in utero hæreat (tales fœtus dicuntur *Agrippæ*;) ubi non potest emendari talis positura, obstetrix saltem alterutrum brachium eo dirigat, ut sursum versus ad caput vergat, &c. — Situs vitiosus.

Art. 1456.

Enema quandoq. injiciendū. *Art*. 1456. Alvo exiſtente clauſa, vel inteſtinis flatu *turgidis enema carminativo-emolliens* ad facilitandum partum otimè conducit, imò in ipſo partu.

" De agendis inſtante partu, & de officio *ob*-
„ *ſtetricis* ex ſequentibus colligere licet.

Strictura quadam breves perfectam obſtetricandi artis ideam complectentes, maximè ex Deventerio *deprompta, qui ultra omnes hanc* chirurgiæ partem *luculentiſſimè tractavit, partus difficilis* cauſas *clariſſimè demonſtravit & modum* partus incommoda *arte removendi ſignificanter indicavit*:

Pelvis cognitio neceſſaria. *Art*. 1457. Cognitio oſſium pelvem conſtituentium, ejuſdemque pelvis figuræ obſtetricibus imprimis utilis eſt, immò neceſſaria: aliter enim cæcutientes, temerè, & inconſultò auxiliatrices acturæ ſunt; atque ut *diſtinctam pelvis ideam* concipiant, *Sceleton* iterum iterumque conſpicere debent; ubi obſervare licet in ſceleto muliebri partes infimas oſſium ſedentariorum magis plerumque diſtare, neque adeo deorſum verſus oſſis coccygis acumen inflecti, quam in maſculo ſceleto, id quod ſapientiſſimus atque benigniſſimus Creator ita conſtituit, ratumque habuit ad evitationem plurium adhuc partuum difficilium, qui tamen ſatis frequentes ſunt:

Figura & capacitas varia. *Art*. 1458. Capacitas & figura pelvis in mulieribus varia eſt. Magni intereſt qualis ſit pelvis forma ſive conformatio in gravidis æque ac in parturientibus; linea recta eſt norma ſui & obliquæ; ita pelvem bene formatam qui cognoverit, pravam diſpoſitionem facilè deprehendet. Pelvis in quibuſdam eſt *nimis anguſta*, in aliis *nimis ampla*, & patentior quam par eſt, in quibuſdam denique non ſatis diſtantiæ intercedit inter oſſa pubis & os ſacrum ejuſdemque appendicem os coccygis, hujuſmodi *pelvis plana* dicitur. Omnes hæ

pelvis

pelvis pravæ formæ diversa incommoda afferunt in praxi occurrentia.

Art. 1459. Obstetrices inexpertæ tangentes fœminam digitos in vaginam recta protendunt secundum longitudinem fœminæ, & hoc pacto offendunt ossis sacri curvamen, unde digitis resilientibus ore uteri non invento confunduntur; sed ex constructione pelvis luculenter patet (quod probe animadvertendum est) *cavitatem ejus longitudine sua non secundum longitudinem spinæ dorsi tendere, sed ab imo oblique anticam versus ascendendo progredi, quasi per eam umbilicum ventris attingere velis*: quare quærentes os uteri non recta versus curvatum os sacrum digitos intendere debent, sed ab imo sursum tendere, quasi per muliebria *umbilicum* attingere velint. Situs oris uteri.

Art. 1460. Uterus & vagina sibi invicem coadunata sunt, uterusque qua in acutum terminat parte, prope ipsius os, in vaginam intrusus est, vel acuminatus prominet; ita ut in fœminis non imprægnatis, immo & prioribus graviditatis mensibus, *tactu percipiatur acuminatus*: at in partu os pariter cum utero laxatum adeo & extensum est, ut vagina cum utero videatur *unicum quasi utrem* constituere, orisque uteri & vaginæ differentia sentiatur nulla, nisi quod vagina tenuior molliorque; Os vero uteri callosius sit, nec tum *acuminatum quid* tactu percipiatur. Ex hac rerum mutatione, si opus fuerit, optimè conjecturare licet *propinquitatem & longinquitatem temporis pariendi*; certum autem tempus inde infallibiliter præfiniri non potest. Quomodo se habet ante & in partu.

Art. 1461. Certissimum est veras difficillimorum partuum causas non adeo dependere a *pravis posituris* infantum in utero quam a *perverso ipsius uteri situ*. Quo majorem gravidæ fœtum gestant, eò altius uterus in ventrem assurgit, cum enim cavitas pelvis non sufficiat ad capiendum prægrandem Uteri positura varia.

dem uterum, uno vel pluribus infantibus ex omni parte absolutis una cum secundinis & humoribus repletum, exindè necessario sequitur, ultra oram pelvis in cavitatem ventris, uterum ascendere; atque tum posituram naturalem aut retinet, aut non; si retineat, vocatur *uterus rectus & bene situs*, atque tunc acuminata ejus pars recta tendit *in cavitatem pelvis*, fundus vero circa *umbilicum* versatur: Positura autem mutata, huc vel illuc aliquantulum inclinatus *uterus obliquus vel pravè situs* appellatur, quorum insigniores sunt quatuor; *primus*, quando os uteri nimis suspensum ab antica parte ad ossa pubis adigitur, & infans capite in ossa pubis facilè impingens hæret immobilis, aut quod deterius est, capite super ista ossa transfertur. *Secundus* pravus uteri situs est, quando in ventrosis mulieribus uterus pronus propendet, ore ad os sacrum converso. *Tertius*, quando fundus uteri in latere sinistro paulo altiùs vel demissiùs ponitur, ore ad spinam dextri ossis ilii vel pubis converso; huic contrarius est *quartus & ultimus*. Ex his & hujusmodi obliquis uteri posituris oriuntur partus difficiles, unde matris vel infantuli utriusque interitus sequitur, nisi solertis obstetricantis opera serventur.

Uteri descensus ante puerperium.

Art. 1462. Aliquot diebus ante puerperium prægnantis venter aliquantulum extenuatur, quod tunc temporis bene situs infans in cavitatem pelvis *prono capite delabitur*, quod felicis partus est præsagium: Infans enim pravè situs vel uterus obliquatus in cavitem pelvis haud ita promntè illabitur. Sed isthæc descensio plerumque gravidis *aliquid incommodi* affert sive eundo, sive mingendo, sive dejiciendo, sive hæmorrhoides producendo, &c. Scilicet a pressione capitis infantis, immò interdum muliebria intumescere facit. Hæc incommoda non facilè nisi post partum evanescunt.

Signa instantis partus.

Art. 1463. Tandem tempore partus jamjam immminen-

minente dolores lumborum ac inguinum cum *vi deprimente* per vices ingruentes ſentiuntur, & humor aliqualis glutinoſus profluit; qui, cum rubeſcere incipiat, certiſſimum partus indicium eſt. Callida obſtetrix genuinos dolores a ſpuriis *tactu facilè dignoſcat*; hi enim os uteri arctius conſtringunt, genuini verò illud dilatant. Adeſt inſuper ſanguinis vehemens commotio, faciei rubor, concuſſio & tremor totius corporis, maximè genuum, aliis concitatur vomitus, &c.

Art. 1464. Partus naturalis (ubi ſcilicet recta datur uteri ac infantis poſitura) eſt, qui *ſola naturæ vi* ſine arte vel alieno auxilio perficitur, obſtetrice haud indigens, niſi ut infantulum excipiat, & funem umbilicalem abſcindat &c. **Partus naturalis.**

In quibuſdam verò maxime in mulieribus annoſis res non adeo facilè expeditur. Ideoque inſtante partu, obſtetrix, ut laboranti opem quam maximam ferat, altera manu in vaginam immiſſa & dorſo converſa, digitorum apices quouſque poteſt, ſubter caput infantis inſinuet, cautè tamen, manum ibi tenens immotam, donec dolor irruat: alteram manum extrinſecus, abdomini imponat, ſuper fundum uteri; deinde doloribus irruentibus ipſa ſimul incipiat utraque manu cooperari; manu ſcilicet intra corpus deprimat contra oſſis ſacri acumen, quod retrorſum premendum eſt; altera manu extrinſecus uterum deorſum leniter premat. *N. B.* Maxima apertio & amplificatio pelvis, qua pateat fœtui via, a *retroceſſu oſſis ſacri vel totali vel quoad acumen ejus ſive oſſis coccygis expectanda eſt*. In ipſo parturiendi articulo, præcipuè *pelvi plana exiſtente*, optimum ad partum facilitandum adjumentum datur *oſſe coccygis* fortiſſimè detrudendo, idemque ſingulis dolorum paroxyſmis irruentibus repetendo. **In difficili partu quomodo parturiens adjutanda eſt.**

Art. 1465. Ad partum felicem facilemque requiruntur dolores naturales, ſuo tempore & mo- **Dolores naturales & genuini**

do, *inſtar nimbi irruentes*, quibus ventris & inteſtinorum muſculi adſtricti tantam depreſſionem impetumque in uterum faciunt, quaſi a corpore expellendus eſſet; atque horum dolorum impulſu aperitur uterus, fœtuſque in oſtium expellitur & mulier partum edit: hi verò dolores quandoque *pravi vel irriti* ſunt, quos vocant aut vocare poſſunt *feroces aut tergiverſantes dolores* quodammodo irruentes quidem ſed non penetrantes, neque veram depreſſionem facientes, ſed tandem re infecta ceſſant, ac in cruciatum aut ſpaſmum laborandique impotentiam mutantur. In hujuſmodi tergiverſantibus doloribus medicamentis propellentibus non eſt utendum, quia exinde cruciatus ingraveſcunt; ſed contra lenientibus & anodynis.

Dolores tergiverſantes.

Parturiens tactu exploranda.

Art. 1466. Obſtetrix parturienti advocata, habito brevi examine, illam ſine mora *tactu explorare* debet, tactus autem fit duobus prioribus digitis, ut eo melius ſingula ſenſu diſtinguantur. Ex quo cognitionem *ſitus uteri* aſſequetur: certior facta erit, an os uteri ſitum ſit *ſuper mediam pelvim*, *an in antica ad oſſa pubis*, an *in poſtica ad os ſacrum*, *an in dextro*, *an in ſiniſtro latere*, *an os uteri apertum ſit*, *&* *quam late pateat*, *& quid in eo prævium exhibeatur*, *caputne an aliud membrum*, *ſeu aquæ protuberantes*. Si os uteri ſit in media pelvi & vertex infantis in oſtio oris uteri, tunc nullo negotio opus eſt, & ſolum expectandum, dum natura parturientem dolorum impetu ad laborandum concitet.

Indicia partus difficilis.

Art. 1467. Sin vero, ore uteri in pelvim directo, obſtetrix tactu nec caput, nec nates poſſit ſentire, nihil in oſtio ſe exhibente præter aquas quæ cœperunt extuberare, iſthæc *partus difficilis* indicia ſunt, & obſtetrici incumbit non otioſam eſſe, & niſi habilis ſit *ad peritum chirurgum obſtetricantem* confugiendum eſt; infans enim tranſverſus prodit, quare mox poſt *aquarum effluvium* ca-

um caput in ostium producendum est, aut infans pedibus extrahendus.

Art. 1468. Si loco capitis altera solum manus, pes, genu, cubitus, vena umbilicalis, aut manus una cum pedibus prodeant, idem periculum imminet. Si podex prævius exhibeatur, tunc minus periculi, siquidem infans cum valentioribus doloribus complicatus excludi potest, at vero si obstetrix egregiè callet artem, *sub aquarum effluvium* infantis situm facilè mutare potest, pedesque in ostium producere, unde facilior adhuc enixus. Si pes unus prodeat, alter adjungendus est, aliter metus est, ne *coxa luxetur*. Prava infantis versio.

Art. 1469. Si obstetricis tactu deprehendatur, quod os uteri super mediam pelvim non situm sit, sed in antica in ossa pubis, aut in postica ad os sacrum, aut in latere ad ossa coxendicis nimis conversum sit; grave periculum imminet, præcipuè *quanto magis uterus a recta positura declinat*; tunc a natura enixus non sperandus est; cunctatio nihil commodi sed multum mali inferre potest; ideoque maturato opus est; istiusmodi enim uteri posituræ mortem afferre solent infanti, & parturienti etiam, *si soli naturæ id negotii committatur, aut non nisi vulgares suppetiæ ferantur.* Partus experto chirurgo excludendus est, periculum subinde ingravescit, opera fit difficilior, cruciatus parturientis aggravantur; viresque ad ferendos dolores deficiunt; cunctando remisque velisque plenissimis in discrimen fertur parturiens, sed maturata partus exclusione periculum subterfugit. Positura uteri tactu exploranda.

Art. 1470. Licet uteri positura sit percommoda, *si fœtus in illo prave sese versat*, difficilem partum sequi necesse est: & vice versa utut infans recte ad exclusionem situs sit, uteri tamen perversa positura partum dabit difficilem, major difficultas pariendi e prava hac uteri positura resul- Difficultas ex mala uteri positura & ex pravo infantis situ.

tat, quam a pravo infantis situ, sed maxima omnium adhuc & ferè insuperabilis difficultas *ex ambobus simul conjunctis exoritur*.

Nota bene.

Art. 1471. Utero denique seu rectè seu plus minus obliquè posito, si aquis effusis, membrum aliquod (sive manus sive pes, &c.) exclusum sit, id indicat partum confestim ac sine mora excludendum esse.

Vis Uteri contractiva.

Art. 1472. Mirabilis est vis uteri contractiva, instante partu; cum aquæ effluxerunt, illicò uterus decrescit, & strictè adeo coangustatur, ut infantem compressè concludat; quare mox post defluvium aquarum infantem excludi necessum est. *vel partus difficilis expectandus est*. Si fœtum exclusum non statim secundina sequitur, fundo adhuc adhærens, uterus mox contrahitur, & nisi quid sanguinis concreti remanserit, post aliquot horulas non nisi multo labore potest recludi ad secundinam extrahendam. Partu jam edito, & secundina exclusa, si manus aliquamdiu in utero retineatur (quod obstetricantium est officium) sentiet uterum circa manum *contrahi & occludi*, quod semper evenit nisi corpus quoddam heterogeneum contractioni obstet.

Quid faciendum sit partu excluso.

Art. 1473. Quocirca potinus ab exclusione infantis *manus utero immittenda est* extrahendæ secundinæ causa; quoniam, si hoc fit sine mora, sine ullo puerperæ dolore vel incommodo fieri potest ore uteri adhuc patente; hoc modo puerperium tutissimè ac certissimè penitùs absolvitur; ex hoc enim optimo scrutinio obstetrix certior facta est, non solum an secundina libera sit vel cohæreat, & num unus adhuc vel plures infantes adhuc vivi vel mortui restent, vel si quid alienum excludendum sit, sed etiam num frustula quædam secundinæ, aut membranarum residua sint in utero aut sanguinis grumi, &c.

Procidentia uteri.

Art. 1474. In pelvi *ampliore* periculum est, ne

inter

inter parturiendum uterus ipſe vel vagina ligamentis nimium laxatis *una cum fœtu prolabatur*: ad hoc grave malum præcavendum obſtetricis eſt diligenter operam navare manibus ſuis os uteri fortiter ſuſtinendo. præcavendae eſt.

Art. 1475. Si funiculus umbilicalis ſolus; vel cum manu, cubito, humero vel genu prodeat obſtetrici accurate obſervandum eſt *momentum effluvii humorum* ut immediatè manu immiſſa in ſitum infantis inquirat, ſecum dijudicans, an conſultius ſit caput in oſtium dirigere, aut infantem pedibus extrahere; & quod tutius cenſet & commodius, efficiendum: præſtat enim infantem ſine mora *pedibus extrahere*, quàm capiti in oſtium dirigendo diutius immorari, & nihilominus vel tandem ad pedes quærendos neceſſitate adigi. Effluxis aquis urgendus eſt partus.

Art. 1476. In genere in qualicunque uteri obliqua poſitura, vel infantis prava verſione methodus tutiſſima, promptiſſima, minuſque dolorifica, partum accelerandi eſt *infantem pedibus extrahere*, idque in principio laborum, mox poſt effluvium aquarum, quamprimum conſtat parturientem genuinis parientium doloribus laborare: hoc pacto plures mulieres ac infantes aliter perituri ſervarentur. In omni ferè difficultate tutior methodus eſt infantem pedibus extrahere.

Art. 1477. Parturientibus ſolenne eſt vel *clyſterem emollientem* adhibere ad inteſtina craſſioribus excrementis exoneranda, & meatus laxiores reddendos, vel nonnunquam *ſtimulantem*, ut pigri dolores excitentur. Inſuper nonnulli chirurgi obſtetricantes maximè commendant *ſyphonem*, quo inter labores oleum in internos corporis meatus quaqua verſum injiciatur, ſed hoc tanquam neceſſarium non eſt judicandum. Clyſteris uſus.

Art. 1478. Inſtrumenta ad partum educendum quod attinet, rariſſimè dicam? immò ne unquam quidem uſui eſſe poſſunt, præterquam Inſtrumenta.

infantibus incuria neglectis, vel monstris excludendis.

Infans in utero mortuus.

Art. 1479. Pro certo cognosci vix potest vivine an emortui sint infantes in utero; ex tactu maximè signum omnium certissimum obtinetur, viz. *cuticulæ capitis supremæ dissolutio*, quæ non nisi post obitum infantis contingit.

Instantibus magnis hæmorrhagiis fœtus exclusio arte præstanda est.

Art. 1480. Prægnantes quandoque ex vehementi animi affectu, casu, collisione vel nimia extensione hæmorrhagia facilè corripiuntur, quæ *profluvia immodica & continua* ex avulsione secundinæ oriuntur, nec sisti possunt, adeo ut sanguis conglobatim distillans deliquia tandem inferat, & nisi fœtus excludatur, convulsiones sequuntur, & mors; quocirca in hoc casu extrema non expectanda, sed in tempore *fœtus extrahendus est*.

Fœtus mortuus.

Art. 1481. " Inter signa fœtus mortui in utero ,, ab auctoribus recensita certissimum (inquit *Baglivius*) & ferè infallibile est *Tenesmus*, sive ,, crebra voluntas fæces dejiciendi mulieri superveniens. Puerperæ sæpiùs inopinatò moriuntur, (inquit *Vvaldschmidius*) quatenus ob nimium parturiendi conatum aneurisma internum ,, rumpitur, & sanguis in cavitatem nobiliorem ,, effunditur, cujus causam sæpè non cognoscunt ,, adstantes & medici, nisi post mortem aperto ,, cadavere.

Aneurisma internum.

Remedia pellentia.

Art. 1482. Non conveniunt remedia *pellentia* nisi in partu naturali, in præternaturali ab iisdem abstinendum. Præter remedia usitata ad partum facilitandum, & fœtum pellendum commendatur decoctum *stercoris equini* item *aurum fulminans*, tanquam singulare & ultimum remedium; *pulvis testiculorum equin.* a practicis laudatur. *Sternutatoria* aliquando fœtus exclusionem adjuvant. In casu desperato, fœtu mortuo, *vomitoria fortiora* sunt exhibenda, privatim *mercurius vitæ* ad expellen-

pellendum fœtum. Quidam exhibent *ol. ſuccin. a gt.* xii. ad xxx. uſurpantur etiam quandoque *balnea emollientia & laxantia*, *miſtura hyſterica ſpirituoſa*, *trochiſci hyſteriſci*, *trochiſci de myrrha*, &c.

SECUNDINA RETENTA.

Vvaldſchmidii ſententia.

Art. 1483. Obſtetrices & adſtantes ſæpiùs nimis indulgent parturientibus, eaſque poſt enixum partum e ſella dimittunt, utut *ſecundinæ* nondum extractæ ſint; verùm in eo errant graviſſimè, quandoquidem parturiens nunquam dimitti vel in lectum deduci debet, niſi prius ſecundinas reddiderit. Hæ autem tutiùs ac commodiùs manu perita ab utero divelluntur, & extrahuntur, ubi funiculus umbilicalis, qui indicis loco eſt, recens adhuc eſt: Quod ſi orificium uteri jam clauſum ſit, debet apice unius digiti iterum aperiri, & digitus prudenter circumduci, donec & alter inſeri poteſt: Jam ſi digitos ad fundum uteri uſque exporrigere poſſis, quærendus eſt locus, ubi ſecundinæ utero adhærent, & digito inter uterum & placentam inſerto cautè hæc divellenda; cavendum verò ne forte ipſum apprehendas uterum, quem facile dignoſces, cùm placenta ob vaſorum congeriem admodum inæqualis & durioris ſit ſuperficiei. " Secundina retenta brevi poſt putreſcit, „ hinc febris & dolor ventris inſignis & tormina „ infra umbilicum circa uteri regionem ſupervenient; ſin fruſtulatim prodeat, aliquando crudelem hæmorrhagiam excitat, adeſt difficultas „ anhelitus, halitus fœtens intolerabilis, lipothymiæ, & tandem convulſiones. Quæ per genitalia excernuntur, poſt aliquot dies ſunt ſanioſa, „ & horrendè fœtida, unde etiam lochia fœtorem cadaveroſum referentia partem ſecundina-

Secundina retenta.

Symptomata ſecundinæ retentæ.

„ rum in utero relictam indicant, quæ successivè „ sub putrilaginis forma ex utero effluit.

Remedia pellentia.

Art. 1484. “ Remedia secundinas pellentia eadem „ ferè sunt ac ea quæ in partu difficili & „ fœtu mortuo usurpari solent, speciatim *pulvis* „ *secundin. human. præp.* item *pulvis sabin.* ʒß. „ *cum croc.* ℈ß. *&* *oleum succin. borax*, *castore-* „ *um*, &c. Euporiston vulgare pro usu externo „ est cataplasma *ex sem. lini in oleo lini coct.* „ De injectionibus & pessis vide locum *p.* 1128.

LOCHIA.

Ettmulleri sententia.

Lochiorum fluxus ratio.

Art. 1485. Post partum uterus denuò fibrarum suarum beneficio se contrahit, sicque spongiæ instar compressæ liquores contentos exprimit, undè purgamenta seu lochia succedunt. Effluit primò sanguis ferè purus, hinc dilutior, & postremò materia mucosa alba: quantitas & tempus durationis hujus purgationis varium est; nonnullæ ad dies quindecim purgantur, aliæ ad octo solummodo.

Sudor.

Art. 1486. Sudor puerperis est proficuus usque ad diem septimum vel nonum; & si hoc eveniat, incolumes sunt, aliter vix sine febre aut aliis gravioribus symptomatibus puerperium transigunt, sed cavendum est, nè *nimius sudor* lochiorum fluxum sistat.

Cautela.

Art. 1487: Cautus sit medicus; nè turbet motum naturæ, cum lochia per aliena loca excernantur; fit enim aliquando cum euphoria. “ Si „ quando cum lochiorum suppressione sanguinis „ perturbatio insignis cum vomitu siti & vigiliis „ adfuerit; sæpè *laudanum croco* admistum cum „ fœlici successu exhibitum novi (inquit *Vuilli-* „ *sius.*) Dolentibus mammis post partum lactis

De lochiorum suppressione.

causa

„ causa, lochia supprimuntur frequentissimè; re-
„ mittente mammarum dolore lochia libertati re-
„ stituuntur, ut rectè observavit *Baglivius*.

Art. 1488. Ad lochiorum fluxum promovendum conducunt sequentia, ex *myrrha præparata*, *crocus*, *borax*, *castoreum*, *radix zedoariæ*, *antimonium diaphoreticum*, *sperma ceti* ad sanguinem fluidum reddendum in symptomatibus gravioribus, *laudanum*, *emmenagoga omnia*, *aristolochia* ferè præ cæteris fœtum mortuum secundinas, & lochia, potenter movet. Remedia ad fluxum promovendum.

Art. 1489. Ad fluxum lochiorum nimium conducunt *cydoniata*, *tinctura & syrupus e coralliis*, *lapis hæmatitis*, *crocus martis astringens*, *blanda acida*, *trochisci de carrabe*, *Alumen ad* ℈j. *in conserv. ros. rub.* In fluxu nimio.

DOLORES POST PARTUM.

Ettmulleri sententia.

Art. 1490. Dolores post partum sunt quasi *tenesmus uterinus*, & cum vehementiores sint, fluxum lochiorum impedire solent. *Herb. chærefol.* & *sperma ceti* a practicis valdè laudantur, & præcipuè *oleum amygdalarum dulc.* item *decoctum flor. chamæm. antihysterica*, & *nervina* (*anodyna* cum cautela adjunctis *antihystericis & croco*) " *Tin-* Remedia ad dolores post partum.
„ *ctura succini* cum aq. cinnamon. extracta &
„ cum *exigua cinnamon. quantitate* temperata
„ est specificum (inquit *Baglivius*) egregius et.
„ iam est *bolus ad casum*. Cepæ cum vino co-
„ ctæ, & postea cum oleo in sartagine frixæ,
„ contusæ, & supra ventrem calidè more cata-
„ plasmatis applicatæ statim dolorem sedant (in-
„ quit *Bayrius*.)

DE ACCIDENTIBUS QUIBUSDAM ALIIS, quibus aliquando obnoxiæ sunt gravidæ & parturientes.

Ettmulleri sententia.

Tumores œdematosi. *Art.* 1491. Gravidæ aliquando circa labia pudendorum œdematosè intumescunt; in tali casu fotus discutiens ex *calce viva* est egregius, teste *Lysero*. Item convenit fotus ex decoct. *fol. cham. & sambuc.* in vino & aq. (vel potiùs in *vino & lixivio ten. coct.*) item *flor. melilot. & sem. fœnugr.*

Alia accidentia. *Art.* 1492. In pudendorum excoriatione vel ruptione prodest *oleum hyperici* & *rosar. cum. ovis contus.* In fissuris *decoctum raparum* aut linimentum sequens, ♃. *cer. alb.* ℥ß. *ol. amygd. dulc.* ℥j. *balsam. peruv.* ʒiv. M. De ruptura *Perinæi* & curatione per suturam vide locum *p.* 1140. " *Ruptura Perinæi* est malum miserabile & valdè " molestum, & si non tempestivè curatur, admodum indecorum futurum: ideoque obstetricis " est officium (quandocunque istud infortunium " acciderit) rem non celare, (uti pessimus mos " obtinuit) sed statim auxilium *periti chirurgi* advocare, ut partes disruptæ sutura, ut artis est, " conjungantur.

Ruptura Perinæi.

De lacte fugando & mammarum affectibus. *Art.* 1493. Ad lac fugandum applicetur mammis *emplastrum de cicuta*, lac imminuet, & indurationem prohibebit, item *diachyl. simpl.* & emulctio lactis in *ferrum candens*. Solenne est " etiam mulierculis *lintea duplicata spiritu vini* " *intincta* axillis supponere in eundem usum." In genere in omnibus mammarum affectibus mamilla affecta raro ad sanitatem perducitur, nisi altera sana lacte exsiccetur. Inflammationes mammarum rarissimè discutiuntur; aqua *calcis vivæ*

si quæ

si quæ alia [forsan cum *sale armoniaco*] inflammationem resolvit, & discutit; prodest etiam *cataplasma ex farinis, emplast. e spermate ceti, de cicuta*, &c. De tumore duro indolente scirrhoso periculum est, ne in cancrum degeneret, *discutientibus* & *penetrantibus* tractandus est, ut *empl. de ranis cum mercurio*, de *cicuta cum ammoniaco*, &c.

FEBRIS LACTEA.

Ettmulleri sententia.

Art. 1494. Circa tertium vel quartum a partu diem supervenire solet febris, quam vocant *lacteam*, biduum vel triduum durans, dum lac perfectum in mammis generetur. circa septimum aut nonum a partu diem sudore blando terminatur; & rarò sub praxin medicam cadit. *Pulveres testacei*, & *blanda diaphoretica* indicationi satisfaciunt; promovendus est quoque *lochiorum fluxus*, eodem tempore, si non sufficienter fluant. Febris lactea facillimè curatur.

Art. 1495. In omnibus febribus acutis & malignis puerperarum respiciendum est ad *lochiorum fluxum*, & ad symptomata in primis viis. Admodum periculosæ sunt hæ febres, nisi statim in principio diarrhœa, lochiorum fluxu, aut simili evacuatione solvantur. In specie tinnitus aurium & gravitas capitis tertio aut quarto die supervenientes generis nervosi symptomata graviora innuunt; quibus si accedant summa præcordiorum anxietas, respiratio difficilis cum pulsu debili & inæquali, res desperata est. Febres malignæ puerperarum.

Art. 1496. In his febribus summa habenda est ratio lochiorum; nam si suppressa fuerint, fluxus eorum est provocandus; si verò non ampliùs fluant, & antea ritè fluxerint, febres hæ, *ut aliæ*, curandæ sunt. Puerperarum febres sunt plerumque Curatio.

que

que *maligna*; in quibus *sal volat. CC. succini*; *cinnabaris antimonii*, *antihecticum Poterii*, *tinctura coral.* &c. sunt valdè proficua.

FEBRIS MILIARIS.

Hamiltoni sententia.

Ratio nominis, & accurata morbi descriptio.

Art. 1497. Febris *miliaris* a pustulis sive vesiculis seminis milii speciem referentibus nomen accepit; febris *vesicularis* etiam appellari potest: Vesiculæ primò sunt plenæ sero limpido deinceps subflavo, perlarum colore non absimili. Hæc febris est specie duplex, viz. *simplex*, quoties hæ pustulæ erumpunt solæ; *composita*, cum pustulæ papillares rubræ miliaribus sunt interspersæ, quæ ubi solitariæ sunt, vulgò appellantur *a Rash*.

Historia.

Hanc febrem sæpè comitantur dolores colici, nephritici, pleuritici, rheumatismatici, vel parturientis æmuli; nec non oppressio pectoris cum depressione spirituum, vigiliæ & spirituum commotio *a Hurry in the Head* vulgò dicta, quoties ægræ ad somnum se componunt, pulsus frequens & debilis, &c. Hæ pustulæ plerumque in pectore, collo & digitorum interstitiis, interdum etiam in toto corpore sunt conspicuæ. Difficillimum est eruptionis diem assignare; quantum autem assequi possum, eas opinor decimo aut undecimo die a principio plerumque pullulare; si modò febris habet progressum regularem; & circa decimum octavum, vel, ubi materia morbifica abundat, circa vigesimum primum vel secundum diem desiccari.

Puerperis frequenter accidit.

Art. 1498. Est morbus usitatissimus in puerperis [vocatur ab *Ettmullero febris purpurata* pag. 401.] a primo calore interno vel dolore ante partum, ad eruptionem a partu, frequenter dies n. undecim. In puerperis hac febre correptis diar-

rhœa

rhœa est symptoma periculosum eruptionem & lochiorum fluxum impediens. Respiratio difficilis, vox faucibus hærens, & linguæ tremor, præcipuè dyspnœa nervosa periculosa sunt.

Art. 1499. Ad curationem quod attinet, *testacea* sunt exhibenda, quæ calorem fovent mediocrem, simul & edulcorant, & *diaphoresin* promovent; *vesicatoria* sunt applicanda alia post alia per totum ferè morbi decursum. ℞. *Sperm. cet. pulv. e chel. cancror. comp. ana* ℈j. *croc. gr.*v. *syr. paralys.* q. s. m. f. bolus sexta quaque hora sumendus. Spirituum defectus & pectoris oppressio cum suspiriis sunt hujus febris signa pathognomonica. *Antimonium diaphoreticum* est medicamentum ad pustulas miliares emittendas; nec non ad levandum delirium a me sæpissimè comprobatum dos. ℈j. sexta quaque hora. Curatio.

DELIRIUM IN PUERPERIO.

Art. 1500. " Delirium in puerperis est symptoma gravissimum in morte sæpissimè desinens, vel in maniam diuturnam aliquando perpetuam transiens. Delirium in puerperis.

Art. 1501. " Remediis internis fluxus lochiorum, si opus sit, est sedulò promovendus; tibiis applicanda sunt *emplastra epispastica*, & plantis pedum cataplasma sequens, ℞. *Capit. papav. cum seminibus contus.* ℥iv. *sal. armoniac.* ℥ß. *stercoris bovis recent.* ℔j. *sp. vin.* q. s. m. f. cataplasma. Curatio.

UTERI PROCIDENTIA.

Ettmulleri sententia.

Art. 1502. Uteri procidentia vel magis propriè *prolapsus sinus pudoris, seu vaginæ* in initio Uteri procidentia.

est tan-

eſt tantùm exiguus tumor foras propendens inter pudendi labia, in majorem molem concreſcere ſolet ad magnitudinem ovi anſerini, aliquando capitis infantis, & ad genua uſque propendens; interdum ulceratur; immò gangræneſcit: Ortum plerumque ducit a fluore albo vel a partu difficili, vel ab impetu obſtetricis; hæc poſtrema eſt ferè incurabilis.

Curatio. *Art.* 1503. Pars prolapſa convenienter in ſitum naturalem reponenda eſt; *fotus aſtringentes* ſunt uſurpandi in *vino rubro & aqua ferrariorum* decoct. quemadmodum in ano prolapſo [1323.] item *fotus metroproctoticus* Sydenhami ſequens; ℞. *Cort. querc.* ℥ j. *coq. in aq. font.* ℔ iv. *ad dimid. ſub finem addendo cort. granat. contuſ.* ℥ j. *flor. rub. granat. ana* M ij. *deinde add. vin. rub.* ℔ ß. *colatura ſit pro fotu.* " *Peſſi ſuberei* ſyndone involuti interdum adhibentur. Interna ſint *Rhabarbarum*, *calomel*, *chalybeata* & *amara*, & ut verbo dicam remedia *ad cachexiam & fluorem album*. Decubitus in lecto ad aliquot ſeptimanas nonnullas hoc malo liberavit. " Abſcindi poteſt imminente *Gangræna*, de qua operatione conſulantur ſcriptores chirurgi. " Utcunque recordandum eſt *peritiſſimi Barbetti* effatum. Uterum (inquit ille) ſine vitæ periculo poſſe exſcindi, quemadmodum multi medici ſcribere auſi fuerunt, perito anatomico intolerabile cenſetur.

CA-

CAPUT XV.

Sive Fasciculus Morborum decimus quintus.

MORBI INFANTUM in genere.

Harrisii sententia.

Art. 1504. TEmperies infantum humidissima est, & morbi eorum universi ejusdem generis sunt, & ab una eademque causa ut plurimum producuntur: quemcunque enim affectum pati deprehenduntur infantes, hoc vel illo nomine insignitum, rarò aut nunquam iis deesse *faeces acidum redolentes*, & maximè ab initio ructuum acidorum copiam observare potui; ergo symptomata infantum singula, *acido*, ut parenti, ortum suum debent. " Ἄρα ὀξὺς χυμὸς ἀνεπιτήδειος ,, τῶν λοιπῶν μάλιϛα ἐϛί (inquit *Hippocrates de vet. med.*) Infantum morbi ab una causa nempe acido plerumque oriuntur.

Art. 1505. Facillimè in morbos dilabuntur infantes, & nisi imperitiùs tractentur, facillimè in sanitatem restituuntur. Percunctandum est, an nausea & vomitu, & quandiu laborarint, an lac vel cibum coagulatum ejecerint; an importuni vagitus, vigiliae & inquietudo torminibus ventris eos excruciari indicarint; an ructus acidi vel singultus emittantur; an tussis adsit; an sedes vel pauciores quàm par est, vel frequentiores fuerint; quo colore demum inficiantur, an albidae, viridescentes, vel bile sint admodum saturatae; an sitiant & febricitent; an sint ulcuscula in ore [*Aphthae dictae*;] an iis solennis sit ichor depluens pone aures; an epileptici sint; an tempus sit dentitionis; Diagnosis morborum quibus criteriis investiganda est.

nis; an tumescat abdomen; an color sit ictericus, vel phlegmonoides, &c.

Nulla pulsus aut urinæ habenda est ratio.

Art. 1506. Totidem sunt, quæ infantum pulsum accelerant, vel aliàs immutant, ut sententia exinde lata ut plurimum fallax futura sit. Urinæ infantum sanitate recta gaudentium sunt crassissimæ, adeò ut ferè nulla exinde exurgat indicatio.

Causæ procatarcticæ morborum infantilium.

Art. 1507. Causæ procatarcticæ morborum infantilium sunt variæ, nimirum interdum præexistunt diatheses morbosæ hæreditariæ a principiorum generationis conditione ac statu deductæ, aut a matre gravida plurimùm pendentes; post has, causæ eorum affectus propius respicientes ad quatuor capita referri possunt. 1. Ad *frigus susceptum* quod affectibus febrilibus infantes disponit, &c. 2. *Nutricis lac magis crassum*, quod debetur vel intemperantiæ lactantis circa liquores spirituosos, vel circa amplexus venereos (unde moventur menses,) vel passioni hystericæ, si nutrix sit hysterica. 3. Ad *præmaturam carnium deglutitionem*, quæ cruditates parit, exinde lumbrici & plurima incommoda. 4. Ad *potum liquorum spiritibus abundantium* concessum. Ventriculus infantum, a quacunque causa id primariò pendet, in acidam intemperiem nunquam non facessit, unde fit quod alimentum suum nequaquam in homogeneam chyli substantiam ritè conteratur, verùm in quoddam coagulatum transeat, ex quo morbi ferè omnes iis contingunt; quodque istiusmodi coagulatio aut cuipiam aciditatis gradui jugiter innitatur, aut saltem exinde proficiscatur multò sæpiùs, quàm ab alia quavis causa, luculentissimè constabit, si quæ sensibus ipsis, aut demum curationi (quæ acidum obtundentibus, & coagulationes solventibus optimè instituitur) fides certò adhiberi possit.

Hypothesis de acido confir-

Art. 1508. Saltem si omnimodò vera non sit nostra hypothesis de acido in omnibus puerorum affecti-

affectibus prædominium habente, votis nostris abundè sufficiet, si per *testacea* & *remedia absorbentia* dicta curationis methodus efficacior ac certior, quàm ea, quæ hactenus passim obtinuit, evadat (quod experturo facilè patebit.) matur ex curationis methodo per absorbentia.

Art. 1509. *Corpulenti* & *obesi infantes*, pituita diffluentes, verticis regionem mollem [pulpæ adinstar tremulæ] & apertam, quam dicunt, Anglicè *an open Mould*, ab anteriore ad posteriorem cranii suturam persæpè excurrentem diutiùs retinentes, Rachitidi, tussi convulsivæ, aphthis difficulter cedentibus, ac tandem scrophulis, maximè sunt obnoxii. *Macilenti* & *strigosi* sunt omnium tenerrimi, acerrime calore aduruntur, & in febres pessimi moris, hoc est, summè inflammatorias (pro ratione ætatulæ) & nervoso generi adversas, sunt ut plurimum proclives. —— Pueri ex matribus hystericis, teneris, morbosis, &c. orti a graviori aliquo morbo difficilius convalescunt. Prognosis ex conformatione, & corporis habitu, &c.

Art. 1510. Quod ad infantilium affectuum curationem attinet, in genere semper eorum imbecillitatem naturalem præ oculis habere imprimis oportet; & eligenda sunt medicamenta, quæ tenerrimis maximè conveniunt: etenim quò mitiora ac tutiora sunt remedia, quæ adhibemus, eò certius ex animi sententia succedet eventus. Curatio.

Art. 1511. Quod ad *venæsectionem* puerorum attinet, quamvis materiæ febrilis in pulmones metathesis insignior, & tusses convulsivæ eam in minimis infantibus quandoque exigant, tamen aperte constat eam non esse medicinam iis naturæ consentaneam, neque magis huic tenerrimæ, quàm decrepitæ ætati accommodam. Et proinde minimè necessarium duco ejus auxilium implorare in quibuscunque infantum affectibus, nisi in *tussibus istis convulsivis*, vel ubi *febrim* subitò exortam *tussis importuna* concomitari solet: vel Phlebotomia rarò necessaria.

in *contusionibus* gravioribus, quæ nonnunquam contingunt.

Ettmulleri sententia.

Vires mercurii dulcis & auri fulminantis.

Art. 1512. In infantum cura latet quid singulare in *mercurio dulci*, sed adhuc melius est *aurum fulminans*, dosis lactantibus est gr. j. vel gr. iv. pro dos. ij. horrendas dejectiones efficit, interdum etiam vomitus movet. In epilepsia, asthmate convulsivo, torminibus, convulsionibus, &c. *Aurum fulminans* est sacra anchora. *p.* 1177. & 1179.

De meconii purgatione.

Art. 1513. Infans recens natus purgetur cum *ol. amygd. dulc.* & *syr. violar.* vel *de rhabarbaro*, vel *e spin. cervin.* quod est optimum, idque toties, & tam diu repetatur, donec liberetur a sero mucilaginoso ventriculum occupante, & a *meconio* nigricante, & spisso excremento in intestinis stabulante. *Colostrum* seu lac primum est alimentum medicamentosum, quod natura eum in finem generavit, ut modice nutriendo leviter pro infantis imbecillitate purget per aliquot dies.

Art. 1514. " *Syrupus flor. malorum persicor.* est „ optimum, lenissimum, ac tutissimum emeticum pro infantulis; alvum quoque blandè laxat. Infantibus recens natis apprimè propinatur loco *ol. amygd. dulc.* & *syr. violar. dos. a* ℥ij. ad ℥j. *Est* medicamentum praxi moderna „ comprobatum.

EFFLORESCENTIA PURPUREA.

Ettmulleri sententia.

Efflorescentia purpurea.

Art. 1515. Infantes tertio vel quarto a partu die [aliquando tardius] *efflorescentia cutis miliari purpurea* [Anglicè *the Red Gum*] affliguntur, quæ

cito

citò evanescit. Mulierculæ *pulv. Gasconicum, confect. alkerm. crocum in vino generoso*, &c. solent exhibere; ope medica rarò indiget.

FEBRES INFANTUM.

Harrisii sententia.

Art. 1516. Prima indicatio in curandis febribus est *acidum* ritè præparare, quo meliùs id eliminetur; hoc autem necessarium videtur antequam humores acidi poterint cùm *ἀφαιρέσει* expurgari; nam secundum *Hippocratem* cocta, non cruda sunt medicanda; hæc præparatio, non aggredienda est sudoriferis propriè dictis, sed potius *absorbentibus*, scilicet, pulveribus *testaceis*; *salia volatilia*, aut *lixivialia*, aut *spiritus volatiles*, in tenellis non usurpanda, utpote ipsorum ætatulæ tenerrimæ minùs congruentia. In febribus curandis duæ indicationes humorum: præparatio & expurgatio.

Art. 1517. Infanti anniculo febricitanti, aut torminibus (ut plerumque fit) excruciato in hunc fere modum succurrere soleo, quarta quaque hora exhibeo chartam *pulv. testac.* ex sequentium nonnullis, *ocul. & chel. cancrorum, test. ovorum, ostrearum, cancrorum, os. sepiæ, cret. coral. corallin. margar. matr. perlarum, lap. bezoar. pulv. Gascon. spec. de hyacinth.* &c. dosis circiter ℈j. cum julap. sequent. exhibere soleo, ℞. *Aq. lact.* ℥iv. *ceras. nigr.* ℥ij. *pæon. comp. epidem. ana* ʒij. *facchar. perlat.* q. s. m. f. julap. facillimè variari potest formula, servata semper eadem intentione. Convenit interdum emulsio *ex amygd. dulc.* &c. ad sitim extinguendam, & humores contemperandos. Methodus medendi.

Art. 1518. Tertio die a quo sum advocatus, nisi variolæ, morbilli, aut febris scarlatina, caput attollant, *purgangum esse* præcipio, infantem unius anni in hunc ferè modum: ℞. *Syr. de cichor. cum rheo* ʒj. *rhabarb. elect. pulv. gr.* xv. vel Catharsis instituenda.

 ℈j aq.

℈j. *aq. lact. alexiter. cinnam. ten. ana* q. s. ad diluendum, misce. Vel ℞. *Syr. de rhamn. cathartic.* ℥ij. *pulv. diasen. gr.* viij. m. vel ℞. *Pulv. cornachin. gr.* vj. sumat in coch. *aq. ceras. nigror.* nullum verò medicamentum magis accommodatum est ætati puerili ac *rhabarbarum*. Ad vim purgationis accelerandam *cristall. tartar. genuin.* ℈j. aut ℈ij. in haustul. juscul. avenac. exhiberi potest, & catharsis repeti debet alia atque alia vice pro re nata. " Sed oportet medicum cavere: Febres etenim „ infantum *tumoribus criticis* terminari non ra„ rò aptæ natæ sunt, quales sint *phyma vel phy-* „ *gethlon* sub mento, *parotis* pone aures, &c. „ Ideoque in isto rerum statu catharsis omninò „ differenda est, & suppuratio promovenda.

Quid faciendum in symptomatis dissonis.

Art. 1519. In symptomatis ἀτόποις, ex summa humorum putredine oriundis sæpè ex usu est *Æthiopis mineralis gr.* vj. [imò ad ℈j. vel ʒß.] vel *mercurii dulcis gr.* iv. *cum flor. sulph.* tantundem admixta in syr. alicujus grati cochleari parvo, nocte catharsin præcedente exhibere. His ritè peractis plerumque cessant graviora symptomata, vel saltem multùm leniuntur, ut proinde in vado jam res sit, quæ in extremo discrimine paulò ante fuerat.

I C T E R U S.

Sylvii sententia.

Icterus.

Art. 1520. Icterus plerisque infantibus mox a partu solet supervenire, immò nonnunquam illo infecti nascuntur, adeoque ipsius causam quandoque ante nativitatem in se continent; probabile est, quòd ab humore glutinoso, pituita, scilicet viscosa ortum ducat. Existimo in his infantibus icterum sæpè fieri posse absque ductus bilia-

biliarii obstructione, a bilis, scilicet, spirituositate, & ideò ad effervescendum ineptitudine.

Art. 1521. Omnia remedia icterum curantia infantibus non ita tutò exhibentur, quàm adultioribus; pulvis sequens ex lacte materno exhibitus semel aut bis in die intra paucos dies icterum infantum curare solet, ♃. *Pulv. croc. angl. bezoar. min. ana gr.* j. m. quoties alvus est adstrictior commodè solicitatur ac laxatur *rhabarbaro*, ac imprimis *syrupo de cichor. cum rheo*; prodest etiam *pulvis viperarum* (item *millepedes*, *sal succin.* &c.) Curatio.

Art. 1522. " Rara est mentio hujus affectus in ,, practicorum libris, nihilominus tamen plures ,, sanè infantuli recens nati hoc morbo intereunt, ,, ex muliercularum plerumque negligentia: aiunt ,, enim, flavescunt, & morientur, neque ullas ,, suppetias aut quærunt aut explorant. Plures hoc morbo pereunt.

TORMINA VENTRIS.

Ettmulleri sententia.

Art. 1523. Tormina ventris frequenter mirum in modum affligunt recens natos, continuò plorant, pedibus calcitrant; crepitus copiosi emittuntur, excrementa sunt viridia; sunt planè motus convulsivi intestinorum; aliquando Hernia producitur. Tormina ventris.

Art. 1524. Præmissis *enemate* & *aliis laxantibus* & *pulveribus absorbentibus*, *sperma ceti* cum *ol. anisi* est egregium; externè *ol. cham. & rut.* cum gutt. aliquot *ol. anisi*, *junip. nuc. moschat.* cui addi potest *fel. bubul.* q. s. pro linimento. *Enema ad tormina* Fulleri. Curatio.

Art. 1525. " Hoc duntaxat seriò admoneo [inquit *Harris*] tormina omnia, inquietudines, & ,, vigilias infantum *testaceis* aptè exhibitis æquè Nota benè.

„ certò demulceri, ac dolores ac vigilias adulto-
„ rum ipsis *narcoticis* ad tempus tolli.

V O M I T U S.

Ettmulleri sententia.

Vomitus. *Art.* 1526. Vomitus est utilis in infantibus, ex quacunque causa oriatur, nisi sit nimius; in culpa est lac frequentissimè.

Curatio. *Art.* 1527. Si sit nimius, & discolorata rejiciantur, *clysma* injiciendum est, & per os *carminativa*, *nux moschat.* &c. sunt exhibenda; externè stomacho frustulum *panis tosti in vino generoso madefacti* & cum *aromatibus conspersi* applicandum &c.

A L V I A D S T R I C T I O, & Diarrhœa.

Ettmulleri sententia.

Alvi adstrictio *Art.* 1528. Alvus infantum ordinariò est laxa, saltem bis in die exonerari debet: adstrictio plerumque oritur ex vitio lactis vel pultis.

Curatio. Præter usitata *laxantia* in hoc affectu præstantissimum remedium est *muscerda* a N. ij. ad vj. pro ratione ætatis in pulticula exhibitæ; usurpari etiam possunt *linimenta laxativa ex colocynth. scammon* &c. " In tenellis sufficit *inunctio ventris*
„ *cum butyro* ante focum; item ablutio quoti-
„ diana clunium & femorum cum *aqua frigi-*
„ *da*.

Diarrhœa. *Art.* 1529. " Diarrhœa infantum (inquit *Har-*
„ *ris*) non *adstringentibus* aut *narcoticis* cohiben-
„ da est, sed potius humores ferocientes cum pul-
„ veribus *testaceis* compescendi sunt, & contem-
„ perandi, ut demum *rhabarbaro* expurgentur.

Dysen-

„ Dysenteria infantibus (inquit *Barbette*) sæpiùs „ perbenigna reperitur ; illa enim ad menses aliquot quandoque afficiuntur sine quovis incommodo, modo res naturæ permittatur. Dysenteria.

ATROPHIA INFANTUM.

Ettmulleri sententia.

Art. 1530. Macies & atrophia infantum ex denegato nutrimenti transitu ab obstructione lacteorum & glandularum mesenterii accidit. Membra macilenta evadunt, venter tumet, & indurescit, ut plurimum secessus liquidi & copiosi observantur; causa ut plurimum est viscositas ingestorum; periculosum est malum. " Quotquot hoc affectu „ extinctos aperii (inquit *Dolæus*) in iis glan„ dulas mesenterii tumidas & obstructas reperi, „ denegato enim sic nutrimenti transitu, neces„ sario partes nectare suo rorido privantur. Macies & atrophia quomodo fit.

Art. 1531. Alimentum debet esse tenuissimum & subtilissimum; conveniunt *volatilia* & *martiata mitiora*; externè linimentum *ex gum. ammoniac.* &c. " Marasmus seu extenuatio infantum (inquit „ *Sydenhamus in sched. mon.* p. 55.) quasi phthi„ sica curatur exhibitione *infus. rhabarbari* in „ cerevisia ten. quod ipsum ego quoque aliquo„ ties expertus sum. *Reusnerus* affirmat *Hillerum* „ infantes atrophia laborantes cum *tussilagine* ad „ instar hormini frixa frequenter restituisse. (Suc„ cus quoque ejusdem plantæ est maximè efficax.) Curatio.

Art. 1532. Pro aridura partium valdè commendatur *arcanum aluminis Fœlicis Vuurzii* p. 473. valet etiam *unguentum ad atrophiam* ut & remedia *ad Rachitidem*. Aridura partium.

TUSSIS CONVULSIVA.

Ettmulleri sententia.

Tussis convulsiva. *Art.* 1533. Frequens est tussis infantum ferina, in qua multum ac diu tussiunt, donec per vomitum rejiciant mucosum quid ex ventriculo, posteà ad tempus cessat per dimidium præter propter diem, tum revertit simili modo. Ex ventriculo oritur, ut etiam *asthma infantum*, quod est Asthma. anhelosa & sibilosa respiratio. " Tussis infantum ,, (ut rectè observavit *Vvaldschmidius*) est ferè ,, semper *stomachalis*. Materia acida, mucilagi- Caussa. ,, nosa & tenax [inquit *Dolæus*) in ventriculo ,, hospitans sæpissimè est causa hujus affectus; in- ,, terdum verò causa ferox advenire videtur, & ,, nihil aliud esse, quam sal quoddam mediante ae- ,, re corporibus tenellulis communicatum lymphamque coagulans, a qua acriori & stagnante vel præ- ,, terfluente larynx afficitur, unde *tussis illa* oritur Catarrhus ,, *convulsiva*. Frequentissimè infantibus accidunt ,, *catarrhi* cum stertore in pectore a quo malo plu- ,, res intereunt; febricitant enim, & suffocantur; ,, quare muniendi sunt infantes ab aere frigido; ,, si enim ventis frigidis exponantur ex incuria ,, nutricum vel matrum, facilè in hunc morbum ,, incidunt, & dein difficulter curantur.

Curatio. *Art.* 1534. Quoad curam hujus tussis furibundæ semper ad stomachum erit respiciendum; absque *vomitu* vix curari potest, cum eo tamen facilè depellitur, ut & *asthma* dictum; provocari potest cum penna *oleo* tincta, &c. Jusculum *raparum* est mulierum euporiston, *sperma ceti* in jusculo est egregium, " Ingens solatium (inquit *Sy-* Venæsectio. ,, *denhamus*) adfert *venæsectio* infantibus tussi ,, convulsiva laborantibus, & remedia quælibet ,, pectori dicata longo post se linquit intervallo *method.*

„ *method.* p. 207. *Phlebotomia* & repetita *catharsi*, eaque sola expugnatur hæc tussis, sed „ leniora cathartica hic conveniunt, eaque sunt „ cochleatim ingerenda pro ratione ætatis *Ep. p.* „ 29. Potus & alimenta liquida (inquit *Vuillisius*) in quantitate solito minori sumantur, istius vice *bochetum ex sarsa, chin. santal. rasebor. C. C. cum ingredientibus diureticis & antispasmodicis* usurpetur; *decoctum vel syr. ex castor. & croco* item *decoct. rap. pæon. mar. visc. quercin. hyssop.* multos juvarunt.

Catharsis. Decoctum e lignis.

Farrago sententiarum.

Art. 1535. Caro *murium frixorum* comesta vulgò specificum audit; sed super omnia *muscus pyxidatus*, quocunque modo sumptus, est remedium probatissimum, & rarò fallax. Decoctio ex *musco arboris* (inquit *Baglivius*) præsertim a *quercu pendente* omnium præstantissima est, ut nos experti sumus, valet quoque in aliis morbis *convulsivis*. *Aurum Mosaicum* (in aliis morbis *convulsivis* maximè efficax) in paulò ætate provectioribus tentari meretur, ut & *ol. sulph. per campan. serum lactis* recens a caseo pro potu ordinario bibatur. *Expressio millepedum ad pertussim, julap. moschat. syrupus ad tussim convulsivam*, &c. quandoque cum fructu usurpantur. ♃. *Milleped. in vin. alb. demers. q. v. exprime succum, & add. sacchar. alb. q. s. & f. s. a. syrupus*; hic syrupus cochleatim sumptus (*inquit D. Cheyne in tractatu de Arthritide* p. 116.) Tussim convulsivam *infallibiliter* tollit.

Remedia nonnulla alia.

EPI-

EPILEPSIA.

Vuillisii sententia.

Epilepsia quando potissimu accidit & a qua causa.

Art. 1536. Epilepsia puerorum circa duo potissimum tempora in pueris convulsionibus maximè obnoxiis reperiri solet, viz. intra primum a partu mensem, & circa dentium eruptiones; quanquam hujus morbi insultus etiam aliis temporibus, & quibusdam aliis de causis, non rarò eveniant; cujusmodi sunt nutrix invaletudinaria, aut prægnans, lac in ventriculo coagulatum, aut in putrilaginem acidam aut amaram degenerans, intemperies febrilis, capitis aliarumque partium ulcera, aut exanthemata, subitò evanescentia, aeris mutationes, lunationis periodi, &c.

Signa præsagientia.

" Quando in infantibus (inquit *Dolæus*) frequen-„ tes oscitationes, pandiculationes; oculorum & „ palpebrarum leves motus, manuum commotio-„ nes, brachiorum extensiones, pavores & tre-„ mores, vigilias nimias observamus; epilepsia „ timenda est, quia sunt ejusdem prodromi.

Curatio.

Art. 1537. *Antispasmodica medicamenta* nutrici exhibeantur; sumat mane & vesperi *rad. & sem. pæon. mar. & sem. fœnic. dulc.* in haust. *ser. lact.* coct. Linimentum sequens circa nares, tempora & cervicem infantis epileptici usurpari potest, ℞. *Ol. capivii, castor. ana* ℥ij. *succin.* ℨß. m. nuper mihi retulit medicus eruditus se novisse plures hoc remedio curatos, viz. ℞. *Fol. cham. minutim incis.* Mij. includantur in duobus sacculis a lino tenui aut serico confectis, qui lacti calido intincti & expressi abdomini successivè applicentur. *Untzerus* valdè commendat *fel catelli* lactantis nempe ut totus succus cisti fellea exemptus puerulo cum pauca *aq. flor. tiliæ* propinetur.

Harri-

Harrisii sententia.

Art. 1538. Ad convulsiones seu insultus epilepticos tollendos apprimè etiam valent *pulveres testacei*; maximè si *castoreum* iis adjiciatur. In convulsionibus quamplurima pro specificis vulgò habita tam ab auctoribus gravissimis quam a practicis celeberrimis decantari solent: veruntamen virtutes eorum (quantum observare licuit) nostram de se expectationem videntur vix ac ne vix quidem explevisse. In paroxysmis infantum convulsivis, utpote a torminum prægredientium materia acri nervos omnes vellicanti jugiter obortis; ea, quæ *acidum* obtundunt, contemperant, aut infringunt, idque sine corporis novo æstu aut calefactione, quæque aciditatem sic infractam atque aculeis orbatam *per inferiora* deducunt, post alia infinita incassum tentata, veras continere vires huic symptomati horrendo debellando pares tandem agnoscentur. Ad convulsiones testacea optima remedia.

Ettmulleri sententia.

Art. 1539. Epilepsia infantum plerumque ex his sex causis originem ducit. 1. A meconio retento. 2. A lactis vitio, 3. A dentitione difficili. 4. Ab immoderato animi affectu nutricis. 5. Ab excretis cohibitis. 6. A lumbricis. Causæ.

Art. 1540. Mirabilis est vis *sulphuris antimonii* & *auri fulminantis* in epilepsia dos. *gr.* j. vel in imbecillibus gr. iß. pro dos. ij. cum aliis appropriatis. (1512.) Aurum fulminans.

" *Ol. succin. gt.* ij. vel iij. cum pari quantitate Alia remedia.
" *spiritus vitrioli* in *aq. ceras. nigr.* exhibiti, pue-
" rulos a paroxysmo statim plerumque liberant;
" sed præ omnibus quotcunque mihi hactenus in-
" notescunt *oleum sulph. per. campan.* hunc mor-

bum

,, bum in infantibus præcipuè primo menſe feli-,, citer expugnant; ſumi poteſt in julapiis cepha-,, licis ad ſufficientem aciditatem. *Pulvis de gut-*,, *tet.* utilis eſt ad præcavendam recidivam.

DENTITIO.

Hippocratis ſententia.

Dentitio.

Art. 1541. Ad dentitionem accedentibus, gingivarum pruritus, febres, convulſiones, alvi profluvia, & maximè ubi caninos dentes producunt; & iis qui inter pueros ſunt craſſiſſimi, & qui alvos duras habent. " De plumis exuendis & no-,, vis naſcentibus (inquit *Liſter* in locum) idem ,, gravis dolor atque febricula avibus contingit; ,, unde mutæ ſunt, & canere deſinunt. Idem ,, quoque erucis in veteribus cuticulis deponendis ,, accidit. Germen dentis (inquit *Dolæus*) in ,, maxillis eſt inſtar albuminis ovi, mucoſi & te-,, nuis, in cellulis eorum contenti, quod de die in ,, diem durius redditur, uſque dum illa materia ,, indurata gingivam perrumpat: in hac perru-,, ptione miſeri tenelli plurimis affliguntur ſym-,, ptomatibus: adſunt enim comites gingivarum ,, pruritus, ſuperflua caro, veſiculæ, fungi, ma-,, xillarum inflammationes, terrores, inſomnia; ,, vigiliæ, ſalivatio, vomitus, epilepſia, pavo-,, res, diarrhœæ, febres, convulſiones, gingi-,, varum tubercula, dein abſceſſus, & non ra-,, rò mors ipſa.

Modus eruptionis.

Tempus eruptionis.

Art. 1542. " Licèt nihil certi (inquit *Bone-*,, *tus*) de termino eruptionis dentium ſtatui ,, queat, quippe in quibuſdam citiùs in aliis tar-,, diùs prodeunt; tamen communiter obſervatum ,, eſt dentes ſucceſſivè biennii ſpatio exire; ita ut ,, primò ſeptimo menſe *inciſores*, deinde *ma-*,, *xillares*, tum 15. aut 17. menſe *canini* vel *ocu-*

lares

,, *lares* prorumpunt . (vide *Artic.* 1544.) "

Harrisii sententia.

Art. 1543. Nullus affectus infantibus tot gravia symptomata progenerare solet, quot dentitio difficilis & laboriosa; inter dentiendum enim ex inflammatione gingivarum non rarò oriuntur tormina ventris, vigiliæ, inquietudines, profluvium alvi aut ejusdem constipatio, dejectiones & vomitus virides, aphthæ, febres, convulsiones, &c. " Atque hæc accidentia (ut rectè observat *Baglivius*) vitio solidi tantummodo succedunt, solidi nempe gingivarum irritati, puncti, crispatique, a quibus ad intestina oscillatione producta graves oriuntur diarrhoeæ, quæ si non venerint, pejora veniunt mala (antedicta.) Symptomata varia inter dentiendum.

Art. 1544. Dentitionis tempus est duplex; *unum*, quo dens osse maxillari primùm emergere nititur, & quo gingivæ pars extera & superior absque aliquo ejusdem tumore, albido quodam circulo circumscribi ut plurimum solet; *alterum* est, quo dens mole jam auctior gingivam tumidam reddit, atque eam perrumpere omni vi conatur, atque hoc solummodo postremo casu quandoque licet gingivas incidere. " Quatuor, quinque vel sex mensibus a nativitate elapsis dentes ordinariò incipiunt erumpere, primo *incisores*, deinde *canini*, & postremò *molares*; circa septimum ætatis annum *nova series* producitur, & circa vigesimum primum *dentes sapientiæ* dicti, nimirum duo postremi molares egrediuntur. (Vid. *Art.* 1542.) Nonnulli, licet paucissimi cum dentibus aliquot eruptis nascuntur. Ego novi fœminam *sine dentibus*, non modo in infantia, sed per totum vitæ stadium *edentulam* mansisse. Duo dentitionis sunt tempora.

Art. 1545. Symptomata dentientium universa Curatio.

eidem

eidem ferè methodo, remediis nempe *acidum absorbentibus*, & *contemperantibus*, ac deinde leniter *expurgantibus* plerumque cedunt.

Nota bene. *Art.* 1546. " Ordinariò copiosè salivant infan-
,, tes dentibus erumpentibus, & adest plerumque
,, diarrhœa; hæc si eveniant, benè præsagiunt;
,, quocirca commodè fricandus est dens erumpens
,, cum *folio tabaci* circa nutricis digitum obvolu-
,, to, & cerevisia parum madefacto, quod *sali-*
,, *vam* & *alvum leniter movet*. *Alvus lubrica*
,, perpetuo servanda est; & si adsint convulsiones
,, pulvis sequens *Vuillisii* locum habet; ℞. *Ocul.*
,, *cancr. margar. præparat. coral. rub. ana* ʒj. *ol.*
,, *sulph.* quantum pulvis imbibendo excipiet f.
,, pulvis. *Spiritus* C. C. (inquit *Sydenhamus in*
,, *sched. man.* p. 54.) ut ut tritum & planè con-
,, temptum remedium (dos. gr. iij. vel iv. *in aq.*
,, *ceras. nigr.*) præ cæteris, quæ mihi innotescunt,
,, medicamentis votis respondet in dentitione la-
,, borantibus. Convulsiones hinc oriundas minuta
,, *spiritus* C. C. *dosis* fœliciter tollit (inquit *Bo-*
,, *erhaave*.) In ventris torminibus apprimè con-
,, venit *enema ad tormina* Seq. ℞. *Cret. pulv.*
℥ß. *herb. rut. flor. cham. ana* Mß. *coq. in q. s. aq. font. ad* ℥iv. *colatur. add. tinct. castor. diascord. ana* ʒij. *syr. de mecon.* ʒiß. *ol. anis. gut. x. m.*

L U M B R I C I.

Ettmulleri sententia.

Lumbrici. *Art.* 1547. Lumbrici sponte prodeuntes vel per alvum vel per os raro sunt sine periculo; nam *malignitatem* in morbis denotant, ubi fuga sibi volunt consulere. Authores practici studiosè monent in omnibus affectibus infantum curandis, imprimis obstructionibus semper ad *lumbricos* esse attendendum.

Art. 1548.

Art. 1548. Primaria signa lumbricorum sunt in ore copiosa saliva jejuno stomacho, scalptura narium, pavor in somno, stridor dentium, ventris tumor, tussis sicca; sitis, alvus lubrica, tormina ventris jejunis, rubor & pallor faciei alternatim. Signa lumbricorum.

Art. 1549. ℞. *Argenti vivi* ℥j. coq. *in aq. simplic.* (vel quod meliùs est *in decoct. alb.*) ℔ß. vel probe agitentur invicem in lagena vitrea, post subsidentiam *Mercurii* decantetur liquor; & detur infantibus pro potu ordinario. Est experimentum certissimum ad enecandos lumbricos. " Ejusmodi ,, quoque est medicamentum istud per universam ,, *Italiam* celebratum. ℞. *Argent. viv.* ℥j. in- ,, fund. per noctem in *aq. galegæ* ℥ij. decantetur ,, liquor & propinetur mane. *Boyle.* " Externè utile est linimentum sequens, ℞. *Aloe* ℥ij. *myrrh.* ℥ß. (*ol. absynth. gt.* vj.) *fel. taurin.* q. s. m. f. linimentum, cui addi possunt ad acuandum *ol. colocynthidos* guttæ aliquot. De aliis vermifugis alibi (684.) " *Cinnabaris nativa* est remedium ,, valdè efficax, ac tutissimum, vermibus necan- ,, dis. *Pulvis stanni*, nempe stannum calcinatum ,, est adhuc efficacius medicamentum, & ferè in- ,, ter specifica censetur: hinc *pulv. vermifugus se-* ,, *quens Quincii.* ℞. *Stanni calcinat. musc. co-* ,, *rallin. sem. sancton. ana* ℥j. *sabin. croc. ana* ℥j. ,, *m. f. pulv. dos. a* ℈s. *ad* ℈j. alvum non movet. ,, Author in ejusdem laudibus copiosior est; vid. ,, locum. *Emplast. vermifug. Batean. & syrupus* ,, *vermifugus ejusdem* interdum usui esse possunt. ,, In extremis utor aliquando *Hydrargyro* (*inquit* ,, *Chesneau*) quod in vermibus necandis non ha- ,, bet simile. Ad pisi magnitudinem ex cochleari ,, cum lacte parvulis sine noxa propinare soleo. Remedia ad lumbricos.

Art. 1550. Crinones seu comedones sunt vermiculi subcutanei infantes ad *atrophiam* disponentes; occupant plerumque loca musculosa, imprimis Crinones seu comedones.

dorsi,

dorsi, scapularum humeri, crurum ac surarum; pruritum molestum excitant, indeque inquietos & vigiles reddunt infantes, tandemque in tabem adducunt. Cum *lotione mercuriali* sunt enecandi. " Hi forte sunt vermes, quos Ætius describit, „ & dracunculos vocat; Æthiopes & Indos quan- „ doque infestare solent; rarissimè apud nos inve- „ niuntur.

RACHITIS.

Boerhaavii sententia.

Rachitis est morbus novus

Art. 1551. Medio ferè labente seculo decimo sexto in *Mediterraneis Britanniæ* primo, deinde per totam *Germaniam*, denique & per omnia *Europæ borealis* loca, ortus est morbus novus, hodie frequentissimus, qui *Rachitis* appellatur; infantibus nunquam connatus est, raró ante nonum ætatis mensem, vix unquam post biennium vitæ, sed spatio hoc medio frequens accidit.

Methodus medendi

Art. 1552. Curatio optima fit *cibo levi*, *eupepto*, *sicciori*, *minus pingui*, *aromatibus mitioribus condito*, *sæpè dato* & *copia moderata*. *Potu pauco*, *meraco* ex *cerevisia*, imprimis non veteri quidem, at diu cocta ac spissa; *aere sicco*, & *calidiusculo*; *vestitu* accuratè *sicco*, *ex lana confecto*; *gestatione*, *concussione*, *oscillatione*, *vectione in rheda*; *frictione multa*, *calida*, *sicca*, *pannis fumo aromatum persusis instituta maximè ad abdomen & spinam*; *cantharidum* iterata quandoque applicatione; *vomitoriis lenibus* aliquoties cum prudentia repetitis; *purgantibus* deinde *roborantibus* per aliquot dies successivos adhibitis; denique usu diu continuato medicamentorum *roborantium*, *exsiccantium*, *antiscorbuticorum*, & *spiritus excitantium*. An *immersio in aquam frigidam* prodest? " Im-

Psuchrolusia.

„ mo *psychrolusia* in hoc affectu est valdè efficax,

ut ex

„ ut ex quotidiana experientia docemur, de qua
„ videatur *Floyer*, p. 112. 145. 222. &c.

Glissonii sententia.

Art. 1553. Signa diagnostica rachitidis sunt laxitas & mollities partium, debilitas & languor, ignavia & torpor; est in hoc affectu inæqualis partium nutritio: caput justo majus, facies plenior & floridior, partes carnosæ infra caput in progressu morbi magis magisque indies extenuantur; adsunt protuberantiæ quædam, & nodi circa nonnullos articulos, maximèque in carpis conspicuæ, paulò minùs in talis observantur; similes quoque tumores in costarum extremitatibus, quibus cum sterni cartilaginibus committuntur: ossa nonnulla incurvantur, præcipuè tibiæ & fibulæ, hinc ossa ulni & radii, sed paulò minùs & infrequentiùs, aliquando etiam ossa femoris & humeri; aliquando decurtatio quædam ossium, & deficiens eorum accretio secundùm longitudinem; demum irregularis quædam capitis protuberantia, maximè ossis frontis antrorsum huc quoque referri potest; dentes tum tardiùs tum molestiùs erumpunt, levi occasione vacillant, aliquando nigrescunt, aut etiam frustulatim excidunt; pectus in ulteriori morbi gressu a lateribus angustius redditur, anteriùs acuminatur; adest quoque subtumida quædam abdominis repletio & hypochondriorum tensio; frequenter etiam tussis, respiratio difficilis multaque alia pulmonum vitia inducuntur. Hoc morbo afflicti sæpè lateralem decubitum modò dextrum modò sinistrum aversantur ob coalescentiam pulmonum cum pleura vel tumorem in adverso latere. Signa diagnost.

Art. 1554. " Interius hepar justo majus est, Partes internæ affectæ.
„ ventriculus & intestina in majorem molem as-
„ surgunt; mesenterium glandulis justo majori-

,, bus; si non strumis afficiatur; pulmones infar-
,, cti & tumidi cernuntur, nonnunquam purulen-
,, ti strumosi & pleuræ adhærentes. Venæ jugu-
,, lares & arteriæ carotides solito ampliores; de-
,, nique partium ferè omnium enervatio, item
,, torpor quidam & ad motum segnities. Hic af-
,, fectus plerumque ex se non est mortalis: non-
,, nunquam tamen ingravescentibus symptomatis
Prognosis. ,, *in tabem*, *hydropem pulmonum*, *aut ascitem* de-
,, generat; quo citius a partu ægrum invadit, eo
,, periculosior est, quo major morbus eo dete-
,, rior. Qui ante annum quintum non curantur,
,, posteà per totum vitæ spatium valetudinarii
,, sunt. Scabies aut pruritus huic morbo superve-
,, nientes ad curationem multi conferunt. Ma-
,, yovv.

Remedia simplicia. *Art*. 1555. Materia medica in hoc affectu sunt *herbæ omnes capillares*, imprimis *tricomanes*, *radix osmund. regal. gemmæ* dum vix erumpent *filicis maris*, *lingua cervina*, *veronica mas*, *tussilago*, *radix rubiæ tinctorum*, *curcum*, *sarsaparilla*, *chin. lignum guaiaci & ejusdem gummi*, *chalybs*, *sperma ceti*, *vermes terrestres*, *millepedes*: *Rhabarbarum* præ aliis simplicibus commendamus;

Laus rhabarbari. est enim medicamentum moderatè calidum & siccum, spiritibus insitis omnium partium satis familiare & amicum, torporem spirituum benignè excutit, mollitiem laxitatemque partium firmat, internam lubricitatem nonnihil corrigit; pulsum ad artus evocat, calorem externarum partium auget, internarum & imprimis earum, quæ nutritioni inserviunt, vigorem & activitatem fovet: est medicamentum profectò omni ætati & complexioni satis tutum.

Curatio. *Art*. 1556. *Cathartica appropriata* præcipuè ex *rhabarbaro* debitis intervallis repetita in hoc morbo prosunt; *fonticuli & vesicatoria* sunt utilia, enema sequens est valdè proficuum, ℞. *Fim. e.*

qui

qui non castrati ℨiß. *sem. anis. fœniculi malv. contus.* *ana* ℨiß. *flor. cham.* p. j. coq. in q. s. *ser. lact.* in colatur. ℥iv. solv. *syr. violar.* ℨx. *sacchar rub. ol. ros. ana* ℥ß. m. f. enema. De *Frictione* hoc obser- vandum est, abstinendum esse a frictione, qua parte ossa prominent, & liberaliùs fricandum esse partibus eorum cavis; non continuandam esse hanc actionem ultra levem ruborem in partibus excita- tatum. " Quantum valet *frictio* in hoc morbo, „ ut etiam de viribus *tussilaginis* speciatim in hoc „ affectu & atrophia curandis : vide *Fulleri me-* „ *dicinam gymnastic.* p. 96. De frictione.

Mayowii sententia.

Art. 1557. Quandoquidem Rachitidis causa in obstructione spinalis medullæ nervorumque inde oriundorum imbecillitate consistit, præcipuæ indi- cationes curatoriæ sunt, ut *nervi roborentur*, & *obstructiones tollantur*; in hunc finem venæsectio, vel sanguinis detractio per hirudinum suctionem, medicamenta cathartica, item digestiva, diureti- ca, diaphoretica & specifica in usum vocentur. Enemata laxantia injici possunt, nonnunquam corroborantia *ex decoct. fimi equin. flor. rorisma- rin.* &c. *Enem. terebinthin. cum expressione mil- leped. viv.* &c. Catharsis institui potest cum *rha- barbaro* item cum *calomel.* Fonticuli insuper o- pem egregiam præstant, præcipuè, si inter pri- mam & secundam colli vertebram excitentur. Præter specifica vegetabilia laudatur *ens veneris*, inventum nobilis *Boylei*, *ut & salia volatilia*, *elixir proprietatis*, *balsamum sulphuris*, nonnun- quam etiam *chalybis* usus convenit; utpote qui virtute insigniter aperiente donatur, idemque non tantum concoctionem juvat, sed etiam viscerum tonum firmat roboratque: verum illius usus non sine cautione instituendus est; etenim in tussi, Methodus medendi.

pleuritide, infarctu pulmonum, febre hectica morbisque id genus aliis a chalybis usu omninò abstinendum est. Ad abdominis intumescentiam sequens fomentatio multum confert, nempe ægro in vase satis amplo collocato *hordeum fermentatum*, quod in aqua cocta aliquamdiu infusum est (ut in cerevisia conficienda fieri assolet) eidem circumcirca tepidè apponatur, maneatque æger eodem penè opertus ad sudoris provocationem.

Alia remedia. *Art.* 1558. "Succus è limacibus cum testis parum contusis exstillans, vulgò, sed perperam, „ *oleum limacum* vocatus, in hoc affectu pro usu „ interno & externo valdè celebratur, præcipuè „ *in infantibus hecticis & phthisicis*. Virtutes & „ usus remediorum sequentium lector ipse expen„ dat; *Flores salis armoniac. martiati Batean.* „ *Cerevisia ad Rachitidem, aq. limacum pectora*„ *lis, emplast. spinale, linimentum spinale, om*„ *nium Fulleri*. Consulatur etiam *Sydenhamus de* „ *Rachitide Epist.* p. 148.

A P H T H Æ.

Sylvii sententia.

Aphthæ. *Art.* 1559. Aphthæ sunt ulcuscula (satis nota) totam oris superficiem occupantia, neque parcunt œsophago, ipsive ventriculo, quantum conjectura assequi possumus; ut plurimum albicantes sunt, subinde flavescentes, quandoque nigricantes, quæ postremæ sunt periculosiores. " Aphthæ (inquit „ *Dolæus*) quæ vulgò, sed perperam, *ulcuscula* „ judicantur, sunt revera *eschara* quædam sed le„ viusculæ, quæ in summitate pustularum qua„ rundam in ore, &c. oriuntur.

Causæ & curatio. *Art.* 1560. Aphthæ nobis videntur ortum habere ab acidis humoribus halitibusve ad os delatis; quocirca curatio consistit in acidorum humorum hali-

halituumque *correctione* ac *emendatione*, & in partium affectarum ab aphthis *liberatione*, *mundatione*, ac *consolidatione*; *testacea* & *pulveres absorbentes* primariò indicantur, & postea leniter expurgandi sunt humores *syrupo de cichor. cum rhabarb.* " *Mucilago sem. cydon.* (inquit *Ettmullerus*) cum succo *sempervivi majoris* subactus „ linimentum præbet non inconveniens pro illinendis aphthis; præ cæteris verò *succus raparum* „ super ignem vase tecto sine aqua assatarum expressus sine saccharo est optimus; egregium est „ *album græcum* & *spiritus sulphuris cum melle* „ *rosaceo*. In puerulis aphthis laborantibus (inquit „ *Bonetus*) nihil est quod tam præsentaneam affert opem, quàm *oleum raparum* cum pauco „ sacchARO. Sequens valdè commendatur a D. *Boyle*, & profectò votis interdum respondet; ℞. „ *Succi semperviv. maj. mellis opt. ana* p. æ. coq. „ paulisper ad clarificand. deinde add. *alum. rup.* „ q. s. ad saporem mediocriter austerum M. cum „ pluma illinentur os & guttur singulis horis vel „ sæpiùs. Author hoc remedium tanquam specificum venditat. *Decoctum corticis interioris ulmi cum paulo mellis rosacei* est reverà optimum „ aphthis curandis gargarisma. Non debemus in „ hoc affectu [inquit *Dolæus*] proclives esse ad „ purgandum; quia facilè diarrhœa sequeretur, quæ „ pessima est. Sed de aphthis plura alibi [1136.] Remedia varia.

MORBI CUTANEI.

Art. 1561. " Crusta lactea, scabies [1178.] Tinea [995.] &c. sunt affectus, quibus infantes „ sæpiùs tentantur. Eruptionibus scabiosis frequenter infestari solent in variis corporis partibus, præsertim facies eorum sicca ac fœdissima „ scabie incrustari solet. *Hildanus* monet hos Scabie, &c.

„ affectus non temerè curandos esse, sed potiùs „ naturæ aliquandiu relinquendos, nisi periclitantur partes musculosæ & nervosæ subjacentes. „ Usurpare licet *leniter purgantia* & *alterantia*, „ *antimonium diaphoreticum*, *æthiops minerale*, „ &c. sunt proficua.

Ettmulleri sententia.

Art. 1562. Pro his affectibus internè conveniunt medicamenta *ex fumaria*, *tinctura coral. Rob. sambuci*, *diaphoretica*, *viperina*, *cinnabaris antimonii*, *mercurius dulcis*. Crusta est *humida & manans*, vel *crassa & sicca*; *in priori casu* inspergenda est cum *lapide calaminari præparato*, *tutia*, *ceruss. flor. sulph. camphora*, &c. In *posteriori* uti licet *oleo amygd. dulc.* cum guttis aliquot *ol. tartar. per deliquium*, vel *bals. sulph. lixiv. vulgar.* &c. est in usurpandis remediis ex *nicotiana*; *mercurius dulcis* est tutior quàm reliqua mercurialia; sequens est unguentum non inelegans contra tineam, ♃. *Litharg. ceruss. ana* ℥ij. *flor. sulph. mercur. viv. ana* ℥j. *ol. ros.* q. s. Instituatur cura tineæ decrescente luna. De his affectibus alibi (1178.) plura.

Curatio.

Head-mould-shot and Horse-shoe-head.

Art. 1563. " In catalogo nostro Londinensi septimanatim morientium duo insignia morborum nomina sive titulos invenimus, viz. *Head-mould-shot & Horse-shoe head*, quos medici „ scriptores neutiquam, quod scio, tractarunt: „ plures tamen infantes his affectibus obeunt, ut „ ex prædicto calculo constat.

Art. 1564. " *Head-mould-shot* est affectus in- „ fantulis jugiter connatus, in quo ossium cranii „ margines ad suturas, maximè coronalem, alii

super

„ ſuper alios obvolvuntur, unde meningium fibræ „ tenduntur & diſtrahuntur, nec non cerebrum „ ipſum comprimitur, & infantes convulſionibus „ non rarò corripiuntur.

Art. 1565. " *Horſeshoe-head* eſt affectus in quo „ cranii ſuturæ ſunt nimis patentes, & ſpatia de- „ hiſcentia inter oſſium margines intercedunt, „ quæ hiulca quandoque non niſi annis aliquot „ ſupplentur. Signum eſt frequenter *imbecillita-* „ *tis ac brevis vitæ*. Nutrices loca affecta *ſpiri-* „ *tu vini* vel *ſpiritu ſacchari* perfricare ſolent, „ cui nonnullæ addunt *albumen ovi & ol. palmæ*.

LUES VENEREA.

Harriſii ſententia.

Art. 1566. Infantes a nutricibus lactantibus infecti, quanquam maculis puſtulis ulceribuſque ſcatent, quanquam & nocturnis illis doloribus erunt excruciati, facillimè omnium reſtituuntur. *Farina ſarſaparillæ* ferè inſipida, ſaltem nullo guſtu ingrato, panatellis aut pulticulis ſuis, ut par eſt commiſta, addito etiam ventriculi gratia *ſantali citrini* polline, *catharticis* debitis intercalatis, tenerrimæ ætati, ut lætè nonnunquam obſervavi, ſalutem perfectam reddidit. Infantes quomodo curantur.

PHTHIRIASIS.

Ettmulleri ſententia.

Art. 1567. Phthiriaſis eſt morbus pedicularis, cui plerumque obnoxii ſunt pueri: Abluatur caput cum *lixivio*, in quo coctum fuit *ſem. ſtaphiſagr.* & inungatur cum linimento ſequente, ♃. *Ol. ſpic.* ℥ij. *amygd. dulc.* ℥ß. *unguent. nicotian.* ℥vj. miſce; pediculi omnes interibunt ſpatio unius noctis. Morbi pedicularis curatio.

Cocculus Indicus. *Art.* 1568. " Pulvis baccharum *Cocculi Indici* ,, capiti inspersus certo-certius pediculos interi- ,, mit. *Condrochius* [qui peculiarem de iis tracta- ,, tum scripsit] millies expertum in puerulis tradit ,, hunc pulverem etiam in exigua quantitate cum ,, adipe suilla vel pomo cocto, & similibus permi- ,, stum, & capiti appositum egregie pediculos in- ,, terficere, & felicius, quam *staphidem agriam* ,, tutiusque quam *hydrargyrum*.

Pediculi inguinales. *Art.* 1569. " In adultis, pro *pediculis cancrosis* ,, inguina incolentibus necandis *sapo nigra* inuncta ,, est remedium infallibile, neque opus est ut aliud ,, quodcunque exquiramus. *D. Turner lac. subli-* ,, *mat.* proponit; sed est medicamentum non adeo ,, tutum genitalibus usurpandum.

The Buggs *Art.* 1570. " Est animalculum quoddam fœdissi- ,, mum ac maxime invisum, cujus nemo *Græcorum* ,, vel *Romanorum* authorum, quod scio, meminit, ,, nomine vernaculo *a Bugg*, civibus Londinensi- ,, bus doloroso & venenoso morsu satis superque ,, notum, *Ricino*, insecto livido cruoris pleno, ,, qui canibus, ovibus, & bobus valde infestus est, ,, non multum dissimile est. Nescio an supradictus ,, *Pulvis cocculi Indici* [*Art.* 1568.] circa spondas ,, & stragulas conspersus hoc animalculum maxi- ,, me detestandum interimeret, necne. *D. Shavv* ,, asseruit, quod, si locus demorsus statim cum a- ,, lumine rupeo saliva soluto fricetur, virus illico ,, suspendetur, & dolor evanescet.

CA-

C A P U T XVI.

Sive Fasciculus Morborum decimus sextus.

TRACTATUS DE VENENIS,

Ex pluribus, iisque optimis, scriptoribus, more nostro collatitio, non sine propriis aliquot symbolis, quibusdam in locis interjectis, concinnatus.

Art. 1571. VItam hominum, quibus venenum aliquod illatum sit, in ancipiti esse & in angustiis versari experientia nimis frequenti satis compertum est, venenatorumque symptomata nullam pati *cunctationem*, sed medelam citam ac promptissimam exposcere. Ideoque nè opusculum hocce manuale in tanta rerum præcipitatione, ac difficultate *subsidio tam necessario* planè destituatur, schedulam hanc de venenis, tanquam quid desideratum, adjeci. Procemium.

Art. 1572. Utrum quidpiam in se & absolutè venenum sit, multum ambigitur: e contra omnia venena esse nec sine veneno quicquam existere asserere non dubitavit *Paracelsus*; dosis sola (inquit ille) facit, ut venenum sit, vel non; cibus enim vel potus quilibet quantitate majori æqua assumptus, attestante eventu, sæpius venenum fit, vel, quod ad idem redit, mortem violentam affert. Sed quum *de venenis* loquamur, intelligenda sunt illa, quæ in minutissima ut plurimum sui quantitate corporibus nostris insigniter nocent, eo nomine vocari. Venenum quid.

Art. 1573. Venenum in genere definiri potest, id, quod intus assumptum vel extrinsecus admissum qualitate quadam vel agendi ratione corporibus nostris vehementer *nocere* aptum est: non enim est de veneni essentia, ut hominem semper interi- Veneni definitio.

ri-

ritat; sed satis est, si illum arcana quadam facultate vehementer lædat; posterioris generis sunt omnia illa, quæ *insaniam*, *stoliditatem* vel *fatuitatem* inducunt homines non penitus interficientia.

Venena quomodo perimunt. *Art.* 1574. Non est hujus instituti inani speculationi tempus impendere de variis venenorum modis agendi, aut litem movere, utrum venena perimant *nimio calore vel frigore*, *vasorum erosione*, vel *humorum putrefactione*, *lancinante nervorum irritatione*, vel *vehementi spirituum animalium in furorem agitatione*, &c. est enim maxima varietas. Interim tamen operæ pretium erit id adnotare, quod scribit *Sylvius*; quamvis (inquit ille) acrimonia omnis sensum caloris producere videatur in partibus sensibilibus; reperiuntur tamen in nostris corporibus duo acria effervescentiam diversam producentia, tum calidam tum calore destitutam, non tantum sensui manifestam, & ideo ab invicem distinctam, sed diversis remediis cedentem. Si quis venenorum effecta & symptomata, quæ in homine solent excitare attenta mente consideraverit, agnoscet illa omnia ortum suum ac efficaciam debere alterutri vel utrique acri, cujus acrimonia vel patet vel latet: quoties patet veneni acrimonia prompta est ipsius actio humorumque corruptio sentiturque confestim ejus noxa; quoties latet lenta & tarda est ejusdem actio, humorumque corruptio, nec nisi paulatim observatur ejus noxa.

Veneno cum duo genera. *Art.* 1575. Quandoquidem duobus modis corpora nostra venenis afficiuntur, nimirum *ore sumptis* vel *extra in corpus immissis*, de utrisque seorsim agendum est, & primò de venenis ore sumptis.

Signa veneni sumpti. *Art.* 1576. Signa veneno intus assumpto supervenientia sunt quæ sequuntur, ructus fœtidi & mali saporis, mox pulsus & cordis motus insignis mutatio, virium lapsus, cordis angustia, palpi-

tatio,

tatio, lipothymia, syncope, interdum vertigo, visus obfuscatio, tremores, convulsiones, singultus, stupor, mordicatio & dolores, & quandoque erosiones ventriculi & intestinorum, sitis, urinæ suppressio, vomitus materiæ pravæ, interdum & alvi profluvium, extremarum refrigeratio, sudores frigidi, linguæ intumescentia, labia tumefacta & nigricantia, ventriculi & hypochondriorum intumefactio atque extensio, interdum totum corpus intumescit & inflatur maculis passim in corpore erumpentibus, & prostremò mors ipsa. Verum non omnia hæc symptomata in omnibus accidunt.

Art. 1577. Magna est venenorum differentia, alia aliis sunt magis periculosa, alia citiùs alia tardiùs pro ratione quantitatis, qualitatis & reliquis eorum circumstantiis hominem enecant. Prognosis potissimum a copia & vehementia symptomatum petenda est, si idonea medicamenta statim adhibita fuerint, & ex eorum usu melius æger habeat, de vita non est desperandum. In convalescentibus verò sæpius accidit, quod a veneno maligna diathesis corpori imprimatur, quæ pertinaciter hæret, & longo post tempore sese exerit, & diuturnos ac periculosos morbos parit. Opinio ista vulgaris ficta est ac falsa, quæ *Indos ab iisque Italos ita artem veneficam statuit calluisse, ut in statum diem aut tempus prædeterminatum, sive fuerit septimana, sive mensis, sive annus, venenatos omnes certo conficere possint:* natura enim quibuslibet venenis huic aut altero æque *totis viribus* se opponit, & lethale virus reprimit aut frustratur. **Prognosis.**

Art. 1578. Quoad curationem venenorum in genere indicationes communes sunt tantum duæ, nempè ut venenum per viam per quam in corpus ingressum est, (si possibile) revocetur & expellatur, & deinde ut idoneis alexipharmacis expugnetur, **Curatio.**

gnetur. Ex natura & ratione alexipharmacorum & bezoardicorum, quæ magna ex parte cardiaca audiunt, proclives sumus conjecturam facere illa non proprie in venenum ipsum agere, sed saltem corpus roborare, ut ad venenum expellendum sufficiat, atque ita saltem per accidens in venenatis prodesse. Ex prædictis luculenter patet, quod danda sit opera, ut venena ore sumpta quamprimum è corpore evacuentur: atque ut id commodissimè fiat per vomitum, vomitoria autem non debent esse fortiora acria aut corrodentia sed leniora, & parata ex iis, quæ lentorem obtinent, & naturam mucilaginosam vel oleosam habent, quæ veneni acrimoniam aliquo modo obtundere possunt. In his casibus festinandum est nullaque interposita mora quæ ad manum sunt exhibenda. In hoc negotio, quod cunctationem non patitur, aqua tepida cum multo oleo permista reliquis omnibus quotcunque viribus ferè æquipollet; deficiente oleo butyrum ejus vices supplere potest, valent etiam juscula mucilaginosa & pinguia, &c. Non autem satis est semel vomitum provocare, sed tamdiu is continuandus est, donec nulla amplius veneni in ventriculo indicia ex sapore, odore, nausea, dolore, & morsu deprehendantur. Si venenum a ventriculo ad intestina descenderit, quod sepius accidit, iterata clysterum injectione illuenda est alvus, & e veneno emundanda; purgantia quoque lenia propinanda sunt, ut intestina superiora liberentur, conveniunt *cassia*, *manna*, *rhabarbarum* & similia; utiles sunt *emulsiones ex amygd. dulc. sem. melon. cydon. gum. arab.* &c. *cum syr. de althœa*. Tandem si quæ reliquiæ veneni in corpore supersint, a corde & visceribus avertendæ sunt & ad ambitum corporis pellendæ, & per sudores evacuandæ, quod alexipharmaca itidem præstant, & omninò utile & necessarium est ab alexipharmacorum usu non statim desistere, sed

ea ali-

ea aliquamdiu continuare, donec maligna dispositio corpori impressa expugnata sit. *Theriaca Andromachi* contra omnia venena cujuscunque generis præ reliquis quotcunque remediis optimum esse *antidotum* jure merito communi suffragio censetur; sed majori solita dosi ad drach. duas vel tres exhibenda est (inquit D. *Harris in Pharmacolog. Antiempir.* p. 285.) ab hac verò regula interdum declinandum est; *nam de opio cauto opus est*, quando cum venenis narcoticis rem habeamus. Interim instituendus est conveniens victus; *lac in cibo & potu* a quamplurimis authoribus valdè commendatur; reliqui cibi sint *pingues & unctuosi*; utilia sunt *juscula gelatinosa e pedibus vitulinis*, *rasuris eboris*, C. C. &c.

Art. 1579. Venenorum in specie divisio maximè naturalis a differentia corporum, quibus insunt, petenda est; existunt enim venena *vegetabilia*, *mineralia*, & *animalia*: ex his sufficiet eminentiora quædam tractare, unde ex istis exemplaribus ante oculos positis praxis de reliquis facili negotio derivari potest. **Venenorum divisio.**

VENENA VEGETABILIA.

Art. 1580. E plantarum classe *cicuta & aconitum* primas obtinent, utpote apud antiquos scriptores frequentissimè memoratæ. Cicutam plantam esse venenatam foliis, radicibus, & succo expresso, pluribus exemplis passim apud authores probari potest. Folia interdum errore pernicioso loco chærefolii & petroselini colliguntur, & inter acetaria devorantur; radices pro pastinacis incautè comesæ quosdam interemerunt: succum esse exitialem ex *Atheniensium* consuetudine satis constat, qui mortis sententia damnatis propinabant; ex hoc lethali pharmaco occubuisse dicitur *Socrates ille philosophorum sapientissimus*; verum **Cicuta & Aconitũ.**

enim

enim verò quodnam fuisset istud *venenum Atticum*, an merus cicutæ succus, vel ex hoc & aliis pharmacis compositum haud satis constat, quin in dubium vocari possit; sed hic non est disputandi locus.

Cicuta calida & acris. *Art.* 1581. Rationibus & experimentis deprehenditur cicutam esse calidam & acrem [quod contra universæ antiquitatis suffragium *doctissimus Vvepherus* indubitatè comprobavit] suisque aculeis membranam nerveam potissimum ventriculi ferire ac fibras ejus ad violentam constrictionem irritare, unde tum ob vellicationis vehementiam, tum ob constrictionis atrocitatem maximè circa orificia ventriculi, ubi nervi insigniores disseminantur, præsidem symptomatis nervosi in furorem agit, undè convulsiones, &c. & cerebrum & cor in consensum rapiuntur.

Effectus cicutæ intus sumptæ. *Art.* 1582. Affectus cicutæ intus sumptæ sunt præcordiorum & ventriculi dolor cum sensu punctionis & ardoris ibidem, quasi temulentia aliqualis, vertigo, epilepsia cum sensuum abolitione, & mira capitis artuum & totius corporis succussione & torsione, spasmi universales, effluxus sanguinis ex auribus, tumor pugni virilis magnitudine circa scrobiculum cordis, singultus, inanes vomendi conatus, faciei & abdominis intumescentia, fluxus spumæ viridis ex ore post mortem.

Curatio. *Art.* 1583. Indicationes itaque curativæ erunt cicutam quantocius ex ventriculo educendam esse, ejusque acrimoniam infringendam, spiritus vitales consumptos a vehementia symptomatum instaurandos, aut ob motum sanguinis varium vel interceptum oppressos excitandos, labem ventriculo vel intestinis impressam, sive inflammatio sive denudatio membranæ nerveæ, sive exulceratio sit, emendandam, & vires laudabili victus ratione restituendas & conservandas. Cicuta breviore, tutiore & certiore via exturbabitur e ventriculo vo-

vomitu tempeſtivè concitato, neque neceſſum eſt, ut vomitoriis fortioribus utamur, ut ventriculum vehementer irritent & ſtimulent, cum jam alias ad conſtrictionem a *cicuta* pellectus ſit; ſufficiunt *aquæ & olei tepidi* largi & iterati hauſtus. Ad vomitum quoque in hoc caſu ciendum valent *juſcula pinguia*, *decoctum ordei cum oleo ſimplici*, *aqua tepida cum butyro*, *lac cum oleo & butyro*, *ſincerum aut aqua dilutum*, *cereviſia cum oleo & butyro*; *oleum lini vel nucis per ſe* nauſeabunda ſunt, ideoque commodiora ad vomitum facilitandum *aquæ tepidæ*, *lacti*, *decocto ordei*, *cereviſiæ*, *aut juſculis cujuſcunque generis permiſta*, quæ una opera cicutæ acrimoniam demulcent & obtundunt. Pergendum eſt in hoc opere, donec *omnis cicuta* e ventriculo pulſa ſit. Si verò ventriculus his in expellendo adjutus voto non reſpondeat, & vomitus tardetur, ad fortiora vomitoria recurrendum eſt, ad *oxymel ſcilliticum*, *ſal vitrioli*, *decoctum cort. virid. jugland. decoctum fol. nicotianæ*, &c. Dum hæc tentantur pinguia enemata ejiciantur & ano ſuppoſitoria intrudantur *ex mele & ſale coctis hier. picr. ſapone ſal. gem. vel alumine*, &c. Clyſteres enim & ſuppoſitoria motum periſtalticum inteſtinorum ſurſum vergentem deorſum proliciunt. Vix licitum eſt catharticum propinare niſi leniſſimum. Educta ita e ventriculo & inteſtinis *cicuta* omni vel maxima parte, tum demum ad *vinum generoſum* & *alexipharmaca* deveniendum eſt. Antidoti magnæ, *Theriaca*, *Mithridatium*, *electuarium Orvietanum*, &c. proſunt quatenus diſſolvunt ſanguinem & lympham alicubi ſtagnantes. Huc pertinent etiam *aquæ cordiales dictæ*, *confectiones de hyacinth. alkermes*, *lapis bezoardicus*, *item tinctura bezoardica*, *ſalia volatilia*, *mixtura ſimplex Paracelſi*. Cum ſuſpicio ſit tunicas ventriculi aut inteſtinorum eroſas eſſe aut ulceroſas, haud conſultum eſt

cibos

cibos *aromatibus* condire, multò minus *aceto*, neque vino nimium indulgere; magis prodest *decoctum hordei cum passulis, sem. anisi, aut decoctum rad. chin. sassafr.* &c.

Cicuta oenanthe & cicutaria. *Art.* 1584. Probabile est (*inquit clarissimus D. Mead*) *cicutam* antiquorum, de qua *Vvepherus* tractatum edidit, fuisse nostram *oenanthem cicutæ facie succo viroso*, quæ cicuta vulgari multò exitiosior est. *Raius* verò noster, rei herbariæ peritissimus, *cicutam majorem vulgarem venenum fuisse Atheniense* asserit, & *cicutam aquaticam*, de qua *Vvepherus* integrum librum conscripsit, fuisse *cicutariam palustrem. vid. Hist. Plant.* Vol.I. p.451. 452. *Oenanthem autem cicutæ facie esse plantam ab ambobus diversam* vid. eandem p. 441. Doctissimus verò laudatus author forsan conjecturam suam sustinere potest, &, per me licet, sustineat; non est mihi litigandi otium, nec animus. Interim agnoscendum est has plantas *cognatas esse, nec viribus aut facie valdè dissimiles*.

Oenāthes aquat. descriptio. *Art.* 1585. Oenanthem aquaticam cicutæ facie apud *Raium* loco citato ad hunc modum descriptam invenimus; " *Paludapio* foliis non absimilis „ est rutæ pratensi similior (nostra sententia *apio* „ aut *petroselino* similior quam *Thalictro*) multo „ pullulatu virore tetro colore & facie *cicutæ*. „ Caules bicubitales spargit e radice in pares *as-* „ *phodeli* albi bulbos multipartita & quasi bra- „ chiata nullius fibræ vinculo aut interventu con- „ tinuos teneros gustu acres & ingratos, succo „ lacteo primum deinde flavescente viroso & exul- „ cerante prægnantes. In rivulis non in septen- „ trionalibus duntaxat, sed & meridionalibus *An-* „ *gliæ* provinciis copiosè provenit. " An radices hujus plantæ sint venenatæ & malignæ vel salubres *Raius* dubitat, & rem in medio relinquit ulteriori examini subjiciendam. Sed de earundem malignitate sequens historia omnem tollit dubitandi ansam.

Art. 1586.

Art. 1586. Ad tertium lapidem ab oppido ubi jam pluribus annis commoratus sum medicinam faciens, septem circiter abhinc annos, a quatuor pueris comesæ fuerunt *radices œnanthes*, quod in hunc modum eveniebat; hi pueri horâ undecima antemeridiana e *schola alphabetica* egressi, per prata palantes, ad ripam rivuli has radices reperiebant, & cum candelabri fragmento, quod ad manum fuit, effodiebant; opere egregiè delectabantur, & plures jam nacti aiebant alii aliis, hæ sunt *radices dauci teneræ, young Carrots*, statim mutuis incitamentis, non famis, sed petulantis luxuriæ causa, illas avidè devorabant. Quid fit? domum abeunt, ægrotare incipiunt, quod factum fuit, celabant. Hi liberi fuerunt tres filii & una filia ex iisdem parentibus orti, patre verò tunc temporis solo superstite; eorum natu minimus quartum annum nondum compleverat, & maximus nonum non attigerat; filius medius quintum, & puella sextum aut septimum agebat annum. Vagiebant, ejulabant; pater natorum aspectu conterritus, quid mali sit, nesciebat. Porrò obmutescebant, vertigine corripiebantur, proni in terram cadebant, superveniebant spasmi horrendi cum tota sensuum abolitione, vomebant omnes, puella supra ac infra violenter purgata est, subinde verò in lucidis intercapedinibus edebant & bibebant. Pater lacrymans miserabili & subitanea natorum omnium *metamorphosi* vehementer perculsus varia in animo volvebat; secundum vulgi opinionem *incantamentis vel malis artibus* admiranda hæc symptomata inducta fuisse credebat. In lucidis intervallis rogabat, nunquid comedissent? rem nondum agnoscunt; deinde in loculis facto scrutinio inventa sunt frustula quædam *cujusdam radicis*, hoc detecto, qui loqui potuerunt, veritatem fatentur omnes de *isthac radice* esitasse, unde statim de veneno suscepto orta est suspicio: & extemplo nuncius cum radice ad me defertur;

Historia œnanthes comosæ.

fortè fortuna *radicem facie agnovi*; ipse autem tunc temporis aliàs occupatus *pharmacopolam* consilio & subsidiis idoneis instructum mox demisi, qui misellos invenit veneno ferè confectos; nunc omnes, nunc hunc, nunc alium paroxysmis epilepticis cum gravissimis spasmis & spuma oris laborantes. Jussu meo multum oleum cum aquæ tepidæ crebris haustibus larga manu propinavit. Exantlato ita ventriculo, medicamentum, quod mihi maximè arridebat, fuit *tinctura bezoardica*, qua fretus alia ascisci fore supervacuum credidi, nisi quod iis modico vino in languoribus indulsi. Dosis tincturæ maximo natu fuit coch. ifs. & parvulis diminuta quantitate pro ratione ætatum 6ta vel 8va quaque hora cum haustulo cerevisiæ; interdum brodiis & lacticineis nutriebantur. Post 24. horas duo ex iis pristinæ sanitati restituti sunt multò tamen debilitati; reliqui duo tardius convalescebant, nec ante quintam vel sextam diem excussa est veneni labes; iis *clysteres* sæpius injici curavi, & fortasse alia nonnulla remedia exhibui, quorum jam mihi excidit memoria: evasere omnes, sed non sine maxima difficultate; & jam, dum hæc scribo vivi sunt.

Porcus ex esu œnanthes interfectus.

Art. 1587. Idem paterfamilias, vir fidei integerrimæ, mihi narravit se biennio post habuisse *porcum*, qui e propugnaculis prorepens vagus per agros aberravit, & in idem pratum incidit, ubi more istorum animalium ruspantem credibile est has radices gustasse & devorasse; nam post paucas horas vehementer ægrotabat; accersebatur *veterinarius* quidam e vicinio, qui manus auxiliares porrexit, sed frustra; nam animal moriebatur convulsum spumosa ex ore saliva effluente.

Corona imperialis, esulæ, euphorbium, elleborus.

Art. 1588. Radix bulbosa *coronæ imperialis* intus sumpta affectus fere eosdem habet ac cicuta attestante *Joanne Rhodio apud Vvepherum*; ideoque eandem exigit medendi methodum. *Esulæ*

sive

sive tithymali quoque ferè omnes sunt acres & maligni, intro assumpti violenter admodum purgant; ventriculum & intestina excoriant, adurendi vim obtinent, & cicutæ viribus perniciosis propemodum æquipollent. De *Euphorbio & Helleboro* idem dicendum est, si in nimia quantitate exhibeantur, & etiam quibusdam aliis pharmacis emeticis & catharticis usu vulgari nimis frequenter adhibitis.

Art. 1589. Quod *aconitum sive napellus* a tota substantia sua summum sit venenum & perniciosum in necandis hominibus & quadrupedibus ut vix etiam approbatissimis *antidotis* succurri possit, nisi confestim applicentur præsidia, ex sententia medicorum ferè omnium notum est. *Napellus* in jugis montium *Alpinorum* nutritus vires admodum noxias obtinet, adeo ut inter venena vegetabilia jure merito princeps censeatur, delatus vero in hortos in locis humidioribus malignitatem magna ex parte deponit. — Aconitum sive napellus.

Art. 1590. Symptomata ab assumpto *Napello* sunt quæ sequuntur: intumescentia labiorum, linguæ & totius faciei, oculorum prominentia, pectoris gravitas, compressiones cordis, tremor partium, vertigines, syncopes, horror, mania, & lethargus, quæ omnia accidunt, & si intoxicatus evaserit, febre hectica tamen miser corripitur. — Effectus intus sumpti.

Art. 1591. De remediis adversus perniciosum hoc venenum (veneno ipso prius vomitione reddito & reliquis de curando veneno in genere (1578.) rectè observatis) commendatur *radix contrayerv. a* ℈j. *ad* ʒj. *cum Theriaca vel Mithridatio* exhibita. Sunt qui succum *Raphani* intus sumptum tanquam certissimum remedium decantant: plurimum prodesse aliqui volunt *lapidem bezoardic. oriental. ex Matthioli experimento in duobus reis comprobato*, lib. 14. c. 73. in *Dioscorid.* — Curatio.

Nn 2 *Art.* 1592.

Cocculæ officinaru. *Art.* 1592. Cocculæ officinarum sive *baccæ cocci Indici* inter venena merito numerantur: in bestiis etenim (ex experimentis *Vvepheri* constat) symptomata invasionis ordine & sævitia non disparia iis quæ *cicuta aquatica* in hominibus efficit; certum est iis inesse vim deleteriam impensè irritantem *helleboro albo* similem. Quamobrem qualis sit medendi methodus ab hoc veneno assumpto supra in sectione de cicuta (1583.) percipienda sit.

Taxus. *Art.* 1593. Taxus arbor foliis, succo, & baccis, hominibus & jumentis lethalis est. Hoc veneno infecti frigus in toto corpore percipiunt, strangulationis metum incurrunt, & alvi profluvium dysentericum patiuntur, & plerumque repentina morte moriuntur. Facta per vomitum necessaria evacuatione propinandum est vinum generosum in quo infusa sunt *folia absynthii*, *flores rorismarini*, *rad. zedoariæ*, *serpent. virgin. sem. cardamom. cum aliis aromatibus*. Ad febrem & alvi profluvium conducunt *terra sigillata*, *bolus Armenus*, *lapis bezoar. coral. rub. rad. tormentill. &c.*

Art. 1594. Opium, quod vi sua polychresta, Opium. nunquam satis laudata, qua & somni nobis dulcedinem conciliat, & doloris suave lenimen præstat, & quævis in republica nostra microscomica turbata pacatiora reddit, in dosi plus justo exhibitum venenum evadere nemini non notum est, in quantum verissimum est, quod etiamsi illius facies una sit *Angelica*, altera tamen sit *Diabolica*; quamobrem prudentia summa & maxima cautela in opiatis exhibendis omninò requiruntur; eorum usus promiscuus & profusus *cane pejus & angue* vitandus est. *Narcotica* enim, quæ stuporem sensui inferunt, non temerè in usum ducenda sunt, nec nisi in vehementissimis doloribus, ubi vires dolorum acerbitate concidunt,

dunt, ut cessantibus doloribus vires recolligant. Adulatoris est medici, aut auram popularem captantis ea ob levissimam aliquam causam nimis frequenter & manu supra modum liberali propinare. Sed hoc obiter dictum sit; de opio veneno dicturus sum.

Art. 1595. Effectus opii in nimia quantitate sumpti sunt, qui sequuntur ardor ventriculi, ponderis sensus ibidem, alacritas aliqualis in initio cum risu *Sardonico*, partium omnium relaxatio ac debilitas, mentis alienatio, memoriæ lapsus, oculorum obfuscatio ex tunicarum relaxatione variis coloribus coram oculis apparentibus, ipsa cæcitas, linguæ balbuties, sopor, pulsus rarus, efflorescens faciei rubor, maxillæ inferioris laxitas, labiorum intumescentia, spirandi difficultas, furor & mania; salacitas, cutis pruritus vehemens, nausea, vertigo, affectiones comatosæ, apoplecticæ, vomitus, singultus, pulsus turbatus, spasmi, sudores frigidi, syncopes, & lipothimiæ, expiratio frigida, mors. Omnia hæc symptomata in omnibus vix occurrunt, sed quædam in his, quædam in aliis pro diversitate constitutionum, pharmaci quantitatis, &c. Effectus opii nimia quantitate.

Art. 1596. Curatio in hoc primariò consistit, ut (quod in omnibus venenis faciendum) vomitus provocetur, at, si ad intestina jam penetraverit venenum, clysteres acriores injiciantur, ac demum dosis Cremoris tartari propinetur. Et postea *opii antidoti* exhibeantur, inter quas *salia lixivialia* aliis supereminent, ut & *sapo albus vel potius tartareus*, si comparari possit. Commendatur haustus *vini veteris vel spiritus vini* cum *vitello ovi* ad noxiam resinam, opii partem perniciosissimam, ventriculo adhærentem subigendam. Postremò ad medicamenta acida deveniendum est; excitandus est æger omni arte, & se labore aliquo exerceat; aeri frigido se nudum exponat; im- Curatio.

mo in graviori casu commendatur *immersio in aqua frigida*.

Hyoscyamus. *Art.* 1597. Hyoscyamus niger vulgaris est planta soporifera & venenosa odore fœtido facilè se prodens. Ex esu *radicis*, *foliorum*, *vel seminum* oriuntur symptomata sequentia, ariditas faucium & linguæ, artuum stupefactio, spirituum languor, pruritus universalis, mentis alienatio, vociferatio, delirium, vertigo, visus depravatio aut abolitio, dyspnœa, suffocatio. Quoad curam vid. opium. *Art.* præcedenti.

Solanum. *Art.* 1598. Solanum lethale, *Bella Donna*, est planta maligna & stupefaciens; illius baccæ quandoque a pueris incautè comeduntur, quas vocant *cerasa sylvestria*: symptomata ex his comesis sunt sitis intensa, raucitas, cardialgia, sopor gravis, cæcitas, mentis alienatio, delirium, hypochondriorum tensio, convulsiones, affectus apoplectici, mors.

Mandragora & coriandrum. *Art.* 1599. Ejusdem commatis *narcotici est Mandragora*, ut etiam *coriandrum*, sicut a quibusdam affirmatur; sed de hoc haud satis convenit inter *Botanicos & Medicos*.

Nux vomica. *Art.* 1600. Nux vomica *narcotica est & virulenta*, ea utuntur ad canes & feles interimendos: hæc animalia *nuce vomica* devorata intra paucas horas convulsi moriuntur. Neque dubitandum est quin eosdem in homine haberet effectus. *Avibus* certè non minus perniciosam esse ex frequenti nostratium experientia constat, qui ejus pulvere carnibus insperso corvos, & cornices, aliasque aves noxias inescare & perdere solent. Vide opium quoad curam. [1596.]

Plantæ narcoticæ. *Art.* 1601. Hæ plantæ *narcoticæ ultimò recitatæ* naturæ ferè ejusdem cum opio sunt quoad malignitatis speciem & operandi modum; ideoque non opus est hisce diutius immorari, sed brevitatis causa remittendus est lector ad sectionem de opio. (*Art.* 1595.)

Art. 1602.

Art. 1602. Fungi sunt infimum & ignobilissimum vegetabilium genus, quorum & si aliqui simpliciter venenati sunt, & in cibum non veniunt, alii tamen a nimis delicatulis edules sunt: omnes facilè nocere possunt, ut non sine causa *Seneca* fungos voluptuarium venenum nominaverit, & *Plinius* cibum *ancipitem* illos dixerit. *Athanasius Kircherus in lib. de peste* hæc habet: *Fungus, qualiscunque sit, semper malignus est, semper exitialium qualitatum apparatu instructus: & si non statim sentiatur, frequenter tamen comesus nescio quid successu temporis occultæ machinationis interiore viscerum administratione molitur.* Apagete ergo perniciosa isthæc gulæ blandimenta. Quæ tanta voluptas ancipitis cibi? An usque adeò vitæ tædet, ut eam tam vili offa permutemus, mortemque semper in procinctu stantem *ultro solicitemus*: ita vitam nostram, quam non accepimus, facimus brevem, nec inopes ejus sed prodigi simus. Fungi.

Art. 1603. Fungi (præcipuè species venenatæ) comesi sensum suffocationis & strangulationis in faucibus inducunt, ventriculum inflant, singultum excitant, choleram morbum producunt, interdum epilepsiam, syncopen, sudorem frigidum, somnum profundum, &c. immò mortem ipsam, sicut ex plurimis historiis, in authoribus fide dignis videre licet. Effectus fungorum.

Ego ipse ex improviso imprudenti esu fungorum aliquando in *diarrhœam mali moris* incidi cum gravissimo *Tenesmo*, & perpetuo meiendi desiderio, quod *Tenesmus vesicæ urinariæ* appellari potest. Diarrhœam naturæ priùs relinquendam esse causam ejusdem tunc temporis ignorans judicavi [nulla enim aderat nausea vel ventriculi gravamen] quàm die 3. malo persistente & crescente de esu fungorum animo revolventi cogitabam. Quocirca dosin rhabarbari masticavi, ex Historia.

qua tamen nullum juvamen acccepi. Die 4. ingravescente morbo cum insigni virium jactura, nec non aliquali affectu vertiginoso, & ani excoriatione dolorifica vesperi emeticum ex infuso *radicis ippecacuan.* propinavi, ex quo ter vel quater evomui, & deinde hora decubitus dosin *Confectionis Fracastorii* deglutivi, unde feliciter omninò liberatus sum.

Curatio. *Art.* 1604. Quoad curationem, fungi (si fieri possit) statim vomitu rejiciendi sunt; & reliqua de veneno in genere curanda jam dicta probè observanda. *Salia lixivialia* ægros mirabiliter juvant, speciatim *lixivium ex cineribus sarmentorum vitis*. Contra nocumenta fungorum nil præstantius invenitur quam *Theriaca Andromachi cum oxymelite simpl. vel scillitic. gallinarum fimum duntaxat candidum decoctum mulso venena fungorum boletorumque astringit ex Plinio, Lister de Humoribus* p. 392.

VENENA MINERALIA.

Venena mineralia. *Art.* 1605. Postquam de venenis e plantis, sectionibus præcedentibus actum est, proximo loco eminentiora quædam venena in classe *mineralium tum naturalium tum arte factorum* percurrendum est; ac primò de arsenico.

Arsenicum. *Art.* 1606. Arsenicum primi subsellii esse venenum lippis & tonsoribus notum est; duplex est, nativum vel factitium; nativum iterum est duplex, nempè, *auripigmentum*, seu *arsenicum aureum*, *citrinum*, & *sandaracha*, *seu arsenicum rubrum*: factitium itidem duplex ex his per sublimationem conficitur, alterum ex auripigmento, & appellatur *arsenicum album crystallinum*, alterum ex sandaracha, & vocatur simpliciter *arsenicum*. Intra corpus assumpta alteratra arsenici species eadem ferè gravissima symptomata infert; sandaracha,

cha tamen mitior eſt auripigmento, auripigmentum arſenico albo cryſtallino, quod omnium eſt perniciosiſſimum.

Art. 1607. Arſenicum intra corpus admiſſum virulentiam ſuam primum exerit pungendo, vellicando, irritando, urendo; unde ventriculi ardor & dolor atrociſſimus, inteſtinorum cruciatus vehementiſſimus, vomitus, ſitis inextinguibilis, linguæ, faucium, & gulæ ariditas & aſperitas, ſingultus; ſequuntur anxietates graviſſimæ, cordis palpitatio, lipothymiæ, extremorum frigus; ſuperveniunt interdum vomitus & dejectiones nigræ, fœtidæ, cadaveroſæ, ventriculi, & inteſtinorum gangræna aut ſphacelus, poſtremò mors violenta. **Effectus intus ſumpti.**

Art. 1608. Quoad curationem, præmiſſis univerſalibus ἄνω καὶ κάτω evacuantibus, quemadmodum in curatione venenorum in genere jam dictum eſt (1578.) hic valde conferunt diluentia, oleoſa, mucilaginoſa, &c. Inſuper ex obſervatione *Vvepheri* conſtat *bezoardicum minerale cum butyro permixtum* acrimoniam hujus veneni infringere. **Curatio.**

Art. 1609. Inunctio ejus externa eſt etiam valde periculoſa & pernicioſa: extant etenim hiſtoriæ in ſcriptoribus medicis nonnullorum, qui unguento, cui arſenicum commiſtum eſt, ſeſe illeverunt, extinctorum, aliorum inſanientium, aliorum perpetuò claudicantium, &c. **Inunctio.**

Art. 1610. Argentum vivum in venenorum numerum vix referendum eſt; notum eſt enim, quòd in quibuſdam caſibus innoxiè hauriatur ad uncias aliquot: pejoris verò pernicei multoties exiſtit ejus uſus externus, ut videre eſt in iis, qui in Lue Venerea vel ſcabie *unguentis mercurialibus* utuntur; quamplurimis exitio inopinato fuit, tremorem, ſtuporem, paralyſin, claudicationem perpetuam, &c. intulit; aliis pravam corporis **Argentum vivum.**

poris

Historia. poris diathesin vix unquam sanabilem produxit. Novi quendam, qui scabie laborans curandi gratia *cingulam mercurialem* circa lumbos adhibuit; partes omnes infra cingulam stupebant, & paralyticæ evasere; pro illo restituendo variæ methodi incassum tentatæ fuerunt; tandem ad *Thermas Bathonienses* missus est, sed reducem parum in melius mutatum, irritis omnibus aliis, *salivatione mercurio excitata* & decocto e lignis a morbo penitus liberavi.

Mercurius præcipitatus & sublimatus. *Art.* 1611. Tametsi argentum vivum virulentum non sit; nonnulla tamen ex illo præparata sunt maximè venenosa, ut *mercurius præcipitatus varius*; ast omnium gravissima symptomata & damna infert *mercurius sublimatus corrosivus* intus sumptus; suo contactu instar ignis adurentis omnia corrumpit; hinc si sumptus sit, statim lingua & fauces vehementer exasperantur, oriuntur dolores ventriculi tormentosi cum abdominis distentione, vomitus vehementissimi cum maximo nixu, ejicitur materia mucosa, spumea, interdum cruenta, istiusmodi quoque sunt dejectiones alvinæ, quæ frequentes sunt cum doloribus acerbissimis, adest sitis ardentissima, insatiabilis, accidit gravissima inflammatio ac intumescentia linguæ ac faucium, superveniunt deliquia, sudores frigidi, tremores, convulsiones; brevi ventriculo & intestinis gangrænam patientibus æger dicto citius obitu miserabili cadit.

Curatio. *Art.* 1612. Proh dolor! tam ingenti malo haud datur *par remedium*. Basis curæ in summa festinatione maximè fundatur; quod facto opus est omni procrastinatione sublata suscipiendum est; quantum præstare possumus, adnitendum est, ut ventriculus a veneno vomitione provocata liberetur. Non est vir fortis, cui animus non crescit in ipsa rerum difficultate. Armamenta, quæ præ manibus præsto sunt usurpanda. Quid vulgarius

oleo

oleo, butyro, & aqua tepida, quibus rarò pauperum casæ carent; attamen & hæc præstantissima sunt ad muniendas partes internas contra veneni aculeos; hæc si quæ alia hostis exturbationem citissimam promovent, hæc demulcent, hæc denique magnis *Antidotis* viam sternunt, illarum usum tutiorem efficiunt, ut venenosa labes impressa emendetur. Extra corpus nostrum vidimus in præcipitatione magisteriorum per oleum tartari a corporibus solutis omnem vim corrosivam tolli, unde sperare licet *oleum tartari per deliquium*, vel *sal tartari*, *vel absynthii*, *& similia salia fixa alcalia & lixivialia* ad virulentiam hujus veneni domandam aliquid præstare posse, & reverà opem præstant ultra omnia alia *antidota*, quæ hactenus novimus, quod enim scribunt de viribus *chrystalli*, *& similibus*, ego illis vix fidem habeo.

Art. 1613. Sublimatum corrosivum vel aliud quodvis venenum intra ventriculum admissum statim emetico aliquo propinato ejiciendum est (inquit D. *Shavv*) ideoque *æruginem æris ad gr.* i. *vel* ij. exhiberi suadet; quoniam promptissimè ac sine mora operabitur: hoc verò esset venenum ingerere ad aliud expellendum; quod tamen quibusdam fortasse minus incongruum videatur; clavus enim clavo pellitur, & ignis igne expellitur; sed ego malim *tutioribus remediis* malum aggredi. De Ærugine æris proximo articulo.

Art. 1614. Æs viride intra corpus sumptum perniciosissimum est venenum, & etiam nonnulla ex *antimonio malè præparata* sunt æquè virulenta. Hæc sunt ejusdem ferè naturæ cum *arsenico*, licet gradu paulo inferiori, similiaque symptomata excitare solent; eandemque itaque curationis methodum requirunt; ideoque non opus est ut de his singulatim differam. Æs viride & ex antimonio male præparatum.

Art. 1615. Spiritus acidi, ut *aqua fortis*, *spiritus* Spiritus acidi aq. fortis &c.

tus nitri, *spiritus & oleum vitrioli & similia* vulgo venena audiunt; verum quicquid præstant potius corrosione quam venenositate facere videntur. Per imprudentiam vel errorem quandocunque in ventriculum dimittantur, statim instar ignis faucium & linguæ, ventriculi ac intestinorum tunicas cum diris cruciatibus erodunt, & suffocationem instantaneam minantur, & hominem in extremum vitæ periculum conjiciunt.

Curatio. *Art.* 1616. Citò ac maturè idonea auxilia adhiberi debent, lenientia & viscida opem ferunt, item pinguia, oleosa, & mucilaginosa plurimum valent, privatim *mucilago seminum cydoniorum*, *gum. tragacanth.* &c. magnam utilitatem præstant. Sumptis venenis erodentibus (inquit *Montanus*) non est præstantius remedium *lacte bovino*, si bibatur in magna quantitate ad exigentiam sitis, quia semper sequitur sitis ingens tali sumpto veneno; hic quoque *salia fixa* corrosionem minuunt, ut & *pulveres testacei* &c.

Lithargyrum, cerussa & minium. *Art.* 1617. Sunt etiam *recrementa quædam metallica ex plumbo, & alia ex illo factitia*, quæ inter venena numerantur, *viz. Lithargyrum utrumque*, *cerussa & minium*: hæc vires *Arsenici* quodammodo æmulantur, sed non adeo exitiosas possident. Qui hæc venena sumpserunt, eodem modo curandi sunt, ac ii qui ipsum *Arsenicum* hauserunt. (1607.)

VENENA ANIMALIA.

Venena animalia. *Art.* 1618. Restant jam venena, quæ venenosa animalia homini communicant, tractanda: atque hæc *ex morsu*, *ictu*, *vel ipsorum esu* corporibus nostris nocumenti sunt.

Serpentes & angues. *Art.* 1619. E venenosorum animalium numero *serpentes* imprimis sunt. In omnibus cujuscunque generis serpentum sive anguium, sive viperarum morsibus virus morsus tempore in vulnus infunditur,

ditur, unde funesta omnia symptomata insequentia excitantur. Authores venenum *viperæ* inter ea, quæ statim enecant, & ea quæ tardius interimunt medium esse constituunt. Ideoque pro exemplo reliquorum istius generis sit *vipera*.

Art. 1620. Vipera est animal *viviparum*, reliqui serpentes sunt *ovipari*. Demorsi nonnunquam septem horarum spatio, interdum non ante tertium diem intereunt. Viperæ plurimum iratæ, & tempore æstivo sunt magis lethales, item in regionibus calidioribus sunt magis nocivæ, quam in frigidioribus, quod omnino verum est *de omnibus serpentum & anguium generibus*. Culter anatomicus detexit liquorem quendam subflavum a viperarum sanguine secerni glandulis duabus conglomeratis, parte anteriore sincipitis locatis, ex diversis aliis minoribus conflatis, quæ communi membrana teguntur quorum singulæ vas excretorium exhibent, quæ vasa se uniendo ductum formant ad radices dentium incisorum perforatorum decurrentem; ibique in vesiculam liquidum hoc deponunt, vix guttulam quantitate superans, constat *ex microscopica observatione* C. C. D. *Mead* particulis salinis egregiè minutis, quasi spiculorum instar hoc liquidum scaturire. **Viperæ.**

Art. 1621. Symptomata morsum *viperæ* consequentia sunt dolor acutus & punctorius in loco vulnerato; tumorque primò ruber & postea livescens, sensim in partes vicinas latiùs serpens; cutis æstuat erumpentibus vesiculis: progressu temporis supervenit insignis languor, pulsus celer, debilis, & quandoque intermittens, cordis palpitatio, sensuum stupefactio, præcordiorum anxietas, ventriculi ægritudo summa cum vomitu bilioso, oculorum hebetudo, interdum dolores circa umbilicum, vel circa hepatis regionem, respiratio difficilis, singultus, tremores, convulsiones, sudores gelidi, extremorum frigus, mors **Symptomata morsum viperæ consequentia.**

ipsa

ipsa tragœdiam claudens, nisi malo remediis succurratur, vel peculiaris vulnerati vigor, & innatum robur venenum vincant. Si demorsus superstes sit, tumor cum inflammatione aliquamdiu manet; interdum sanies e vulnusculo manat, & pustulæ quædam circa idem herpetis exedentis ad instar erumpunt; cutis universa flavescit, tanquam in ictericis.

Curatio generalis & particularis.

Art. 1622. Venenorum extra in corpus admissorum curandi ratio a tribus potissimum indicationibus pendet; primò ut venenum statim extrahatur; secundò ut inhibeatur, ne ad interiora serpat; & tertiò ut si quid veneni jam in arterias & venas penetraverit, alexipharmacis expugnetur, eodem planè modo ac in venenis ore sumptis. Id quod habet *Celsus* de serpentum morsu, quicquid fuit in praxi antiquorum, complectitur; imprimis (*inquit ille*) membrum supra vulnus deligandum est, non tamen nimium vehementer, ne torpeat; dein venenum extrahendum est *cucurbitula* applicata facta prius scarificatione profunda, vel alterius hominis in ore ulcus non habentis exsuctione; venena enim serpentum non gustu sed in vulnere nocent (*sed ab hoc experimento sanos cavere suadeo*) neque alienum est circa vulnus scalpello incidere. " Plaga posteà *spiritu vini in quo Theriaca vel Mi-* " *thridatium dissolutum sit*, abluenda est. Vivum etiam gallinaceum pullum per medium divisum vulneri imponere proficit; huc etiam facit hædi agnive caro calida loco vulnerato applicata. Necessarium est quoque demorsum exsorbere portionem meri vini cum pipere, vel quidlibet aliud, quod calori movendo par est, nec humorem intus coire patitur; nam maxima pars venenorum frigore interimit. Omnia etiam urinam moventia, quia materiam extenuant, utilia sunt. Quoad praxin recentiorum animadvertendum est, quod testatur *Boylæus*, scilicet, quod si statim a morsu, paulo

emi-

eminus a parte *ferrum benè ignitum* teneatur, venenum adeò enervat, ut demorſum ſoſpitem & incolumem conſervet, ne quid mali niſi dolorem in parte citò evaneſcentem patiatur: longè verò melius & tutius, videtur quod alii docent, locum profunde exurere *cauterio actuali*. Sed præ omnibus quotcunque *axungiam viperinam* vulneri affrictam (modo extemplo fiat) eſſe præſentaneum remedium ſine ulla internorum ope quamplurimis experimentis conſtat; ſed quoniam hæc axungia non ſemper in promptu ſit, & virus celeriter tranſiens maſſam ſanguineam contaminare poſſit, topicis aliis appropriatis, quæ præ manibus ſunt non neglectis remedia interna quam ociſſimè exhibenda ſunt, inter quæ inſtar omnium eminet *ſal viperarum*, quod ægro in lecto decumbenti ſufficienti quantitate datum, & aliquoties repetitum ad levem ſudorem ſuſcitandum ſine alio auxilio curam abſolvit. Quæ veneno in genere adverſantur, hic conferunt ut *Cardiaca*, *bezoartica*, *Theriacalia*, *alexiteria*, &c. Generale *Antitoxicon prophylacticum* nullum omninò hactenus cognoſcitur, quin & repugnat tale eſſe.

Art. 1623. Aſpis omnium ſerpentum eſt longe vehementiſſimus; tam exiguum infligit vulnus, ut omnem ferè oculorum aciem effugiat, vix puncturam acus æquans, per illud tamen tantæ perniciei venenum infundit, quod intra paucas horas totum corpus pervadit, hominemque citiſſime e medio tollit, nec tamen dolorem multum infert; ſed ſupervenit capitis gravitas, oculorum caligo, ſenſuum hebetudo, ſtupor, ſegnities, ſomnolentia, faciei pallor, corporis refrigeratio, crebræ oſcitationes, ſpaſmi, & tandem, niſi citò ſuccurratur, *trium horarum ſpatio* ipſa mors. *Ab aſpide* demorſi eodem modo curantur, ac a vipera, vel aliis ſerpentibus læſi. Aſpis.

Art. 1624. Araneorum licet plures ſpecies reperian- Aranei.

periantur alii aliis venenosiores, omnes tamen uno eodemque modo nocent, viz. *ictu* per vulnusculum venenum in corpus infundunt, vel *in esculenta vel potulenta* illapsi & ingesti hominem lædunt, vel postremò combusti *fumo suo* nocent. Accidit in parte demorsa stupor cum frigoris sensu & horrore, ventris intumescentia, flatus in intestinis, faciei pallor, lacrymæ involuntariæ, partium extremarum tremor, & affectiones spasmodicæ, sudor frigidus, perpetua & vana mingendi cupiditas, membri virilis tensio.

Curatio. *Art.* 1625. Ad ictum araneorum eadem observanda est methodus ac in morsibus aliorum animalium venenatorum; privatim autem planè admirandæ sunt vires *foliorum ficus* ad hoc venenum domandum, si icti statim lac ex foliis manans bis aut ter in vulnus instillent, venenum omnino extinguit, & dolores tollit, & reliquorum symptomatum ingruentium occasionem præscindit. Ad *araneos deglutitos* propinandum est vomitorium sicut in aliis venenis intra corpus sumptis, neque omittenda sunt alexipharmaca ordinaria, speciatim verò *resina abietis sicca* multum præstare dicitur; commendatur etiam *allium frequenter comesum, vinumque aromatisatum* &c.

Scorpionis ictus. *Art.* 1626. Ab ictu scorpionis acerbissimus dolor non solum in parte affecta, sed & in toto corpore sentitur; locus vulneratus inflammatur & tumet, circa plagam emergunt pustulæ; adest tremor, pallor, frigus, singultus, vomitiones &c.

Curatio. *Art.* 1627. Ad scorpionis ictum *scorpio ipse* est pulcherrimum medicamentum (inquit *Celsus*); quidam contritum cum vino bibunt, quidam eodem modo contritum super vulnus imponunt; quidam super prunas eo imposito vulnus suffumigant, & carbonem ejus super vulnus deligant; quidam *allium cum ruta mistum oleoque contritum* adbibent. " Sed præ reliquis externis, quemad-

modum

„ modum axungia viperina morſum viperæ ſanat, „ ita *oleum ſcorpionum* eorundem ictui medetur. „ Interna eadem ſunt ac in aliis venenatorum ani- „ malium morſibus.

Art. 1628. Buſo ſive rubeta eſt animal veneno plenum, ut non immerito *terreſtris toxici & contagioſæ virulentiæ burſa* appelletur. Maximo in hominem odio eſt *buſo*, & viciſſim in *buſonem homo*. Et ſi buſones dentibus careant, gingivis tamen, quas perduras & ſcabras habent, partem cui adhæſerint, ſic arctè conſtringunt, ut venenum ſuum in partem indeque totum corpus per conſtrictæ partis poros adigant. Venenoſitas *buſonum* non videtur in alio conſiſtere, quam vel in eorum furore, vel in eorum excrementis, ſpeciatim urina acri cauſtico volatili ſale imprægnata, quam acrimoniam obtinere videtur ex alimentis, nempè minutulis iſtis *ſcarabæis*, qui in eorum ventriculo & collo reperiuntur: buſones enim mortui omni veneno carere dicuntur. Venenum ſuum mictu, ſaliva & vomitu in herbas eructant, præſertim verò in *fraga*, quæ vehementer appetere dicuntur. Buſonum venenum non modo intus ingeſtum perniciale eſt, ſed etiam *cuti aſperſum*, niſi locus ſtatim urina vel aqua ſalſa abluatur. Bufo.

Art. 1629. Admiſſo buſonis veneno ægri flaveſcunt, toto corpore intumeſcunt, labris linguaque nigricantibus balbutiunt, dyſpnœa aſthmatica corripiuntur, vomitu, ſudore frigido, vertigine, convulſione, ſyncope, & tandem morte prehenduntur. Ideoque procurare *vomitum* quamprimum medicum oportebit, præſertim ſi venenum ore ſumptum fuerit, *clyſterem* injicere, veneni vim omnibus *alexiteriis calidis & attenuantibus* infringere, ut *Theriaca & Mithridatio in vino generoſo diſſolutis*; tandem verò *balneis æſtuariis*, & valido multoque exercitio ipſum digerere. Bufonis veneni effectus & curatio.

Art. 1630. Cantharides extra corpori applica- Cantharides.

ter interdum vesicæ nocent, stranguriam faciunt, immò sanguinis mictionem excitant. Intus sumptæ omnes ferè ab ore ad anum usque humani corporis partes internas arrodunt, inflammant, atque exulcerant, undè febris ardens; in ore resinæ cedri vel pini sapor percipitur; imprimis verò partibus urinæ dicatis sua natura infensæ sunt, unde in illis ardorem inflammatorium, excoriationem, penis continuam erectionem, cruentam & dolorificam stranguriam, vel omnimodam ischuriam excitant, quæ tandem vasorum urinariorum gangræna & ipsa mors consequuntur.

Curatio. *Art.* 1631. Ad curam primo loco opera danda est, ut *Cantharides* e corpore quamprimum ejiciantur, idque per *vomitorium* cum aqua tepida vel jure pingui; *clysteres* quoque ex diluentibus & oleosis injiciendi sunt; ad acrimoniam etiam obtundendam æger copiosè bibat *lacticinea*, *emulsiones*, *oleosa*, & *mucilaginosa*; commendatur etiam *terra Lemnia*, & præ omnibus aliis (atteſtante D. *Gronvelt*) *camphora*.

Venena mechanica. *Art.* 1632. Pulvis *adamantis*, *crystalli*, *vitri*, *metallorum variorum limaturæ*, & similia dici possunt *venena mechanica*, quæ intra corpus admissa, quasi tot *cultelli*, viscera lancinant & incidunt; atque ita mortem vel subitaneam vel lentiorem inducunt, artemque nostram illudunt.

Venena distillatoria. *Art.* 1633. Superest adhuc alia venenorum familia, nimirum *spiritus vinosi & potus inebriantes stillatitii*, horum enim nimis frequens & profusa ingurgitatio (uti pessima consuetudo obtinet) tot hominum *Myriades*, quot sunt in cœlo *stellæ*, trucidavit; immò plures *decies centenis millibus* ex hoc quam ab omnibus reliquis quotcunque venenis occubuere, minimè dubitandum est; unde hoc malum perniciosissimum vocare soleo *κατ' ἐξοχὴν The Harm*, jocone an serio dicam. Quampluriminis non tantum morbos gravissimos parit,

rit, sed aliquando etiam quibusdam ipsam mortem subitò affert; quo nomine, si non *veneni* appellationem mereatur; quo alio id possit, ego saltem assequi vel conjicere nequeo. (vid. *Art.* 1572. 1573.) Spiritus vini intus sumptus omnibus fere animantibus vitam adimit;. immò vegetabilibus quibuscunque more. pabuli exhibitus, *ne parente vite exempta*, mortem infert.

Art. 1634. Ingratum onus medicis generosis incumbit. Istiusmodi spirituum ardentium *helluones* noctes atque dies juxta suum cacoethes detestabile *ignem liquidum* perpetuò pitissantes, quum coctiones omnes delerunt, solida universa enervarunt, & liquida corruperunt; cum fabrica jamjam diu vacillans collapsura est, nostram opem petunt. Quid fit? *Scabinorum* munere fungendum est; & forte fortuna exantlatione peracta, & lasanis ac scaphiis in sentinam decapulatis, & labe quodammodo resarcita rursus actum agere statim satagunt, &, ut canis immundus vel amica luto sus, ad sordem & illuviem se protinus recipiunt; atque ita vitæ suæ non inopes, sed prodigi, quam non acceperunt illam faciunt brevem. Quid faciamus *Medici* vel quid faciant *Theologi*? medicamenta nihil valere possunt, & consiliis auscultare nolunt. Omnia incassum erunt, in impii veneni amplexus ruunt, stupidi & occæcati evadunt, rationibus & consiliis *marpessæ cautibus* surdiores; in æternum sitiunt, & sitientes bibunt quasi *dipsade morsi*, & quo plus potæ plus sitiuntur aquæ, *aquæ istæ stillatitiæ mortiferæ*, quibuscum, qua festinatione possunt, scenam claudunt in ipso mortis articulo *lagenam exposcentes*. Pro Dolor! Malum vix curabile.

Art. 1635. O beatam temperantiam! nunquam satis laudandam, nunquam satis admirandam! primævæ ætatis, quam fecisti auream, *decus & tutamen*! tui ipsius suadelam utique & pretium! læ- Encomium temperantiæ.

tis aliquando *Saturni* temporibus visam! puris pisque animis in omni ævo cultam usque & colendam. Tu es, si quod uspiam in terris, *verum Archæi sedativum*, & conservatrix mentis sanæ in corpore sano. Tu recta deducis tui cultores ad longam & jucundam senectutem vultu placido & juvenili, grato & amabili. Tu denique tui ipsius innimicorum laudibus ornaris, & amabilis etiam ab ipsis dicaris, quibus, te imprudentissimè repudiata, manet *Satyrici maledictio*, ut, *virtutem hanc videant intabescantque relicta*.

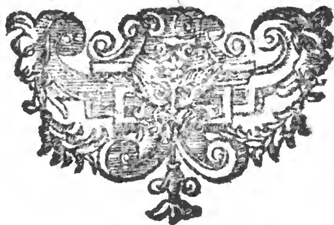
JUDICIUM de DEFUNCTO VENENATO.

Judicium de defuncto Venenato.

Art. 1636. Adumbratis sic pro instituti ratione venenorum (præcipuorum saltem) natura, agendi modo, & medendi methodo; operæ pretium erit paucis attingere, *quomodo Medicus suum judicium ferat*, si quando vocatus fuerit ad defuncti cadaver inspiciendum, ubi ex repentina morte & aliis circumstantiis de veneno clanculum dato inciderit suspicio. Hoc autem ex supradictis magna ex parte ediscendum est, si ad singula venenorum genera probè attendatur. Testimonia eminentiora hominis veneno corrosivo metallico vel vegetabili enecati, sunt, quæ sequuntur, *externus superficiei tumor, maculæque nigræ, fuscæ, vel lividæ, linguæ tumor nigricans, ungues nigri, vel lutei, facilè labentes, capillorum spontaneus manipularisque casus*. In aperto cadavere *viscerum livor, colorque citrinus, vel nigredo*, ventriculi ac intestinorum *gangrænæ & sphaceli*; hæc sunt manifesta veneni indicia, si adfuerint signa antegressa, nimirum *vomitus perpetuus, tormina, alvi dejectiones cruentæ, urinæ ardores, oscitationes, convulsiones, syncope, sudores frigidi, palpitatio cordis, obmutescentia*, & alia id genus dira symptomata in superioribus passim enumerata.

Narco-

Narcotica & opiata (quantum ego scio) nullum omninò externum sui signum relinquunt , præter *horridum oculorum obtutum* ; signa antegressa in *Art.* 1595. recensentur. Sed in judicio ferendo ex signis supradictis summam inter prudentiam & edicendi parsimoniam medicus versari necessum habeat: namque ea omnia indicia, quæ ex erosis forte per venenum visceribus colligi poterint, ex humore acri intra ipsum hominem generato fieri queunt. Consultiùs proinde erit , reum , nullo certo ipsum convincente argumento , accusati criminis absolvere, quam insontem morti adjudicare, quod jura divina & humana voluisse patet : dantur tamen interdum casus tam extra dubium positi, ut alia ratione judicandum esse necesse sit.

EPILOGUS.

Atque jam tandem ventum est ad umbilicum. Æquum est igitur, ut lector benevolus seriò admoneatur hæc commentariola negligenter, confusè, ruditer, ac memoriæ tantùm causa, usui privato primariò, conscripta fuisse: & nullus dubito, quin omnes ferè, qui in praxi medica aliquandiu versati fuerunt, præstantioribus adminiculis ex propriis adversariis suppeditentur; sed quoniam rerum facies obscura multò major est quam illuminata; & de rebus non omnes eodem modo cogitamus; haud incongruum mihi videtur alios fructum aliquem ex hisce meis laboribus percepturos esse, sicut invicem ego me ex aliorum lucubrationibus uberrimum emolumentum consecutum esse libenter agnosco.

De unico tantùm me hoc loco hortari sufficiat; scilicet, ne quis brevibus hisce stricturis nimiam fidem adhibeat, sed potiùs authores ipsos ubicunque consulat: nam in transferendis eorum sententiis verisimile est me frequenter errasse, aut saltem sensum obscurè aut imperfectè tradidisse. *Dulciùs ex ipso fonte bibuntur aquæ.*

Deus optimus maximus, quo tanquam fonte æternum inexhausto omnia bona ac fausta continuo descendunt, a cujus gratia felix medicæ artis successus, præ aliis quibuscunque, jugiter pendet, his, quæ sincero animo ex aliorum operibus fideliter collegi, & quæ ex observatione propria & experientia scripsi pro sua bonitate favere dignetur, quo in publici commodum, privato semper anteferendum, cedant.

Δόξα τῷ ἐν ὑψίστοις Θεῷ.

Typogra-

Typographus ad Lectorem.

BREVITATIS causa, ne Liber in molem nimis ingentem crescerer, remediorum formulas, in impressione priori editas, *Pharmacopœiæ Londinensis*, *Bateanæ*, *&* *Fulleri*, nemini ferè, ut credidit, ignotas, earundem nuda solummodò recitatione facta, authorumque designatione, in tertia hujus Operis editione omittendas duxit Author, Cum autem omissio ista non parum incommodi Lectoribus afferat, qui usum remediorum hic discunt, formulas vero aliunde quærere coguntur, & sæpe deficientibus citatis libris habere non possunt; formulas ipsas describendas curavi, relicta tamen Authorum designatione, ut si forte aliquis typographicus error irrepat, facile corrigatur, utque cum libris a quibus desumuntur, si cui libeat, conferri queant. Aliquas Author ipse Operi suo inseruit, hasque, indicatis articulis ubi leguntur, non repetendas judicavi.

Sciat itaque Lector, quod per literam capitalem B. Pharmacopœia Bateana designetur, & per reliquas literas initiales, ut infrà, indicantur Authorum nomina, *viz.*

B. Pharmacopœia Bat.
Bar. Barbette
Bo. Boerhaave
D. Diemerbroeck
E. Ettmuller
F. Fuller
G. Greenfield
H. Harris
L. Lister
M. Morton
Mu. Musgrave
P. Pitcairnius
Pu. Purcell
P. L. Pharm. Lond.
R. Radcliff.
S. Sydenham
Syl. Sylvius.
T. Turner
VV. Vvillis

Acetum Pestilentiale. B.

℞. Rad. angel. zedoar. ana ℥j. bacc. junip. ℥ij. rut. M. iij. acet. opt. ℔iij. macera, ac cola. *Pro suffitu, & oris collutione grassante peste.*

Æthiops mineralis. B.

℞. Fl. sulphur. p. ij. mercurii. crud. p. j. exactiss. mixta incende, ut f. Pulvis nigerrimus s. a. *Usus in Lue Venerea, Hydrope, &c. Ptyalismum non movet.*

Aluminatum. B.

℞. Succ. limon. ℔j. alumin. ℥ß. coque & despuma. *Valet in rubore faciei, pustulis*, &c.

Antihecticum Poterii. B.

℞. Fit ex regul. antimonii martiati & stan. angl. ana, colliquatis cum triplo nitr. detonatis, & aqua edulcatis s. a.

Apozema Diureticum. G. *Vide Art.* 735.

Aqua Balsamica. F.

℞. Heder. terrest. marrhub. alb. hyssop. puleg. ana M. iij. Rad. enul. irid. florent. ana ℥ij. terebinth. venet. (cum ol. tart. dissolut.) ℥iv. lact. ℔vj. sp. vin. ℔ß. destillentur in arena. *Apprimè convenit in tussi pulmonali & phthisi incipiente.*

Aqua Benedicta. B.

℞. Calcis viv. elect. ℔j. superaffund. aq. fluvial. bullient. ℔viij. post debitam ebullitionem & residentiam filtra ad usum.

Aqua

Aqua Cosmetica. P. *Art.* 1147.

Aqua Divina Fernelii. *Art.* 1147.

Aqua Limacum scorbutica. F.

℞. Limac. cum testis contus. ℔iij. cort. aurant. recent. ℥iij. herb. becabung. nasturt. aquat. aparin. ana M. iij. ser. lact. ℔vj. fiat distillatio, &c.

Aqua limacum pectoralis. F.

℞. Limac. contus. ℔iij. mic. panis alb. ℥xij. nuc. mosch. ʒvj. herb. heder. terrest. M. vj. ser. lact. ℔vj. distil.

Aqua omnium florum. B.

℞. Fit ex stercore vaccino Maio collect. cum vin. alb. 3ia parte distillato, vel ex stercore vaccin. & limac. cum testis contus. distillatis.

Aqua Ophthalmica Sapphirina. B.

℞. Fit ex aqua calcis viv. ℔j. *salis armoniac.* ʒiij. in pelvi ænea maceratis, donec colorem sapphirinum acquirant. *In quamplurimis oculorum affectibus valet.*

Aqua Prophylactica. *Art.* 192.

Aqua Scelotyrbica. F.

℞. Rad. raphan. sylv. ari, cort. aurant. recent. ana ℥iij. herb. cochlear. hortens. persicar. ana M. iv. nasturt. aquat. becabung. salv. menth. ana M. iij. nuc. Mosch. ʒiij. cerevis. annos. ℔xij. distill.

Aqua

Aq. Theriacalis. D. *Art*. 192.

Arcanum Cosmeticum. B.

℞. Talchi ven. subtilissimè pulv. p. j. ol. camphor. p. j. digere in B. M. ad summam albedinem,

Aurum Fulminans. B.

Fit ex auro in aqua reg. solut. & cum oleo tart. præcipitat. edulcando, siccandoque, s. a.

Aurum Mosaicum. B.

Fit ex stanno, mercurio, sale armoniaco, & sulpure mixtis & sublimatis s. a.

Balneum Psoricum. Bar.

℞. Rad. lapath. acut. brion. ana ℥vj. fol. fumar. m. vj. flor. cham. M. iij. furfur. ℔j. sulphur. crud. ℥ij. nitri ℥j. alum. ℥iß. sal. commun. ℥ij. aq. font. q. s. ad balneum.

Balsamum Rhamelii.

℞. Sapon. venet. ℥ij. camphor. ʒij. ad ℥ß. sp. vin. q. s. f. a. balsamum.

Balsamum Saturninum. B.

Fit ex sacchar. saturn. ℥iv. spir. terebinth. ℥xij. s. a. digestis.

Balsamum sulphur. Anisatum. B.

℞. Flor. sulphur. p. j. ol. Anis. p. iv. digere (lenissi-

nissimo calore) donec sulphur solvatur, ut fiat balsamum rubicundum.

Bezoarticum mineral. B.

Fit ex butyro antimonii ℔j. & sp. salis ℔iij. vel q. s. mixtis & ternis cohobiis distillatis.

Bolus ad Casum. F.

℞. Sperm. cet. ℈j. sal. volat. CC. gr. v. balsam. peruv. gr. v. theriac. ven. ʒß. syr. de mecon. q. s. m.

Cataplasma Anginosum. F.

℞. Ficuum ℥iv. alb. canis ℥ß. flor. sulph. piper. long. ana ʒj. sp. vin. commun. ℥ij. ol. absynth. chym. gt. xvj. diacod. q. s. m.

Cataplasma de Cymino. F.

℞. Cepar. sub. ciner. assat. ℥iß. croc. gr. xv. ol. succin. gt. xij. pulv. sem. cymin. ungt. dialth. ana ʒiij. m.

Cataplasma de Halecibus. F.

℞. Rad. brion. alb. ℥ij. sapon. nigr. ℥iij. carn. halec. (vel encrasicularum) ex muria ℥iv. sal. com. ℥iß. m.

Cataplasma Hydropicum. F.

℞. Sterc. bovin. recent. ℔ij. bacc. laur, pulv. ℔ß. rad. brion. alb. rec. ℔j. sem. cymin. pulv. flor. sulph. ana ℥iv. cum aq. calcis [vel, lixiv. fort.] s. cataplasma addendo axung. porcin. ℥iv.

Ca-

Cataplasma ex nido Hirundinis. Art. 207.

Cataplasma de Ovis. F.

℞. Vitel. ov. ad duritiem coct. N. iv. ol. succin. ℈ij. sem. lin. q. s. m.

Cataplasma Pestilentiale. B.

℞. Stercor. columb. ℥iv. croc. ℥ß. mithridat. theriac. Lond. sem. sinap. ana ℥j. tereb. q. s. m. *Pro bubonibus rumpendis.*

Cataplasma de Pomis. F.

℞. Pulp. pom. [non auster.] assat. ℥j. panis alb. (in lact. coct. & express.) ℥ß. alb. ov. j. troch. alb. rhas. pulv. ʒij. m.

Cataplasma de Rapis. F.

℞. Rad. rapar. in furno coct. ℥viij. herb. rut. contus. M. iv. sem. sinap. contus. ℥ij. ol. junip. ʒij. unguent. nervin. q. s. m. f. cataplasma pulv. euphorb. aspergend.

Cataplasma soleare. B.

℞. Fol. rut. virid. ℥ij. rad. brion. rec. ℥iv. ferment. acerrim. sal. sapon. nigr. ana ℥iß. mustard. ℥iij. contus. ad acet. q. s.

Cataplasma stomachicum. F.

℞. Theriac. ven. ʒvj. cinnam. garyoph. pulv. ana ʒj. ol. cinnam. menth. gt. vj. absynth. gt. ij. acet. q. s. m.

Ca-

Cataplasma Suppedale. Mu. *Art*. 934.

Ceratum de Lapide calaminari. T.

℞. Butyr. recent. mense Maii collect. insalf. cer. citrin. ana ℔iiiß. ol. oliv. puriss. ℔iv. lapid. calamin. select. subtilissimè trit. & cribrat. ℔ij. ℥x. liquescant cera & butyrum super ignem lentum una cum oleo, & colatis statim insperge pulverem gradatim continuo agitando mixturam è fundo vasis, donec frigescere incipiat, & pulvis non amplius subsidere possit.

Cerevisia ad Cancrum. F.

℞. Lign. guaiac. ℥iv. sassafr. rad. sarsap. oxylap. filipend. cynoglos. cort. jugland. ana ℥ij. herb. Robert. Lamii, ana M. iv. milleped. pint. j. præp. pro cong. iv. cerevis.

Cerevisia de Dauco. F.

℞. Sem. dauc. sylv. ℥vi. passul. maj. ℥xij. f. saccul. pro cong. iv. cerevis.

Cerevisia Hydropica. F.

℞. Ciner. genist. cribrat. ℔ß. rad. raphan. sylv. ℥iv. irid. florent. calam. arom. enul. ana ℥ij. lign. guaiac. sassafr. bacc. junip. sem. dauc. sylv. ana ℥j. sem. sinap. ℥ij. præp. pro cerevis. cong. iv.

Cerevisia Hysterica. F.

℞. Rasur. lign. buxi ℔ß. fol. visc. querc. concis. M. iv. coq. in cerevis. nov. cong. vj. ad iv. & in doliolo suspend. saccul. seq.

℞. Rad.

℞. Rad. pæon. mar. recent. ℔ iß. brion. alb. ℥iv. herb. artemis. melis. ana M. vj. puleg. rut. ana M. ij. sem. dauc. sylv. angel. (vel pastin. sylv.) ana ℥ij. rasur. stanni (in nod. ligat.) ℔ß. præp. s. a.

Cerevisia Ictérica. F.

℞. Ras. ebor. ℥j. marrhub. alb. M. iv. coq. in cerevis. nov. cong. vi. ad iv. colatur. suspend. saccul. seq.

℞. Rad. oxylap. ℔ß. curcum. rub. tinct. ana ℥ij. urtic. ℥iv. herb. chelidon. maj. aparin. fragar. cum toto, cort. berber. ana M. iv. sterc. ovil. (in nodul.) ℥iv. milleped. viv. pint. j. limatur. chalyb. ℔ j. præp. ut artis est.

Cerevisia melanagoga. *Art*. 443.

Cerevisia ad Melancholiam. *Art*. 443.

Cerevisia Purgans Hydropica. F.

℞. Rad. irid. nostrat. ℥iv. raphan. sylv. ℥ij. enul. ℥eil. ana ℥j. sem. sinap. bacc. junip. lign. sassafr. ana ℥ij. cort. vvinter. ℥ß. cort. interior. sambuc. ebul. ana ℥ij. sen. ℥iv. rad. hellebor. nigr. jalap. agar. ana ℥ß. præp. pro cong. iv.

Cerevisia ad Rachitidem. F.

℞. Rad. osmund. reg. (vel ejus defectu filic. mar.) glycyrrhiz. lign. sassafr. ana ℥j. cort. fraxin. heder. arbor. ana ℥ß. summit. tamarisci herb. ling. cervin. ana M. iv. milleped. viv. N. 250. passul. sol. ℥iv. præp. saccul. pro cong. j.

Cere-

Cerevisia Scorbutica. F.

℞. Summit. Pini (vel Abietis) M. iv. coq. in Cerevis. nov. generosissimæ cong. v. ad iijß. in doliol. reposit. affunde Succi Becab. Nasturt. aq. Tarax. Aparines ana ℔j. Fermentescant simul cum sacculo seq. immisso. ℞. Rad. Oxylap. ℥iv. Sarsæ, Chinæ, Bac. junip. ana ℥ij. Ras. Sant. citr. & rub. CC. Eboris, Glycyrrh. Sem. Fœnic. dulc. ana ℥j. Herb. Ling. Cerv. Hepat. Agrimon. Hed. terr. ana M. ij. Antimon. crudi ℔j. Præp. s. a.

Cerevisia ad Scrophulas. F.

℞. Rasur. guaiac. sassafr. cort. jugland. arbor. rad. oxylap. filipend. cynogloss. ana ℥ij. herb. geran. Robert. Lamij, ana M. iv. passul. sol. ℔j. milleped. viv. pint. j. præp. pro cong. iv.

Chalybs sine acido. B.

Paratur humectando limaturam martis decies sale absynth. in aq. cichor. solut. & siccando in aere sicco ac tepido, posteà f. pulv. subtilissimus.

Chalybs Tartarisatus. B.

℞. Limatur. mart. mund. tarta. alb. pulverif. ana ℥vj. aq. fumar. q. s. f. massa coq. in vase fictili in clibano [calore lento] ad siccitatem. f. pulv. deind. add. aq. fumar. ut ante & coq. iterum ut ante, & ad 3iam vicem, & postremo f. pulv. ad usum reservand.

Cinnabaris Antimonii. B.

Fit sublimando caput mortuum post distillationem butyri antimonii relictum, & rectificando s. a.

Col-

Collyrium Boyleanum.

℞. Aq. rorismarin. ℔ij. aloe subtilissimè pulv. ℥ß. vitriol. alb. vitr. antimon. croc. metallor. ana ʒvj. digere leni calore per mensem; decantetur liquor purus: *In omnibus ferè oculorum affectibus vix datur par remedium.*

Collyrium certum. R.

℞. Aq. plantag. euphras. ros. ana ℥j. trochisc. alb. rhas. ℥ij. lapid. tut. ℈ij. vitriol. roman. gr. ij. m. pro collyrio.

Decoctum amarum febrifugum. M. *Art.* 36.

Decoctum catechu compositum. F.

℞. Rasur. guaiac. sassafr. ana ʒiij. santal. citr. & rub. ana ʒij. terræ Japon. pulv. ℥ß. glycyrrhiz ℥j. salv. sicc. M. j. coq. in aq. hord. ℔iij. ad ℔ij. colatur. add. diacod. ℥ij. ol. anis. gt. j. m.

Decoctum Coccineum. F.

℞. Nitri ℥j. sacchar. alb. ℥iv. coccinel. gr. xvj. f. pulv. qui conjiciatur in aq. font. (vel potiùs decoct. alb.) bullientis ℔ij. coq. & despuma, & per residentiam depuretur.

Decoctum Ictericum. F.

℞. Rad. curcum. rub. tinct. ana ℥j. herb. chelidon. maj. cum toto M. ij. lumbric. mundat. N. xx. coq. in aq. & vin. rhenan. ana ℔iß. ad ℔ij. colatur. add. tinct. croc. (aq. theriac. parat.) ℥j. syr. e 5. rad. ℥ij. m.

Deco-

Decoctum Incrassans. F

℞. Gum. arab. crassè pulv. ℥iij. coq. in aq. hord. q. s. ad ℔ij. colatur. add. syr. de alth. ℥iij. m.

Decoctum ad morsum canis rabidi. B.

℞. Fol. rut. ℥vj. rad. allii. theriac. Lond. ana ℥iv. limatur. stanni ℥iv. cerevis. illupulat. veter. ℔iv. coq. ad consumption. dimid. & macera, & cola. *Demorsus capiat coch.* vj. *bis die per dies* ix. *& applicetur magma loco affecto.*

Decoctum Nephriticum. F.

℞. Rad. alth. ℥iß. liquirit. ℥ß. herb. virg. aur. M. ij. alth. parietar. ana M. j. fic. N. iv. bac. junip. sem. petrosel. macedon. bardan. milii sol. (sub med. coction. addit.) ana ʒj. coq. in liquor. posset. vin. alb. alterat. ℔iij. ad tertiæ partis consumption. colatur. add. syr. de alth. ℥iij. vel iv. m.

Decoctum Nigrum. *Art.* 48.

Decoctum Phthisicum. F.

℞. Flor. bellid. maj. M. j. limac. mundat. N. iij. rad. eryng. condit. ℥ß. hord. perlat. ʒiij. coq. in aq. font. ℔iß. ad ℔j. cola.

Decoctum Sistens. F.

℞. Pulv. bol. armen. ℥j. cret. puriss. ℥iij. coq. in aq. font. ℔iij. ad ℔ij. colaturæ per resident. depurat. add. diascord. ʒß. aq. cinnam. fort. syr. cydon. e ros. sicc. ana ℥ij. ol. nuc. mosch. gt. ij. m.

Decoctum ad Sitim. B.

℞. Fol. acetos. M. ij. coq. in aq. font. q. s. ad ℔j. colatur. add. succ. 12. limon. vin. rhenan. ℔ij. sacchar. alb. q. s. ad gratiam, m.

Decoctum Stypticum. F.

℞. Rad. urtic. consolid. maj. ana ℥iß. herb. millefol. plantag. ana M. j. cort. granat. gum. arab. ana ʒij. sem. papav. alb. hyosciam. ana ʒiij. coq. in aq. font. ℔iij. ad ℔ij. colatur. add. syr. è ros. sicc. ℥iv. sacchar. saturn. ℈j. croc. mart. astring. ℈iv. m. dos. ℥iv. bis in die.

Decoctum Variolosum. F.

℞. Rad. scorzoner. ℥iß. glycyrrhiz. ℥ß. fic. N. viij. passul. sol. exacinat. ℥j. ras. C. C. ʒij. coccinel. (integ. sub finem add.) ℈iv. coq. in aq. hord. ℔iij. ad ℔ij. colatur. add. syr. garyoph. limon. ana ℥j. m.

Decoctum Ulmi. B.

℞. Cort. interior. ulmi rec. ℥iv. coq. in aq. font. ℔iij. ad dimid. colaturæ rubicundæ (instar vin. rubelli) add. syr. de rub. Idæ & de mor. ana ℥iß. m. f. gargarism. elegantiss.

Electuarium contra Abortum. F.

℞. Conserv. ros. rub. cydon. nuc. mosch. cond. succ. chermes, syr. cydon. syr. e coral. ana ℥ß. spec. de hyacinth. ʒiij. aromat. ros. croc. mart. astring. ana ʒij. sacchar. saturn. ʒj. ol. nuc. mosch. gut. iv. m.

Ele-

Electuarium Boyleanum. F.

℞. Sem. papav. alb. pulverisat. hyosciam. alb. ana ℥ß. syr. papav. errat. conserv. ros. rub. ana ℥iß. m. f. elect. dos. quant. jugland. bis in die.

Electuarium Cephalicum. F.

℞. Rad. pæon. mar. pulv. ℥ß. cran. human. cinnab. antimon. ana ʒij. nuc. moschat. condit. ℥ß. syr. pæon. comp. ʒij. ol. rorismarin. salv. ana gt. iv. m. f. electuarium.

Electuarium Chalybeatum. Pu. *Art.* 405.

Electuarium de Colophonia. F.

℞. Conserv. flor. Lamij. alb. ʒiß. diascord. zinzib. condit. pulv. colophon. ana ℥ß. ol. cinnam. gut. iv. syr. e ros. sicc. q. s. m.

Electuarium Epilepticum. B.

℞. Sterc. albissim. pavon. siccat. rad. pæon. mar. ana ʒij. rad. valerian. ℥j. sem. pæon. excort. ʒiij. carvi ℥ß. pulverisatis add. mel. anthosat. q. s. m. f. electuarium.

Electuarium Hydragogum. Syl. *Art.* 825.

Electuarium Hystericum. F.

℞. Conserv. atriplic. olid. ʒiv. ol. succin. gut. 48. m.

Electuarium Martis. F.

℞. Conserv. absynth. roman. cochlear. hortens. ana ℥iij. zinzib. cond. ℥iß. rubig. chalyb. [in subtilem pollinem redact.] ʒvj. ol. caryoph. ol. sassafr. ana gut. vj. syr. e 5. rad. ℥j. m.

Electuarium Peruvianum astring. F.

℞. Cort. peruv. pulv. ℥j. bals. de tolu, terr. japon. pulv. ana ʒj. syr. Boyleanum q. s. m. f. elect. pro dos. x.

Electuarium Peruv. epilepticum. F.

℞. Cort. peruv. pulv. ʒvj. rad. serpent. virgin. pulv. ʒij. cum q. s. syr. pæon. comp. f. elect.

Electuarium Stypticum. F.

℞. Conserv. ros. rub. ℥iij. croc. mart. astring. ʒiij. sacchar. saturn. ʒj. syr. cydon. vel e ros. sicc. ℥ß. m. f. elect.

Electuarium e zinzibere. F.

℞. Conserv. ros. rub. ℥iij. zinzib. cond. ℥j. ol. cinnam. gut. iv. ol. garyoph. gut. ij. m.

Emplastrum Cephalicum. F.

℞. Empl. de beton. ℥ß. gum. caran. tacamah. ana ℥iij. bals. totulan. ℈j. bals. peruv. vel capiv. ℈j. f. empl.

Em-

Emplastrum Ischiaticum. F.

℞. Pic. Burgund. ℥ij. galban. ℥j. sulph. viv. ʒij. succin. ʒj. hermodact. rad. ireos florent. sem. cymin. flor. cham. ana ʒß. petrol. q. s. m. f. empl.

Emplastrum Mamillare. B.

℞. Sperm. cet. ℥j. cer. alb. ℥ij. galban. aceto præp. ℥ß. ol. sambuc. q. s. f. empl.

Emplastrum Pleuriticum. F.

℞. Empl. paracel. de sapon. ana ℥j. unguent. populn. ℥iß. camphor. ʒiij. m. liquescant lento igne perpetuò agitando cum spatula; quando frigescere incipiant, addatur camphora & f. empl. molle.

Emplastrum de Pyrethro. F.

℞. Galban. colat. sagapen. ammoniac. (vin. alb. solut. & colat.) ana ℥j. pulv. rad. pyreth. sem. sinap. ana ℥ß. tereb. ven. q. s. m.

Emplastrum Roborans. F.

℞. Empl. stomach. magistral. ʒiij. oxycroc. (ritè præp.) ʒij. gum. caran. tacamah. ana ʒj. balsam. tolutan. ℈ij. balf. peruv. ℈j. ol. cinnam. garyoph. nuc. mosch. ana gut. ij. menth. absynth. ana gut. j. f. empl.

Emplastrum Smecticum. B.

℞. Minii ℔iß. ol. oliv. ℔ij. sapon. alb. ℥iv. ceræ ʒij. coq. s. a. & f. empl.

Emplastrum ad Strumas. 1. B.

℞. Empl. de cicut. cum ammon. ℥iv. gum. elem. ℥ß. mercur. sublimat. corrosiv. ʒx. m. f. empl.

Emplastrum ad Strumas. 2. Bar.

℞. Empl. de ranis cum mercur. ℥ß. galban. ʒij. sacchar. saturn. sal. volat. ammoniac. ana ʒß. ol. rub. q. s. f. empl.

Emulsio Asthmatica. F.

℞. Milleped. viv. N. 120. contus. sensim affund. aq. puleg. ℥vj. in liquore fortiter expresso dissolv. gum. ammoniac. ʒiij. colatur. add. tinct. benzo. ʒiij. m. *dos. coch.* j. *ex haust. decoct. pectoral. sæpè in die.*

Emulsio Brunneri. F.

℞. Gum. ammoniac. ʒiß. dissolv. (in mortar.) in aq. hyssop. frigid. ℥iv. & vin. rhenan. ℥ij. *colatura fit pro haust.* ij. *urgente suffocationis periculo in asthmate capiend.*

Emulsio Pæoniata. B.

℞. Sem. pæon. decort. ℥j. contus. affund. aq. rut. ceras. nigr. pæon. comp. ana ℥vj. f. emulsio, add. sacch. perlat. q. s.

Emulsio Styptica. F.

℞. Rad. consolid. maj. ℥iv. coq. in aq. font. ℔iij. ad ℔ij. cum colatura & sem. papav. alb. hyoscyam. amygd. dulc. excort. ana ℥ß. sal. prunel. ʒß. sacchar. saturn. ℈j. & sacchar. alb. ℥j. f. emulsio.

Ene-

Enema acre. Bo.

℞. Pulv. colocynth. ʒß. fol. tabac. ʒiß. coq. in aq. font. q. s. ad ℥x. admisce sal. gem. ʒij. f. enema.

Enema amarum. F.

℞. Rad. serpent. virg. contus. ʒj. pulp. colocynth. (in nodulo ligat.) ℈j. herb. tanacet. summit. sabin. ana Mß. coq. in aq. font. q. s. ad ℥vj. colatur. add. ol. hyperic. ℥ß. ol. absynth. chym. ʒß. spec. hier. picr. ℈ß. m.

Enema Apoplecticum. F.

℞. Rad. pyreth. ℥ß. herb. rut. Mij. pulp. colocynth. (in nodul. ligat.) ʒß. coq. in aq. font. q. s. ad. ℥xij. colatur. add. infus. croc. metallor. ℥iij. tinct. castor. ℥ß. ol. succin. sal. gem. ana ʒij. f. enema.

Enema Balsamicum. F.

℞. Rad. alth. ℥j. herb. malv. parietar. mercurial. ana M. j. sem. lin. ℥ß. coq. in q. s. aq. font. ad ℥xij. colatur. add. tereb. vitel. ov. solut. ℥ß. ol. lin. ℥ij. elect. lenitiv. ℥j. m. f. enema.

Enema Emolliens. G. *Art*. 735.

Enema Febrifugum. F.

℞. Cort. peruv. subtilissimè pulv. ℥ij. coq. multiplici coctione in aq. font. donec redeat ad ℔ß. colaturæ turbidæ add. diascord. ℥ß. ol. anis. gt. j. m.

Enema Hystericum . F.

℞. Rad. Aristol. rotund. bryon. alb. ana ʒß. herb. rut. matricar. puleg. flor. cham. ana M. ß. coq. in q. s. aq. font. ad. ℥xij. in colatur. dissolv. asæ fœtid. ʒj. ol. succin. ʒij. sacchar. rub. ℥j. m.

Enema e quatuor Oleis . F.

℞. Ol. lin. cham. ana ℥vj. ol. scorpion. ℥ij. tereb. ʒij. m.

Enema Terebinthinatum . F.

℞. Urin. sani ℔j. terebinth. venet. vitel. ov. solut. ℥j. ol. anis. ʒj. theriac. januens. ℥j. m.

Enema ad tormina, F.

℞. Cret. pulv. ℥ß. herb. rut. flor. cham. ana M. ß. coq. in q. s. aq. font. ad ℥ v. colatur. add. tinct. castor. diascord. ana ʒij. syr. de mecon. ℥ß. ol. anis. gut. x. m.

Enema de Verbasco . F.

℞. Herb. cicut. hyoscyam. ana M. j. verbasc. flor. sambuc. ana M. ß. coq. in aq. ferrat. q. s. ad ℥xij. in colatura dissolv. vitel. ov. N. j. ol. lin. ℥ij. ol. succin. ʒß. bals. sulph. ʒij. m.

Ens Veneris . B.

℞. Vitriol. mart. opt. reverberat. & lot. p. i. sal. armoniac. p. ii. sublimentur s. a. cum tribus cohobiis.

Epithema de Calce . F.

℞. Calcis viv. ℥ii. mellis liquid. q. s. f. mistura aliquando sapo vulgaris addatur.

Epi-

Epithema de saccharo Saturni. F.

℞. Acet. ℔ß. sacchar. saturn. ℥j. m. *Huic immergatur petia lintea dupla, & frigidè cordis regioni applicetur, & quoties tepescet renovetur; ad narium hæmorrhagiam expertus laudo*.

Epithema Saponaceum. F.

℞. Spirit. lumbricor. magistr. ℥vj. sp. cochlear. ʒij. sp. sal. armoniac. ʒvj. sapon. venet. ℥iß. camphor. ʒvj. opii ʒj. croc. ʒß. digere aliquot dies & cola.

Epithema Stomachicum. F.

℞. Sp. vin. camphorat. ℥iv. theriac. androm. ʒij. ol. garyoph. gut. xvj. ol. nuc. mosch. gut. viij. ol. menth. gut. iv. anis. absynth. ana gut. ij.

Expressio Asthmatica. F.

℞. Milleped. viv. N. 128. contus. affund. aq. hyssop. ℥iv. puleg. ℥ij. pæon. comp. ℥j. in liquore expresso dissolv. gum. ammon. gr. xxxij. colatur. add. tinct. benzo. ʒij. syr. balsam. ℥j. ol. anis. gt. j. sp. sal. armoniac. q. s. ad justum acorem conciliandum. Detur cochleatim in paroxysmo.

Expressio Diuretica. VV.

℞. Milleped. viv. tinct. sal. tart. ana ℥ij. contunde & fortiter exprime. *Dos*. gt. xl. *vel* l.

Expressio Millepedum Simplex. F.

℞. Milleped. viv. ℥iij. sacchar. alb. ℥ij. simul con-

contus. affund. vin. alb. ℔j. probè misceantur, & coletur liquor.

Expressio Millepedum Icterica. F.

℞. Milleped. viv. N. 100. croc. ℈ß. nuc. mosch. ʒß. sacchar. alb. ℥ß. contus. affund. aq. chelidon. ℥iv. lumbricor. magistral. ℥ij. f. expressio.

Expressio millepedum ad Pertussim. F.

℞. Milleped. viv. mund. ℥ij. pulv. sem. anis. ʒj. nuc. mosch. ʒß. sacchar. alb. ℥j. contus. affund. aq. puleg. ℥vj. bryon. comp. pæon. comp. ana ℥j. f. expressio.

Expressio scorbutica calida. F.

℞. Herb. cochlear. hortens. nasturt. aquat. beccabung. chelid. maj. ana M. iv. contus. add. vin. alb. ℔ß. aq. raphan. comp. lumbricor. magistr. ana ℥iv. f. expressio, cui add. sp. cochlear. ʒij. sacchar. alb. ℥ij. m.

Expressio scorbutica temperata. F.

℞. Herb. beccabung. nasturt. aquat. tarax. aparin. ana M. iv. mal. aurant. (cum corticibus) N. iv. contus. affund. vin. alb. aq. flor. samb. ana ℔j. per subsidentiam clarificetur & cum sacchar. ad libitum edulcetur.

Extractum Pectorale. F.

℞. Maltæ opt. cong. iß. aq. cong. ij. f. alæ s. a. cong. j. huic claræ & non fermentatæ add. passul. solis exacinat. & concis. ℔ß. glycyrrhiz. ℥j. ter. japon. ʒj. coq. donec. ℔iv. sint evaporatæ: postmodum exprimendo coletur; denique (additis coccinel. ℈iv.) percoq. ad mellaginem. *Est egregium incrassans*.

Flores salis Armoniaci martiati. B.

Fit ex limaturis martis & sale armoniaco ana subli-

lima-

limatis, aeri exponendo caput mortuum, miscendo cum dimid. quant. sal. armon. siccando, & sublimando s. a.

Fotus Astringens. F.

℞. Cort. querc. ℥ij. granat. ℥ß. flor. balaust. rof. rub ana M. j. coq. in aq. ℔iv. ad ℔ij. colatur. add. vin. rub. Lisbon. ℔ß. m. addi possint alum. ʒij.

Fotus ad Calculum. G. *Art.* 735.

Fotus ad Hæmorrhoidum dolorem. F.

℞. Rad. cepar. ℥ij. sem. lin. ℥j. herb. hyoscyam. verbasc. linar. millefol. ana M. ij. coq. in aq. font. ℔vj. ad ℔iv. in colatura dissolv. opii ʒij. m.

Fotus ad Hæmorrhoidum fluxum immodicum. F.

℞. Herb. verbasc. millefol. plantag. fol. sambuc. ana M. iv. cort. granat. ℥j. coq. in aq. & vin. rub. astring. ana ℔iij. ad tertiæ partis consumption. in colatura dissolv. alumin. ℥ß. sacchar. saturn. ʒij.

Fotus lateralis. F.

℞. Rad. alth. capit. papav. alb. (scis. & cum sem. contus.) ana ℥ij. sem. lin. fœnugr. cymin. bacc. lauri ana ℥j. herb. malv. matricar. ana M. iij. coq. in aq. ℔viij. ad dimid. cola.

Fotus Podagricus. F.

℞. Herb. chamæpit. abrot. ana M. iv. coq. in aq. font. ℔vj. ad ℔iv. in colatura dissol. sal. tartar. sal. armoniac. ana ℥iv. m.

Fotus Spirituosus. F.

℞. Aq. regin. Hungar. ℥vj. sp. lavend. comp. cochlear. ana ℥iß. sp. sal. armoniac. ℥ß. camphor. ℈v. ol. terebinth. gut. 80. m. digerantur.

Fotus

Fotus Stomachicus. F.

℞. Vin. rub. ℔j. sp. vin. commun. acet. vin. ana ℔ß. absynth. menth. ana Mß. rad. bistort. ℥ß. cort. granat. ʒii. garyoph. mac. nuc. mosch. cinnam. ana ʒj. theriac. ven. ℥ß. macerentur clausè in baln. mar. duas horas; colatura sit pro fotu.

Fotus ad Tympanitidem. F.

℞. Nitri ℥ij. sal. armoniac. ℥j. sp. vin. tenuioris multo phlegmate imbuti ℔ij. m. & dissolve in vitro.

Galbanetum Sennerti. B.

℞. Gum. galban. p. j. sp. terebinth. p. ij. ol. lavend. p. ß. digere & distilla ex retorta s. a.

Gargarisma Anginosum. F.

℞. Herb. aquileg. M. ij. cort. inter. ulmi ℥j. fung. sambuc. glycyrrhiz. alb. canis ana ℥ß. coq. in q. s. aq. font. ad ℔ ij. in colatura dissolv. sal. armoniac. ʒij. syr. de rub. idæ. mel. ros. ana ℥ii. m.

Gargarisma Commune. F.

℞. Aq. plantag. ℥x. ros. rub. ℥iij. syr. e mor. ℥ij. mel. ros. ℥j. ol. vitriol. q. s. ad aptam aciditatem. m.

Gargarisma contra Fœtorem. F.

℞. Myrrh. ʒij. rad. irid. florent. cyperi calam. aromat. angel. Hispan. ana ʒj. garyoph. ʒß. flor. rorismarin. M. j. infund. clausè & calidè duas horas in aq. font. ℔ß. vin. alb. ℥iv. colatur. add. aq. regin. Hungar. ʒvi. tinct. benzo. ʒij. m.

Gargarisma Myrrhisatum. 1. F.

℞. Vin. rub. astring. ℔j. myrrh. pulv. ʒij. m.

Gar-

Gargarisma Myrrhisatum 2. F.

℞. Myrrh. pulv. ʒj. dissolv. in mortar. cum vitel. ov. ℥ij. add. mel. rof. ℥ij. vin. alb. ℔ß. m.

Gargarisma ad Pituitam. F.

℞. Aq. Hyssop. ℥x. sp. vin. rectificat. ℥j. sp. cochlear. ℥ß. sp. castor. ʒij. sp. sal. armoniac. ℈iv. pulv. rad. pyrethr. ʒi. mel. ℥iv. m.

Gargarisma Prunellorum. F.

℞. Cort. prunellor. sylvester. ℥ij. coq. in q. s. aq. font. ad ℔ij. in colatura dissolve alumin. ℈iv. acet. ℥ij. mel. rof. ℥iv. m.

Gargarisma in Variolis. S. *Art.* 134.

Gargarisma Variolosum. 1. M. *Art.* 139.

Gargarisma Variolosum. 2. F.

℞. Hord.perlat.glycyrrhiz.ana ℥ß.rad.alth.viciar. ana ℥j.ficuum N.xii.fung.sambuc. M.j. coq.in q.s. aq. font.ad ℔ij. colatur. add. oxymel. scillit. mel.rof.ana ℥ij. m.

Gargarisma pro Uvula. F.

℞. Herb.aquileg.M.iv.flor.rof.rub.balaust. ana M. ß. piper.long.℈iv.myrrh.ʒij.coq.in aq.font.℔ij.& vin. alb.℔ß.ad tertiæ partis consumption.colatur. add. sp. vin.syr.e mor.de rub.idæ.ana ℥ij. m.

Haustus Diaphoreticus. F.

℞. Aq. card. ben. ℥iiß. epidem. theriacal. syr. de mecon. ana ℥ß. antimon. diaph. ℈i. theriac. androm. ℈ij. sp. sal. armoniac. gut. xij. m.

Hau-

Haustus Diureticus Acidus. F.

℞. Aq. raphan. comp. ℥iß. sp. vin. gallic. succ. limon. ana ℥ß. syr. violar. ℥j. m. f. haust.

Haustus contra Fluorem . F.

℞. Alb. ov. N. j. conquassato add. aq. cinnam. fort. ℥iß. m.

Haustus Hydragogus . F.

℞. Gum. gamand. crem. tart. pulv. ana gr. xiv. ol. junip. gut. iij. dissolv. diligenter in mortar. in vin. alb. ℥iij. addendo sacchar. alb. ʒiß. m.

Haustus Japonicus . F.

℞. Aq. spermat. ranar. ℥ij. syr. e ros. sicc. ʒij. ter. japon. pulv. ℈j. sacchar. saturn. gr. iv. ol. cinnam. chym. gut. j. laudan. liquid. gut. xx. m.

Haustus Pleuriticus .

℞. Ol. sem. lini frigidè extract. ℥iiß. sperm. cet. ℈ij. ol. nuc. mosch. gut. ij. aq. cinnam. hord. syr. papav. errat. ana ʒvj. m. f. haust. quam calidissimè sumend.

Haustus Saponaceus . F.

℞. Sapon. venet. ras. a ℈ij. ad ℈iv. coq. in lact. ℥vj. ad ℥iv. colaturæ add. sacchar. alb. tantillum .

Haustus Saturninus . F.

℞. Aq. spermat. ranar. ℥iß. acet. ℥ß. succ. urticæ ʒij. syr. de mecon. ʒvj. sacchar. saturn. gut. vj. alumin. gr. iij. sang. dracon. ʒß. m.

Infusum Cephalicum . F.

℞. Sterc. pavonis alb. ℥iv. milleped. contus. ℥j. aq. ceras. nigr. vin. alb. ana ℔iß. infund. 24. horas frigidè; colaturæ per manicam clarificatæ add. aq.

Langii

Langii ℥iij. sp. lavend. comp. ʒiß. ol. nuc. mosch. gut. iij. syr. pœon. comp. ℥vj. m.

Infusum Chalybeatum Amarum. Art. 48.

Infusum Fracastorii.

℞. Theriac. androm. ʒij. diascord. ℥ß. coccinel. ℈ß. infund. clausè & calidè per horæ quadrant. in aq. lact. alex. ℥vj. colatur. add. aq. cinnam. fort. syr. cydon. ana ℥j. m. *dosis coch. iv. quarta vel sexta quaque hora pro re nata.*

Infusum Traumaticum. F.

℞. Caulium virid. solani lignosi concis. ℥iv. coccinel. ℈j. vin. alb. ℔ij. infund. calide & clausè per noctem, colatur. add. syr. heder. terrest. ℥iv. theriac. ven. ℥ß. m.

Injectio ad Gonorrhœam. E.

℞. Aq. calc. viv. ℥iv. mercur. dulc. ʒß. sacchar. saturn. ℈j. m. pro injectione. *Usurpetur liquor per residentiam depuratus.*

Julapium Moschatum. F.

℞. Aq. rosar. damascen. ℥vj. naphtæ ℥j. cinnam. hord. ℥ij. pœon. com. ℥iß. mosc. ambræ gris. (cum sal. C. C. trit.) ana gr. ij. croci (scissi & in nodul. ligat.) ℈j. ol. garyoph. gut. j. confect. alkerm. ʒij. syr. caryoph. ℥iß. m.

Julapium Stomachicum. F.

℞. Vin. Xeroensis, aq. cinnamom. hord. ℥iv. aq. menth. gent. comp. syr. cydon. ana ℥ij. ol. garyoph. nuc. musch. ana gut. ij. m. addi possint theriac. ven. ʒij.

Lac

Lac Sublimatum.

℞. Aq. cal. viv. ℥iv. mercur. sublimat. corrosiv. gr. xii. dissolv. in vitro leni calore. *Potest augeri vel minui quantitas sublimati, prout fortius aut debilius* medicamentum efficere volueris.

Lac Virginale. P. L.

℞. Alumin. rupei ℥iv. coq. in aq. font. ℔ij. ad tertias; tum ℞. Litharg. auri ℔ß. vin. alb. ℔iß. decoquantur ad ℔i. colentur, ambæque aquæ commisceantur, & agitentur donec albescant.

Linimentum Anodynum. R. *Art.* 236.

Linimentum Paralyticum. F.

℞. Unguent. martiat. ℥ij. petrol. ol. spicæ, ana ʒiij. pulv. euphorb. ℈i. ol. succin. ʒiß. ol. rorismarin. ʒß. m.

Linimentum Psoricum. Bar.

℞. Sulph. crud. ʒij. sapon. venet. ℥iß. nitri præp. ʒß. litharg. aur. ʒij. mercur. dulc. ʒiß. unguent. alb. camphor. ʒi. ol. lign. rhod. gut. iv. m. f. linimentum.

Lohoch Myrrhisatum. F.

℞. Myrrh. pulv. ʒij. croc. ℈ß. nuc. mosch. ʒß. mellis ℥ij. M.

Lohoch ad Raucedinem. F.

℞. Sperm. ceti ℥ß sacchar. alb. ℥j. optimè simul contus. in mortario sensim add. syr. balsam. q. s. m.

Lohoch

Lohoch Rubrum.

℞. Conserv. fruct. cynosbat. ℥ß. syr. bac. sambuc. ol. amygd. dulc. ana ℥j. m.

Lohoch Viride. F.

℞. Sapon. venet. res. ℈ij. ol. amygd. dulc. syr. violar. ana ʒi. m.

Lohoch Vitellinum. F.

℞. Sperm. cet. ʒiiß. subigatur in mortario cum vitel. ov. N. j. & add. ol. amygd. dulc. syr. de alth. ana ℥j. m.

Lotio Lanfranci. Art. 984.

Mistura Acida.

℞. Aq. plantag. syr. papav. erratic. ana ℥iß. ol. vitriol. ʒii. misce.

Mistura Balsamica Nephritica. F.

℞. Balsam. capiv. ℥ß. ol. junip. chym. ʒß. vitel. ov. N. ij. syr. de alth. ℥iiß. aq. persicar. ℥x. m.

Mistura Consolans. F.

℞. Vin. Xeroens. ℔ß. aq. cinnam. fort. ℥iv. aq. ros. sacchar. cand. alb. ana ℥ii. succ. chermes colat. ℥i. spec. lætif. Galeni ʒii. fol. auri N. iv. ol. nuc. moschat. gut. iv. m.

Mistura Corallata. F.

℞. Coral. rub. subtilissimè lævigat. ʒii. sal. ab-

ſynth ℈iv. ſucc. limon ℥iv. aq. cinnam. fort. ℥ij. M. ſtent in vitro capaci.

Miſtura Ecphractica. F.

℞. Summit. pin. conciſ. M. vi. coq. in aq. font. ℔iv. ad ℔ij. cochlaturæ fortiter expreſſæ add. ſucc. depurat. cochlear. hortenſ. ℔j. beccabung. naſturt. aquat. tarax. ana ℔ſs. aq. raphan. comp. ℔iſs. huic miſturæ diſſolve vitriol. Mart. ℈viij. per noctem reponatur, ut ſubſidat fæx lutea; dein liquori claro effuſo adde ſal. abſynth. ℈iv. ſacchar. alb. ℥xij. m.

Miſtura Expectorans. F.

℞. Tinctur. benzo. ℥ß. tinct. croc. tinct. myrrh. tinct. gum. ammoniac. ſp. ſal. armoniac. ana ʒj. aq. hyſſop. ℥vi. lumbricor. magiſtral. ℥iij. ſyr. de praſſio ℥ij. m.

Miſtura ſimplex Paracelſi. Art. 78.

Miſtura Stomachica. F.

℞. Aq. cinnam. fort. ℥j. ol. vitriol. ʒj. ol. garyoph. gut. xxiv. m.

Nitrum Saturniſatum. B.

℞. Sacchar. ſaturn. nitri ana p. æ. Solve in aceto diſtillato & cryſtalliſa ſ. a.

Nodulus Hyſtericus. B.

℞. Caſtor. pulv. ʒß. aſæ fœtid. ℈j. ol. ſuccin. ℈ß. miſce, & in ſerico involve, ut fiat nodulus, &c.

Ol. Ranarum. B.

Coque ranas vivas N. 12. in ol. olivar. ℔iſs. per horam

horam & deinde exprime: *In cancro specificum perhibetur*;

Oxymel Asthmaticum. F.

℞. Rad. zedoar. ℥j. coq. in aq. font. ℔ij. ad ℔iß. colaturæ add. gum. ammoniac. (in acet. ℥iv. dissolut.) ℥j. colaturæ add. mellis ℥iv. coq. despuma & cola. *Dentur coch.* iij. *mane & vesperi per menses aliquot.*

Phœnigmus. Mu. *Art.* 934.

Pilulæ Balsamicæ. M.

℞. Milleped. præp. ʒiij. gum. ammoniac. purissimi ʒiß. flor. benzoin. ℈ii. vel ʒj. extract. croc. balsam. peruv. ana ℈i. balsam. sulph. terebinth. vel anisat. q. s. f. massa.

Pilulæ Catharticæ in Scorbuto.

℞. Gum. ammoniac. ʒj. calomel. ℈ij. extract. hellebor. nigr. ʒij. balsam. peruv. parum m. f. massa pil. dos. ℈ij.

Pilulæ ad Colluviem. F.

℞. Calomel. ʒij. sacchar. saturn. ʒj. camphor. amyl. ana ʒß. balsam. capiv. q. s. m. f. pil. pro dos. xij.

Pilulæ de Creta Palmarii. B.

℞. Aloes opt. ℥i. cret. albis. succin. alb. gentian. myrrh. rad. fraxinel. ana ʒi. mithrid. ℈iv. tereb. lot. ʒij. syr. de Alth. q. s. f. massa pil. *Sunt qui addunt calomel.* ℥ß. *vel* ʒvj. *Dos.* ℈ij. *vel* ℥i. *omni nocte ad dies* xv.

Pilulæ Diureticæ. F.

℞. Test. ovor. calcinat. ʒß. camphor. ℈j. canthar:id. ℈ß. tereb. ven. q. s. f. pil. pro dos. iij.

Pilulæ Hydragogæ. F.

℞. Gambog. pulv. a gr. xij. ad gr. xvj. ol. Junip. gut. ij. mithridat. q. s. f. pil. pro una dosi.

Pilulæ Hydropicæ Bontii. *Art.* 825.

Pilulæ Hystericæ. F.

℞. Galban. colat. asæ fœtid. myrr. ana ʒi. castor. camphor. sal. succin. ana ℈ß. ol. succin. gut. iv. balsam. peruv. q. s. f. massa, cui (quoties res postulaverit) adjici possunt sal. chalyb. ℈ij. exindeque dicantur pil. hyster. chalyb.

Pilulæ Volatiles.

℞. Sal. volat. C. C. vel sal. volat. ammoniac. ʒij. gum. ammoniac. ʒj. extract. croc. pulv. carn. viper. ana ℈j. bals. peruv. q. s. m. f. massa pil.

Pulvis Diureticus. G. *Art.* 735.

Pulvis Epilepticus de gutteta dictus. B.

℞. Rad. fraxinel. visc. quercin. contrayerv. serpent. virgin, pæon. mar. (debito tempore collect.) sem. pæon. mar. magist. C. C. magist. ungul. alcis ana ʒij. rad. valerian. sylv. ℥j. coral. rub. cran. human. ana ʒiij. lapid. hyacinth. ʒj. bezoar. occident. ʒiß. orient. ℈j. m. f. pulvis subtilis: adde mosch. gr. v. fol. auri N. 30. m.

Pul-

Pulvis Hæmoptoicus. F.

℞. Sem. hyoſcyam. papav. alb. ana ʒij. ter. ſigil. lapid. hæmatit. ana ʒj. ſacchar. roſ. ℥vj. m. f. pulv.

Pulvis Pleuriticus. B.

℞. Flor. ſulph. ℥ij. dent. apri, mandib. lucii piſcis ana ℥j. flor. papav. rhœad. ℥ß.m.f.pulvis Doſ.ʒi.

Pulvis Uvularis. 1. F.

℞. Ter. japon. flor. balauſt. ana ℈j. alum. piper. long. ana ℈ß. m. f. pulvis. *Modus uſurpandi eſt, ut lingua ſpeculo oris depreſſa, pulvis (ope fiſtulæ) inſufletur uvulæ, & operatio pro re nata repetenda.*

Pulvis Uvularis. 2. B.

℞. Flor. balauſt. rad. biſtor. tormentil. ana ʒij. alum. ʒj. m. f. pulv.

Semicupium Hildani. *Art*. 988.

℞. Rad. & fol.alth. rad. & fol.malv. rad.fœnicul. apii, petroſelin. eryng. marin.ana ℥ij. (rad.raparum ℔ij.) herb.parietar.violar.veronic.flor.cham.melilot. geniſt.ſambuc.ana M.j.ſem.lin.fœnugr. ana ℥i. petroſelin.aniſ.fœnic. geniſt. ana ℥ij.coq. in q.ſ.aq.font.pro ſemicupio.

Stypticum Regis. B.

Vitriolo ſoluto, filtrato, cum aceto diſtillato præcipitato, edulcato, & ſiccato affunde oleum vitrioli, & diſtilla ex retorta ad ſiccitatem: caput mortuum digere cum ſpiritu vini, filtra calidè ac ab-

ſtrahe. Solve ſalem in fundo remanentem cum quadruplo aquæ per digeſtionem, & f. ſtypticum.

Succi Antiſcorbutici.

℞. Fol. cochlear. hortenſ. beccabung. naſturt. aquat. ana p. æ. contundantur & exprimatur ſuccus ad ℔ij. deinde add. vin. alb. vel rhenan. ℔j. aq. raphan. comp. ſucc. aurant. acid. ana ℔ß. miſce *doſ.* ℥iij. *bis in die ſine vel cum pauco ſaccharo.*

Suffitus ad Catharrum. F.

℞. Oliban. ſuccin. benzo. ſtyrac. calam. gum. guaiac. balſam. tolutan. ana ℈ij. f. pulvis craſſus *pro ſuffumigio capitis.*

Syrupus de Peto. B.

℞. Succ. peti anglic. ℔iv. oxymel. ſimpl. ℥iv. hydromel. ℔j. miſce & digere quatuor dies, ut optimè defæcetur: tunc decanta iterumque digere ut ſuprà, donec materia ab omni fæculentia depurata fuerit; adde poſteà ſacchar. ℔ij. & coq. in ſyrup. ſ. a.

Syrupus Vermifugus. B.

℞. Fol. helleboraſtr. rec. ℥ij. Hagioſpermi ℥iß. rad. bryon. rec. ℥ß. abſynth. roman. M. ij. coq. in aq. font. q. ſ. ad ℔i. colatur. add. ſacchar. alb. ℔i. & coq. ad ſyrup. ſ. a.

Tabellæ Domeſticæ. S. *Art.* 488.

Tabellæ Embryonum. B.

℞. Pulv. rad. biſtort. ebor. coral. rub. coriandr. præp. ana ℥ß. ſuccin. alb. cryſtal. bacc. cherm. ana ʒii. ſac-

ʒii. sacchar. alb. ℥xvi. aq. cydon. q. s. coq. s. a. addendo ol. cinnam. gut. vj. affund. & f. tab. s. a.

Tinctura Antiphthisica. F.

℞. Sacchar. saturn. vitriol. mart. ana ℥j. sp. vin. rectific. ℥viij. repone in frigido donec rubescat spiritus.

Tinctura Bezoartica. B.

℞. Rad. enul. angel. zedoar. serpent. virg. ana ℥iß. croc. opt. ℥i. myrrh. cinnam. cort. citr. sicc. ana ʒvi. fol. scord. rut. ana M.ß. theriac. androm. ℥iij. opii thebaic. ʒij. sp. tar. rectific. ℥xv. sp. vitriol. ℥iij. sp. bacc. sambuc. & sp. bacc. junip. rectific. ana ℥xviij. digere s. a. ac filtra, tum add. sal. succin. ℥j. camphor. ʒii. digere iterum ad usum, Dos. a ʒiij. ad ℥j.

Tinctura Cantharidum. G.

℞. Pulv. cantharid. ℥i. sp. nitri fortissim. ℥ij. digere simul horas 24. Sic cantharides planè dissolventur, & liquor rubicundus erit; huic superaffund. sp. vin. ℥vj. digere simul quò diutiùs eo melius: posteà filtretur tinctura, & ad usum reservetur. *Dos. a gut.* xij. *ad* xl. *bis die in haustul. vin. alb. vel rhenan.*

Tinctura Epileptica. F.

℞. Castor. opt. ℥ß. succin. flav. in tenuissim. pulverem redact. croc. angl. ana ʒij. flor. recent. lil. conval. ℥j. his affund. sp. vin. camphor. sp. lavend. comp. sp. sal. armoniac. ana ℥iv. digerantur absque calore dies vj. in vitro clauso; posteà filtretur trinctura, vel decantetur a fæcibus per colum. Dos. a ℈. ad ʒi. in aq. ceras. nigr.

Tinctura Gum. Laccæ. F.

℞. Pulv. gum. lacc. ℥ß. alum. ust. ʒj. sp. cochlear. ultimo extillantis ℥viij. phiala arctè inclusa digerantur, donec tinctura satis rubicunda appareat, quæ leniter effundatur.

Vapor ad Anginam. F.

℞. Piper. pulv. ℥j. lact. ℔ij. coq. ad ℔iß. *dein ponatur in lagena stricti orificii, & vapor calidissimus ore hianti excipiatur*.

Vinum Chalybeatum. P.L.

℞. Chalyb. prepar. ℥j. Croci pulverati & in nodulo inclusi gr. viij. Vini albi odori ℔ij. infunde frigidè per triduum, aut quatriduum, sæpe interea agitando, inverso vase. Tum F. colatura per manicam Hipp. serveturque usui.

Vinum Chalybeatum. 2. F.

℞. Limatur. chalyb. ℥ij. succ. aurant. acid. N. viij (vel potius ℥iv.) stent simul horas 24. Dein add. vin. alb. ℔iv. cinnam. ℥ß. garyoph. ʒij. mac. ℈iv. stent tepidè dies iv. dos. ℥iij. bis in die.

Vinum Hydropicum. F.

℞. Rad. irid. florent. ℥ij. enul. scill. ana ℥ß. cort. sambuc. ebul. ana ℥j. cort. vvinteran. ℥ij. sennæ ℥ij. hellebor. nigr. agur. jalap. ana ʒij. vin. alb. ℔iv. Infunde frigidè. *Dos*. ℥iv.

Vinum

Vinum Viperinum. B.

℞. Viperas fœmellas vivas tempore verno collectas N. vj. vin. hiſpan. opt. ℔vj. macera (vaſe optimè clauſo) ſine calore per menſes *6*. dein cola ad uſum. Sunt qui macerant viperas excoriatas [rejectis interaneis, cauda, ac capite] in vin. hiſpan. per aliquot dies. *Doſ.* ℥iij. *vel* iv. *bis in die ad longum tempus*.

Vitriolum Martis. B.

℞. Alcoh. vin. ℥iv. ol. vitriol. ℥ij. ſerva ſimul in vaſe ferreo ad dies xv. vel ad ſiccitatem. Doſ. a gr. ij. ad vj.

Unguentum Digitale. B.

℞. Butyr. maial. ℔iij. flor. digitalis rec. contuſ. quot infarciri poſſunt, inſolentur die 30. deinde coq. ſ. a. & f. expreſſio.

Unguentum Hæmorrhoidale. F.

℞. Unguenti populn. ℥j. ol. ſuccin. ʒij. m. f. unguent.

Unguentum Pleuriticum. F.

℞. Unguent. dialth. ℥j. ol. lin. ℥ß. ol. cymin. ʒß. camphor. ℈ß. ſp. ſal. armoniac. ʒiß. m.

Unguentum ad Ulcera Venerea. P.

℞. Mercur. præcipit. rub. ʒij. mercur. præcipit. alb. ʒj. ol. tart. per deliq. ℈ij. unguent. pomat. ℥ij. m.

SYL-

SYLLABUS

Symptomatum Morborum,

SIVE

Ægrotorum passiones variæ enumeratæ, & ad calculum redactæ, in hunc finem, ut Morbos eorumque Causas Medicus faciliùs, promptiùs & certiùs inveniat, & introspiciat & cognoscat, unicè constructus.

Usus hujus Indicis neminem latere potest.

MEDICUS juvenis & in Praxi minùs exercitatus, ægrum suum de omnibus aptè interroget, atque ex ipsius, vel cohabitantium ministrantiumve ore Symptomata & Querimonias omnes sedulò expiscetur: hoc facto, singula Symptomata in Indice investiget; & librum ipsum (quoties opus sit) variis in locis consulat; indeque de natura Morbi, utcunque obscuri, complicative, judicium justum & rarò fallax formare valeat.

Syllabus Symptomatum.

A

Symptoma.	Morbus.	Art.
Abdominis dolores Vid. ventris dolores & tormina	*Alvi Retentio.*	611

Abdo-

Ani-

Symptoma.	Morbus.	Art.
Animi deliquium.	*Affect. hysteric.*	402
	Syncope	571
Ani pruritus	*Ascarides*	681
Procidentia vid. procidentia ani		
Anthrax vid. carbunculus	*Pestis*	170
Anxietas vid. præcordiorum anxietas	*Febris ardens*	65
	Hydrophobia	445
	Pestis	170
Aphonia Vid. raucedo	*Colica*	649
	Lumbrici	683
Aphthæ	*Dysenteria*	636
	Febris continua	61
Apoplexia leviuscula	*Affectio hysterica*	396
	Febris intermit. spur.	37
Appetitus diminutio	*Phthisis*	522
	Ventriculi morbus	602
Appetitus insuetorum	*Gravidatio*	1421
	Ventriculi morbus	603
Nimius	*Lumbricus latus*	678
	Arthritis	908
	Ventriculi morbus	603
Aquarum ex utero fluxus immaturus	*Abortus*	1444
Ardor lumborum	*Diabetes*	695
Artuum dolores	*Arthritis*	908
	Scorbutus	884
	Rheumatismus	854
Lassitudo	*Catarrhus*	469
	Febris lenta	69
Atrophia	*Scorbutus*	879
Auris internæ suppuratio	*Pleuritis*	228

Con-

D

Deglu-

Symptoma.	Morbus.	Art.
Ad diaphragma gravitas	*Empyema*	240
Diarrhœa	*Affectio hyſterica*	396
	Arthritis	918
	Phthiſis	497
	Scorbutus	870
	Variolæ	132
Diarrhœa colliquativa	*Febris*	109
Diarrhœa infantum	*Dentitio*	1543
	Lumbrici	1548
Cum dejectionibus ſubviridibus, vide Dejectiones, varii coloris	*Morbilli*	123
Oleoſa	*Diarrhœa*	619
Tormentoſa	*Cholera morbus*	607
	Dyſenteria	631
	Febris intermittens	37
	Febris remittens	50
Diſtortio oris	*Spaſmus Cynicus*	361
Dolor abdominis vid. abdominis dolor		
Artuum vid. Artuum dolores		
Capitis vid. capitis dolor		
Dolor circa cordis regionem	*Peſtis*	183
Circa ſcrobiculum cordis	*Ventriculi morbus*	599
Dorſi & capitis	*Variolæ*	131
Ad claviculum & mammas	*Peripneumonia vera*	216
Inſignis ſub coſtis nothis	*Inflammatio ventriculi*	258

Dorsi

F

Symptoma.	Morbus.	Art.
Facies plenior & floridior in infantibus	*Rachitis*	1554
Scabiosa infantum	*Crusta lactea*	1561
Turgida & subtumida	*Febris*	96
Faciei pallor	*Chlorosis*	1392
Rubor	*Febris ardens*	66
Rubor & pallor alternatim	*Lumbrici*	1548
Rubor pustulosus	*Gutta rosacea*	1143
Rubor post pastum	*Cruditas ventriculi nidorosa*	584
Faucium dolor & inflammatio	*Angina*	200
Febris ardens	*Inflammatio alicujus visceris*	62
	Inflammatio ventriculi	258
Febris lenta	*Catarrhus*	469
	Diabetes	695
	Empyema	240
	Cachexia	793
Febricula	*Chlorosis*	1392
	Rheumatismus	854. 857
Flatus in ventriculo & in intestinis	*Affectio hysterica*	402
	Scorbutus	869
	Ventriculi morbus	588
Flavedo cutis	*Cachexia*	794
	Icterus	840
Fluctuatio nis aquæ sensus in Abdomine	*Ascites*	809
in Pectore	*Hydrops pectoris*	801
In Utero	*Hydrops uteri*	1434

Flu-

Symptoma.	Morbus.	Art.
Gravitas circa ventriculi regionem	*Feb. petech.*	82
Gravitatis sensus in perinæo	*Calculus Vesicæ*	730
Gutturis dolor ulcerosus	*Feb. Eruptiva*	118
	Variolæ	132
Gutturis ac pectoris stridor	*Angina*	200
H		
Hæmorrhagia narium	*Feb. ardens*	66
	Feb. continua	58
	Feb. sui generis	1096
	Variolæ	132
Hæmoptoe	*Feb. sui generis*	1096
	Phthisis	533. 536
Hæmorrhoidum fluxus	*Vomitus cruentus*	596
Halitus fœtens intolerabilis	*Secundina retenta*	1483
Halitus gravis	*Scorbutus*	869
Hebetudo visus	*Cataracta incipiens*	1085
	Feb. ardens	66
Hemicrania	*Cephalalgia*	282
	Feb. intermittens	37
Horripilatio	*Abortus*	1441
	In initiis fere omnium febrium	20
Humorum colliquatio	*Feb. colliquativa*	73
Hypochondriorum distentio	*Affectio Hysterica*	399
	Colica	646
Oppressio & angustia	*Feb. eruptiva*	118
	Phthisis	522

Icterus

I

Symptoma.	Morbus.	Art.
Iſchuria	*Calculus renum vel veſic.*	752
	Sanguinis dyſcraſia	756
Jugularium venarum intumeſcentia	*Apoplexia*	325

L

Symptoma.	Morbus.	Art.
Labiorum intumeſcentia & nigrities	*Venenum*	1576
Lac in mammis collectum	*Gravidatio*	1420
Lactis ſpecies ſed non verum	*Mola*	1487
Lacrymæ invitæ	*Feb. ardens*	66
	Feb. eruptiva	118
Languores graviſſimi	*Affectio Hypochondr.*	400
	Arthritis in ventricul.	916
	Sudor Anglicus	194
	Syncope	571
Laſſitudo artuum	*Feb. lenta*	69
Laſſitudo ſpontanea	*Icterus*	840
	Chloroſis	1393
	Fluor albus	1412
	Scorbutus	869
Totius corporis	*Feb. ardens*	65
	Feb. continua	58
Lateris dolor punctorius	*Pleuritis*	212
	Feb. intermittens	37
Laxitas & mollities partium in pueris	*Rachitis*	1553
Lingua alba	*In febrium initiis morbilli*	123
Sicca, flava, nigra exuſta	*Feb. ardens*	65
	Petechialis	83
	Peſtis	170

Lin-

Symptoma.	Morbus.	Art.
Linguæ intumeſcentia	*Venenum*	1576
Linguæ ſcabrities	*Feb. ardens*	65
	Feb. continua	58.106
Lipothymia vid. Syncope		
Lipyria	*Febris*	104
Livor vultus	*Angina*	200
Lochia per aliena loca excreta	*Lochia*	1487
Fœtorem cadaveroſum referentia	*Secundina retenta*	1483
Lumbago	*Febr. continua*	58.112
	Feb. intermittens	34
	Rheumatiſmus	854
Gravativa	*Fluor albus*	1413
Lumborum ardor	*Diabetes*	695
Dolor ardens & pungens	*Nephritis*	708
Dolor fixus gravativus	*Calculus renum*	728
	Rheumatiſmus	854
Superiorum dolor obtuſus	*Pancreatis Morbus*	596
Lumbrici	*Feb. petechialis*	83
	Horrenda Symptomat.	686
	Variolæ. Malè ominantur.	

M

Macula albeſcens in oculo	*Albugo*	1049
Maculæ cutaneæ fuſcæ	*Ephelides*	1150
Maculæ lividæ in ſanguinis ſuperficie	*Lues venerea*	692
Maculæ rubræ pulicum morſibus ſimiles	*Feb. petechialis*	80
	Morbili	123
	Variolæ	125
Rubeſcentes latiores	*Feb. ſcarlatina*	120

Mac-

Mictio

Symptoma.	Morbus.	Art.
Mictio purulenta	*Empyema*	244
	Gonorrhœa	787
	Fluor albus	ibid.
	Ulcus renum vel vesicæ	720
	Calculus	787
Mictus sanguinis	*Febris ardens*	66
	Mictus cruentus	767
	Pestis	170
	Variolæ	132
	Scorbutus	787
Micturitio	*Variolæ*	137
	Stranguria	761
Mœror	*Diarrhœa*	621
	Mœror	843
	Phthisis nervosa	518
Motus manuum & pedum depravatio	*Colica pictonum*	655
Motus tremulus & undulatorius objectorum visibilium	*Vertigo*	303
Motus in imo ventre	*Affect. Hyst.*	287
Motus in utero lenis blandus ordinatusque	*Conceptus*	1420
Tremulus & palpitans	*Mola*	1426
Muscarum pilorum, &c. simulacra ante oculos volitantia	*Gutta serena* 1059.	1090

N

Narium excrescentia alba rubra vel livida	*Polypus narium*	1108
Pruritus	*In feb. ardente*	66
Scalptura	*Lumbrici*	1548

Nau-

Symptoma.	Morbus	Art.
Nausea & vomitus	*Alvi retentio*	611
	Calculus renum	739
	Conceptus	1421
	Feb. intermittens	34
	Nephritis	713
Nephritici dolores	*Affect. Hyst.*	396
	Arthritis	920
	Feb. intermittens	37
Nodi & tophi	*Arthritis*	910
	Lues venerea	961
Nodi in carpis & costarum extremitatibus	*Rachitis*	1553

O

Symptoma.	Morbus	Art.
Objectorum visibilium circumrotatio, motus tremulus & undulatorius	*Vertigo*	303
Obmutescentia subitanea	*Lumbrici*	689
	Fissura cranii	1335
	Venenum	1636
Oculi cavi	*Empyema*	240
	Phthisis	493
Oculorum horridus obtutus	*Venenum ex opio*	1536
Oculorum distillatio	*Morbilli*	123
Defluxio serosa	*Epiphora*	1064
Gravedo	*Morbilli*	123
Inflammatio cum tumore ardore & dolore	*Ophthalmia*	1021
Insolita mutatio	*Febris maligna*	77
Puncturæ	*Febris eruptiva*	118
Rubedo	*Febris eruptiva*	117
Splendor	*Peripneumonia vera*	216

Odor

Paro-

Præ-

Symptoma.	Morbus.	Art.
Præcord. Inflatio	*Melancholia*	426
Perturbatio	*Colica hysterica*	663
Præputii inflammatio & tumor	*Lues venerea*	961
Tumor sine coloris mutatione	*Tumor flatulentus*	1298
Procidentia ani	*Calculus vesicæ*	730
Pruritus ani	*Ascarides*	681
Totius corporis	*Icterus*	840
	Psora	1181
Pruritus manuum vel pedum cum ardore, rubore &c.	*Pernio*	1250
Molestus in infantibus	*Crinones*	1550
Circa juncturas	*Psora*	1181
Prunella	*Febris*	107
Ptyalismus vid. salivatio		
Pubis ardor & dolor &c.	*Inflammatio vesicæ*	717
Pulmonum coarctatio	*Asthma*	545
	Peripneumonia notha	214
Pulsatio in abdomine	*Colica*	646
Subtus ventriculum	*Affectio hysterica*	400
Pulsus velox	*Febris in genere*	20
Fortis uno tenore pergens	*Idem*	32
Celer, debilis, vacillans	*Idem*	32
Celer, inæqualis	*Sudor Anglicus*	194
Debilis ac languidus	*Febris malignas*	74
Durus	*Pleuritis*	227
Fortis	*Apoplexia*	326
Tardus	*Scorbutus*	868
Pupilla angusta	*Cataracta*	1060
Nigrior & amplior	*Gutta serena*	1088

Symptoma.	Morbus.	Art.
Pus albo-flavescens ab oculis extillans	*Fistula lacrymalis*	1083
Puris viscidi screatio	*Phthisis*	527
Pustulæ albidæ relinquentes crustulas semina milii referentes	*Herpes miliaris*	1162
Pustulæ accumulatim exurgentes	*Serpigo*	1160
Densæ, dolorosæ, rubre cum inflammatione latius serpentes	*Erysipelas*	1168
Pustulæ Flavæ, siccæ cum arida crusta sparsim per corpus, speciatim in fronte & mento, &c.	*Lues Venerea*	962
Inflammatoriæ partem exulcerantes	*Herpes exedens*	1165
Plures congestæ squamosæ, &c.	*Impetigo*	1188
Parvæ rubescentes cum cutis duritie & pruritu insigni	*Psora*	1180
Subrubræ	*Variolæ*	131
Variæ in pene & alibi	*Lues venerea*	961
Urticationes referentes	*Erysipelas species*	1168
Pustula (vel potius tuberculum) sublivida, vel subnigra vel alba.	*Epinyctis*	1237

Symptoma.	Morbus.	Art.
Rheumatici dolores	*Febris remittens*	50
	Lues venerea	961
	Scorbutus	869
Rigor & horror	*Dysenteria*	631
	Febris intermittens	34
	Febris omnis	20
	Pestis	183
	Pleuritis	212
	Rheumatismus	854
Per vices recurrens	*Abortus*	1441
Risus Sardonicus	*Melancholia*	434
Rubor genarum	*Phthisis*	494
Ructus	*Affectio hysterica*	399
	Scorbutus	869
Acidi	*Ventriculi morbus*	581
Assidui	*Nephritis*	708
Insipidi	*Asthma*	547
Nidorosi	*Ventriculi morbus*	583
Saporis varii	*Idem*	584
Tetri odoris	*Melancholia*	426
	Venenum	1576

S

Symptoma.	Morbus.	Art.
Saliva copiosa	*Lumbrici*	1548
Spumosa	*Diabetes*	703
Salivatio	*Febris continua*	61
	Phthisis	495
	Scorbutus	869
	Variolæ	132
Saltationes admirandæ	*Chorea Sancti Viti*	394
Sanguis sincerus per alvum	*Dysenteria*	631
	Hæmorrhoides	1260
Sapor oris ingratus, vel amarus	*Febris continua*	58
Tetrus vel putridus	*Empyema*	243

S 2.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Scabies ferina & inveterata cum tuberculis mollibus vel indolentibus.	*Lepra*	1191
Scotomia	*Apoplexia*	314
Screatus crudus & glutinosus filamentis nigris distinctus	*Asthma*	348
Scrobiculi cordis dolor	*Colica hysterica*	653
Inflatio	*Asthma*	547
Segnities	*Chlorosis*	1393
	Icterus	840
Segnities & torpor in infantibus	*Rachitis*	1553
Siccitas cutis	*Febris ardens*	65
	Icterus	840
Singultus	*Fungorum esus*	1603
	Hepatites	268
	Lumbrici	683
	Scorbutus	869
	Venenum	1576
Sitis intensa	*Febris ardens*	65.105
	Febris continua	58
	Diabetes	695
	Hydrops	801
	Venenum	1576
Somnolentia	*Morbilli*	123
	Variolæ	131
Sopor gravis	*Apoplexia*	315
	Coma, lethargus, carus	295.296.297
	Lumbrici	683
	Pestis	179
	Sudor anglicus	197
Spasmi	*Affectio hysterica*	396
	Epilepsia	375
	Febris	116

Suffo-

Symptoma.	Morbus.	Art.
Suffocationis periculum	*Scorbutus*	869
	Angina	200
	Asthma	554
	Catarrh. suffocativus	479
	Uvulæ procidentia	1133
Superciliorum gravitas	*Gutta serena*	1088
Suppuratio auris interni	*Pleuritis*	228
Surditas	*Febris maligna*	77.99
Syncope vid. languores gravissimi	*Ascarides*	681
	Lumbrici	683
	Venenum	1576
T		
Tendinum subsultus	*Febris continua*	32
	Febris eruptiva	118
Tenesmus	*Ascarides*	681
	Calculus vesicæ	730.741
	Fœtus mortuus	1481
	Ulcus vesicæ	718
Testium inflammatio	*Lues venerea*	961
Testiculi retractio	*Calculus renum*	728
	Nephritis	708
Thoracis totius dolor	*Peripneumonia notha*	214
Gravedo	*Peripneumonia vera*	216
Tibiarum dolores	*Scorbutus*	880
Tinnitus aurium. vid. aurium tinnitus		
Tonsillarum tumor	*Angina*	200.206
Tophi & nodi vid. nodi		
Tormina ventris. vid. ventris tormina	*Lumbrici*	683
Tremores	*Scorbutus*	869
	Febris	32
	Iracundia	358
	In senio confectis	358
	Secundina retenta	359
	Venenum	1576

Symptoma.	Morbus.	Art.
Triſtitia	*Icterus*	843
Tuberculum acutum inflammatorium	*Carbunculus*	171
	Furunculus	1233
Durum, lividum vel nigricans	*Cancer*	1289
Tumor abdominis	*Aſcites*	801
	Empyema	240
Acuminatus glandularum	*Phyma*	1239
Tumor albicans, frigidus, indolens	*Oedema*	1272
Aquoſus capitis	*Hydrocephalus*	832
Pone aures	*Parotis*	1143
Carnoſus magnus in dorſo	*Natta*	1308
Corporis totius	*Anaſarca*	799
In digitorum extremis manuum vel pedum	*Paronychia*	1247. 1248
Durus, indolens, mobilis, ſine coloris mutatione	*Scrophula*	1277
Durus, liveſcens, indolens	*Scirrhus*	1275
Durus, lividus vel nigricans, punctorius	*Cancer*	1289
In ano varicoſus	*Hæmorrhoides*	1259
Cum inflammatione & dolore pulſatorio	*Phlegmone*	1226
Inflammatorius, in inguine vel ſub axilla	*Bubo*	1241
Levis digito cedens & digito preſſus foveam non relinquens	*Tumor flatulentus*	1298

Tumor

Symptoma.	Morbus.	Art.
Tumor mollis ſine coloris mutatione plerumque pulſans	*Aneuriſma*	1255
Mollis & latus inter cranium & cutim	*Talpa*	1305
Mollis in junƈturis	*Lupia*	1302
Oſſis vel ejuſdem protuberantia	*Spina ventoſa*	1286
In præcordiis	*Inflammatio Ventric.*	258
In tendine doloris expers	*Ganglium*	1301
Varicoſus venarum ſpermaticarum	*Hernia varicoſa*	1270
Ex laxata venarum tunica	*Varix*	1257
Tuſſicula	*Febris ardens*	65
	Lumbrici	683
	Morbilli	123
Tuſſis	*Affeƈtio Hyſterica*	396
	Febris lenta	69
	Pleuritis	212
	Scorbutus	869
	Tuſſis ſtomachalis	485
Cum dolore capitis	*Peripneumonia notha.*	214
Humida diuturnior	*Aſthma*	554
	Phthiſis	491
Perpetuò moleſta	*Aſthma*	554
	Febris eruptiva	118
Immanis	*Hydrops*	821
Importuna & ſicca	*Hydrops peƈtoris*	836. 837
Infantum ferina	*Tuſſis convulſiva*	1533
Sicca & moleſta	*Empyema*	240
	Lumbrici	1548
	Vomica pulmonis	543
Stomachalis	*Tuſſis*	485

Ven-

Uri-

Symptoma.	Morbus.	Art.
Urina sanorum similis	*Febris maligna*	74
Urina alba	*Infantum febris*	776
	Lumbrici	776
	Variolæ	776
Urina aquosa, tenuis & pallida	*Affectio hysterica*	777
	Asthma	549
	Cachexia	777. 793
	Chlorosis	777
	Colica nephritica vel hysterica	663
	Febris maligna	777
	Nephritis	708
	Variolæ	137
Chylosa	*Diabetes*	697
Copiosa	*Diabetes*	698
	Affectio hysterica	777
	Asthma	549
Crassa & rubra	*Arthritis*	909
	Colica	644
	Scorbutus	663
Crocea & flava	*Icterus*	840
	Hypochondr. affectio	779
	Scorbutus	779
Cruenta vid. mictus sanguinis	*Calculus*	787
	Scorbutus	787
Dulcis	*Diabetes*	663
Nigra & viridis	*Icterus*	843
	Febris quartana	781
	Morbus virulentus vel venenatus	781
Nigra & tenuis	*Febris ardens*	66
Pauca	*Colica biliosa*	646
	Hydrops	801
	Nephritis	708

Uri-

In Uri-

Symptoma.	Morbus.	Art.
In Urina materia craſſa vel mucilaginoſa	*Dyſuria*	763
Bullæ & ſpuma	*Mania*	784
Sedimentum craſſius farinæ ſimile	*Morbus diuturnus*	786
Sedimentum lateritii coloris	*Febris intermittens*	37
Vultus livor	*Angina*	200
	Hydrops	809
Rubor inſignis	*Febris ardens*	66
	Febris ſcarlatina	120
	Peripneumonia	216
In Utero ponderis ſenſus inſtar lapidis	*Mola*	1426

IN-

INDEX MORBORUM.

Bubo

Cru-

Luxa-

Tt 2 *Pla-*

P

Syn-

Erra-

		Errata	Corrige
Pag. 4.	lin. 5.	occiſionem	occaſionem
8.	2.	exiverit	exciverit
20.	20.	tempore	tempora
32.	23.	graviter	gravitate
39.	28.	inſecutorum	inſecuturum
48.	34.	purpure	purpureæ
56.	17.	valeat	valent
63.	23.	ligatur	litigatur
64.	8.	operanda	operienda
73.	7.	frequenti	ſequenti
76.	17.	frequentem	ſequentem
83.	14.	tamen	famem
93.	2.	ſummus	ſomnus
138.	29.	humores	humeros
147.	ult.	furtis	fortis
162.	19.	Quomodo	Quando
169.	25.	ſentiuntur vagi	ſentiuntur dolores vagi
173.	35.	*magna*	*magma*
174.	2.	quamplurimum	quamprimum
176.	7.	tantum	tandem
194.	6.	Et	Eſt
197.	9.	pute	pure
212.	11.	cum	com.
213.	16.	ſoda	pſoda
217.	17.	coral.	miſtur. coral.
239.	ult.	ſcilicet, decet,	ſcilicet,
240.	21.	in ipſo	in hoc ipſo
242.	10.	nam hoc	nam hoc eſt
263.	12.	lenta terreſtri	lenta aut terreſtri
291.	1.	reddita præter	reddita urina præter
297.	18.	Humor	Tumor

